

رِسَالَةُ نُورٍ كَلِيَّاتٍ تَذُنُ

مَشْنُونِيْ فَوْزِ سِيرِ

مَجْمُوعَتِيْ

(تَرْجُمَہٗ نِسِی)

بَدِيعُ الزَّمَانِ

سَعِيدُ النُّورِ سَيِّ

بسم الله الرحمن الرحيم

اعتذار

رساله نور كلياتندن "المثنوى العربى" ايله مَعْنُون بيوك استادك جهان بها پك قيمتدار شو اثرينى ده اللهك عون و عنايتيله عرييدن توركجه يه چويرمگه موفق اولمقله كنديمى بختيار عد ايدىيورم. يالكز، اصلنده كى علويت، قوت و جزالتى ترجمه ده محافظه ايدهمدم. اوت او جوهر بها حقيقتلره ظرف اولاجق نه بر حرف و نه بر لفظ بولامدم. ترجمه لسانى ده، فكرم گى ناقص و قاصر اولديغندن، او عظيم ايمانى و جسيم قرانى حقيقتلره آنجق بويله طار و قيصة بر كسوه يى تدارك ايدهم بيلدم. نه حَقِّك و نه حقيقتك خاطرى قالمش. فابريقه دماغيه مك بوزوقلغندن بو قدرينى ده مؤلف محترم بديع الزمانك معنوى يارديملى ايله طوقويه بيلدم.

اوت بر طاووق كندى اوچوشيله، شاهنك ويا قارتالك اوچوشلرينى تقليد و ترجمه ايدهمز. بو، حقيقه اصلنه اويغون و لايق بر ترجمه دگلدر. (پك قيصة بر مثال، بعضا ده طى ايديلمش، ترجمه ايدهمه مش.) چوق يرلرده يالكز مثالنى آلدن. بعض يرلرده ده طى ايتدم. آنجق اصلنده كى حقائقى، اولاد وطنه گوسترن كوچك بر آيينه در...

رساله نور مؤلفنك نسباً كوچك قارداشى

و اون بش سنه اوندن درس آلان

عبد المجيد النورسى

رساله نورك بر نوع عربی مثنوی شریفی حکمنده اولان بو مجموعه نك مقدمه سی "بش نقطه" در.

برنجی نقطه: قرق اَللی سنه اَوّل اُسکی سعید، زیاده علوم عقلیه و فلسفیه ده حرکت ایتدیگی ایچون، حقیقه الحقائقه قارشى اهل طریقت و اهل حقیقت گبی بر مسلک آرادى. اکثر اهل طریقت گبی یالکز قلباً حرکت قناعت ایده مدی. چونکه عقلی، فکری حکمت فلسفیه ایله بر درجه یاره لی ایدی؛ تداوی لازمدی. صوگره هم قلباً، هم عقلاً حقیقته گیدن بعض بیوک اهل حقیقتك آرقه سنده گیتمك ایستدی. باقدی، اونلرك هر برینك آیری جاذبه دار بر خاصه سی وار. هانگیسك آرقه سندن گیده جگنه تحیرده قالدی. امام ربّانی ده اوکاغیبی بر طرزده "توحید قبله ایت!" دیمش؛ یعنی "یالکز بر استادك آرقه سندن گیت!" او چوق یاره لی اُسکی سعیدك قلبنه گلدی که:

"استاد حقیقی قرآندر. توحید قبله بو استادله اولور." دییه، یالکز او استاد قدسینك إرشادیه هم قلبی، هم روحی غایت غریب بر طرزده سلوکه باشلادیلر. نفس اماره سی ده شکوک و شبهاتیه اونی معنوی و علمی مجاهده یه مجبور ایتدی. گوزی قبالی اولارق دگل؛ بلکه امام غزالی (رض)، مولانا جلال الدین (رض) و امام ربّانی (رض) گبی قلب، روح، عقل گوزلری آچیق اولارق، اهل إستغراقك عقل گوزینی قپادیغی یرلرده، او مقاملرده گوزی آچیق اولارق گزمش. جناب حقّه حدسز شکر اولسون که، قرآنك درسيله، إرشادیه حقیقته بر یول بولمش، گیرمش. حتی **وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَّهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ** حقیقته مظهر اولدیغنی، یگی سعیدك رساله نوريله گوسترمش.

ایکنجی نقطه: مولانا جلال الدین (رض) و إمام ربّانی (رض) و إمام غزالی (رض) گبی، عقل و قلب إتفاقیله گیتدیگی ایچون، هر شیدن اَوّل قلب و روحك یاره لرینی تداوی و نفسك اوهامدن قورتولماسنی تأمینه چالیشوب، لله الحمد اُسکی سعید یئگی سعیده إنقلاب ایتمش. اصلی فارسی صوگره تورکجه اولان مثنوی شریف گبی او ده عربجه بر نوع مثنوی حکمنده قطره، حباب، حبه، زهره، ذره، شمه، شعله، لمعه لر، رشحه لر، لاسیمالر و سائر درس لری و تورکجه ده او وقت نقطه و لمعاتی غایت قیصه بر صورتده یازمش؛ فرصت بولدقجه ده طبع ایتمش. یاریم عصره یاقین او مسلگی رساله نور صورتنده، فقط داخلی نفس و شیطانله مجادله یه بدل، خارجه محتاج متحیرلره و ضالته گیدن اهل فلسفیه قارشی رساله نور، کنیش و کلی مثنویلر حکمنه گچدی.

اوپنچی نقطه: او یئگی سعیدك مناظره سیله، نفس و شیطانك تام مغلوب ایدیلیمسی و صوصدیریلیماسی گبی، رساله نور دخی یاره لانمش طالب حقیقتی قیصه بر زمانده تداوی ایتدیگی گبی، اهل الحاد و ضالته ده تام إزام و إسکات ایدیور. دیمك بو عربی مثنوی مجموعه سی، رساله نورك بر نوع چکردگی و فدانلغی حکمنده در. بو مجموعه نك یالکز داخلی نفس و شیطانله مجادله سی، نفس اماره نك و شیطان جی و انسینك شبهاتندن تمامیه قورتاریور. و او معلومات ایسه، مشهودات حکمنده و علم یقین ایسه، عین یقین درجه سنده بر إطمئنان و بر قناعت ویریور.

دردنجی نقطه: اُسکی سعید علم حکمت و علم حقیقتك چوق درین مسئله لريله مشغول اولماسی و بیوک علمالره درین مسئله لر اوزرنده مناظره سی و مدرسه نك یوکسك درس لرینی گورن اُسکی طلبه لرینك فهملرینك درجه سنه گوره یازماسی و اُسکی سعیدك ده ترقیات فکریه و قلبیه سنده، یالکز کندیس

آکلائیہ جق بر صورتده، غایت قیصه جمله لرله و غایت مختصر بر إفاده ایله اوزون حقیقتلره قیصه کلمه لرله إشارت لر نوعنده او مجموعه یی یازدیغی ایچون، بر قسمنی اُك مدقق علملر ده زورله آکلائیہ بیلیر. اُگر تام ایضاح اولسه ایدی، رسالهُ نورك مهم بر وظیفه سنی گوره جکدی. دیمك او فدانلق مثنوی، طُرُق خفیه گبی آنفسی و داخلی جهتنده چالیشمش؛ قلب و روح ایچنده یول آچمغه موفق اولمش. باغچه سی اولان رسالهُ نور، هم آنفسی، هم اکثری جهتنده طُرُق جهریه گبی آفاقی و خارجی دائریه باقوب معرفت اللّٰه گنیش و هر یرده یول آچمش. عادتا موسی علیه السلامك عصاسی گبی نریه وورمش ایسه صو چیقارمش...

هم رسالهُ نور، حکما و علمانك مسلگنده گیتمه یوب، قرآنك بر إعجاز معنویسیله، هر شیده بر پنجرهُ معرفت آچمش؛ بر سنه لك ایشی بر ساعتده گورور گبی قرآنه مخصوص بر سرّی آکلامشدر که، بو دهشتلی زمانده حدسز اهل عنادك هجوملرینه قارشى مغلوب اولمایوب غلبه ایتمش.

بشنجی نقطه: اُسکی سعیدك یگی سعیده إنقلاب ایتمه سی زمانده، یوزر علملرله علاقه دار بیگلر حقیقتلر، آیری آیری برر رساله یه موضوع اولاجق قیمتده ایکن، او سعید تألیف ایدرکن، مسئله لرک باشنده "اعلم، اعلم، اعلم" لرله، هر بر حقیقتی (که، بر رساله اولاجق درجه ده اُهمیتلی ایکن) بر قاچ سطرده، بعضاً بر صحیفه ده، بعضاً بر ایکی سطرده ذکر ایدیورلر. عادتا هر بر "اعلم"، بر رساله نك شفره سیدر.

هم "اعلم" لر، بربرینه باقمیه رق مختلف علملرک و حقیقتلرک فهرسته لری حکمنده یازیلدیغندن، او مجموعه یی اوقویانلر، بو نقطه لری نظره آلوب إعتراض ایتمه سینلر.

لمعه لر

(تورکجه رساله نورک یگر می ایکنجی سوزی ایله عین مثالده در)

بسم الله الرحمن الرحيم

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ * لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَ
الْأَرْضِ * فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ * وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا
خَزَائِنُهُ * مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا

ای دائرة أسبابدن ظهور ایدن ایشلری، حادثه لری أسبابه إسناد ایدن
غافل، جاهل! مال صاحبی ظن ایتدیگک أسباب، مال صاحبی دگلدردر. أصل
مال صاحبی، اونلرک آرقه سنده ایش گورن قدرت ازیله در. اونلر، آنجق او
قدرتدن گلن حقیقی تأثیرلری إعلان و نشر ایتمکله موظفدرلر. دیمک
دائرة أسباب، حکومتک قلم دائره سی حکمنده در که، یوقاریدن گلن أمرلرک
تبلیغاتی او دائره دن یاپیلیور. چونکه عزت و عظمت پرده یی إقتضا ایدر؛
توحید و جلال دخی شرکتی رد ایدر، تأثیری أسبابه ویرمیور.

أوت سلطان ازلینک مأمورلری واردر اما إجتایجیلری دگلدردر که، سلطنت
و ربوبیتنده اورتاق اولسونلر. آنجق او مأمورلرک وظیفه سی دلاللقدرد که، قدرتک
إجراآتی إعلان ایدیورلر. ویا او مأمورلر، ناظر مشاهدلردر که، گوردکلری أوامر
تکوینییه قارشى یاپدقلری إطاعت و إنقیاد ایله إستعدادلرینه گوره بر نوع
عبادت یاپمش اولورلر. دیمک أسباب، آنجق و آنجق قدرتک عزتی، ربوبیتک

حشمتنی إظهار ایچون وضع ایدیلیمش بر طاقم واسطه لدر. یوقسه، قدرتک عجز و إحتیاجی ایچون معاونت ایدن یاردیمجی دگلدر. بشر سلطانلرینک مأمورلی ایسه؛ سلطانلرک إحتیاج و عجزلرینی دفع ایچون تعیینلرینه ضرورت حاصل اولان یاردیمجی و اورتاقلریدر. بناءً علیه اللهک مأمورلریله إنسانک مأمورلی آراسنده مناسبت یوقدر. یالکز غافل و جاهل اولانلر حادثه لرده و وقوعاتده کی حکمتلری، گوزللکلی گوره مدکلرندن، جناب حقندن شکوا و شکایتلره باشلارلر. ایشته او شکوا و شکایتلرک هدفی دگیشدیرمک ایچون أسباب وضع ایدیلیمشدر. چونکه قصور اونلردن چیقیور، اونلرک قابلیتسزلگندن ایلری گلیور. بو سرّه بر مثال لطیف صورتنده بر تمثیل معنوی روایت ایدیلیور که:

حضرت عزرائیل علیه السلام، جناب حقّه دیمش که:

- قبض ارواح وظیفه سنده سنک عبادک بندن شکوا ایده جکلر. بندن کوسه جکلر.

جناب حق لسان حکمتله اوکا دیمش که:

- سنک ایله عبادیمک اورتیه سنده مصیبتلر، خسته لقلر پرده سنی بیراقه جغم. تا شکوالری اونلره گیدوب سکا کوسمه سینلر.

أوت ناصلکه خسته لقلر پرده در، أجلده توهم اولونان فناقلره مرجعدرلر. و قبض ارواحده حقیقی اولارق حکمت و گوزللک، حضرت عزرائیل علیه السلامک وظیفه سنه متعلقدر. اويله ده حضرت عزرائیل علیه السلام ده بر پرده در. قبض ارواحده ظاهرًا مرحمتسز گورونن و رحمتک کمالنه مناسب دوشمه یین بعض حالاته مرجع اولق ایچون او مأموریتیه بر ناظر و قدرت إلهیه بر پرده در.

أوت عزّت و عظمت ایستر که، أسباب پرده‌دارِ دستِ قدرت اوله عقلک نظرنده؛ توحید و جلال ایستر که، أسباب آلرینی چکسینلر تأثیر حقیقیدن...

تنبيه

آرقداش! توحید ایکی چشید اولور:

بررسی عامیانه توحید در که: "اللّٰهُ شریکی یوق و بو کائنات اونک ملکیدر." دیر. بو قسم توحید صاحب‌لرینک فکرجه غفلت و ضلالت دوشمه‌لری قورقوسی واردر.

ایکنجیسی حقیقی توحید در که: "الله بردر، ملک اونکدر، وجود اونکدر، هر شی اونکدر." دیر؛ لایتنزل بر اعتقاد صاحب‌دلر. بو قسم توحید صاحب‌لری، هر شیئک اوستنده جنابِ حقّ سگه‌سنی گورور و هر شیئک جبهه‌سنده بولونان مُهرینی، طامغه‌سنی اوقور. و بو سایه‌ده حضوری بر توحید ملکه‌سی مالکی اولورلر که، ضلالت و اوهامک تعرّضندن قورتولورلر.

قرآن حکیمدن استفاده ایتدیگمز ایکنجی قسم توحیدک بر قاچ مرتبه‌لرینی بر قاچ لمعه ضمننده ایضاح ایده‌جگز:

برنجی لمعه: باقکز! هر بر مصنوعک یوزنده اوپله بر سگه واردر که، آنجق هر شیئی خلق ایدن خالقه مخصوصدر. و هر بر مخلوقک جبهه‌سنده اوپله بر خاتم وورولمشدر که، هر شیئی یاپان صانعدن ماعدا کیمسه‌ده او خاتم بولونماز. و قدرتک نشر ایتدیگی مکتوبلرندن هر بر مکتوبک آخرنده، تقلیدی قابل اولامیان اوپله بر طره واردر که، آنجق سلطان ازل و ابدہ خاصدر. او گبی

سگهلردن يالڱز حيات اوزرنده پارلايان سگهٔ إعجازه باقڱز كه؛ حيات ايله بر شيدن پك چوق شيلر حصوله گلير، ايجاد ايديلير. و پك چوق شيلر دخي بر شيء واحدہ أمر ربّانيه إنقلاب ايدرلر. مثلاً: صو، بر شيء واحد ايكن پك چوق عضولره، جهازلره اللّٰهك اذني ايله منشأ اولور، ايجاد ايديليرلر. و معدديه گيرن پك چوق مختلف يمكلر و ميوهلردن خالق تعالى تك بر جسمي ايجاد ايدر، تك بر جسم حصوله گتيرر.

ايشته قلب، عقل، شعور صاحبي اولان بر آدم، بو جهتي دوشونورسه آڱلار كه، بر شيدن چوق شيلري ايجاد ايدوب چيقارتمق و چوق شيلري بر شيئه تحويل ايتمك، آنجق هر شيئي خلق ايدن و هر شيئي ياپان صانعه مخصوص بر سگهلدر.

ايكنجي لمعه: صايسز خاتملردن جانلي مخلوقاته وضع ايديلن حيات خاتمه باقڱز! أوت جانلي بر مخلوق، جامعيتي اعتباريله، كائناته كوچك بر مثالدر، شجرهٔ عالمه گوزل و طاتلي بر ميوهدر، كون و وجوده بر نُوهدر كه، جناب حق او نُوهده پك چوق عالمرك ئورنكلريني درج ايتمشدر. صانكه او ذي حيات غايت حكيمانه معين نظاملر ايله بتون وجودلردن صاغيلمش بر قطره ويا بر نقطهدر. بو اعتبارله بر ذي حياتي خلق ايتمك، بتون كائناتي يد تصرفنه آلان جناب حقدن ماعدا هيچ بر شيئه اسناد ايديله مز.

أوت عقلي بوزولميان بر شخص، تأملي نتيجه سنده آڱلار كه: مثلاً بال آريسن پك چوق شيلره فهرسته ياپان و كتاب كائنااتك اكثر مسائلني انسانك ماهيتنده يازان و اينجير نُوه سنده اينجير آغاچنك پروغرامني درج ايدن و انسانك قلبي بيڱلرجه عالملره ئورنك و پنجره ياپان و بشرك قوه حافظه سنده تاريخ

حياتنى تعلقاتيله برابر يازان، آنجق و آنجق هر شئى يارادان خالق اولاييلير. و بويله بر تصرف، يالکز و يالکز رب العالمينه مخصوص بر خاتمدر.

اوچنجى لمعه: جنابِ حقّ جانلى مخلوقاته باصديغى حيات خاتمك غير متناهى نقش و كيفيتلرندن بر نمونه‌يى گوستره‌جگزر. شويله كه:

ناصل كه صويك قطره‌لرندن، شيشه‌نك پارچه‌لرندن طوت، سيّار ييلديزلره قدر شفاف ويا شفاف گي هر شيده شمسك جلوه‌لرندن شمسه مخصوص بر طره، بر جلوه بولونور. كذالك شمس ازلينك ده بتون جانلى مخلوقاتده "احيا و نفخ حيات" جهتيله بر تجلّي اّحديتي واردر كه، بتون اسباب اّقتدار و اّختيار صاحبي اولدقلى فرض ايديلسه دخی، او سگّه‌نك نه مثلى و نه تقليدينى، نه منفردا و نه مجتمعا ياپمقدن عاجزدرلر. بوگا بناء شفاف شيلرده گورونن او تمثالر شمسك تمثالى اولوب، شمسدن او شفاف شيلره اّنعكاس ايتمش اولدقلىنه حكم ايديلمديگى تقديرده، او صاييسز قطره‌لرده و ذره‌لرده هر بريسنده حقيقي بر شمسك ماده‌سيله موجود بولونديغنه حكم ايتمك لازم گلير.

كذالك شمس ازلينك شعاعلر منزله‌سنده اولان تجلّي اسماسنك نقطه مركزيه‌سى اولان حيات، شمس اّزلى يه اّسناد ايديلمديگى تقديرده، بر سينگه، بر چيچگه وارنجه‌يه قدر هر بر ذى حياتده نهايتسز بر قدرت، محيط بر علم، مطلق بر اّrade گي واجب الوجوددن ماعدا هيچ بر شيده وجودى ممكن اولميان سائر صفتلرك موجود اولماسنه جاهلانه، اّحمقانه، گولنج بر باطل حكم لازم گلير. و عين زمانده، شو باطل حكم ايله هر بر ذره‌يه و هر بر سببه بر الوهيت مطلقه‌يى اّسناد ايتمكه صاييسز شريكلى اّثبات ايتمك مجبوريتى حاصل اولور.

مع هذا تخم اولاجق بر حبه ویا بر چکر دکده کی غریب، عجیب، منتظم وضعیته باقکز که؛ او حبه، تخمی اولاجق جسمک بتون أجزاسیله مناسبتدار اولدیغی گی، نوعیله یعنی أبناء جنسیله ده و بتون موجودات ایله ده مناسبتلری وارد. و اونلره قارشی او مناسبتلری نسبتنده وظیفه لری وارد. اگر او تخم جق حبه نك قادر مطلقدن نسبتی کسیلوب کندی نفسنه إسناد ایدیلیرسه، یعنی کندی کندینه اولمشدر دینیلیرسه، هر بر تخمده، هر شیئی گوره جک بر گوزك و هر شیئه محیط بر علمك بولونماسنی إعتقاد ایتمك لازم گلیر. بو ایسه، سابق تمثیلده هر بر شفاف ذره ده حقیقی بر شمك وجودینی إدعا ایتمك گی گولنج بر حماقتدر.

دردنجی لمعه: بر کتاب ال یازسیله یازیلیرسه، یالکز بر آدمه و بر قلمه إحتیاج وارد. فقط مطبعه ده باصیلیرسه، قلم ایشنی گورن پك چوق دمیر قلملر لازمدر. و او دمیر حرفلری یایمق ایچون اوسته لر و آلات و ادوات و مرتبلر گی چوق شیلره إحتیاج اولور. کذالك شو کتاب کائناتده یازیلی سطرلر، کلمه لر و حرفلرک بر واحد احدث قلم قدرتیله یازیلیمش اولدیغی جهته حکم ایدن آدم، پك راحت و قولای و معقول بر یوله سلوک ایتیمش اولور. فقط، او یازیلری، او حرفلری طبیعته و أسبابه إسناد ایدن حریفلر، إمتناع و محالك اأك صعوبتلی و چیقماز بر یولنه ذهاب ایتیمش اولورلر. چونکه بو یوله ذهاب ایدنلر ایچون تك بر ذی حیاتك طبع و باصدیریلماسی ایچون أكثر کائناتك طبعنه لازم اولان تجهیزات لازمدر. بو ایسه، وهمك قبول ایده مدیگی بر خرافه در.

و کذا طوپراغك، صویك، هوانك هر بر جزئنده نباتات عددنجه معنوی گیزی مطبعه لر لازمدر که، ماهیتلری و جهازلری متخالف صاییسز میوه و

چیچکلرک تشکیلاتی یاپاییلسینلر. ویاخود او نباتاتی او قدر زینت و انتظاملریله برابر یشیللندیرمک ایچون، او اوچ عنصرک هر بر جزئنده بتون آغاجلرک، میوه‌لرک و چیچکلرک خاصه‌لرینی، جهازلرینی و میزانلرینی بیلوب یاپاییله‌جک بر قدرت، بر علم لازمدر. چونکه بو اوچ عنصرک هر بر جزئی، هر بر نباتک تشکیلنه مدار و منشأ اولاییلر. اوت بر صاقسیده کی طوپراق، جهازلری و شکللری و سائر صفتلری مخالف اولان هر هانگی بر نباتک تخمنی یشیللندیرمگه قابلیتی واردر. بناءً علیه ایکنجی یوله ذهاب ایدنلرجه او کوچک صاقسی ایچریسندده صاییسز گیزی ماکینه و فابریقه‌لرک وجودی لازم گلیر که، خرافه‌جیلر دخی بوندن اوتانیورلر.

بشنجی لمعه: بر کتابده یازیلی بر حرف، یالکز بر جهتله کندیسنی گوسترر و کندیسنه دلالت ایدر. فقط او حرف، کاتبه چوق جهتله دلالت ایدر و نقاشنی تعریف ایدر.

کذالك كتاب کائناتده مجسم اولارق یازیلان هر بر کلمه، کندی مقدارنجه کندینی گوستررسه ده پک چوق جهتلردن منفردا و مجتمعا صانعنی گوسترر، آسماسنی اظهار ایدر. و کندی اوصافیه، اشکالیه، نقشلریله عاداتا صانعنی مدح ایچون یازیلمش بر قصیده‌در. بوکا بناءً، مشهور هَبْنَقَه گبی احمقلاشان بر آدم دخی صانع ذو الجلالک إنکارینه گیتمه‌مک گرکدر.

آلتنجی لمعه: جناب حق، بتون جزء و جزئیلرده سگه مخصوصه‌سنی و بتون کل و کلیلرده خاص خاتمنی وضع ایتدیگی گبی، أقطارِ سماوات و أرضی، خاتم واحدیتله و مجموع کائناتی سگه احدیتله مُهرله‌مشدر. مذکور سگه و خاتملردن، مثلاً ﴿فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ

ذَلِكَ لَمْحْيِ الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آیتک اشارت ایتدیگی احیا و
نفخ روح کیفیتنده کی خاتمِ اِلهی یه باقکزه، پک چوق غریب غریب حشرلری،
عجیب عجیب نشرلری گوره سکز!

أوت بِالْخَاصَّةِ أَرْضُكُ احیاسنده، هر سنه اوچ یوز بیگدن فضله ساحه
وجوده گتیریلن مخلوقاتک نوعلرنده حشر و نشرلر واردر. لکن، بیلینمز بر
حکمته بناءً، شو حشر و نشرلرک اکثریسنده إعاده ایدیلن أمثال آرالرنده کی
مثلیت او قدر عینیته قریدر که، همان همان، دیریلن اُولکینک نه عینی و نه
غیریدر، دینیله بیلیر. هر نه ایسه مثلیت، عینیت موضوع بحث دگلدر. هر ناصل
اولورسه اولسون، او حشر نشرلر بشرک سهولت حشرینه دلالت ایتدکلری گی،
بشرک حشرینه برر مثال و برر ثورنک اولاییلرلر.

ایشته بربرینه مخالف نهایت درجهده قاریشق اولان او أنواع کثیره بی کمال
إمّتیاز ایله احیا ایتمک و خطاسز، خلطسز، غلطسز اولارق ممتازانه إعاده
ایتمک نهایتسز بر قدرته و محیط بر علمه صاحب اولان ذاتِ ذو الجلالک خاتم
خاص و سگّه مخصوصه سیدر.

و کذا سطحِ اَرْضِ صحیفه سنده قصورسز، نقصانسز، سهوسز کمال
إنتظامله اوچ یوز بیگدن فضله رساله لری یازمق، اوپله بر ذاتک
سگّه مخصوصه سیدر که، هر شینک ایچ یوزی، هر شینک کلیدی اونک اَلنده در.
و هیچ بر شی اونک توجّهنی باشقه سندن چو یروب کندیسنه حصر ایده مز.

خلاصه: سطحِ اَرْضِده آلتی آی ظرفنده، بشرک حشرینی تمثیل ایدن او
صاییسز حشر و نشرلرده گورونن ربویتیک او تصرفِ عظیمنده پک یوکسک،

بیوک و اینجه نقشلی بر خاتمی واردر. مخلوقاتک ایجادنده گورونن شو إنتظاملر، سهولتلر، سرعتلر، إمتیازلر هپ او خاتمک پارلیتیسندن میدانه گلیورلر. اوت هر بهار موسمنده پک حکیمانه، بصیرانه، کریمانه فعالیتلر باشلار و خارق العاده صنعتلر یاپیلیر. و بتون بو عملیات، کمال سرعتله، سهولتله منتظمًا جریان ایتمکده اولدیغی گورونور.

ایشته، بو خارق العاده فعالیتلر اوپله بر ذاتک خاتیدر که، هیچ بر مکانده اولمادیغی حالده، هر مکانده علم و قدرتیله حاضر و ناظردر.

یدنجی لمعه: باقکز! أقطارِ سماوات و أرض صحیفه‌لری اوستنده خاتم احدیت گوروندیگی گبی، کائناتک هیئت مجموعه سنک بیوک صحیفه‌سی اوزرنده ده پک واضح بر صورتده خاتم توحید گورونمکده در.

اوت بو عالم پک محتشم بر سرای ویا منتظم بر فابریقه ویا مکمل بر شهردر. بو فابریقه کائناتک أجزاسی، افرادی و أنواعی، آلات و ادواتی آراسنده حکیمانه بر معارفه و طانیشمق و دوستانه بر مکالمه و قونوشمق و پک کریمانه بر معاونت و یاردیملاشمق واردر که، کمال سرعتله پک اوزون مسافه‌لردن بربرینک صوتنی ایشیتیر و إحتیاجنی گورور گبی درحال إمدادینه یتیشیر، إحتیاجنی دفع ایدر. اوت سماده کی أجرام و ییلدیزلرک بربرینه و أرضه ویردکلری ضیا، حرارت، بالخاصّه أرضه یاپدقلری سائر یاردیملرینی گوریورسکز. و کذا بلوط ایله أرض آراسنده جریان ایدن صو آلیش ویریشنه باقکز که، أرض صوبی بخار شکلنده بلوطه ویریور، بلوط ده کندی فابریقه‌لرنده لازم گلن عملیاتی یاپدقدن صوگره بوز، قار، یاغمور شکلنده إعاده ایدیور. صانکه او جامد جرملر، لسان حالریله تلسز تلغراف گبی بربريله قونوشور و یکدیگرینه عرض

إحتیاج ایدیورلر. بِالْخاصَّهٗ بتون او أجرام عاداتا ألْ اَلْه ویرمش گبی، کمالِ جدّیتله ذوی الحیاته لازم اولان شیلری تدارک ایتمک خدمتنده سعی ایدیورلر و بر مدبرکْ آمرینه باغلی اولوب بر غایهیه توجّه ایدیورلر.

أوت شو تعاون قانونه إتباعاً، شمس، قمر، گیجه و گوندوز، یاز و قیش طرفلرندن یاپیلان یاردیملر سایه‌سنده، شو حیوانلرکْ أَرزاقنی یتیشدیرن نباتاتِ إذنِ إلهی ایلّه میدانّه گلیر. حیوانات ده أمرِ ربّانی ایلّه بشرکْ إحتیاجاتنی یرینه کتیرر. بال آریسیله ایپک بوجگنکْ إنسانلره یاپدقلری یاردیملر، بو دعوائی إثبات ایدر.

أوت بو گبی اُشیایِ جامده‌نکْ یکدیگرینه یاپدقلری شو یاردیملر، پک آشکار بر دلیلدر که؛ اولر کریم بر مدبرکْ خدمه‌سی و عمله‌سی اولوب، اونکْ آمری ایلّه، إذنی ایلّه ایش گورورلر.

سکرنجی لمعه: غذا اولارق مخلوقاتّه، بِالْخاصَّهٗ حیواناته تقسیم ایدیلن رزقلره دَقّت لازمدر که، بو رزق وقتِ معیننده یتیشیر، وقتِ إحتیاجده سَوَق ایدیلیر. و درجّه إحتیاج نسبتنده یاپیلان سَوَقیاتده بیوک بر إنتظام واردر. ایشته، بو عمومی رزق حَقّنده گورونن کنیش و منتظم رحمت و عنایتلر، آنجق هر شیئکْ مربّیسی و هر شیئکْ مدبری و هر شی یِدِ تسخیرنده بولونان بر ذاتکْ خاتمِ خاصّی اولایلیر.

طوقوزنجی لمعه: باقکُز! عالمِ اَرْض و بتون جزئیات اوستنده خاتمِ اُحدیت بولوندیغی گبی، طاغنیق نوعلر و محیط عنصرلر اوستنده ده عیناً او خاتمِ اُحدیت بولونور.

أوت بر تارلايه تخم أكيلمه‌سندن آڭلاشيليور كه، او تارلا تخم صاحبنڭ ملكيدر. و او تخم ده، او تارلا صاحبنڭ ماليدر. يعنى او بوڭا، بو ده اوڭا شهادت ايديليورلر.

كذلك كائناتده كى مصنوعات، تخم گبيدر. عالم و عناصر ده تارلا گبيدر. هر ايكى طرفڭ لسانِ حاليله ايتدكلرى شهادته گوره، مصنوعات ايله عالم عناصر، يعنى تخم ايله تارلا و محيط ايله محاط، (هپ) بر صانع واحدڭ يدِ تصرفنده‌در. ديمك أدنا بر مخلوقه ياپيلان تصرفِ حقيقى و ضعيف بر موجوده ايديلن توجيه ربوبيت، عالم و عناصر قبضه تصرفنده بولونان ذاته مخصوص اولديغى گي، هر هانگى بر عنصرڭ ده تدوير و تدبيرى، بتون حيوانات و نباتاتى قبضه ربوبيتنده طوتوب تربيه ايدن عينا او ذاته مخصوصدر. ايشته، خاتم توحيد ديدىگمز بودر. اگر بر شيه تملك ايتمگه نيٲڭ وارسه، ميدانه چيق، كنديڭى تجربه ايت، باق نه سويله‌يورلر؟ اڭ جزئى بر فرد، " آنجق نوعمى يارادان بنى ياراته‌بيلير." دييور. چونكه افراد آراسنده مثليت واردر. و ارضڭ هر طرفنده طاغنيق بر صورته بولونان اڭ كوچك بر نوع، " بنى ياراته‌بيلن آنجق ارضى ياراداندر" سويله‌يور.

ارضه باق نه سويله‌يور؟ سما ايله آرالرنده آليش ويريشى بولونديغى ايچون " بنى خلق ايده‌بيلن، آنجق مجموع كائناتى خلق ايدن ذاتدر." دييور. چونكه آرالرنده تساند واردر.

اوننجى لمعه: آرقداش! حيات و إحيا و ذوى الحيات ايله هر بر جزء و جزئى يه و هر بر كلّ و كلّى يه و كائناتڭ هيئتِ مجموعه‌سنه ضرب ايديلن توحيد خاتملرندن بر قسم مثاللى، مذكور بيانانندن آڭلاشيلدى. شيمدى ديڭله! انواع

و کلیات اوستنه وضع ایدیلن وحدانیت سگهلرندن بر دانه بی ذکر ایده جگزر. شویله که:

تک بر ثمره ایله ثمره دار شجره نڭ یارادیلش لرنده کی صعوبت و سهولت بردر. چونکه ایکسی ده بر مرکز باقار، بر قانونه باغلیدر، تربیه و کیفیتلری بردر. معلومدر که، مرکزک إتحادی، قانونک وحدتی، تربیه نڭ وحدانیتی سایه سنده کلفت، مشقت، مصرف آزالیر و او یله بر قولایلق حاصل اولور که، پک چوق ثمره لری اولان بر آغاج ید واحد، تک بر ثمره نڭ یاپیلیشی ده آیدئی کثیره تودیع ایدیلدیگی زمان، هر ایکی طرفک یاپیلیش لری سهولتجه بر اولور. و آرالرنده یارادیلیشجه فرق یوقدر. چوق آدم لر طرفندن یاپیلان بر ثمره نڭ تربیه سی ایچون لازم اولان جهازات و آلات و ادوات و سائر، بر آدم طرفندن یاپیلان ثمره دار شجره نڭ تربیه و یاپیلما سی ایچون ده عیناً او قدر مالزمه لازمدر. یالگز کیفیتجه فرق اولابیلیر. مثلاً:

بر اوردو عسکره یاپیلان ألبسه تدارکی ایچون نه قدر آلات، ادوات و ماکینه لازمدر؛ بر نفرک ألبسه سی ایچون ده او قدر آلات و ادوات لازمدر. و کذا بر کتابک ییک نسخه سیله بر نسخه سنک اجرتی مطبعه جه بردر. بعضاً ده تک بر نسخه نڭ طبعی داها فضله بر اجرته تابع طوتولور. بوکا قیاساً، بر مطبعه بی بیراقوب چوق مطبعه لر باش وورولورسه، بر قاچ قات فضله اجرتلرک ویریلما سی لازم گلیر. اوت کثرت وحدته إسناد ایدیلمدیگی تقدیرده، وحدتی کثرته إسناد ایتماک مجبوریتی حاصل اولور. دیمک، طاغنیق بر نوعک ایجادنده کی سهولت خارقه، وحدت و توحید سرینه باغلیدر.

اون برنجی لمعه: آرقداش! بر نوعک افرادی آراسنده کی توافق و بر جنسک أنواعی آراسنده اعضای اساسیه ده بولونان مشابحت، سگه نڭ إتحادینه، قلمک

وحدتنه دلالت ایتدکلرندن آڭلاشیلییور که، بتون متوافق و متشابهلر، یعنی بربرینه بگزهین چوقلق، بر ذاتِ واحدک اثر صنعتیدر.

کذالك إنشا و ایجادلرده گورونن شو سهولتِ مطلقه، بتون موجوداتک بر صانعِ واحدک اثری اولدیغنی، وجوب درجه‌سنده إستلزام ایدیور. عکس حالده، صعوبت، گوچلک اويله بر درجهٔ إمتناع و محالیته چیقہ‌جقدر که، او جنس و نوعلرک عدمدن وجوده چیقمالرینه بر سد چکیلمش اولور. بناءً علیه جنابِ حقّ ذاتنده شریکی اولمادیغی گبی (چونکه إنتظام بوزولور، عالم فسادہ گیدر) فعلنده ده شریکی یوقدر. چونکه صعوبتدن، گوچلکدن طولایي عالمک عدمدن چیقمه‌مسنه سبب اولور.

اون ایکنجی لمعه: آرقداش! حیات، خالقکُ اُحدیتنه برهان اولدیغی گبی، موت ده دوام و بقاسنه بر دلیلدر. اوت ناصل آقان نُهرلرک، طالغهلانان دڭزلرک قبارجقلری و یر یوزنده بولونان سائر شقّافلر، شمسکُ ضیا و تمثاللرینی گوسترمکله شمسکُ وجودینه شهادت ایتدکلری گبی؛ او قبارجق گبی شقّافلر ئولوب، سوندکدن صوڭره یرلرینه متسلسلاً گلوب گچن اُمثاللری، ینه شمسکُ ضیا و تمثاللرینی گوستردکلرندن، شمسکُ دوام و بقاسنه و بتون او شعاعات، جلوات و تمثاللرک بر شمسِ واحدک اثری اولدقلرینه شهادت ایدیورلر. ایشته او شقّافلر، وجودلریله شمسکُ وجودینه و عدملری و ئولوملریله ده شمسکُ دوام و بقاسنه دلالت ایدیورلر.

کذالك موجودات، وجودیله واجب الوجودکُ وجوبِ وجودینه و ئولوم و زوالیله، تجددی بر تسلسل ایله یرلرینه گلن اُمثالی، صانعکُ اُزلی و اُبدی واحدیتنه شهادت ایدیورلر.

أوت لیل و نهارك إختلافی، فصول أربعه‌نك تحوّل و عنصرلرك تبدّل
 هنگاملرنده میدانہ چیقان شو گوزل موجودات و بو لطیف مصنوعاتده دوامله
 جریان ایدن مبادلہ و دور و تسلیم معاملہ‌سی قطعی بر شهادتله، سرمدی،
 عالی، دائم التجلی بر صاحب جمالک وجودینه و بقاسنه و وحدتنه شهادت
 ایدن قطعی بر برهاندر.

و کذا سنوی إنقلابلرده، مسببات ایله أسبابک برلکده ئولوم و زوالی و
 سوگره‌دن ایکسینک ینه برلکده إعاده‌لری، أسبابک ده مسببات گبی عاجز
 مصنوع و مخلوقلردن اولدیغنه دلالت ایتدیگی گبی؛ بو مصنوعات و موجوداتک،
 بر ذات واحدک متجدّد بر صنعتی اولدیغنه ده شهادت ایدر.

اون اوچنجی لمعه: آرقداش! ذرّه‌لردن طوت، سیاره‌لره قدر و نقشلردن
 شمس‌لره وارنجیه قدر هر شی، ذاتنده، حقیقتنده ثابت اولان "عجز و فقر"ک
 لسانِ حاليله صانعک وجوبِ وجودینی إعلان ایدر.

و کذا عجزیه برابر، نظامِ عمومینک بوزولماسی ایچون، حامل بولوندیغی
 عجیب و مهمّ وظیفه‌لر جهتيله صانعک وحدتنه دلالت ایدر. بناءً علیه صانعک
 واجب و واحد اولدیغنه هر شیده ایکی شاهد اولدیغی گبی، خالقک أحد و
 صمد اولدیغنه ده هر بر ذی‌حیاتده ایکی آیت واردر. (*)

اون دردنجی لمعه: آرقداش! موجودات، جنابِ حقّک وجوبِ وجود و وحدتنه
 شهادت ایتدیگی گبی، جلالی، جمالی، کمالی اولان جمیع صفاتنه ده دلالت

(*) **إخطار:** کائناتک أجزاسندن هر بر جزئک ألی بش لسانله واحد أحد و واجب
 الوجودی إعلان ایتمکده اولدیغی، قرآنک فیضندن فهم ایدوب، إجمالاً "قطره" نامنده کی
 اثرمده بیان ایتمشمدر. آرزو ایدن اورایه مراجعت ایتسین.

ایتمکله خالقڭ ذاتنده نقص و قصور اولمادیغنی و شئوناتنده، صفاتنده و اُسماسنده و اُفعالنده ده نقص و قصور بولونمادیغنی إعلان ایدیور.

زیرا، اُثرڭ کمالی بِالْمُشَاهَدَةِ فعلڭ کمالنه، فعلڭ کمالی بِالْبَدَاهَةِ اِسْمڭ کمالنه، اِسْمڭ کمالی بِالْضَّرُورَةِ صفتڭ کمالنه، صفتڭ کمالی حَدْسٍ یقینله شئوناتڭ کمالنه دلالت ایدر. شَأْنُک کمالی ايسه، حَقّ الیقین بر صورتله ذاتڭ کمالنی گوسترر.

بناءً علیه بر قصرڭ و بر سرايڭ نقوش و تزییناتنده کی مکملیت، صانع و مهندسڭ یاپدقلى او نقشلر اوستنده و تزیینات آلتنده گورونن اُفعالڭ مکملیتنه دلالت ایدر.

اُفعالڭ مکملیتی دخی، او صانعڭ طاقدیغی اِسْم و لقبڭ مکملیتنی گوسترر. اُسْمَانُک مکملیتی، صفاتڭ مکملیتنه دلالت ایدر. صفاتڭ مکملیتی، شئوناتڭ مکملیتنی تصریح ایدر. شئوناتڭ مکملیتی دخی او نِقَاشُک مکملیت ذاتنه دلالت ایدر.

کَذَالِک کائناتده گورونن اُثارڭ کمالی، حدسی بر مشاهده ايله اُفعالڭ مکملیتنه، اُفعالڭ کمالی ده فاعلڭ کمال اُسْمَاسِنَه، اُسْمَانُک کمالی صفاتڭ کمالنه، صفاتڭ کمالی شئونات ذاتیه‌نڭ کمالنه، شئوناتڭ کمالی ذاتِ ذُو الْجَلَالِک کمالنه دلالت ایدر.

رشحه لر

بسم الله الرحمن الرحيم

تنبيه

خالقِ عالمی بزه تعریف و إعلان ایدن دلیلر و برهانلر، لَا يُعَدُّ و لَا يُحْصَى در. او دلیلرک اُکْ بیوکلی اوچدر:

برنجیسی: بعض آیتلرینی گوردیگک، ایشیتدیگک شو "کتاب کبیر کائنات" در.

ایکنجیسی: بو کتابک آیت الکبراسی و دیوان نبوتک خاتمی و کنوز مخفیہنک مفتاحی اولان حضرت محمد علیه الصلاة والسلامدر.

اوچنجیسی: کتاب عالمک تفسیری و مخلوقاتہ قارشى اللهک حجّتی اولان قرآندر.

شیمدی، بر قاچ رشحه ضمننده ایکنجی برهانی تعریفدن صوگره سوزلرینی دیگلهیه جگر.

برنجی رشحه: آرقداش! خالقمزی تعریف ایدن، پک بیوک بر شخصیت معنویه مالک، برهان ناطق دیدیگمز "حضرت محمد علیه الصلاة والسلام کیمدر؟" دییه یاپیلان سؤاله جوابًا دیرز که:

حضرت محمد (عصم) اويله بر ذاتدر كه؛ عظمت معنويه سندن طولايي سطح ارض، او ذاتك مسجد اقصا سيدر. مگه مكرمه اونك محرابي، مدينه منوره اونك منبر فضل كماليدر. جماعت مؤمنينه اك صوكت و اك عالي امام و نوع بشرك خطيب شهريدر؛ سعادت دستورليني بيان ايدييور. و بتون انبيانك رئيسيدر؛ اونلري تزكيه و تصديق ايدييور. چونكه ديني بتون دينلرك اساساتنه جامعدر. و بتون اوليانك باشيدر. شمس رسالتيه اونلري تربيه و تنوير ايدييور.

او ذات (عصم) اويله بر قطب و نقطه مركزيه در كه، اونك حلقه ذكرنده بولونان بتون انبيا و اخيار، ابرار و صادقين اونك كلمه سنه متفق و كلام نطقيله ناطقدرلر. و اويله بر شجره نورانيه در كه، طمار و كوكلري، انبيانك اساسات سماويه سيدر. دال و بوداقلري، اوليانك معارف الهاميه سيدر.

بو اعتبارله، هر هانكي بر دعوايي ادعا ايتمش ايسه، بتون انبيا معجزه لرينه استنادا و بتون اوليا كرامت لرينه مستندا اوكتا شهادت ايتمشلردر. اوت بتون دعوالرينك تصديق لريني إشعار ايدن، بتون كامللرك خاتم و مهرلري واردر. اؤزمله:

او ذاتك (عصم) دعوالرندن بري "توحيد" در. بو دعوايي تصريح و إفاده ايدن **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** كلمه مباركه سيدر. او ذاتك حلقه دين و ذكرينه گيرن بتون گچمش و گله جك انسانلر او كلمه مقدسه يي ركن ايمان و ورد زبان ايتمشلردر. ديمك، او دعوانك حق و حقيقت اولديغنه قناعت و اطمئنان و اذعانلري حاصل اولمش كه، زمان و مكانه شامل بر طرزده، او كلمه مباركه، مشربلري، مسلكلري، عنعنه لري متخالف، متباين انسانلرك آغزلرنده مولويلر گي سماوي دوران و جولان ايدييور.

بناءً علیہ غیر متناہی شاهدلرک تصدیقیلہ حق و حقانیتی تحقیق ایدن بر دعوائیہ، هیچ بر و همک حدی دگلدر که، اوکا دستِ اعتراضی اوزاته بیلسین!

ایکنجی رشحہ: آرقداش! توحیدی إثبات و نوع بشری إرشاد ایدن او نورانی برهان؛ بری صاغنده، دیگری صولنده، بری متواتر، دیگری مجمع علیہ بولونان نبوت و ولایتله مجهّزدر. و عین زمانده، إرهاصات دینیلن قبل النبوت کندیسندن ظهور ایدن خارقه حاللرک رموزاتیلہ و کتب سماویہنک بشاراتیلہ و هواتف دینیلن (غیبدن ویریلن) تبشیراتِ متعدّده ایله مصدّقدر.

و کذا او برهان نورانیدن ظهور ایدن إنشقاقِ قمر، پارمقلرندن فیشقیران صولر، آغاجلرک اونک دعوتنه إجابتلری، دعاسنک عقبنده یاغمورک نزولی، پک آز بر یمکدن چوقلرک ییوب طویمالری و قورد، جیلان، دوه، طاش و سائرهنک قونوشمالری گبی معجزه لرینک دلالت و شهادتیلہ تصدیق ایدیلمش بر ذاتدر. (عصم)

و کذا دنیا و آخرت سعادتلرینی تأمینہ کافل و کافی اولان شریعتی، نبوتنی تصدیق و إثباته کافیدر. گچن درسلرده، شمس شریعتندن بعض شعاعلری گوردک. تطویل کلامی موجب تکرارلری لازم دگلدر.

اوپنجی رشحہ: آرقداش! او ذات (عصم)، دلائلِ آفاقیه دینیلن خارجی دلیللر ایله مصدّق اولدیغی گبی، دلائلِ آنفسیه دینیلن ذاتنده و نفسنده ثابت دلیل و إشارتلر ایله دخی مصدّقدر. چونکه او ذات شمس گبیدر؛ ذاتنی ذاتی ایله ضیالاندیره رق گوسترر. مثلاً: بتون أخلاق حمیدهنک اُک یوکسکلری او ذاتده اجتماع ایتمش اولدیغنه بتون عالم شهادت ایدیور. و کذا اُک نزیه خصلتلری و خویلری و اُک یوکسک سجیهلری جامع بر شخصیتِ معنویه صاحبی اولدیغنه

إجماع واردر. و کذا او ذاتک اُکْ یوکسک درجه‌ده بولونان زهد و تقوا و عبودیتی
شهادت‌لریله مالک اولدیغی قوّت ایمانیه ایله مصدّقدر. و کذا سیر نبویه‌نکْ
شهادت‌لیله درجه و ثوقی و کمال جدّیت و متانتی و بتون ایشلرنده و حرکاتنده
قوّت اُمنیتی، حقّه متمسک و حقیقته سالک اولدیغی تصدیق ایدن قطعی
دلیلدر. اوت یاپراق‌لرکْ یشیللگی، چیچکلرکْ طراوت و گوزللگی و ثمره‌لرکْ
تازه‌لگی؛ آغاچکْ جانلی، حیاتلی، حی اولدیغنه صادق شاهددرلر.

دردنجی رشحه: آرقداش! طول زمان و بُعد مکانکْ محاکمات عقلیه‌ده تأثیری
چوقدر. مع هذا، **لَيْسَ الْخَبْرُ كَالْعَيَانِ** دستورینه إتباعاً، شو زمان و محیطکْ
خیالاتندن چیقهرق طیّ زمان و مکان ایله، خیالاً جزیره العربه گیده‌لم و مدینه
منوره‌ده نورانی و یوکسک منبر سعادتنه چیقمش، نوع بشره خطاباً إرشاداتده
بولونان او ذات معلاّی بالذات گوروب، سوزلرینی دیگله‌ملی‌یز.

ایشته خیالاً اورایه گیتدک. باق خارقه بر صورتده حسن صورتله حسن
سیرتی جمع ایدن او مرشد عمومی، او خطیب قدسی جواهر طولو بر کتاب
معجز البیان أنه آلاق، بتون إنسانلره ملأ أعلا‌دن نازل اولان بر خطبه اُزلیه‌یی
اوقویور. و بتون بنی آدمی و جنلری و موجوداتی دیگله‌تیور. اوت پک بیوک بر
أمردن خبر ویریور. خلقت عالمکْ عجیب معمّاسنی آچیور. کائناتکْ سرّ
حکمتنه دائر طلسمی آچیور. فلسفه و فنّ حکمتکْ، نوع بشره "سز
کیملرسکْز؟ نره‌دن گلییورسکْز؟ نره‌یه گیدیورسکْز؟" دییه ایراد ایتدیگی،
عقللری عجز و حیرته بیراقان اوچ سؤاله جواب ویریور.

بشنجی رشحه: آرقداش! شو ذات نورانی (عصم)، مرشد ایمانی، رسول
أکرم علیه الصلاة والسلام، باق ناصل نشر ایتدیگی حقیقتکْ نوريله، حقّکْ

ضیاسیله، نوع بشرک گيجه سنی گوندوزه، قیشنی بهاره چویره رک، عالمده یاپدیغی انقلاب ایله عالمک شکلنی دگیشدیره رک نورانی بر شکله صوقمشدر. اوت او ذاتک نورانی گوزلگیله کائناته باقیلمازسه، کائنات بر ماتم عمومی ایچنده گورونه جکدی. بتون موجودات بربرینه قارشى أجنبی و دشمن دورومنده بولونه جکدی. جمادات، برر جنازه صورتنی گوستره جکدی. حیوان و انسانلر، ایتام گبی زوال و فراقک قورقوسندن وایلارله دوشه جکلردی. و کائناته، حرکاتیلله، تنوعیلله و تغیراتیلله، نقوشیلله تصادفه باغلی بر اویونجق نظریله باقیلاجکدی. بالخاصّه انسانلر، حیوانلردن داها آشاغی، ذلیل و حقیر اولاجکلردی.

ایشته، او ذاتک تلقین ایتدیگی ایمان نظریله کائناته باقیلمدیغی تقدیرده، کائنات بویله قورقونج، ظلماتلی بر شکله گورونه جکدی. فقط او مرشد کاملک گوزیله و ایمان گوزلگیله باقیلیرسه؛ هر طرف نورلی، ضیادار، جانلی، حیاتلی، سۆیملی، سۆگیلی بر وضعیتده عرض دیدار ایده جکدر.

اوت کائنات ایمان نوریه ماتم عمومی یری اولمقدن چیقوب مسجد ذکر و شکر اولمشدر. بربرینه دشمن تلقی ایدیلن موجودات، بربرینه أحباب و قارداش اولمشلردر. جنازه و ئولو شکلنی گوسترن جمادات، انسیتلی برر حیاتدار و لسان حالیه خالقنک آیاتنی ناطق برر مسخر مأموری شکلنه گیریورلر. آغلایان، متشگی و ایتام قیافتنده گورونن انسان، عبادتنده ذاکر، خالقنه شاکر صفتنی طاقینیور. و کائناتک حرکات، تنوعات، تغیرات و نقوشی عبثیدن قورتولویور. ربّانی مکتوبلر، آیات تکوینییه صحیفه لر، اسماء إلهیه یه آینه لر صورتنه انقلاب ایدرلر.

خلاصه: ایمان نوریله عالم اوپله ترقی ایدر که: "حکمت صمدانیه کتابی" نامنی آلیور. و انسان، ذلیل و فقیر و عاجز حیوانلرک صیره سندن چیقار؛ ضعفنک قوتیله، عجزینک قدرتیله، عبودیتنک شوکتیله، قلوبنک شعاعیله، عقلنک حشمت ایمانیله سیله خلافت و حاکمیتک ذروه سنه یوکسلمشدر. حتی عجز، فقر، احتیاج و عقل اونک سقوطنه أسباب ایکن، صعود و یوکسلمسنه سبب اولورلر. ظلمتلی، قراکقلی بر مزار اکبر صورتنده گورونن زمان ماضی، انبیا و اولیانک ضیاسیله ضیادار و نورانی گورونمگه باشلار. قراکقلی گیجه شکلنده اولان إستقبال، قرآنک ضیاسیله تنور ایدر. جتنک بوستانلری شکلنه گیرر. بوکا بناء، او ذات نورانی اولماسه ایدی کائنات ده، انسان ده، هر شی ده عدم حکمنده قالیر، نه قیمتی اولور و نه اهمیتی قالیردی.

بناء علیه بو قدر غریب، عجیب، گوزل کائنات ایچون بویله تعریفات و تشریفاتچی بر مرشد خارقه لازمدر. "اگر بو ذات (عصم) اولماسه ایدی کائنات ده اولمازدی." مثالنده، **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلَاكَ** اولان حدیث قدسی شو حقیقتی تنویر ایدیور.

التنجی رشحه: آرقداش! او خطبه اُزیه یی اوقویان ذات، کائناتک کمالاتنی کشف ایدن جانلی بر گونشدر. سعادت اُبدیه یی اخبار و تبشیر ایدیور. نهایتسز رحمتی کشف ایتمش، إعلان ایدیور. سلطنت ربوبیتک محاسنک دلّالی و أسماءِ إلهیه نك گیزلی دفینه لرینک کشف ایدر.

أوت! او ذات (عصم) وظیفه سی اعتباریله، حَقّ برهانی، حقیقتک ضیاسی، هدایتک گونشی، سعادتک وسیله سیدر. شخصیت و هویت جهتیله، محبّت رحمانیه نك مثالی، رحمت ربّانیه نك تمثالی، حقیقتِ انسانیه نك شرفی، شجره

خلقتك اَكْ قيمتدار و قيمتلى بهادار بر ثمره سيدر. تبليغ ايتديگى دينى ده خارقه بر سرعتله شرق و غربى إحاطه ايتمش، نوع بشرَك بشده برى قبول ايتمشدر. عجباً بويله بر ذاتك دعوالرنده، نفس و شيطانك مناقشه و إعتراضلرينه بر إمكان وار ميدر؟

يدنجى رشحه: آرقداش! او ذاتى حركته گتيروب او إنقلابلى كنديسنه ياپديران آنجق بر قوّه قدسيه در. اوت بِالْخاصّه جزيره العربده ياپديغى إنقلاب و إجراته باق!..

او صحرالرده، او چوللرده، عادتلرينى محافظهده چوق متعصّب و عصبيتلرنده فوق العاده عنادجى و قساوت قلب و مرحمتسزلكدّه أمثالسز و حتّى ديري ديري قيزلرينى طوپراغه گوموب ئولديرلركن متأثر بيله اولميان پك چوق وحشى قوملر اوطورمقده ايديلر. او ذات نورانى قيصه بر زمانده او قوملرَك أخلاق سيئه لرينى قالديره رق أخلاق حسنه ايله تبديل ايتديردى. حتّى او ذات مرشدك (عصم) تلقين ايتديگى ايمان نورى سايه سنده، او وحشى إنسانلر، انسان عالمنده إنسانلره معلّم اولديلر. و مدنيت دنيا سنده، مدنيله استاد اولديلر. او ذاتك (عصم) شو قدر گنيش و عظيم سلطنتى، يالگّز ظاهرى بر سلطنت دگلدرد. داها گنيش و داها درين يرده سلطنت باطنيه سى واردر كه، بتون قبلبرى و عقللرى كنديسنه جذب و جلب ايتمشدر. و بتون روحلرى و نفسلرى تسخير ايتمشدر كه، قبلره محبوب، عقلره معلّم و تنوير ايديجى و نفسلره مريّ و روحلره سلطان اولمش و اولمقده در.

سكزنجى رشحه: آرقداش! بيليرسك كه، سيغاره گي كوچك بر عادتي، بر شيئي ترياكيسندن رفع ايتمك پك زحمتدر. حتّى بيوك بر حاكم، بيوك بر عزم

ایله کوچک بر قومده إعتیاد ایدیلن بر خصلتی قالدیرمقده بیوک مشکلاته راست گلیر. حالبوکه بو ذات نورانی، پک چوق عادتلی، پک چوق عصبی، عنادجی قوملردن، جزئی بر قوتله، قیصه بر زمانده قالدیره‌رق، یرلرینی یوکسک، نزه اخلاق و عادتله ایله طولدیرمشدر.

أوت حضرت عُمَر ابن الخطاب (رضی الله تعالی عنه) کُ إسلامیتدن أَوَّل و صوگره‌کی حاللری بو مسئلهیه گوزل بر مثالدر. بونک گبی إجراتِ أساسیه‌سندن بیگلرجه خارقه‌لر واردر. او ذاتک او زمانده‌کی إجراتنه خارقه دیوروز. عجباً بو زمانک یوزلرجه فیلسوفلری، او زمانده او وحشت‌آباد جزیره‌یه گیدوب، پک اوزون زمانلرده او وحشیلری إصلااح ایچون چالیشسه‌لر، او ذات مرشدک بر سنه‌ده موفق اولدیغی قدر، اونلر أُللی سنه‌ده موفق اولاییلرلر می؟ حاشا!..

طوقوزنجی رشحه: آرقداش! عقلی باشنده اولان بر آدم مناظره‌لی دعوالرده یالان سویله‌یه‌مز. چونکه بالآخره یالانک آچیغه چیقوب محبوب اولماسندن قورقار. و کذا بر إنسان یالان سویله‌دیگی تقدیرده پرواسز، لایالی بر طرزده سویله‌یه‌مز. و کذا سربست، هیجانلی سویلنمه‌سنه گیریشه‌مز. و لَو عادی بر مسئله، کوچک بر جماعت ایچنده، کوچک بر وظیفه‌ده بولونان کوچک بر شخص اولسون.

عجباً بیوک بر وظیفه ایله وظیفه‌دار، پک بیوک بر مسئله‌ده، پک بیوک بر شرف و حیثیت صاحبی، پک بیوک بر جماعت ایچنده، پک شدید خصم‌لرک قارشیسنده إدعا ایتدیگی بر دعواده یالان و خلاف حقیقت سویله‌یه‌بیلیر می؟

ایشته او ذاتِ نورانی، اوقودیغی او خطبۀ اُزلیه یی او یله بر طرز ایله اوقویور؛ نه ترددی وار نه حاجی، نه قورقوسی وار نه تأثری... هم صمیمی بر صفاءِ قبله، خالص بر جدّیتله، خصم لرینک طمارلرینه طوقوندیرمق اوزره عقللرینی تزییف، نفسلرینی تحقیر ایدوب، عزّتلرینی قیریور. عجا بویله بر دعواده، بویله بر مقامده، بویله بر شخصدن ذره مثقال بر حیلۀ نك بو مسئله یه قاریشماسنه امکان وار میدر؟ حاشا، **إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى** اوت حق حیلۀ یه محتاج دگل، حقّی سویله مکده حیلۀ و اغفال احتمالی یوقدر. حقیقتی گورن بر نظر خلقی اغفال ایتمز، خلافِ حقیقت سویله مز، خیال ایله حقیقتی تمیز ایدر؛ آرالرنده إلتباس اولاماز.

اونجی رشحه: آرقداش! او ذاتِ مرشد، نوعِ بشری قورقوتق ایچون پك مدّهش حقیقتلردن بحث ایدیور. و انسانلری تبشیر ایچون، قلبلری جذب و عقللری جلب ایدن مسئله لردن خبر ویریور.

یا هو! حقائق و غرائبی کشف ایچون انسانلرده او یله بر شوق، او یله بر مراق واردر که، غریب بر حقیقتی کشف یولنده جانلرینی، ماللرینی فدا ایدیورلر. بو ذاتک (عصم) کشف و إخبار ایتدیگی حقائقه نه ایچون اُهمّیت ویرمیورلر؟ حالبوکه بتون أنبیا و أولیا و صدّیقین گبی اهلِ شهود و أصحابِ إختصاص، بِالْإِتِّفَاقِ او ذاتی تصدیق ایتمش و ایدیورلر.

بو ذات (عصم)، او یله بر سلطانک شئونندن بحث ایدیور که، قمر اونک ملکنده بر سینک گبیدر. عجیب خارقه لردن بحث ایتدیگی گبی، پك مدّهش إنفلاق و إنقلابلردن ده خبر ویریور. باقکزا! او خطبۀ اُزلیه ده **إِذَا الشَّمْسُ**

كُورَتْ ❖ إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ❖ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا گبی تلاوت
ایتدیگی آیتله دقت ایدیگز!

و بشر ایچون اوپله بر إستقبالدن خبر ویریور که، دنیوی إستقبال اوڭا
نسبةً بر قطره حکمنده‌در. و اوپله بر سعادتدن مژده ویریور که، دنیا
سعادتلی اوڭا نظرًا رؤیالر گبی اولور. اوت بو کائناتک پرده‌سی آلتنده چوق
عجائب شیلر واردر، بزلی بکله‌یورلر. بز ده اونلری إنتظار ایدیورز. بناءً علیه
او عجایی گوروب بزه کیفیتلرینی حکایه ایتمک ایچون خارق العاده بر انسان
لازمدر که، او خارقه غرائی گورسون و گوردیگی گبی بزه ده سویله‌سین.

و کذا او ذات، خالقمزک بزدن طلب ایتدیگی شیلردن بحث ایدیور و
چوق حقیقتلردن، مسئله‌لردن خبر ویریور که اونلردن قورتولوش یوقدر. فیا
عجبا! اکثر ناس نه‌دن بویله حق شیلردن گوز یومویورلر، حقیقتلردن قولاق
طیقایورلر؟.

اون برنجی رشحه: آرقداش! شو منبرِ عالیده خطبةً اُزلیه‌ی اوقویان و
شخصیتِ معنویه‌سیله بزله مشهود و یوکسک شئوناتيله عالیده مشهور اولان
ذاتِ نورانی (عصم)، وحدانیتِ إلهیه‌یه بر برهانِ صادقِ ناطق و توحیدک
حقیقت اولدیغنه بر دلیل حق و سعادتِ أبدیه‌نک ده وجوده گلمه‌سنه قطعی بر
دلیل و ظاهر بر برهاندر.

و کذا او ذات، انسانلری هدایته دعوت ایتمکله سعادتِ أبدیه‌نک (حصولنه
سبب اولدیغی گبی)، وصولنه ده سببدر.

و کذا او ذات، دعاسيله، عبوديتيله او سعادتک وجودينه و ايجادينه وسيله در. اوت باق! او ذات، نوع بشره امامدر. مسجدي، يالکز جزيرة العرب دگلدر، کُرهُ أرضدر. جماعتی ده يالکز او زمانک انسانلری دگلدر. بلکه آدم زمانندن قيامته قدر هر بر عصرک خلقي بر صف اولوب، بتون عصرلر صفلری اونک آرقه سنده، اونک دعاسنه "آمین" ديورلر.

بِالْخَاصَّةِ او ذات، او جماعتِ عظماده عموم ذوی الحياته شامل پك شديد
بر إحتياجِ عظيم ايچون دعا ايدر. و اونك دعاسنه، يالئز او جماعت دگل،
بلکه أرض و سما و بتون موجودات "آمین" سويلر. يعنى "يا ربّنا! اونك دعاسنى
قبول أيله. بز ده او دعايي ايدييورز. بز ده اونك طلب ايتديگنى طلب
ايدييورز."

بِالْخَاصَّةِ او جماعتِ عظمًا او کُنده قیلدیردیغی نمازده، او یله بر تضرع و تذلل
ایله، او یله بر اِشتیاقله، او یله بر حزن ایله نیاز و دعا ایدر که، کائنات بیه
هیجانه گلیر؛ او ذاتک دعاسنه اِشترک ایدر. اوت او یله بر مقصد ایچون نیاز
ایدر که، اُگر او مقصد حصوله گلمزسه، یالکز مخلوقات دگل عالم بیه قیمتسر
قالیر، اُسفلِ سافلینه دوشر. چونکه او ذاتک مطلوبیله موجودات یوکسک
کمالاته ایریشیر. عجا او ذات، او مطلوبی کیمدن ایسته یور؟ اوت او یله بر
ذاتدن طلب ایدر که، اُک گیزی و اُک کوچک بر حیوانک جزئی بر اِحتیاجی
ایچون لسانِ حالیه یاپدیغی دعای ایشیتیر، قبول ایدر، اِحتیاجنی یرینه گتیرر.

و کذا أَكْ أَدنا بر اُملى، أَكْ أَدنا بر غايه ايچون أَكْ أَدنا بر ذى حياتده گورور و اونی اوڭا يتيشديرمکله اِکرام و مرحمت ايدر. بو دعالرڭ نتيجه سنده ياپيلان تربيه و تدبيرلر اويله بر اِنظامله جريان ايدر که، او تربيه لرڭ اَنجق بر سمیع و بصیر، بر علیم و حکیمدن اولديغنه شبهه بيراقماز.

عجبا او ذات، او منبرده عرشه متوجّهًا أَللّٰرِنِیْ قالدیره رق یاپدیغی دعا ایله نه ایسته‌یور که بتون مخلوقات " آمین " سویله‌یور؟

أوت او ذات، جنابِ حَقِّكْ رضاسنی و جَنَّتده ملاقات و رؤیتيله سعادتِ اُبدیه‌یی ایسته‌یور. بو ایسته‌نیلن شیلرکْ ایجادینه رحمت، حکمت، عدالت گبی صاییسز اَسباب اولمادیغی تقدیرده، او ذاتِ نورانینکْ تَكْ دعاسی و تَضَرَّع ایله نیاز ایتمه‌سی، جَنَّتْکْ ایجادینه و إعطاسنه کافیدر. بناءً علیه او ذاتکْ رسالتی، إمتحان و عبودیت ایچون شو دنیانکْ قورولماسنه سبب اولدیغی گبی، او ذاتکْ عبودیتنده یاپدیغی دعا، مکافات و مجازات ایچون دارِ آخرتکْ ایجادینه سبب اولور.

أوت بو یوکسکْ إنتظام و گنیش رحمت و گوزل صنعت و قصورسز جمال ایله ظلم و چرکینلکْ آراسنده تضاد واردر. إجتماعلری ممکن دگلدر.

أوت اُدنا بر سسی، اُدنا بر کیمسه‌دن، عادی بر ایش ایچون ایشیدوب قبول ایتمکله؛ اَلْکْ یوکسکْ بر صوتی، اَلْکْ بیوکْ بر ایش ایچون ایشیدوب قبول ایتمه‌مکْ، اُمثالسز بر قبح و چرکینلکْ و بر قصوردردر. بو ایسه، ممکن دگلدر. چونکه حسنِ ذاتی، قبحِ ذاتی‌یه إنقلاب ایدر. إنقلابِ حقائق ایسه محالدر.

اون ایکنجی رشحه: آرقداش! او خطیبِ مرشددن گوردیگکْ، ایشیتدیگکْ کافیدر. چونکه احوالی تماميله إحاطه ایتمکْ ممکن دگلدر. اويله ایسه، اوندن سوگره گلن عصرلرکْ او ذاتدن آلدقلری فیضلره دَقْت ایتمکْ اوزره گری دونه‌لم. باق آرقداش! بتون بو عصرلر، او عصرِ سعادتکْ گونشندن اُبو حنیفه، شافعی، اُبو یزید، جنیدِ بغدادی، عبد القادرِ گیلانی، إمام غزالی، محی الدینِ عربی، اُبو

حسنِ شاذلی، شاہِ نقشبند، إمام ربّانی (رضی اللہ عنہم أجمعین) گئی بیگلرچہ نورانی ضیادار ییلدیزلر آیریلوب، عالم بشری تنویر ایتمشلردر.

مشهوداتمژک تفصیلاتنی باشقہ وقتہ تأخیر ایدہرک، معجزات صاحبی او ذاتِ نورانی علیہ الصلاۃ والسلامہ بر صلات و سلام گتیرہلم:

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى هَذَا الذَّاتِ النُّورَانِي الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
 الْحَكِيمُ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنَ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ آغْنِي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ أَلْفُ
 أَلْفِ صَلَاةٍ وَ أَلْفُ أَلْفِ سَلَامٍ بَعْدَ حَسَنَاتِ أُمَّتِهِ عَلَى مَنْ بَشَّرَ بِرِسَالَتِهِ
 التَّوْرِيَّةُ وَالْإِنْجِيلُ وَالزَّبُورُ وَبَشَّرَ بِنُبُوتِهِ الْإِرْهَاصَاتُ وَهَوَاتِفُ الْجِنِّ وَ
 أَوْلِيَاءُ الْإِنْسِ وَكَوَاهِنُ الْبَشَرِ وَأَنْشَقَّ بِإِشَارَتِهِ الْقَمَرُ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ
 أَلْفُ أَلْفِ صَلَاةٍ وَ أَلْفُ أَلْفِ سَلَامٍ بَعْدَ أَنْفَاسِ أُمَّتِهِ عَلَى مَنْ جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ
 الشَّجَرُ وَ نَزَلَ سُرْعَةً بِدُعَائِهِ الْمَطَرُ وَ أَظْلَلَتْهُ الْغَمَامَةُ مِنَ الْحَرِّ وَ شَبَعَ مِنْ
 صَاعٍ مِنْ طَعَامِهِ مِائَاتٌ مِنَ الْبَشَرِ وَ نَبَعَ الْمَاءُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ
 كَالْكُوْثَرِ وَ سَبَحَ فِي كَفِّهِ الْحَصَاةُ وَ الْمَدْرُ وَ أَنْطَقَ اللَّهُ لَهُ الضَّبُّ وَ الظُّبْيُ وَ
 الذِّئْبُ وَ الْجَذَعُ وَ الذِّرَاعُ وَ الْجَمَلُ وَ الْجَبَلُ وَ الْحَجَرُ وَ الشَّجَرُ صَاحِبُ
 الْمِعْرَاجِ وَ مَا زَاغَ الْبَصَرُ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا وَ شَفِيعِنَا مُحَمَّدٍ أَلْفُ أَلْفِ صَلَاةٍ وَ
 أَلْفُ أَلْفِ سَلَامٍ بَعْدَ كُلِّ الْحُرُوفِ الْمُتَشَكِّلَةِ فِي الْكَلِمَاتِ الْمُتَمَثِّلَةِ بِأَذْنِ
 الرَّحْمَنِ فِي مَرَايَا تَمْوُجَاتِ الْهَوَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ كُلِّ كَلِمَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
 قَارِئٍ مِنْ أَوَّلِ النَّزُولِ إِلَى آخِرِ الزَّمَانِ وَ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا يَا إِلَهَنَا بِكُلِّ صَلَاةٍ
 مِنْهَا أَمِينَ أَمِينَ أَمِينَ

آرقداش! رسالتِ اُحمديه يي إثبات ايدن دليللر پك بيوك بر يكون تشكيل ايدىيور. اون طوقوزنجى سوز نامنده كى رساله مده او دليللردن بر قسمى ذكر ايديلمشدر. او ذاتك اِظهار ايتديكى بيگه ياقين معجزه لريله يگرمى بشنجى سوز نامنده كى اُثرمده تفصيل ايديلن قرق وجهِ إعجازه بالغ اولان قرآن، رسالتِ اُحمديه يه (عصم) شهادت ايتديكى گي، بو كائنات ده (آياتيله) او ذاتك نبوتنه دلالت ايدر. اوت كائناتده يازيلان صاييسز آيتلر ذاتِ اُحدك وحدانيتنه شهادت ايتدكلرى گي رسالتِ اُحمديه يه ده (عصم) دلالت و شهادت ايدرلر.

أزجمله: كائناتده گورونن حسنِ صنعت دخى رسالتِ اُحمديه يه (عصم) دلالت و شهادت ايدن قطعى بر دليلدر. زيرا، شو زينتلى مصنوعاتك جمالى، حسنِ صنعت و زينتى اِظهار ايدر. صنعت و صورتك گوزللگى، صانعه گوزللشديرمك و زينتلنديرمك ايستگى موجود اولديغنه دلالت ايدر. گوزللشديرمك و زينتلنديرمك صفتلرى، صانعك صنعتنه اولان محبتنه دلالت ايدر. بو محبت ايسه، مصنوعاتك اُك اكملى انسان اولديغنه دليلدر. چونكه او محبتك مظهر و مدارى انساندر. انسان دخى مصنوعاتك اُك جامع و اُك غريبى اولديغندن شجره خلقتنه بر ثمره شعوريه در. انسان بر ثمره گي اولديغى جهتله كائناتك اجزاسى آراسنده اُك جامع و بعيد بر جزءدر. انسان ذى شعور و جامع اولديغى جهتله، نظرى عام، شعورى كللى اولور. نظرى عام اولديغندن شجره خلقتى تماميله گورور؛ شعورى ده كللى اولديغندن صانعك مقاصدينى بيلير. اويله ايسه، انسان صانعك مخاطبِ خاصيدر.

اوت عام و شموللى اولان نظر و شعورينى صانعك عبادتنه و محبتنه صرف و صنعتنى إستحسان، تقدير و تشهيريته توجيه و نعمتلىريك شكريته إستعمال

ایدن بر فرد، ویردیگی نعمتله قارشی شکر ایسته‌ین و یاراتدیغی مخلوقاتی عبادته، شکره دعوت ایدن صانعك خاص مخاطب و حبیبدر.

أی انسانلر! ذکر ایدیلن أحوال و شئوناته متّصف اولان حضرتِ محمدك (عصم) صانعك او فرد فرید دیدیگمز مخاطبِ خاصّی اولماسنه إمكان وار میدر؟ و تاریخكزك گوستردیگی نوع بشردن أك بیوك انسانلر آراسنده، بو مقامه داها لایق دیگر بر شخص وار میدر؟

أی گوزلری صاغلام و قلبلری کور اولیان انسانلر! باقكز، انسان عالمنده ایکی دائرة و ایکی لوحه واردر:

برنجی دائرة: ربوبیت دائرة‌سیدر.

ایکنجی دائرة: عبودیت دائرة‌سیدر.

برنجی لوحه: حسنِ صنعتدر.

ایکنجی لوحه ایسه: تفکّر و إستحساندر.

بو ایکی دائرة ایله ایکی لوحه آراسنده کی مناسبتّه باقكز که: عبودیت دائرة‌سی بتون قوّتيله ربوبیت دائرة‌سی حسابنه چالیشیور. تفکّر، تشکّر، إستحسان لوحه‌سی ده بتون إشارت‌لريله حسنِ صنعت و نعمت لوحه‌سنه باقییور. بو حقیقتی گوزك ایله گوردکدن صوگره، ربوبیت و عبودیت دائرة‌لرینك رئیس‌لری آراسنده أك بیوك بر مناسبتك بولونماسنه عقلکجه إمكان وار میدر؟ و صانعك مقاصدینه کمالِ إخلاص ایله خدمت ایدن عبودیت رئیسك صانع ایله عظیم بر مناسبتی و قوی بر إنتسابی و او إنتساب ایله هر ایکی دائرة رئیس‌لری آراسنده بر معارفه و مکالمه و آلیش ویریشك اولماسنه إحتمال وار میدر؟ اويله

ایسه بالبداهه تحقّق ایتدی که؛ عبودیت رئیسی، ربویتیڭ خاص محبوب و مقبولیدر.

أی إنسان! بو سوسلی مصنوعاتی أنواع محاسنله تزیین ایدن و بتون ذی حیات اولانلرڭ ذوقلرینه، إشتهالرینه گوره بو قدر نعمتلیرى إنعام ایدن صانعڭ أڭ کامل، أڭ جمیل و عبادتنه کمال إشتیاقله توجّه ایدن و صانعڭ محاسنِ صنعتنه تقدیر و إستحساناتيله عرش و فرشی طَرَبه، سَوینمه‌یه گتیرن و صانعڭ إحساناتنه یاپدیغی تشکّرات و تکبیرات ايله بَر و بحری جذبیه گتیرن شو گوزل مخلوق و مصنوعنه إلتفات ایدوب سوزینی نظرِ إعتباره آلمامسی و تشکّراتنه مقابله ایتمه‌مسی و توجّه ایدوب کندیسيله قونوشمه‌مسی و إقتدارینه گوره بتون مخلوقاته بر إمام و مرشد یاپمامسی إمکانی وار میدر؟

لا سیمالر

(اوننجی سوزك بر جهتهده اساسی و
یگرمی سکرنجی سوزك عربی ایکنجی مقامیدر.)

بسم الله الرحمن الرحيم

کائناتک بتون ذراتی (مجتعاً و منفرداً) لسانِ عجز و فقر ایله وجوبِ وجود
و وحدتنه شهادت ایتدکلری صانعِ حکیمه حمدلر، ثنالر، شکرلر اولسون. و
کائناتک طلسمنی آچوب، آیاتنی کشف و بیان ایدن رسولی ایله آل و أصحابنه
و سائر أنبیا و مرسلین إخواننه و عبادِ صالحینه صلات و سلاملر اولسون...

آرقداش! طبیعت و أسباب، بعض انسانلره شکر قپوسنی قپاتوب شرک و
کفر قپوسنی آچمشدر. حالبوکه، شرکک تملی صاییسز محالاتدن قورولمش
اولدیغندن خبرلری یوق. او محالاتدن بر دانه یی بیان ایده یم که، شرکک نه قدر
فنا بولوندیغنی کور گوزلریله گورسونلر. شویله که:

شرک صاحبی، جهالت سرخوشلغنی ترک و علم گوزیله کفرینه باقدیغی زمان،
او کفری ایمان و إذعان ایده بیلیمک ایچون، بر ذرّه واحده یه بر طون آغیرلغنده
بر یوک یوکلمگه و هر ذرّه ده صاییسز مطبعه لری ایجاد ایدوب طبیعت و أسبابک
ألنه ویرمگه و بتون مصنوعاتده بتون صنعت اینجه لکلرینی طبیعتنه درس ویرمگه
مضطر و مجبور اولور. زیرا هوا عنصرندن (مثلاً) هر بر ذرّه بتون نباتلر،

چیچکالر، ثمره لر اوستنده قونوب بُئیه لرنده وظیفه سنی یایمق صلاحیتنده در. اَگر بو ذَره لر، یاپدقلری وظیفه لرده مأمور اولوب جنابِ حَقِّکْ اَمَر و اِرادَه سنه تابع اولدقلری کافرانه اِنکار ایدیلیرسه، او ذَره هر هانگی بر بُئیه یه گیرسه، او بُئیه نَکْ بتون جهازاتنی، کیفیتیه تشکلی ییلمسی لازمدر. بو ییَلگینَکْ او ذَره ده بولونماسنی اَنجق او کافر اِعتقاد ایده ییلیر.

مع هذا بر ثمره، بر شجره نَکْ بر مثالِ مصعّریدر. و او ثمره ده کی چکرَدَکْ، او شجره نَکْ دفترِ اَعمالیدر. او آغاجْکْ تاریخِ حیاتی او چکرَدَکْده یازیلیدر. بو اِعتبار ایله، بر ثمره شجره نَکْ تمامنه، بلکه او شجره نَکْ نوعنه، بلکه کُرّه اَرْضَه ناظردر. او یله ایسه، بر ثمره نَکْ صنعتنده کی عَظْمَتِ معنویه سی، اَرْضْکْ جسامتی نسبتنده در. او ذَره یی، صنعتجه حاوی اولدیغی او عَظْمَتِ معنویه ایله بنا ایدن، اَرْضی حمل و بنا ایتمکدن عاجز اولیه جقدر. عجباً او کافر منکر، قلبنده بویله بر کفری طاشیمقله، عقل و ذکا اِدّعا سنده بولونماسی قدر بر اَحْمَقْ وار میدر؟

آرقداش! هر بر شی ایچون ایکی صورت و شکل واردر:

بری: مادّیه در که، عادتاً بر گوملک گبی، هر شیئک وجودینه گوره قدرکْ تقدیریه بیچیلیمش شو گورونن صورتلدر.

دیگری: معقوله در که، بر شیئک یاشادیغی بر عمرده مرور زمانله دگیشدیردیگی مختلف مادّی صورتلرکْ اِجتماعندن تصوّر ایدیلن بر صورتِ وهمیه در.

بر آتَشْکْ سرعتله تدویرندن حاصل اولان دائره و همیه گبی، هر شیئک تاریخِ حیاتی بیلدیرن و قدره مدار اولان و مقدّراتِ اَشیا دینیلن شو ایکنجی صورت، معقوله در. صورتِ مادّیه اِعتباریه هر شیئک بر نهایتی، بر غایه سی اولدیغی گبی،

صورتِ معنویه إعتباریله ده بر نهایتی و گیزی بعض حکمتلر ایچون بر غایه سی ده واردر. بناءً علیه هر شیئک صورتِ مادّیه سنده قدرتِ ربّانی اوسته در، قدر مهندسدر. صورتِ معنویه سنده ایسه، قدر مسطردر، یعنی، تشکّلاتک چیزگیلرینی چیز، قدرتِ مصدردر، یعنی او چیزگیلر اوستنده یاپیلان تشکّلات، قدرتن صدور ایدر.

أی کافر! بونی ایشیتدکدن صوگره اییجه دوشون! بر ذره یه، بر ترزیلک صنعتی اوگرتمگه قدرتک وار میدر؟ کندیگه خالق إتحاذ ایتدیگک طبیعت و أسباب، هر شیئک مختلف و متنوّع صورتلرینی بیچوب دیکمه سنه قدرتلری وار میدر؟

باق، أی گوزدن محروم کافر! شجره خلقک ثمره سی و قوّت و إختیارجه أسابدن اوستون اولان انسان، ترزیلگک بتون قابیلترینی، بیلگیلرینی جمع ایدوب تیکنلی بر شجره نك أعضالرینه اویغون بر گوملگی دیکه مز. حالبوکه، صانع حکیم هر شیئک نماسی زماننده پک منتظم، جدید و تازه تازه گوملکلری و یشیل یشیل حلّهلری کمال سرعت و سهولتله یاپار، گیدیرر. فسبحان الله!...

أوت منزهدر، هر شیئک وجودی آمرینه باغلی اولان الله منزهدر. هر شیئک ایچ یوزی أَلنده بولونان صانع منزهدر. بتون مخلوقاته مرجع اولان صانع منزهدر.

أرقداش! هر بر موجودک اوستنده، صانع أحد و صمدک بر سگّه سی، بر خاتمی اولوب، او موجودک صانع أحد و صمدک ملکی و أثر صنعتی اولدیغنه شهادت ایدیورلر. أوت غیر متناهی أحدیت سگهلرندن و صمدانیت خاتملرندن، یالکز بهار موسمنده صحیفه أرضه ضرب ایدیلن سگّه یه باق که؛ شو ذکر ایدیله جک متسلسل فقره لر، جمله لر او سگّه یی گونش گبی گوستریورلر و

إظهار ايديورلر.

أوت صحيفه أرضه پك غريب، حكيمانه بر ايجاد گورونويور. بو گورونن ايجادك گوستردىكى قوت و فعاليتى گورمك ايسترسهك شو گلن فقره لره دقت ايت:

۱ - او ايجاد فعلى، پك عظيم و گنیش بر سخاوت مطلقه دن گلييور.

۲ - بر سهولت مطلقه ايله بر قوت مطلقه دن چيقييور.

۳ - مطلق بر إنتظامله، سرعت مطلقه ده ميدانه گلييور.

۴ - موزون و ميزانلى اولارق بر وسعت مطلقه ده بولونويور.

۵ - گوزل بر اثر صنعت اولمقله برابر، مطلق بر اوجوزلقده گورونويور.

۶ - تعلق ايتديكى شيلر پك قاريشق اولمقله برابر، بيوك بر امتياز مطلق و عدم إلتباس ايله ياپيلييور.

۷ - محلّ تعلقى غير متناهى اولمقله برابر، أثرلرنده چركينلك گورونمز، أحسن شكلده حصوله گلير.

۸ - أفراد و أنواع آراسنده، بُعد مطلق ايله برابر، توافق مطلق وار.

آرقداش! بو فقره لرک هر بريسى تك باشنه ده او سگه يي إظهار ايتمگه كافيدر. باقكز، اك خارقه بر سخاوتله اك خارقه بر حسن صنعت، محيط بر قدرتك خاصه سيدر. و إنتظامله برابر خارقه بر سهولت هيچ بر شيدن عاجز اولميان محيط بر علم صاحبنه مخصوصدر. طارتيلمش گي غايت ميزانلى اولمقله برابر، معجزانه بر سرعت مطلقه، هر شيئي آمرينه و قدرتنه تسخير ايدن ذاته مخصوصدر. نوعلرک پك طاغنيق بولونماسندن، پك گنیش بر تصرف ايله خارقه بر حسن صنعت علم و قدرتيله هر شيئك ياننده بولونان ذاته خاصدر. كثر و

مبذولیت ایله برابر هر فردك صنعت إعتباريله قيمتدار اولماسی، صوگسز بر زنگینلکله غیر متناهی خزینهلره مالک اولان ذاته مخصوصدر. أفرادك زیاده سیله قاریشق اولماسیله برابر إلتباسسز و فوق العاده إمتیاز و تشخصلره مظهر اولمالری، هر شیئه بصیر و هر شیئه شهید و هر بر فعلی کندیسنی دیگر بر فعلدن منع ایتمه یین ذاته مخصوصدر.

و کذا أرضه طاغنیق بولونان أفراد آراسنده کی اوزاقلقله برابر صورتجه، وجودجه، تشکیلاتجه آرالرنده حصوله گلن توافق، کُرهُ أرض یدِ تصرفنده، علمنده، حکمنده، حکمتنده بولونان ذاته مخصوصدر.

و کذا نوعك کثرتِ أفرادیله برابر هر فردك خارق العاده بر حسنِ خلقتیه مالک اولماسی، قدیرِ مطلقه خاصدر که؛ آز چوق، کوچك و بیوک هر شی اوگنا نسبهٔ بردر.

گچن فقره لرک هر بریسنده، هر شیئك تک بر صانعك صنعی و صنعتی اولدیغنه دلالت ایدن باشقه بر آیت داها واردر. اوت سخاوت ایله قوّه إقتصادیه آراسنده و سرعت ایله میزانیلی اولمق آراسنده و اوجوزقلقه قیمتلی اولمق آراسنده و قاریشق اولمقله ممتاز بولونمق آراسنده تضاد واردر. بو ضدلری بر فعلنده جمع ایتمک، آنجق قدرتی حدسز بر صانعِ قدیره مخصوصدر.

خلاصه: هر بر فقره، تک باشنه خاتمِ احدثی اظهاره کافی اولدیغی تقدیرده، فقره لرک هیئتِ اجتماعیه سی پک ظاهر بر طریقِ اولی ایله خاتمِ احدثی گوسترر. ایشته بو ایضاحدن، ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ

اللَّهُ﴾ آیت کریمه سنك سَرّی ظاهر اولدی. یعنی، او عنادلی منکره "خالقِ سماوات و أرض کیمدر؟" دییه صورولدیغی زمان چار و ناچار "اللّٰه" دییه جکدر.

آرقداش! الوهيت، رسالت، آخرت، كائنات آراسنده حقيقتده تلازم واردر. يعنى، بونلردن بريسنگ وجود و ثبوتى، اوته كيسنگ ده وجود و ثبوتى استلزام ايدر. بريسنه ايمان، اوته كيسنه ده ايماني ايجاب اينديرر. اوت مثلا، هر بر كلمه سى بر كتابى و هر بر حرفى بر سطرى ايچريسند طوتان بر كتابك، كاتبسز وجودى ممكن دگلدر. كائنات كتابى ده نقاش ازلينك وجوب وجودينه باغليدر. سرخوش اولميانلر آنجق نقاش ازلى يه ايمان ايتمكله كتاب كائناته شاهد اولاييلرلر.

و كذا يك چوق صنعت خارقه لرينه و نقش و زينتلرك غرائبنه مشتمل اولان بر بنانك باني و صانعسز وجودى ممكن اولماديغى گي، بو عالمك وجودى ده صانعك وجودينه تابعدر. ضلالت سرخوشلغيله سرخوش اولميانلر، اوني بونسز تصديق ايده مزلر.

و كذا دكز و نهرلك يوزنده، شمسك عكسنى گوسترن قبارجقلرده كى گونشك پارلتيسى، شمسك وجوديني انكار ايتمكله ممكن اولماديغى گي، عقلى بوزوق اولميانلر ايچون، كمال انتظام ايله تحوّل و تجدد ايدن شو كائناتك شهودى، باني و صانعك وجوب وجودينك تصديقيه اولاييلر. چونكه شو محتشم كائناتى، مشيئت و حكمتيله تأسيس و قضا و قدرينك دستورلريله تفصيل و عادتلك قانونلريله تنظيم و عنايت و رحمتك ناموسلريله تزيين و اسماء و صفاتك جلوه لريله تنوير ايدن آنجق و آنجق باني و صانعدر. اوت خالق واحد قبول ايديلمديگى تقديرده، كائناتك ذرات و مركباتى عددنجه صوگسز اهلرك قبولنه مجبوريّت حاصل اولور. و عين زمانده، هر بر اهلك شو كائناتى خلق ايتمگه قادر اولماسى لازمدر. چونكه ذى حياتك هر بر جزئيسى، ذوى الحياتك كلنه (يعنى عمومونه) بر فهرسته در. جزئى يى خلق ايدن، كللى يى ده خلق ايتمگه

قادر اولمالیدر...

و کذا ضیاسز گونشک وجودی ممکن اولمادیغی گبی، الوهیت ده تظاهرسز اولاماز. تظاهری ایسه، إرسال رسل ایله اولور. و کذا حد کماله بالغ اولان اُک یوکسک بر جمالک بیلینمسی، گورونمسی، گوستریلمسی ایچون رسولرک تعریفی لازمدر.

و کذا کمال جمالیه بالغ اولان کمال حسن صنعت، رسولرک دلالتیله اولور.

و کذا ربوبیت عامّه، عبودیت کلیه ایستر. بو ده ذو الجناحین رسولرک وحدتِ إلهیه بی خلقه إعلان ایتمه‌لی ایله ممکن اولور.

و کذا بر حسن صاحبک ایستگی اولماسه و بر آیینه بولونماسه و تعریف ایدیجی بر شخص توسّط ایتمزسه، اونک حُسنک گورونمسی، گوستریلمسی ممکن دگلدرد. بو ده آنجق رسولر واسطه‌سیله اولور. چونکه رسول، عبودیتیله خالقک حُسنه آیینه‌در؛ رسالتی جهتیله ده خلقه إظهار و إعلان ایدر.

و کذا بر ذاتک جواهرله، ذی‌قیمت اُشیا ایله طولو خزینه‌لرینی آچوب خلقه گوسترمک و عرض ایتمکه او ذاتک قدرتنی، زنگینلگنی، سلطنتی إعلان ایتمک ایچون آنجق او ذاتک مساعده‌سیله و إrade سیله أمر و تعین ایدیلیمش بر مأمور لازمدر. ایشته او مأمور رسولدر.

آرقداش! بو صفتلری حائر، بو وظیفه‌لری اُک مکمل گوره‌بیله‌جک حضرتِ محمد علیه الصلاة والسلامدن باشقه عالمده بر شخص یوقدر. اُک جامع، اُک کامل، اُک فاضل او ذاتدر. تام تامنه تشهیر، تبلیغ، تعریف، توصیف، إظهار، إعلان ایدن او ذاتدر.

عزیز آرقداش! "ایمان بالله" ایله "آخرت ایمانی" آراسنده کی تلازمه گلدك.
حاضر اول، دیکله!

بر سلطان، إطاعت ایدنلره مکافات و عصیان ایدنلره ده مجازات ایتمزسه،
سلطنتی إندامه یوز چوپرر. و کذا بر سلطانك صاغنده لطف و مرحمت و
صولنده قهر و تربیه لازمدر. مکافات، مرحمتك إقتضاسیدر. تربیه ده مجازاتی
ایستر. مکافات و مجازات منزللری آخرتدر.

و کذا یوکسك بر حکمت و عدالت صاحبی اولان بر سلطان سلطنتك
شانی قصوردن صاقلامق اوزره، کندیسنه إلتجا ایدنلری تلطیف و حاکیمتک
حشمتی گوسترمک ایچون ملتک حقوقی محافظه ایدر. بو جهتلرک مهم بر
قسمی آخرتده اولور.

و کذا لبالب طولو خزینهلره مالک و سخاوت مطلقهیه صاحب اولان بر
سلطان ایچون عمومی و دائمی بر دار ضیافت لازمدر. و آیری آیری إحتیاج
صاحبلرینک دوام و بقالرینی ایستر. بو ده آنجق آخرتده اولور.

و کذا بر جمال صاحبی، دائما حسن و جمالنی گورمک و گوسترمک ایستر.
بو ایسه، آخرتک وجودینی ایستر. چونکه دائمی بر جمال، زائل و موقت بر
مشتاقه راضی اولماز. اونک ده دوامنی ایستر. بو ده آخرتی ایستر.

و کذا یاردیم ایستهینلره یاردیم و دعا ایدنلره جواب ویرمک خصوصنده،
پک رحیمانه بر شفقت صاحبی اولان بر سلطان (که أدنا بر مخلوقک أدنا بر
ایستگنی درحال یاپار، ویرر) ألبته بتون مخلوقاتک أک ییوک بر إحتیاجنی کمال
سهولتله یاپار. بویله عمومی و أک مهم بر إحتیاج آنجق آخرتدر.

و کذا إجراآتندن، فعالیتندن آڭلاشیلان پک خارقه بر إحتشام ایچنده بر سلطنتی وارکن، ملّتک إجتماعلری ایچون یالڭز طار بر مسافرخانه یاپیلمش؛ دائمی اولارق ملّتی إستیعاب ایده مز، دائما طولار بوشالیر. و بر إمتحان میدانی وار؛ هر وقت دڭیشیر، تبدّل ایدر. و سلطانک بعض آثار صنعتنه و إحساناتنه بعض نمونه لر گوسترمک ایچون مجلسلری وار؛ زمان زمان تحوّل ایدر.

بو وضعیت، بو طار منزل و میدان و مشهردن صوڭره دائمی بر منزل، ثابت سرایلر، آچیق خزینه لر بولونوب و ساکنلری ثابت و دائمی قالاجقلرینه بالبداهه دلالت ایدر.

و کذا دقت صاحبی بر سلطان که، ملّتک بتون أعماللرینی، أفعاللرینی، خدمتلرینی، حاجتلرینی تمامیله یازار و یازدیرر و ملکنده جریان ایدن هر بر حادثه و هر بر واقعه نڭ صورتلرینی، فوطوغرافلرینی آلوب تثبیت و حفظ ایدرسه؛ ألبته بو وضعیت، بر محاسبه نڭ، بر محاکمه نڭ، بر مکافات و مجازاتک وقوعه کله جگنه قطعی بر صورته دلالت ایدر.

و کذا مکافات و مجازات حقّنده تکرار ایله پک چوق وعدلری و تهدیدلری اولورسه و او وعد و وعید ایدیلن شیلر قدرته آغیر گلمزسه و او شیلر رعیتی ایچون پک أهّمیتی اولورسه، ألبته سوز ویردیگی شیلرده خلاف اولمیه جقدر. چونکه خلف الوعد، قدرتک عزّتنه ضددر.

و کذا حدّ تواتره بالغ اولان مخبرلرک إتّفاق و إجماعلرینه گوره، او محتشم و عظیم سلطنتک مداری و جولانگاهی آنجق آخرت مملکتیدر. بو کوچک منزلر، میدانلر او عظمتنه دائمی بر مکان اولاماز. چونکه بو گبی زائل، متبدّل شیلر، او مستقر سلطنته مقرّ اولاماز.

أوت او سلطان شو کوچك منزله و ميدانده چوق شيلرى، إجتماعلىرى،
 إفتراكلرى گوسترييور. فقط، بالذات مقصد او شيلر دگلدرد. آنجق آخرتاك ميدان
 اكبرنده وقوعه گله جك حاللك، امرلك نمونه ليرنى گوسترمكدر. چونكه او
 محشر عظيمده ياپيلاجق معامله لر، بو کوچوچك نمونه لره گوره جريان
 ايده جكدرد. ديمك بو منزله گوستريلن فاني، زائل حاللر او عالمده باقى و
 دائمى ثمرلر ويره جكدرد.

أوت او سلطانك شو فاني منزلرده و قورقونج ميدانلرده گوستردىگى
 حكمت، عنايت، عدالت، رحمت و شفقتك فوقنده بر درجه نك تصوورى امكن
 خارجيدرد. البته بو قدر يوكسك و گنيش خارقه صنعتلر، دائمى مكانلرى،
 ثابت مسكنلرى و زوالسز ساكنلرى ايستلر كه، او بيوك حكمت و عدالتك
 حقيقتلرينه مظهر اولسونلر. و الا شو گورونن حكمت، عنايت و مرحمتك
 انكارى لازم گلير. و عين زمانده، بو قدر حكمتندن و عنايتندن ظهور ايدن
 فعللر صاحبنك (حاشا) ظالم، غدار، سفيه اولديغنه ذهاب ايديلير. بو ايسه،
 انقلاب حقائقى استلزام ايدرد.

و كذا شو موقت منزللك سلطنت دائمه يه مقرر اولاجق بر شكله گيره جگنه
 بك چوق دليللر، برهانلر واردرد. مع هذا، بو عالمى ايجاد ايدوب اوته كى عالمى
 ايجاد ايتمه مك و بو كائناتى وجوده گتيروب اوته كى كائناتى گتيرمه مك، بو
 دنيايى ياراتوب اوته كى دنيايى ياراتماق امكنى يوقدر. چونكه ربويتك سلطنتى
 مكافات و مجازاتى ايسترد.

و كذا صانع عالمك هر شئى ايچنه آلمش و هر شئى استيلا و استيعاب
 ايتمش بر رحمت واسعه سى واردرد. والدهلرك، حتى بر جهته نباتاتك اولادينه

اولان شفقتلری و کوچک، ضعیف یاورولرینک سهولتِ رزقلری، او رحمت دریاسندن بر قطره‌در. او بحرِ رحمتک عظمتیله، شو فانی دنیاده، بو قیصه عمرده، شو قدر زحمت و بلالر ایله قاریشق، زائل و غیر ثابت اولان شو نعمتله؛ و ابدی بقای ایسته‌ین انسانلر آراسنده مناسبت یوقدر. و عین زمانده، إعاده ایدیلمه‌مک اوزره زوال، نعمتی نقمته، شفقتی زحمته، محبتی مصیبت و لذتی امله و رحمتی ضدینه قلب ایدر.

و کذا عالمده گورونن تصرفاتدن آکلاشیلیور که، صانع عالمک پک یوکسک، جلاللی، عزّتی بر حیثیتی واردر که، عبودیتله صانعی تعظیم ایتمه‌ینلرک ویا إستخفاف ایدنلرک تأدیبلرینی تأخیر و إمهال ایتسه بیله إهمال ایتمز.

و کذا او سلطانک آمرلینی، نخیلرینی قیمتسز گوروب ایمان ایله إمثال ایتمه‌ینلر و عبادتله کندیلرینی سؤدیرمه‌ینلر و شکران ایله حرمتده بولوغیانلر ایچون ربوبیتک ابدی قرارگاهنده اُلبته بر دارِ مکافات و مجازات اولاجقدر.

و کذا بتون مخلوقاتده گورونن حسنِ صنعتلر، إنتظاملر و إهتماملردن و هر شیده تعقیب ایدیلیمکده اولان مصلحت و فائده‌لردن آکلاشیلیور که؛ کائنات تحتِ تصرفنده بولونان صانع ذو الجلالده پک بیوک بر حکمتِ عامّه واردر که، إطاعت ایله إلتجا ایدنلرک بیوک تلطیف و إنعاملره مظهر اولاجقلری او حکمتِ عامّه‌نک إقتضاسندندر.

و کذا گورونویور که، هر شی لایق موقعنه وضع ایدیلیور. و هر حق، حق صاحبنه ویریلیور. و هر إحتیاج صاحبنک حاجتی، ایستدیگی گبی یاپیلیر. و هر سؤال ایدنلرک مطلوبلری (بالخاصّه إستعداد لسانیه ویا إحتیاجِ فطری

لسانيه ويا اضطرار و ضرورت لسانيله اولسون) جوابلاندیریلیور. بویله اثرلری گورونن بر عدالته بر محکمہ کبرا لازمدر که، ربویتک حاکمیتيله حقوق عباد محافظه ایدیلین. چونکه فانی اولان شو دنیا منزلی، او بیوک عدالت حقیقیهیه مظهر اولاماز. او یله ایسه، او بیوک سلطان عادل ایچون بر جنت باقیه، بر جهنم دائمه لازمدر.

و کذا گورونویور که، بو عالمک صاحبی (یاپیغی شو قدر فعللرک دالتیله) خارقه بر سخاوتہ صاحب اولدیغی گبی، نور و ضیا ایله طولو گونشدر و میوه و ثمرلر ایله حامله اشجار و آغاجلر مثللو پک چوق خزینهلری واردر. بناءً علیه بو ابدی سخاوت، توکنمز ثروت ابدی بر ضیافتگاهی ایستر و دوام ایله محتاجلرک ده دوام وجودینی إقتضا ایدر. زیرا نهایت بر سخاوت، خارقه بر کرم، دائما خلقه إحسان و إنعام ایتمک إقتضا ایدر. بو ایسه، إحسان و إنعاملره منتدار و محتاج اولانلرک دوام وجودلرینی ایستر.

و کذا شو معجزهلی و حکمتلی أفعال کریمانهک تظاهراتندن آکلاشیلیور که، صانع فاعلک پک گیزی کمالاتی واردر. و دائما او کمالاتی، أنظارِ عالمه عرض و تشهیر ایتمک ایستر. چونکه دائمی بر کمال، دائمی بر تظاهر ایله تقدیر ایدیجیلرک دوام وجودلرینی إقتضا ایدر. چونکه عدم مطلقه نامزد اولان انسان، کمالاته قیمت ویرمز و إستحسان و تقدیره بدل إستثقال و تحقیر ایدر.

و کذا بو گوزل، مزین، منور مصنوعاتک صانعی ایچون مجرد معنوی بر جمال واردر. و اونک، او مخفی حسن و جمال ایچون پک چوق محاسن و لطائفی واردر که، قیصه عقلریمز ایله إدراک ایده‌مه‌یز. أزجمله، او جمالک کثیف آیینهلرندن بری سطح ارضدر. بو سطح ارض هر عصرده، هر موسمه، هر

وقتده دائماً تجلّی ایتمکده اولان او جلوه‌لرک گولگه‌لرینی تشهیر، توصیف، إعلان و اظهار ایدر.

و کذا حقائق ثابتہ دندر که، یوکسک بر جمال صاحبی بالذات کندی گوزیلہ و بالواسطہ باشقہ سنک گوزیلہ، جمالنی و جمالنک اینجه لکلرینی گورمک ایسته یور. بناءً علیه جمال سرمدی و دائم اولورسه، بھمه حال اونک اینجه لکلرینی گوسترن آیینہ لرینک ده ابدی و دائمی اولماسی ضروریدر. چونکہ باقی بر حسن، فانی بر مشتاقہ راضی اولاماز. و زائل و فانی بر عاشقک، ابدی و باقی اولان محبوبنہ محبتی عداوتہ قلب اولور. اوت انسان، الی ویا فھمی یتیشمدیگی گوزل بر شیئی، کنديسنی تسلی ایچون تقبیح ایدر. بو اعتبارله بو عالم، صانعی استلزام ایتدیگی گبی، صانع ده عالم آخرتی استلزام ایدر.

و کذا بو عالمک صانعده پک رحیمانه بر شفقت واردر. زیرا گوروپورز که: بو علمده یاردیم ایستہین بر مصیبتزدهیہ کمال سرعتله یاردیم ایدیلیور. درگاه عزتہ التجا ایدن قورتولویور. سؤال ایدن سائللرک ایستکلری ویریلیور. اُک عادی بر ذی حیاتک سسی ایشیدیلیور و حاجتی قبول ایدیلیور. ایشته بویلہ بر شفقت صاحبی، نوع بشرک اُک بیوک، اُک لازم، اُک ضروری، شدید بر حاجتی حقّنده، بتون انسانلر نامنه یاپدیغی دعاده ایستدیگی جنتی و سعادت ابدیہی **و بَعَثُ بَعْدَ الْمَوْتِ** یاپاجقدر. بالخاصّه او رئیس محترمک شو عمومی دعاسنه، بتون ذوی الحیات، بتون مخلوقات "آمین! آمین!" دیورلر.

باق، او ذات اویلہ بر مقصد، اویلہ بر غایہ ایچون سعادت ایسته یوب دعا ایدیور که، إنسانی و بتون مخلوقاتی، أسفل سافلین اولان فنای مطلقہ سقوطدن، قیمتسزلکدن، فائده سزلکدن، عبثیدن اعلای علّین اولان قیمتہ،

بقایه، علوی وظیفه‌یه، مکتوبات صمدانیه اولماسی درجه‌سنه چیقارییور. باق، هم او یله یوکسک بر فیزار إستمدادکارانه ایله ایسته‌یور و او یله طاتلی بر نیاز إسترحامکارانه ایله یالوارییور که، گویا بتون موجوداته، سماواته، عرشه ایشیتندیروب، وجده گتیروب، دعاسنه "آمین! اللَّهُمَّ آمین!" دیدیرتییور.

عجبا بتون بنی آدمی آرقه‌سنه آلوب، شو أرض اوستنده طوروب، عرش اعظمه متوجّها آل قالدیروب، نوع بشرک خلاصه عبودیتنی جامع حقیقت عبودیت احمدیه (عصم) ایچنده دعا ایدن شو شرف نوع انسان و فرید کون و زمان اولان فخر کائنات نه ایسته‌یور، دیکله‌یهلم. باق، کندینه و امتنه سعادت ابدیه ایسته‌یور، بقا ایسته‌یور، جنت ایسته‌یور. هم موجودات آیینهلرنده جمالرینی گوسترن بتون اسماء قدسیه الهیه ایله برابر ایسته‌یور؛ او اسمادن شفاعت طلب ایدیور، گوریورسک.

اگر، آخرتک حسابسر أسباب موجب‌ه‌سی، دلائل وجودی اولماسه ایدی، یالکز شو ذاتک تک دعاسی، بهاریمزک ایجادی قدر خالق رحیمک قدرتنه خفیف گلن شو جنتک بناسنه سببیت ویره‌جکدی. دیمک ناصلکه او ذاتک رسالتی، شو دار إمتحانک آچیلمه‌سنه سببیت ویردی، **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلَاكَ** سرینه مظهر اولدی؛ اونک گبی، عبودیتی دخی اوته کی دار سعادتک آچیلمه‌سنه سببیت ویردی.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى ذَلِكَ الْحَبِيبِ الَّذِي هُوَ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَفَخْرُ الْعَالَمِينَ وَحَيَاةُ الدَّارَيْنِ وَوَسِيلَةُ السَّعَادَتَيْنِ وَذُو الْجَنَاحَيْنِ وَرَسُولُ

الثَّقَلَيْنِ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَ عَلَى إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ أَمِينَ

و کذا بو عالمک گلیش و گیدیشاتنده و بتون مخلوقاتک بر هدفه سَوقنده و سماوی، سفلی بتون أجرامک بر قدرته باغلی و مسخر اولماسنده پک بیوک بر سلطنت اثری گورونویور. و بوندن آکلاشیلییور که، بو موجوداتده تصرف ایدن صانعک عظیم ربوبیتنده خارقه بر سلطنتی واردر. حالبوکه بو دنیا منزلی تحولاته، زواله معروضدر. صانکه مسافرلر ایچون یاپیلمش بر خاندنر که دائما طولوب بوشالییور. نه کنديسنک ثابت بر شکلی واردر و نه ده ایچنده اوطورانلرک بر قراری واردر. و صانع عالمک غریب و عجیب صنعتلرینک نمونه لرینی تشهیر و إعلان ایچون تحوّلدن خالی قالمیان بر مشهردر. بو اعتبارله او خاندن و او مشهرده اجتماع ایدن انسانلر ثابت قالاجق دگلر. چونکه مسکنلری ثابت دگلدر.

ایشته بو حال و شو وضعیت، بو فانی منزلدن صوگره او سرمدی سلطنته قرارگاه اولمق اوزره، ثابت، باقی، أبدی، سرمدی سعادتلرک، جنتلرک و سرائلرک اولاجغنه قطعی بر دلالتله شهادت ایدر. چونکه فانی، باقی یه مقام و مدار اولاماز. اوت بر ملکک گلوب گیدن مسافرلری ایچون یولده یاپدیغی شو منزله و او منزله اوطوران مسافرله باقیلدیغی زمان گورولویور که، میلیونلرجه لیرا ایله یاپیلان او منزل، پک آز بر زمان ایچوندر. و اونده کی زینتلر، قیمتی شیلر، هپ صورت و ثورنکلدر. و مسافرلر او نفیس طعام و یمکلرک یالکز طادینه باقوب، قارینلرینی طویوره حق درجه ده یمییورلر. و هر بر مسافر، خصوصی ماکینه سیله او منزله کی زینتلرک رسملرینی آلیرلر. و ملکک ده گیزی مأمورلری اونلرک بتون حرکات، أفعال و معامله لرینی یازییورلر.

و او مَلِك، هر موسمه میلیونلرجه او زینتلی، او گوزل شیلری یگی گله جک مسافرلر ایچون تخریب و تحدید ایدیور.

و هکذا پک چوق غریب و عجیب شیلر گورونویور. ایشته بو وضعیت گوسترر که، او موقت منزل صاحبک پک یوکسک قیمتلی منزللی، دائرلری و ابدی، سرمدی سرایلری واردر. بو کوچک منزله گورون شیلر، حاللر مسافرلی ابدی منزلرده کی یوکسک شیلر تشویق ایچون گوستریلن نمونه لدر.

کذالك بو دنیا منزلک و ایچنده اطوران انسانلرک احوالنه دقت ایدیلیرسه آکلاشلیلیور که: بو دنیا ابدی قالمق ایچون یارادیلیمش بر منزل دگلدر. آنجق جناب حقک ابدی و سرمدی اولان "دار السلام" منزله دعوتلیسی اولان مخلوقاتک اجتماعی ایچون بر خان و بر بکله مه صالونیدر. بو دنیا منزلنده گورونن لذت شیلر، لذت و ذوق ایچون دگلدر. چونکه وصاللرینک لذتی، فراقلرینک ائمنه مقابل گلمز.

مع هذا او لذتلردن هیچ کیمسه تام معناسیله مرادینه نائل اولاماز. یا او لذتلرک عمرلی قیصه اولور و یا انسانک عمری قیصه اولدیغندن مرادینه یتیشه مز. آنجق، او لذتلر و او نفیس شیلر عبرت و شکره سوق ایچونددر. چونکه اونلر جناب حقک اهل ایمان ایچون جنتلرده إحضار ایتدیگی حقیقی نعمتلره نمونه لدر. و او مزین مصنوعات فانیه، فنا و عدم ایچون دگلدر. آنجق، اونلرک صورتلری و مثاللری، معنالی، نتیجه لری آئینر؛ عالم بقاده، اهل بقا ایچون ابدی منظرلرک یاپیلمسته مدار اولورلر. یاخود ابدی عالمده صانع ابدی ایستدیگی شکلره صوقار. چونکه او مصنوعات، بقا ایچونددر. اونلرک او ظاهری ثولوم و فنالری؛ وظیفه لرندن ترخیصدر، إعدام دگلدر.

أوت اونلرڭ ئولوملرى فنا اولسه بيله، يالڭز بر جهتدن فنايه گيدر، چوق جهتلردن باقى قالير. مثلاً، قدرت اُزليهنڭ ياراتديغى شو گُل چيچگنه باق! أوت ناصل بر كلمه آغزدن چيقار چيقماز ظاهراً فنايه گيدرسه ده، اللهڭ اِذنيه قولاقلرده، كاغلرده، كتابلرده مليونلرجه تمثاللىر قالدیغى گي، عقللرده ده عقللر عددنجه معنالرى قالير.

كذلك او گُل قيصة بر زمانده وظيفهسى تمام اولور اولماز صولار، ئولور گيدر. اما اونى گورن بتون انسانلرڭ قوّه حافظهلرندە و حَلْفيله حامله اولان تخملىرندە صورتلىرى، معنالرى باقيدر. ديمك او گلڭ تخمى اولسون، قوّه حافظهلر اولسون، او گُل چيچگنڭ صورتى، زينتى، منزلى حفظ ايچون صانكه برر فوطوغراف و بقاسى ايچون برر منزلدر.

أى آرقداش! انسان ده باشى بوش، سرسرى، صاحبسز بر حيوان دگلدر. آنجق اونڭ ده بتون حرکات و أفعالى يازيليور، تثبيت ايديليور و أعمالنڭ نتيجهلىرى حفظ ايديليور كه، محاسبه كبراده اوڭا گوره درجه آلسين. خلاصه، هر گوز موسمنده ياپيلان تخریيات، گله جك بهار موسملرنده گلن يڭى مسافرلر ايچون ير تدارك ايتمك و بر نوع ترخيص و اِذنلردر.

و كذا بو عالمده تصرف ايدن صانعڭ اويله بر كتاب مبینى واردر كه، نه كوچك و نه بيوك، او كتابده يازيلوب حفظ ايديلمه مش هيچ بر شى يوقدر. او كتابڭ مادهلرندن عالمده گورونن يالڭز نظام و ميزان مادهلرينه باق! أوت گورويورز كه، هر هانگى موظف بولونان بر شى، وظيفه سندن ترخيص ايديلمكه دائره وجوددن چيقارسه، فاطر حكيم اونڭ چوق صورتلىرى "لوح محفوظ" لرده تثبيت ايدر. و تاريخ حياتى، تخمنده و نتيجه سنده نقش ايدر و يك چوق غيبي آيينه لرده ابقا ايدر. مثلاً: بر شجره، ميوه سيله حامله اولديغى

گې، تخمى ده ميوه ايله حامله در. دېمك، آغاچك بُنيه سنده ثمره سى موجود اولديغى گې، تخمنده ده ثمره موجود در. و كذا وجوددن چيقمىش پك چوق شيلر، انسانك قوّه حافظه سنده موجود قالير.

ايشته بو مثاللردن، حفظ و حفيظيت قانونى نه درجه إحاطه لى اولديغى آكلاشيلدى. اوت بو موجوداتك صاحى پك بيوك بر إهتمام ايله ملكنده جريان ايدن هر شئى تحت حفظ و محافظه سنه آلمشدر. و حاكميتنك محافظه سى ايچون صوگسز بر دقتى واردر. و ربوبيتنده تام بر إنتظام و سلطنت واردر كه، أدنا بر حادثه يي، عادى بر خدمتى يازار و يازديرر. ايشته بو درجه إحاطه لى، إهتماملى بر حفظ قانونى، ألبته عالم آخرته ياپيلاجق بر ديوان محاسباته باقار. شو محافظه قانونى، بتون أشياده جارى اولديغى گې، مخلوقاتك ألك أشرقى اولان إنسانه ده شاملدر. چونكه انسان جناب حَقك ربوبيتنه عائد شئونات و أحوالنه شاهددر. و مخلوقاتك جماعتلى ايچنده اللهك برلگنه دلآلدر. و موجوداتك تسبيحاتنه مشاهد و خلافت كبرا ايله تكريم و تشريف ايديلمشدر. انسان بو كرامته، بو شرفه نائل اولديغى حالده، كنديسى باشى بوش و غير مسئول ظن ايتمه سين. اونك ده ديوان محاسباته پك قاريشق حسابلى واردر. اوندن قورتولدقن صوگره، مستحق اولديغى يره گيده جكد.

اوت قدرت اُزليه نسبتله، ئولومدن صوگره حشرك گلمه سى، گوزدن صوگره بهارك گلمه سى گييدر. اوت نباتات گې انسانك ده بر گوزى، بر ده بهارى واردر. اوت گچمىش زمانده وقوعه گلمىش اولان معجزات قدرت، صانعك بتون إمكانات إستقباليه قادر اولديغنه قطعى شاهد و برهانلردر.

و كذا بو عالمك مالكى، كندى قدرتنه پك قولاي و پك أهون و عبادينه فوق العاده مهم و پك شديد الإحتياج اولان حشرك تكرر بتكرار وعدنده

بولونمشدر. معلومدر که، خلف الوعد قدرتک عزّتنه، ربوبیتک مرحمتنه ضددر. زیر و عدک خلافتی یایمق، جهلک ویا عجزک علامتیدر. بو ایسه قدیر مطلق، حکیم مطلق اولان ذاته محالدر.

مع هذا، انسانلرک حشری نباتاتک حشری گبیدر. بونی گورن اوئی ناصل انکار ایدر؟ حشرک ایجادینه اولان وعدی ایسه، بتون انبیانک تواتریله و بیوک انسانلرک إجماعیله ثابت اولدیغی گبی قرآن کریمک لسانیه ده ثابتدر.

أزجمله: ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَ بَيْنَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَ

مَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾ اولان آیت کریمه، بیوک بر شدّت و قوّتله حشرک ایجادینه سوز ویریور. فقط، بعض انسان پک نانکورد که؛ بتون موجودات، صدقنه و حق اولدیغنه دلالت ایتدیگی او مالک الملکک سوزلرینی تصدیق ایتمز، کندی هدیانه و احمقلغنه إعتما ایدر.

و کذا بو عالمده پک إحتشاملی بر ربوبیت آثاریه شعشعهلی بر سلطنتک شعاعلری گورونمکدهدر. اوت گورویورز که: قوجه أرض (سکنه سیله برابر) أهلی، ذلیل، مطیع بر حیوان گبی او ربوبیتک أمری آلتنده بسله نیر. گوزده ئولمسی، بهارده دیرلمسی و بر مولوی گبی رقص و حرکتی و سائر بتون ایشلری او أمره تابع اولدیغی گبی، شمسک ده سیاراتیله تنظیم و تسخیری و سائر وضعیتلری او أمره باغلیدر. حالبوکه، عظمتلی شو ربوبیت سرمدیه و بو سلطنت ابدیه شویله ضعیف، زائل، موقت تملر و اساسلر اوزرینه بنا ایدیلهمز. و بو متبدّل، بلالی، کدرلی، فانی دنیا اوزرینه قائم اولاماز. آنجق، بو دنیا او عظمتلی ربوبیتک پک عظیم و گنیش دائره سی ایچنده انسانلری تجربه و

امتحان، قدرتک معجزه‌لرینی تشهير و إعلان ایچون قورولمش موقت بر منزلدر که؛ تخریب ایدیلوب پک معظم، گنیش، أبدی و باقی بر عالمه جزء اولمق ایچون تبدیل ایديله جکدر. بناءً علیه بو تبدلات معرضی اولان عالمک صانعی ایچون دیگر تغیرسز، ثابت بر عالمک وجودی ضروریدر.

مع هذا، ظاهر دن حقیقه گچن ارواح نیره اصحابی و قلوب منوره اقطابی و عقول نورانیه اربابی و قرب حضور إلهیده داخل اولانلر، او ذات ذو الجلالک مطیعلر ایچون بر دار مکافات و عاصیلر ایچون بر دار مجازات إحضار ایتدیگنی و پک متین وعدلر ايله شدید تهدیدلری اولدیغنی قطعی إخبار ایدیورلر. معلومدر که، وعدلری ایفا ایتمه مک بر دلدرد. خالق عالم ذل و ذلتلردن منزهدر. و عین زمانده، او حقیقی إخبار ایدن اهل حقیقت و انبیا و اولیا و اصفیا جماعتلرینه کائنات بتون آیاتيله، کلماتيله ظهیر اولارق إخبارلرینی تأیید و تقویه ایدیور. ای انسان! بو خبردن داها طوغری بر خبر و بو سوزدن داها طوغری بر سوز وار میدر؟

و کذا بو عالمک متصرفی، طار و موقت شو ارض میداننده، عالم آخرتک بیوک میداننک چوق مثاللرینی، نمونه‌لرینی هر وقت گوستریور.

أزجمله: بهار موسمنده ارضک سطحنده یاپیلان نباتی حشرلره دقت لازمدر. اوت آلتی گون ظرفنده، او قاریشق نباتاتک تخملرندن ئولمش، چورومش، غیب اولمش اولان جسدلری غلطسز، خلطسز کما فی السابق إنشا و إعاده ایتمکله، ارض میداننده نباتی حشرلری یاپان قدرت، سماوات و ارضی آلتی گونده خلق ایتمه‌سندن عاجز دکلدر. و او قدرته نظرًا گوز إشارتی قدر قولای اولان حشر

إنسانی پی یاپماق امکانی وار میدر؟ اوت حشر نباتیده کلمه‌لری، یازیلری تماماً سیلنمش اوج یوز بیك قدر صحیفه‌لری، برلکده، بِلَا خَلَط و بِلَا غَلَط قیصه بر زمانده اُسکی یازیلرینی إعاده ایدن بر قدرته، تَك بر صحیفه‌دن عبارت بولونان حشرِ إنسانی آغیر گلیر می؟ حاشا!

ایشته او قدرت صاحبی، لسانِ قرآن ایله أمر ایتدیگی ﴿فَانْظُرْ إِلَىٰ آثارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ آیت کریمه‌سی بو مسئله‌نك حقیقت اولدیغنه صراحت ایله شهادت ایدیور.

أی عزیز آرقداش! جنابِ حقك شو تصرفاتندن و شغوناتندن آكلاشیلدی كه، أرض میدانده یاپیلان نباتی حشرلر و نشرلر و سائر اجتماع و إفتراقلر مقصود بالذات دگلدر. چونكه اوته کی عالمك میدان کبیرنده یاپیلان او بیوك و مهم احتفاللر ایله قیصه بر زمانده یاپیلان شو جزئی غیر ثابت بو ثمره‌لر آراسنده مناسبت یوقدر. آنجق بو جزئی ثمره‌لر، بر طاقم مثال و نمونه‌لردر كه، بونلك صورت و نتیجه‌لرینه او مجمع کبیرده معامله‌لر تطبیق و اجرا ایدیلرین. دیمك بو فانی شیلرك صورتلری او عالمده باقی ثمره‌لری میوه ویره‌جكدر.

و كذا گورویورز كه: صانعِ سرمدی، سلطانِ اُبدی، شو إندامه میال منزلرده و زواله محكوم میدانلرده اويله بر حكمتِ باهره‌نك و بر عنایتِ ظاهره‌نك و بر عدالتِ عالیّه‌نك و بر مرحمتِ جامعه‌نك آثارینی إظهار ایدیور كه، قلبی پاصلانماش، گوزی كور اولماش بر إنسان، عین الیقین ایله آكلار كه، او حكمتدن داها اكمل بر حكمت اولاماز. و او آثاری گورونن عنایتدن داها أجمل بر عنایت قابل دگل. و او أماراتی گورونن عدالتدن داها أجمل بر

عدالت يوقدر. و او ثمراتی گورونن مرحمتدن داها اُشمل بر مرحمت تصوّر ايديله مز. اويله ايسه، او سلطانك مملكتنده دائمی مكانلر، ثابت مسكنلر، دائمی و مقیم ساكنلر بولونمازسه، شو گورونن حكمت، عنايت، مرحمت و عدالتك، قلب و فكر صاحبلىنجه إنكارلى لازم گلیر. و عين زمانده او أفعال حكيمه صاحبك، (حاشا) سفیه، ظالم اولماسنى إستلزام ايدر. بو ايسه، حقیقی ضدینه قلب ایدن بر محالدر.

أى سوزلىمى ديگلهين آرقداش! حشرك وجودينه و وقوعنه دائر دليلرك، شو ذكر ايدیلن قسمه، أماره لره منحصر اولديغى ظن ایتمه. قرآن كريمك گوستردیگی غير متناهی أماره لردن إستخراج ايدیلن حقیقت شودر كه: خالقمز، شو موقت دنیا مشهرلرنده دائمی اولان ربوبیتك ثابت قرارگاهنه بزلری نقل ایده جکدر. و بو سیال مملکتی سرمدی بر مملکته تبدیل ایده جکدر. وینه ظن ایتمه كه، حشر و آخرتی إقتضا ایدن، أسماء حسنی دن يالکز "حكيم، كريم، رحيم، عادل، حفيظ" إسملیردر. بلکه کائناتك تدبیريله علاقه دار اولان هر بر إسم، آخرت و حشری إقتضا ايدر.

خلاصه: حشر مسئله سى اويله بر حقیقتدر كه، جلاليله، جماليله، أسمىيله خالق ذى شان، بتون كتب سماويه ايله أنبيا و أوليا و أصفیانك إجماعلىنى تضمّن ایدن قرآن معجز البيان و فخر کائنات حضرت محمد (ع ص م) (أكمل الخلق و أشرف الإنسان) حشرك گله جگنه إتفاقله حكم ايتدکلى گبی، شو کائنات دخی، بتون آیاتيله و کلماتيله حشرك وجود و ایجادينه شهادت ایدیور. حتّى هر بر جزئك، جزئى اولسون کلّی اولسون، جزء اولسون کلّ اولسون، ایکی وجهی واردر. بر وجهله خالقه باقار، وحدانیته دلالت ايدر. دیگر وجهله ده آخرته ناظردر كه، حشرك، آخرتك وجودلىنى ایستر.

مثلاً: ہر انسان کندی وجودیلہ، حسنِ صنعتیلہ صانعک وجوبِ وجودینہ و وحدتنہ دلالت ایتدیگی گی؛ آمال و استعدادلری ابدہ قدر اوزاندیغی حالده یک سرعتلہ ئولوم و زوالی، آخرتک وجودینہ دلالت ایدر. بتون موجوداتده گورونن إنتظامِ حکمت، تزیینِ عنایت، تلطیفِ رحمت، توزینِ عدالت، صانعِ حکیمک وجود و وحدتنہ شاهد اولدقلری گی، آخرتک و سعادتِ ابدیہنک ده ایجاد و وجودلرینہ دلالت ایدرلر.

﴿اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَ احْشُرْنَا فِي زُمْرَةِ السُّعْدَاءِ وَ ادْخِلْنَا
الْجَنَّةَ مَعَ السُّعْدَاءِ بِشَفَاعَةِ نَبِيِّكَ الْمُخْتَارِ فَصَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ كَمَا
يَلِيقُ بِرَحْمَتِكَ وَ بِحُرْمَتِهِ آمِينَ آمِينَ آمِينَ﴾

قطره

(توحید دڭزندن)

إفادهٔ مرام

معلومدر که إنسان، حَسْبَ الْقَدْرِ چوق يوللره سلوك ايدر. و او يولده چوق مصيبت و دشمنلره راست گلير. بعضًا قورتولورسه ده بعضًا ده بوغولور. بن ده قدرِ إلهينك سَوَقيله پك عجيب بر يوله گيرمشمدم. و پك چوق بلالره و دشمنلره تصادف ايتدم. فقط، عجز و فقریمی وسیله ياپارق رَيمه إلتجا ايتدم. عنايتِ اُزليه بنی قرآنه تسليم ايدوب قرآنی بڭا معلّم ياپدی. ايشته قرآندن آلدیغم درس لر سایه سنده او بلالردن خلاص اولدیغم گبی نفس و شیطان ايله ياپدیغم محاربه لردن ده مظفّرًا قورتولدیم. بتون أهلِ ضلالتك وکیلی اولان نفس و شیطانله ايلك مصادمه، ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾ کلمه لرنده وقوع بولدی. بو کلمه لرک قلعه لرنده تحصّن ایده رک او دشمنلره مناقشه لره گيريشدم. هر بر کلمه ده اوتوز دفعه میدان محاربه سی وقوعه گلدی. بو رساله ده يازیلان هر بر کلمه، هر بر قيد، قزانديغم بر مظفّرته إشارتدر.

بو رساله ده يازیلان حقیقتلر، ضدلرینه بر إمكانِ وهمی قالمیه حق درجه ده يازیلیمشدر. اوزون بر حقیقته (دلیلی ايله برابر) بر قيد ویا بر صفتله إشارت ياپیلیيور... (*)

(*) إخطار: بو زمانك جریانی، بنم گبی چوقلرینی وهمی تهلکه لره آتمشدر. إن شاء الله، بو أثر اللّٰهك إذنیله اونلری قورتاره حق امیدنده یم.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى نَبِيِّهِ

(بو رساله، درت باب ايله بر خاتمه و بر مقدمه اوزرينه ترتيب ايديلمشدر.)

مقدمه

قرق سنه عمرمه، اوتوز سنه تحصيلمه يالكز درت كلمه ايله درت كلام اوگرندم؛ تفصيلاً بيان ايديله جكدر. بوراده يالكز إجمالاً إشارات ايديله جكدر. كلمه لردن مقصد: معنای حرفی، معنای إسمى، نیت، نظردر. شویله که:

جنابِ حقّك ماسواسنه (یعنی كائناته) معنای حرفیله و اونك حسابنه باقمق لازمدر. معنای إسمیله و أسباب حسابنه باقمق خطادر.

أوت هر شیئك ایکی جهتی واردر. بر جهتی حقّه باقار. دیگر جهتی ده خلقه باقار. خلقه باقان جهت، حقّه باقان جهته تئننه لی بر پرده ویا شفاف بر جام پارچه سی گبی، آئنده حقّه باقان جهتِ إسنادی گوستره جك بر پرده گبی اولمالیدر. بناءً علیه نعمته باقیلدیغی زمان منعم، صنعته باقیلدیغی زمان صانع، أسبابه نظر ایدیلدیگی وقت مؤثر حقیقی ذهنه و فکرة گلملیدر.

و کذا نظر ايله نیت، ماهیتِ اشیایی تغییر ایدر. گناهی ثوابه، ثوابی گناهه قلب ایدر. أوت نیت عادی بر حرکتی عبادته چویرر. و گوستریش ایچون یاپیلان بر عبادتی گناهه قلب ایدر. مادّیاته أسباب حسابیله باقیلیرسه جهالتدر. الله حسابیله اولورسه، معرفتِ إلهیهدر.

برنجی کلام: «إِنِّي لَسْتُ مَالِكِي» بن کنديمه مالک دگلم. آنجق مالکم کائناتک مالکیدر. فقط کنديمه مالک نظریله باقییورم که، مالک حقیقینک صفاتی و صفتلرک بر درجه ماهیتنی و حدودینی بیلهیم. اوت موهوم، متناهی حدودم ایله مالک حقیقینک صفتلرینک بر جهتده غیر متناهی حدودینی بیلدم.

ایکنجی کلام: «الْمَوْتُ حَقٌّ» ئولوم حقدر. اوت بو حیات و بو بدن شو عظیم دنیایه دیرک اولاجق قابلیتده دگلدرد. زیرا اونلر دمیرو طاشدن دگلدرد. آنجق ات، قان و کمیک گبی متخالف شیلردن ترگب ایتمش. قیصه بر زمانده توافقلری، اجتماعلری وارسه ده، إفتراقلری و طاغیلمالری هر وقت ملحوظدر.

اوپننجی کلام: «رَبِّي وَاحِدٌ» ربم بردر. اوت هر کسک بتون سعادتلری، بر رب رحیمه اولان تسلیمیتیه باغلیدر. عکس تقدیرده پک چوق ربلره محتاج اولور. چونکه إنسان، جامعیتی إعتباریله بتون اشیایه إحتیاجی و علاقہسی واردر. و هر شیئه قارشی (حسن ایدهرک ویا ایتمیهرك) تأثری املری واردر. بو ایسه تام جهنم گبی بر حالتدر. فقط ارباب توهم ایدیلن اسباب یدِ قدرتنه بر پرده اولان رب واحد تسلیمیت، فردوسی بر وضعیتدر.

دردنجی کلام: «أَنَا» ایله تعبیر ایدیلن بئلك، یعنی کنديسنه بر وجود، بر قیمت ویرمکدر که؛ بو انا، جناب حقک صفاتی، شئوناتی بیلمک ایچون بر سانتال و بر واحد قیاسیدر.

برنجی باب

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بیانده در.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

اللّٰهْدن باشقه حق بر إلهك بولونمادیغنی قلبًا تصدیق و لسانًا إقرار ایتدیگمه،
بتون گورن و گورونن اشیای شاهد گوسترییورم.

اويله بر الله كه، وجوب وجودينه و واحد أحد، فرد صمد اولدیغنه حضرت
محمد (عصم) بر شاهد صادق و بر برهان ناطقدر.

اويله محمد (عصم) كه، إجماع و تصدیق لرینه مظهر اولمقله، أنبیا و مرسلینه
سیادت عنوانی؛ و إتفاق و تحقیق لرینی آلمقله، إمام الأولیا و العلماء لقبنی
آلمشدر. و اويله محمد (عصم) كه، آیات باهره، معجزات قاطعه و سجایای
سامیه و أخلاق عالیّه صاحبی اولمقله مَهْبُط وحی إلهی اولمشدر. و اويله بر
محمد (عصم) كه، عالم غیب و ملكوتی سیر و زیارت ایتمكله، أرواحی
مشاهده و ملائكه ايله مصاحبه، جنّ و إنسانلره إرشاد وظیفه سنی آلمشدر. و
اويله بر محمد (عصم) در كه، شخصیت معنویه سیله كائناتك كمالنه بر فهرسته
اولمقله، بتون سعادتلك و مدنیتلك دستورلرینی حاوی بر شریعتّه صاحبدر. و
اويله بر محمد (عصم) در كه، عالم شهادتده ایكن غیباتدن خبر ویرر بر بشیر
و نذیر اولوب بتون قوتیله، كمال جدّیتله و وثوق ايله و إطمئنان ايله یوكسك
بر ایمان ايله نوع بشره قارشى "توحید دینی" نى "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" ايله إعلان و
إعلام ایدیورم.

و کذا اویله بر الله که، وجوب و وجودینه، جلال و جمالنه، واحدِ اُحد اولدیغنه شهادت ایدنلردن بریسی ده "فرقانِ حکیم" در.

و اویله بر فرقانِ حکیمدر که، بتون أنبیا کتابلرینک تصدیقلرینه مظهردر. و اویله بر فرقانِ حکیمدر که، بتون عقلر و قلبلر، حکملرینی قبول و تصدیقه إجماع ایتدکلری و جهاتِ ستّه سندن نورأفشان بر کتابدر.

و اویله بر فرقانِ حکیمدر که، مظهرِ وحی اولان رسوللرجه، محضِ وحیدر. اهلِ کشف و إلهامجه عینِ هدایتدر. معدنِ ایمان و مجمعِ حقائقدر. حکملری دلائلِ عقلیه ایله مؤید و فطرتِ سلیمه نك شهادتیه مصدّقدر. لسانِ الغیب اولوب، عالمِ شهادتده نوعِ بشری **فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ایله توحیده أمر و دعوت ایدیور.

اویله بر الله که، وجوبِ وجود و وحدتنه، شو کتابِ کبیر دینیلن عالم، بتون یازیلری و فصللریله، صحیفه لریله، سطرلریله، جمله لریله، حرفلریله شهادت ایتدیگی گبی؛ شو انسانِ کبیر دینیلن کائنات ده، بتون أعضاسیله، جوارحیله، حجیراتیله، ذرّاتیله، أوصافیله، أحوالیله دلالت ایدر. یعنی بو کائنات، إحتوا ایتدیگی بتون أنواعیله **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** و او عالملرک اُرکانیله **لَا خَالِقَ إِلَّا هُوَ** و او اُرکانک أعضاسیله **لَا صَانِعَ إِلَّا هُوَ** و او أعضانک أجزاسیله **لَا مُدَبِّرَ إِلَّا هُوَ** و او أجزانک جزئیاتیله **لَا مُرَبِّيَ إِلَّا هُوَ** و او جزئیاتک حجیراتیله **لَا مُتَصَرِّفَ إِلَّا هُوَ** و او حجیراتک ذرّاتیله **لَا خَالِقَ إِلَّا هُوَ** و او ذرّاتک تارلاسی اولان اُثیریه **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** سویله یه رک؛ بتون انواعیله، اُرکانیله، أعضاسیله، أجزاسیله،

حجیراتیلہ، ذراتیلہ، اثیریلہ (آلی بش لسان ایلہ) وجوبِ وجود و وحدتنہ شہادت و دلالت ایدر. شو لسانلرک تفصیلی گلہ جکدر. شیمدی إجمال ایلہ ذکر ایدہ جگم. شویله کہ:

کائنات ترکیبیلرنده کی إنتظام، جریانِ أحوالده کی نظام، صورتلرده کی غرابت، نقشلرنده کی زینت، یوکسک حکمتلر، أشیاده کی مخالفت و مماثلت، جامداتده کی معاونت، بربرندن اوزاق اولان شیلرده کی تساند، حکمتِ عامّه، عنایتِ تامّه، رحمتِ واسعہ، رزقِ عام، حیاتلر، تصرّف، تحویل، تغییر، تنظیم، امکان، حدوث، إحتیاج، ضعف، موت، جهل، عبادت، تسبیحات، دعوات و هکذا پک چوق صفتلر لسانلریله خالقِ قدیمِ قدیرک وجوب و وجودینه و أوصافِ کمالیه سنه شہادت ایتدکلری گبی؛ أسماءِ حسنی بی تلاوت ایدهرک، جنابِ حقّه تسبیح و قرآنِ حکیمی تفسیر و رسولِ أکرمک (عصم) إخباراتی تصدیق ایدیورلر.

گچن لسانلرک تفصیلنه گچیوررز. شویله کہ:

کائناتده گورونن تنظیمات، نظامات، موازناات قبضه تصرفنده بر میزان و نظام بولونان خالقک وجوبِ وجودینه دلالت ایتمکله **اللّٰهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** جمله سنی اوقور.

و کذا کائناتده إنتظام و إطراد حکمفرمادر. بو ایکی صفت، متصرفک وحدتنه و بر اولدیغنه شہادت ایتمکله **اللّٰهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** حقیقتی إعلان ایدیور.

و کذا سماوات صحیفه سنی گونش و ییلدیزلرله یازان قدرتلہ، بال آریسیله

قارىنجه نڭ صحيفه لىنى حجيرات و ذرات ايله يازان قدرت بر اولديغندى
الله لا اِلهَ اِلَّا هُوَ ايله (مسئله نڭ اعلانيله) خالقك بر اولديغنه دلالت و
 شهادت ايدر.

و كذا مثلاً بلوط ايله ارض گي جامد و متخالف شيلرده تجاوب و
 معاونت، يعنى بريرينك حاجتنه جواب ويرمك و سيّارات گي شمسدن پك اوزاق
 اولان ييلديزلرك شمسه ويا بريرينه تساند ايتمه لى، بتون اشيانك بر مدبرك
 اداره سنده بولونديغنه شهادت ايدرك **الله لا اِلهَ اِلَّا هُوَ** ايله اعلان ايدر.

و كذا سماءك ييلديزلر گي آثار منتظمه ده كى مشابحت و ارضك بريرينه
 بگزهين چيچكلرنده، حيواناتنده كى مناسبت، خالقك بر اولديغنه دلالتله
 شهادتنى **الله لا اِلهَ اِلَّا هُوَ** ايله اعلان ايدر.

و كذا هر بر ذى حيات، چوق اسم و صفتلرك تجليسنه مظهردر. مثلاً، بر
 ذى حيات وجوده گلديگنده بارئ اسمك جلوه سنه، تشكّلنده مصوّر صفتك
 جلوه سنه، غدا لاندیغى زمان رزاق اسمك جلوه سنه؛ خسته لقدن شفا بولديغنده،
 شافى اسمك تجليسنه و هكذا تأثيرده متساند، آثارده متخالف، چوق صفت و
 اسملره مظهردر. بو صفتلرك و اسملرك هدفلى بر اولديغندن، ألپته مسمالى ده
 بر اولور. ايشته هر بر ذى حيات، شو مظهريله خالقك بر اولديغنه دائر اولان
 شهادتنى **الله لا اِلهَ اِلَّا هُوَ** ايله اعلان ايدر.

و كذا منظومه شمسيه ايله بال آريسينك گوزلى آراسنده كى ارتباط و
 كيفيتجه بربريله مناسبتلى، ايکيسنك بر نقاشك نقشى اولديغنه اولان دالالتلىنى
الله لا اِلهَ اِلَّا هُوَ ايله اعلام ايديورلر.

و کذا ذرّات آراسنده کی جاذبه‌نک، گوش و ییلدیزلر آراسنده بولونان جاذبه‌یه قارداش اولماسی، هر ایکی قسمک ده بر قلم واحدک یازیزی اولدیغنی

الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ایله إظهار ایدیورلر.

و کذا ترکیب و مرکباتده گورونن إنتظام، او مرکباتده کی هر ذره‌نک، لایق موضعنه قونولماسیله حاصل اولمشدر. بناءً علیه او ذره‌لری، آرالرنده کی مناسبتلر بوزولماق شرطیله، لایق موقعلرینه قویه‌یلمک، آنجق بتون او مرکباتی یاراته‌ییله‌جک بر قدرت صاحبنه خاصدر. ایشته ذرّاتده کی إنتظام و شو وضعیتک لسانیه **الله أَكْبَرُ** دییه‌رک **الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** یی اوقور.

و کذا بر نوعدن بر فردک، بتون أفراددن إمتیازینی تأمین ایده‌جک تشخّص و تعینک قلم قدرتله یازیلماسی، بتون نوع بشرک، مثلاً أفرادینک نظر قدرتده مشهود و ملحوظ اولدیغنی إستلزام ایدر. چونکه بر فرد، علامت فارقه‌سی جهتیله بتون أفراده مخالف اولاجقدر. اگر بتون أفراد حاضر بولونمازسه، تعینلرنده، علاماتلرنده مخالفتک بولونمامسی احتمالی وارد. بو احتمال ایسه باطلدر. اويله ایسه، بر فردک خالق بر نوعک خالق اولاجقدر.

و کذا بر نوعه خالق اولایلمک، جنسه ده خالق اولایلمگه متوقّفدر. اأّ نه‌ایت ایش **الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ده نه‌ایت بولور.

و کذا خلقت و یارادیلشک واجب الوجوده إسناد ایدیلمه‌سنی، نظرلری چوق قیصه اولانلر، بعید، غریب، کلفتلی اولدیغنی توهم ایتمکله إنکارینه ذهاب ایدیورلر. حالبوکه أسبابه إسناد ایدیلیر ایسه اونلرک توهم ایتدکلری بُعد، غرابت، کلفت قات قات مضاعف اولارق حقیقته إنقلاب ایدر. چونکه واجبه

داها قولای اولور. مثلاً، بر آدمدن بر قاچ شیئک صدوری، بر قاچ آدمدن بر شیئک صدورندن داها آهوندر. مثلاً بال آریسینک خلقتی، قدرتِ إلهیه إسناد ایدیلمزسه نهایتسز مشکلات اولور.

مع هذا، واحدك كثرته یاپدیغی وضعیت و مصلحتی، كثرت چوق مشقّتلردن صوگره یاپاییلیر. مثلاً، بر قوماندانك پك چوق نفرله ویردیگی إنتظام وضعیتی، او نفرله ویریلسه سهولتله یاپمازلر. ديمك خالقِ واحدہ یاپیلان إسنادده، ظاهرًا بُعد و غرابت وارسه ده أسباب و كثرته ایدیلن إسنادده، مضاعف اولارق متسلسل محالّلر واردر. شویله كه:

هر بر ذرّه ده، واجب الوجودك صفتلرینی فرض ایتمك لازم گلییور. چونكه نقشده کی کمال، صنعتده کی حُسن او صفتلری ایستر. هم شرکتی قبول ایتمهین وجوب حقّنده، غیر متناهی شریکلكُ فرضی لازمدر. هم هر بر ذرّه نك، بتون ذرّه لر هم حاکم مطلق، هم محکوم مطلق اولماسی لازم گلییور. چونكه نظام و إنتظام او یله ایستر. هم هر بر ذرّه ده، إحاطه لی بر شعور، تام بر علم لازمدر. چونكه ذرّه لر آراسنده تساند و موازنه واردر. بو تساند و موازنه ایسه علم ایله اولور.

ایشته، اشیایی أسبابه إسناد ایتمکده بو قدر محالّلر واردر. امّا صاحبِ حقیقی اولان واجب الوجوده إسناد ایدیلدیگی وقت، او ذرّه لر شویله بر وضعیته گیرلر كه، شمسك جلوه لرینه، تمثال لرینه، لمعه لرینه مظهر اولان صو قطره لری گبی؛ قدرتِ ازلیه نك نورانی تجلّیسنه، جلوه لرینه، لمعه لرینه او ذرّه لر ده مظهر اولوب، صاحبِ قدرتك اذنیله، غیر متناهی اولان علم و إرادة سیله، او ذرّه لرده تشکّلات و ترکیبات یاپیلیر. بناءً علیه قدرتِ ازلیه نك بر لمعه سی قدرتك

خاصیتنه مالک اولدیغندن، أسبابک بیگلر لمه سندن و أسبابک سلطانندن داها تأثیرلیدر. چونکه بونده تجزی و انقسام واردر، قدرت ازیله ده ایسه یوقدر.

و کذا کلفت و اوغراشمق ده یوقدر. چونکه قدرت صانعک ذاته ذاتیدر، عرضی دگلدر. عجز، قدرتنه تخلّل ایده مز. قدرتنک بر لمه سنه ذره لر، شمس لر متساویدر. بیوک، کوچکدن آغیر و زحمتلی دگلدر. و کذا حیات، وجود، نور گبی شیلرک ظاهر و باطنلری شفاف اولدیغندن، ایجادلری زماننده، وسائط أسباب آلتنده قدرتنک تصرفی گورونور. اوت حیاتک وضعیتلرینه و درجه لرینه دقت ایدیلیرسه، قدرتنک تصرفی گورونور.

مثلاً: بر صالحیم اوزومک یاپیلماسی ایچون اینجه، جامد بر دال و بر جام پارچه سنده شمسک تمثالنی ترسیم ایچون کوچک بر دلیکدن ضیانک گچمه سی و بر اوی تنویر ایچون بر کبریت توسط ایدیور. و بو گبی بسیط أسباب آلتنده یاپیلان او عظیم و غریب ایشلرده قدرتنک تصرفی گوندوز گبی گورونمسی آشکاردر.

و کذا اشیانک أسبابه إسنادنده کی إستبعاددن و إستغرایدن حاصل اولان إنکاردن نشئت ایدن ضلالتلردن حاصل اولان اضطرابات، بتون عقللری، روحلری واجب الوجوده فرار و إلتجا ایتمگه مجبور ایدر. چونکه آنجق اونک قدرتیله، إراده سیله هر مشکل حل اولور و قیالی قبولر آچیلیر. و اونک ذکريله قبلر مطمئن اولورلر. بناءً علیه نجات و خلاص آنجق الله إلتجا ایله اولور. ﴿فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ ۖ لَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ ایشته کائنات شو حقیقتک لسانيله ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ یی سویله یور.

و کذا أسباب ظاهریه پک بسیط، محدود، فقیر، جامد، شعورسز، إرادةسز و قانونلر قسمی ده إعتباری، موهوم شیلردر. مسبباتده بولونان خارقه نقشلر، زینتیلر، غریب و عجیب صنعتلرک او گبی قیمتسز أسباب ایله قطعیا مناسبتلری یوقدر. بناءً علیه مثلاً بدنک حجیراتنده کی نظاملی، إنتظاملی تشکلاتی، اکمک یمهسنه؛ و قوّه حافظهده یازیلان غیر محدود منتظم نقشلری، قولاقده کی و باشده کی تلافیغه؛ و قونوشمقده، تفکرده، حرفلرک تشکلاتنه و صُور ذهنیهنک حصولنه، لسان و ذهنک حرکتلری گبی أسبابه إسنادلری اُحمقجهسنه بر حکمدر. آنجق او گبی مسببات، غیر متناهی بر قدرت ایله بر علم و بر إراده یی إقتضا ایدیورلر. بو حقیقته بناءً ثابتدر که، کون و وجودده مؤثر حقیقی، آنجق قدرتی غیر متناهی بر خالقِ قدیردر. أسباب ایسه بهانهلردر، وسائط ده پردهلردر. خواص و خاصیتلر دخی قدرتنک تجلیاتنه و لمعهلرینه اسم و عنوانلردر.

هم قانونلر و نوامیس دینیلن شیلر، آنجق علم ایله إراده و امرک انواعه اولان تجلیلرینک إسمیلریدر. اوت قانون اُمردندر، ناموس إرادهدندر. ایشته کائنات مسبباتک لسانیه **﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾** ایله خالقِ حقیقی یی إعلان ایدیور.

و کذا کائنات صحیفهسنده پک بیوک بر إعتنا و إهتمام ایله خارقه بر طرزده یازیلان نقشلر، منفرداً و مجتمعاً، غیر متناهی بر قدرتی إقتضا ایتدکلرندن، کائنات ده بر واجب الوجود، بر خالقِ قدیرک وجودینه بالضروره دلالت ایدر که؛ او خالقک تأثیر قدرتنه نهایت اولمادیغندن، شریکلردن بالبداهه مستغنیدر، شریکه إحتیاجی یوقدر.

مع هذا، شریک حدّ ذاتنده ممتنعدر. بر فردینک وجودی ممکن دگلدر. چونکه قدرتِ کاملهنک تأثیری غیر متناهیدر. شریک اولدیغی تقدیرده، قدرتنک

تأثیری محدود اولور. متناهی اولمادیغی حالده متناهی اولور، إنقطاعه اوغرار. بو ایسه، بر قاچ جهتدن محالدر. اويله ایسه إستقلال و إنفراد، الوهیت ایچون ذاتی خاصه لدر.

مع هذا شریکه بر محل، بر مقام، بر إِمکانِ ذاتی یوقدر. و شریکْ وجودی حقّنده نه بر دلیل و نه ده بر دلیلدن نشئت ایدن بر إَحتمال و نه ده بر أماره و کائناتْ هیچ بر جهتنده شریکه بر موضع یوقدر. بالعکس هانگی شیئه، هانگی جهته باقیلیرسه توحید سگه سی گورونور. دیمک مؤثّر حقیقی آنجق و آنجق اللّهدر.

أوت إنسان کائناتْ أْکْ أشرقی و أسباب ایچنده إختیاری أْکْ گنیش اولدیغی حالده، أفعال إختیاریسی ایچنده یمک و ایچمک گبی أْکْ عادی بر فعلنده، یوز جزئندن آنجق بر جزئی إنسانه عائد اولاییلیر. أسبابْکْ سلطانی اولان إنسان، بویله ألی باغلی، تأثیرسز اولورسه اوته کی أسباب جامده نه خلط ایده بیلیر؟

ایشته کائنات شو حقیقتدن تبارز ایدن وجود و وحدت لسانيله

اللّٰهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ی تِلَاوَت ایدر.

و کذا کائناتْ بتون أجزا و ذرّاته تجلّی ایدن أَسْمَاءِ إلهیه آراسنده کی تساند، یعنی بربرینه طایانه رق تجلّی ایتدکلری بر تمازج، یعنی ألوانِ سبعة گبی بربريله ممزوج اولارق أشیایی جلوه لندیردکلری أثرلری بر اولدیغی گبی، مسمّالرینْکْ ده واحد أحد اولدیغنه شهادت ایدر. و بو شهادت لسانيله، کائنات

اللّٰهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ دییه رک إعلان ایدیور.

و کذا کائناتْ (کلی و جزئی) إحتوا ایتدیگی بتون أجزاسنی إستیلا ایدن بر

حکمتِ عامّه گورونور. و بو حکمتِ عامّه، قصد، شعور، إرادة، إختيار صفتلرینی تضمّن ایدیور. بو صفتلر، بر حکیم مطلقک وجوبِ وجودینه دلالت ایدر. چونکه کائنات مفعول و منفعلدر. مفعول فاعلسز اولامدیگی، مفعولک جامد بر جزئی ده فاعل اولاماز.

و کذا کائنات صحیفه‌سنده بر عنایتِ تامّه پارلایور. بو عنایت، تضمّن ایتدیگی حکمت، لطف، تحسین صفتلریله بر خالقِ کریمک وجوبِ وجودینه دلالت ایدر. چونکه إنعام و إحسان، منعم و محسنسز اولاماز.

و کذا کائناتی مشتملاتیله برابر ایچنه آلان پک گنیش بر مرحمت گورونویور. بو مرحمت، رحمت، حکمت، عنایت، إنعام گبی چوق صفتلری تضمّن ایدیور. بو صفتلر، بر رحمنِ رحیمک وجوبِ وجودینه شهادت ایدر. چونکه صفت موصوفسز اولاماز.

و کذا ذوی الحیات و جانلی مخلوقاته توزیع ایدیلن بر رزق عام واردر. و بو رزق صفتی، گچن صفتلری إستلزام ایتمکله بر رزاقِ رحیمک وجودینه دلالت ایدر. چونکه فعل فاعلسز اولاماز.

و کذا بتون کائناتده إنتشار ایدن بر حیات واردر. بو حیات صفتی دخی، گچن صفتلری إقتضا ایتمکله بر حیّ قیوم، بر محیی و ممیت خالقک وجوبِ وجودینه دلالت ایدر. آرقداش! ألوانِ سبعة گبی مزوج اولان شو بش حقیقت، کائناته بر ربّ، قدیر، علیم، حکیم، قدیم، رحیم، رحمن، رزاق، حیّ قیوم ضروری اولدیغنه بالبداهه دلالت و شهادت ایدر. و کائنات بو شهادتلینی **الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ایله إعلان ایدر.

و کذا کائنات یوزنده حسنِ ذاتی پی گوسترن بر حسنِ عرضی و بر جمال

مجرّدی گوسترن بر جمالِ حزين و محبوبِ حقیقی یه إشارت ایدن بر عشقِ صادق و بتون اُسراری جذب ایدن بر حقیقتِ جاذبه یه إشارت ایدن بر جذبه و بر إنجذاب واردر. بو حقیقتلر، کائناته بر ربّ واجب الوجود لازم و ضروری اولدیغنه شهادت ایتدکلرینی، کائنات **الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ایله تعلیم و إعلام ایدیور.

و کذا بتون اُنواعک جزئیاتنده بر تصرّف وار. بو تصرّف، فائده لی ایش و مصلحتلر ایچوندر. و نباتات و حیواناتده بر تبدّل و تحوّل وار. بو ده پک چوق منفعتلر ایچوندر. کُرّه اَرْضده گیجه و گوندوز جهتیه بر تغیر وار. بو دخی بیوک بیوک غایه لر ایچوندر. کائناتده حکمفرما اولان نظام و إنتظامله برابر، فعالیت خصوصنده اَلوانِ سبعة گیی تبارز ایدن شو حقیقتلر، بالبداهه بر متصرّف حکیم، قدیر، فاعلِ مختار گیی بتون اوصافِ کمالیه ایله متّصف بر خالقک وجوبِ وجودینه یاپدقلری دلالتی، کائنات **الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ایله تبلیغ ایدیور.

و کذا کائناتک إحتوا ایتدیگی بتون اُنوع و اجزا و ذراتی إستیلا ایدن حدوث، بر محدث و بر موجدی إقتضا ایدر.

و کذا کائنات بتون اُجزاسیله برابر غیر متناهی اَشکال و وضعیتلره قابلیتی، إحتمالی، امکانی وارکن بو شکلِ حاضره گیرمه سی، اَلَبته بر خالقِ واجب الوجودک إختیار، إرادة و ترجیحیه اولمشدر.

و کذا بیوک بر فقر و إحتیاجده بولونان کائناتک اُنوع و اُجزاسنه لازم اولان ایشلرینی، حاجتلرینی اوقاتِ مناسبه **مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ** ایفا و إسعاف

ایتمک، بر رزاق کریمک وجوب وجودینه دلالت ایدر.

و کذا کائنات، عمومی و خصوصی، مادی و معنوی پک بیوک احتیاجلر ایچندهدر. گرک وجودینه و گرک بقاسنه لازم شیلری، ایشلری گورمکدن عاجزدر. بو گی مطلوبلرینک شعوری اولمقسزین یرینه کتیریللمسی، ألبته رحمن رحیم و واجب الوجود بر صانع حکیم طرفندندر.

و کذا کون و وجودده، امکان، کثرت، إنفعال مرتبهلری واردر. امکان مرتبهسی، وجوب مرتبهسنه باقار و اونی إستلزام ایدر. کثرت مرتبهسی، وحدت مرتبهسنه ناظردر، اونی إقتضا ایدر. إنفعال مرتبهسی، فاعلیت مرتبهسنه متوقفدر. بو مرتبهلر آراسنده کی إستلزام، بالضروره واجب، واحد، فعال بر خالقی إقتضا و إستلزام ایدر.

و کذا باقیورز که، کائناتده هر هانگی بر شی، حدّ کماله واصل اولماینجه حرکت ایتمکدن طورمیور. کمالنه واصل اولدیغی زمان حرکتی ترک ایدوب سکونده اطورور. بوندن آکلاشلییور که، وجود کمالی ایستر، کمال ده ثبوتی إقتضا ایدر. اوپله ایسه، وجودک وجودی کمال ایلهدر. کمالک کمالی ده دوام ایله اولور. اوپله ایسه، بر واجب سرمدی، کامل مطلق وار که، ممکناتک بتون کمالاتی، اونک نور کمالنک جلوهلرینه برر گولگهدر. اوپله ایسه جناب حق ذاتنده، صفاتنده، أفعالنده کامل مطلقدر.

و کذا هر شیئک باطنی ظاهرندن داها لطیف، داها شفافدر. بو ایسه، صانعک او شیدن خارج و بعید اولمامسنه دلالت ایدر. او شیئک سائر أشیا ایله نظام و موازنهسنک صانعی طرفندن تأمین ایدیلدیگی جهتله ده، صانعک او شیده داخل اولمامسنی إقتضا ایدر. اوپله ایسه، بر مصنوعک ذاته باقیلیرسه،

صانعک علم و حکمتی گورونور. غیرسیله برلکده باقیلیرسه، صانعک فوق الکَلّ بر سمع و بصره مالک اولدیغی گورونور. بو حقیقتدن آکلاشیلدی که: صانع عالم، عالمده داخل اولمادیغی گبی عالمدن خارج ده دگلدر. علمی و قدرتی ايله هر شئیک ایچنده اولدیغی گبی، هر شئیک فوقندهدر. بر شیئی گوردیگی گبی، بتون اشیایی ده برابر گورور.

بو حقیقتلر، قوس قزح رنگلری گبی معجون، بر طاقم نورانی آیتلردر. کائنات بتون اوصاف کمالیه ايله متّصف بر خالقک وجوب وجود و وحدتنه دلالت و شهادت ایدر. اوت کائنات او خالقک نورینک گولگه سی، اُسماسنک تجلیاتی، اُفعالک آثاریدر.

آرقداش! کائناتک شو گچن حقیقتلرک لسانيله سویله دیگی **الله لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** دلائيله **لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ** ی إثبات ایدر. و کذا **فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** حقیقتی **مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ** ی استلزام ایدیور. **مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ** ده، ایمانک بش رکنی تضمّن ایتدیگی گبی، صفت ربوبیته ده مظهر و مرآتدر. بو سرّه بناءدر که، **مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ** ایمانک میزان و ترازیسنده **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ايله قرین و موازی اولمشدر. نبوّت، صفت ربوبیته ناظر و مظهر اولدیغندن، عمومی بر جامعیه مالکدر. ولایت ایسه، خصوصی و جزئیدر. آرالرنده کی نسبت **رَبُّ الْعَالَمِينَ** ايله **رَبِّي** آراسنده کی نسبت گبیدر که، بریسنده اضافه عمومیدر، اوته کیسنده خصوصیدر. ویا ارضدن عرشه اولان معراجله سجدهده کی معراج آراسنده ویا عرش ايله قلب آراسنده کی نسبت گبیدر.

آرقداش! شو يوكسك اولان مطلوبه ذكر ايتديگمز برهانلر، مطلوبی إحاطه ایدن بر دائره در. مطلوب اولان وجوب وجود و وحدت او دائره نك مركزنده در. دائره یی تشکیل ایدن برهانلر ك هر بریسی، پارمغی اوزاتوب، مطلوبك حق و صادق اولدیغنه إمضا آتیورلر. او برهانلردن ضعیف اولانلر ك آرالرنده تساند واردر. یعنی، بربرینی تأیید و تقویه ایتمكله، ضعیف برهانلر ك ضعیفی زائل اولور. زائل اولماسه بیله إعتباردن دوشمز. إعتباردن دوشسه بیله، دائره نك بوزولماسنه سبب اولماز. آنجق دائره كوچولور.

مع هذا برهانلر ك هیئت مجموعه سنه ترتب ایدن مطلوبك قوت و وضوحی هر فرددن ایسته مك و هر فردده آرامق، عقلك خسته لغنه، ذهنك جزئیتنه إشارت اولوب، مطلوبی ردّ و إنكار ایچون بر زمین تشکیل ایدیور. بناءً علیه بر برهانه باقیلدیغی زمان ضعیفیدن طولای وهملر باش گوسترسه، اوته کی برهانلردن سوزولن قوت ایله اورته ده ضعیفیت قالماز، وهملر ده طاغیلیر.

مع هذا بعض برهانلر صویه بگزهیور، بر قسمی ده هوایه بگزهیور، بر قسمی ده ضیا گبیدر. بناءً علیه بو گی برهانلری غایت لطیف و دقتلی اینجه بر فکر ایله آرایوب طوتمالیدر كه؛ دوکوله سین، سونمه سین، اوچماسین!..

تقریض

(فاضلِ محترم مجلسِ مصاحف و تدقیقِ مؤلفاتِ شرعیہ رئیسِ عالیسی شیخ
صفوت أفندی حضرتلرینک تقریضیدر.)

جنابِ حقّہ حمد و کندیسنه قرآن نازل اولان پیغمبریمزه و دینک بناسنی
تحکیم و تمهید ایدن آل و أصحابنه صلات و سلام اولسون!

توحید دگزنندن بر "قطره" نامنده کی رساله گوزیمه تجلی ایتدی. او دگزله بو
قطره آراسنده بر فرق گوره مدم. چونکه او قطره، حقیقتده او دگزدن گلییور و
او دگزه دوکولویور. توحید دگزنندن آووجلہ صو ایچمکده و اسلامیّت
ممه سندن سوت اُمکده قارداشمز اولان علامه بدیع الزمان سعید النورسی نک
سعیندن طولای جنابِ حقّہ حدسز شکرلر اولسون!

الفقیر، تراب اُقدام العلماء

صفوت

(رحمة الله عليه)

خاتمه

(شو خاتمه، درت چشید خسته لقلری بیان ایدر
و تداوی چاره لربنی گوستر.)

برنجی خسته لق: "یأس" در.

آرقداش! عمله و طاعته موفق اولامیان عذابدن قورقار، یأسه دوشر. بویله
بر مایوسک گوزینه، دینی مسئله لره منافی أدنا و ضعیف بر أماره، قوجه مان بر
برهان گورونور. بویله بر قاچ أماره یی ألده ایدر ایتمز، دیگر أماره لرك سائقه سیله
إعلان عصیان ایدره لك اسلام دائره سندن چیقار، شیطانك اوردوسنه إلتحاق
ایدر. بناءً علیه أعماله موفق اولامیانلر، یأسه دوشمه مك ایچون شو آیته
مراجعت ایتسی:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ایکنجی خسته لق: "عجب" در.

آرقداش! یأسه دوشن آدم، عذابدن قورتولق ایچون، إستناد ایده جك بر
نقطه یی آرامغه باشلار. باقار که، بر مقدار حسنات و کمالاتی وار، همان او
کمالاتنه بل باغلار. گووه نه رك دیر که: "بو کمالات بنی قورتاریر، یتیر" دییه بر
درجه راحت ایدر. حالبوکه أعماله گوونمك عجبدر. إنسانی ضلالته آتار.
چونکه إنسانك یاپدیغی کمالات و اییلکلرده حقّی یوقدر؛ ملکی دگلدر، اونلره
گووه نه مز.

هم انسانك وجودی و جسدی بیله اونك دگلدر. چونكه كنديسنك اثر صنعتی دگلدر. او وجودی یولده بولمش، لقیطه اولارق تملك ده ایتمش دگلدر. قیمتی اولمیان شیلردن اولدیغی ایچون یره آتيلمش ده انسان آلمش دگلدر. آنجق او وجود حاوی اولدیغی غریب صنعت، عجیب نقشلرك شهادتيله، بر صانع حكیمك دستِ قدرتندن چیقمش قیمتدار بر خانه اولوب، انسان او خانه ده امانه اطورور. او وجودده یاپیلان بیكگرجه تصرفاتدن آنجق بر دانه انسانه عائددر.

و كذا أسباب ایچریسنده اك اشراف، اك قوتلی بر اختیار صاحبی انسان ایكن، أفعالِ اختیاریه نامیله كنديسنه مال ظن ایتدیگی أفعالك اكل، شرب گبی اك عادی بر فعلك حصولنده، یوز جزئندن آنجق بر جزئی انسانه عائددر.

و كذا انسانك أَلنده کی اختیار بك طاردر. حواسنك اك گنیشی خیال اولدیغی حالده، او خیال عقل و عقلك ثمره لرینی إحاطه ایده مز. بونلری، بو قدر بیوك ایكن، ناصل دائرة اختیارینه إدخال ایدوب، اونلرله إفتخار ایدیورسك؟

و كذا شعوری اولمقسزین، سنك لهكّه و علیهكّه چوق فعللر جریان ایتمكده در. او فعللر شعوری اولدقلری حالده، شعورك تعلق ایتمدیگندن ثابت اولور كه، او فعللرك فاعلی بر صانع ذی شعوردر. نه سن فاعلسك و نه سنك أسبابك... بناءً علیه مالکیت دعواسندن واز گچ. كندیکی محاسن و کمالاته مصدر اولدیغکی ظن ایتمه. و قطعياً بیل كه، سندن سكا یالكز نقصان و قصور واردر. چونكه سوء اختیاركله، سكا ویریلن کمالاتی بیله تغیر ایدیورسك. سنك خانهك حكمنده بولونان جسدك بیله امانتدر. محاسنك هپ موهوبه در؛ سیئاتك مكسوبه در. بناءً علیه **لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَلَا حَوْلَ وَلَا**

قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ دی.

اوچنجی خسته لق: "غرور" در.

أوت غرور ایله إنسان مادّی و معنوی کمالات و محاسندن محروم قالیر. اگر غرور سائقه سیله باشقه لرک کمالاتنه تنزل ایتمه یوب، کندی کمالاتنی کافی و یوکسک گورو رسه، او إنسان ناقصدر. بویله إنسانلر، معلومات و کشفیاتلرینی داها یوکسک گورمکله، أسلاف عظامک إرشادات و کشفیاتلرندن محروم قالیرلر. و اوهامه معروض قالارق بتون بتون چیزگیدن چیقارلر. حالبوکه أسلاف عظامک قرق گونده یاپدقلى بر کشفیاتی، بونلر قرق سنه ده بولامازلر.

دردنجی خسته لق: "سوء ظن" در.

أوت إنسان حسن ظنه مأمورددر. إنسان، هرکسی کنديسندن اوستون بيلمه ليدر. کنديسنده بولونان سوء أخلاقى، سوء ظن سائقه سیله باشقه لره تشميل ایتمه سین. و باشقه لرک بعض حرکاتنی، حکمتنی بيلمديگندن، تقبیح ایتمه سین. بناءً علیه أسلاف عظامک حکمتنی بيلمديگمز بعض حاللرینی بگنمه مک، سوء ظندر. سوء ظن ایسه، مادّی و معنوی اجتماعیاتی زده لر.

آرقداش! تحت الأرض یاپدیغم خیالی بر سیاحتده گوردیگم بعض حقیقتلری ذکر ایده جگم:

برنجی حقیقت: آرقداش! مالک حقیقیدن غفلت، نفسک فرعونلغنه سبب اولور. أوت تحت تصرفنده بولونان بتون أشیانک مالک حقیقیسنی اونوتان، کنديسنی کنديسنه مالک ظن ایده رک حاکمیت توهمنده بولونور. و باشقه لری ده، بالخاصّه أسبابی کنديسنه قیاس ایله، حاکم و مالک دفترینه قید ایدر. و بو

وسيله ايله، اللهك ملكنى، مالنى كنديلرينه تقسيم ايدهر ك احكام إلهيه قارشى معارضه و مبارزه به باشلار.

حالبوكه جناب حق طرفندن انسانلره ويريلن بلك و حرّيت، الوهيت صفتلرينى فهم ايتمك اوزره بر واحد قياسى وظيفه سنى گوروپور. مع الأسف سوء اختيار ايله حاكميت و إستقلاليت آلت ايدهر ك تام بر فرعون اولور.

آرقداش! بو اينجه حقيقت، تام وضوح و ظهوريله شوبله بگا گوروندى كه: غفلت صوبي ايله تنبّت ايدن بلك، خالقك صفتلرينى فهم ايتمك ايچون بر واحد قياسدر. چونكه انسانلر گورمدكلرى شيلرى قياس و تمثيللر ايله بيليرلر. مثلاً: بر آدم جناب حقك قدرتنى آكلامق ايچون بر تقسيمات ياپار: "بورادن بورايه بنم قدرتمدهدر، بوندن او يانى ده اونك قدرتمدهدر" ديه وهمى بر چيزگى چيزمكله مسئله يي آكلار. صوگره موهوم حدّى بوزار، هپسنى ده اوگا تسليم ايدر. چونكه نفس، نفسنه مالك اولماديغي گي جسمنه ده مالك دكلدر. جسمى، آنجق عجب بر ماكينه إلهيهدر. قضا و قدر قلميله قدرت ازليله (بر جلوه جگى) او ماكينه ده چاليشيور. بناء عليه انسان او فرعونلق دعواسندن واز گچمكله، ملكى مالكنه تسليم ايتسين، امانته خيانت ايتمه سين! اگر خيانتله بر ذره يي نفسنه اسناد ايدرسه، اللهك ملكنى اسباب جامده به تقسيم ايتمش اولاجقدر.

ايكنجى حقيقت: اى نفس اماره، قطعياً بيل كه، سنك خصوصى اما پك گنیش بر دنياك واردر كه؛ آمال، اُميد، تعلّقات، إحتياجات اوزرينه بنا ايديلمشدر. اُك بيوك تمل طاشى و تك ديرگى، سنك وجودك و سنك حياتكدر. حالبوكه او ديرك قوردليدر. او تمل طاشى ده چوروكدر. خلاصه، اساسدن فاسد و ضعيفدر. دائما خراب اولمغه حاضردر.

اوت بو جسم ابدی دگل، دمیردن دگل، طاشدن دگل.. آنجق ات و کمیکدن عبارت بر شیدر. آنی اولارق سنڭ باشڭه ییقیلیور، آلتنده قالییورسڭ. باق زمان ماضی سنڭ گبی گچمش اولانلره گنیش بر قبر اولدیغی گبی، إستقبال زمانی ده گنیش بر مزارستان اولاجقدر. بوگون سن ایکی قبرڭ آراسندهسڭ؛ آرتیق سن بیلیرسڭ!...

آرقداش! بیلدیگمز، گوردیگمز دنیا بر ایکن، انسانلر عددنجه دنیالری حاویدر. چونکه هر انسانڭ تام معناسیله خیالی بر دنیاسی واردر. فقط، تولدیگی زمان دنیاسی ییقیلیر، قیامت قوپار.

اوچنجی حقیقت: شو گوردیگڭ دنیایی، بتون لذائذیله، سفاهتلیله، صفالریله پک آغیر و بیوک بر یوک گوردم. روحی فاسد، قلبی خسته اولانلردن باشقه کیمسه او آغیر یوکڭ آلتنه گیره مز. چونکه بتون کائناتله علاقه دار اولمقدنسه و هر شیئڭ منتنه گیرمکدنسه و بتون اسباب و وسائطه ال آچوب عرض احتیاج ایتمکدنسه، بر ربّ واحد، سمیع و بصیره إلتجا ایتمک داها راحت و داها کارلی دگل میدر؟

دردنجی حقیقت: ای نفس! (*) کائناتڭ اوزاق چوللرینه گیدوب صانعڭ إثباتنه دلیللر طویلامغه احتیاج یوقدر. بر قولبه جک حکمنده بولونان ایچریسنده اوطوردیغڭ جسم قفسنه باق! سنڭ او قولبه گڭ دیوارلرینه آصیلان ایجاد سلسله لرندن، خلقتڭ معجزه لرندن و خارقه صنعتلرندن، قولبه دن خارجه اوزاتیلان احتیاج آللرندن و پنجره لرندن یوکسه لن "آه!، اوخ!" و ائینلر لسان حالیه ایسته نیلن یاردیملرندن آڭلاشیلیر که، او قولبه یی مشتملاتیله برابر یارادان

(*) (مؤلف محترم، کندی نفسنه تصریحًا، باشقه لره ده تعریضًا سویله یور.)

خالقك او آه و اُنينلری ایشیتیر، شفقت و مرحمتہ گلیر، حاجات و آمالک نہ وارسه تحت تعہدہ آلیر. زیرا سینگک قفاسندہ کی او کوچک کوچک حجیراتک ندالرینه "لبیک" سویلہ یں او صانع سمیع و بصیرک، سنک دعالریکی ایشیتمه مسی و او دعالره مثبت جوابلر ویرمه مسی امکان و احتمالی وار میدر؟

بناءً علیہ اُی بو کوچک حجیرہ لردن مرگب و "أنا" ایلہ تعبیر ایدیلن حجیرہ کبرا! او قولبه جگک کوچکلگیله برابر، طولو اولدیغی خارقه ایجادلرینی گور، ایمانه گل! و: یا اِلهی! یا ربی! یا خالق! یا مصوری! یا مالکی و یا مَنْ لَهُ الْمُلْكُ و الحمد! سنک ملکک و اُمائتک و ودیعہک اولان شو قولبه جکده مسافرم، مالک دگلم. "دی؛ او باطل تملک دعواسندن واز گچ! چونکه او تملک دعواسی، إنسانی پک أليم المله معروض بیراقیر. (*)

نکته

آرقداش! ایمان بتون اُشیا آراسنده حقیقی بر اخوتی، إرتباطی، إتصالی و إتحاد رابطه لرینی تأسیس ایدر.

(*) (مترجمک بر إعتداری)

مثنوی نوریہ نك عربی أصل نسخه سنده بولونان و یری بوراسی اولان سبحان الله، الحمد لله و الله أكبره دائر چوق قیمتلی و اُهمیتلی بر قسمی، اُسلوبنی و فصاحتنی محافظه ایدهمک و اُوراد مقامنده اوقونه بیلان او حقیقتلری تورکجه یه چویرمکله، قیمت اُصلیه سنی خللدر ایتمک اُنَدیشه سیله ترجمه ایتدم. قارئلردن عذر دیلر، رحمت و خیر دعالرینی بکله رم.

کفر ایسه، برودت گبی بتون اشیایی بربرندن آیری گوستر و بربرینه آجنبی نظریله باقدیرر. بونک ایچوندر که، مؤمنک روحنده عداوت، کین، وحشت یوقدر. اُک بیوک بر دشمنیله بر نوع قارداشلغی واردر. کافرک روحنده حرص، عداوت اولدیغی گبی نفسنی إلتزام و نفسنه إعتمادی واردر. بو سرّه بناءدر که، دنیا حیاتنده بعضاً غلبه کافرلرده اولور. و کذا کافر، دنیاده حسنااتک مکافاتنی (فی الجملة) گورور. مؤمن ایسه، سیئاتک جزاسنی گورور.

بونک ایچون دنیا کافره جنت (یعنی آخرته نسبة)، مؤمنه جهنمدر (یعنی سعادت ابدیه سنه نسبة). یوقسه دنیاده دخی مؤمن یوز درجه زیاده مسعوددر، دینیلمشدر.

و کذا ایمان، إنسانی ابدیته، جنته لایق بر جوهره قلب ایدر. کفر ایسه روحی، قلبی سوندورر، ظلمتدر ایچنده بیراقیر. چونکه ایمان، قابوغنک ایچریسنده کی لبّی گوسترر. کفر ایسه، لبّ ایلّه قابوغی تفریق ایتمز. قابوغی عیناً لبّ بیلیر و إنسانی جوهرلک درجه سندن کومور درجه سنه ایندیرر.

نقطه

آرقداش! قلب ایلّه روحک خسته لغی نسبتنده فلسفه علملرینه میل و محبت زیاده اولور. او خسته لق مرضی ده، علوم عقلیهیه توغل ایتمک نسبتنده در. دیمک معنوی اولان خسته لقلر، إنسانلری عقلی علملره تشویق و سوق ایدر. و عقلیات ایلّه إشتغال ایدن، أمراض قلبیهیه مبتلا اولور. و کذا دنیانک ایکی یوزینی گوردیم:

بر یوزی: آز چوق ظاهری بر اُنسیت، بر گوزللگی وارسه ده، باطنی و ایچی دائمی بر وحشت ایلّه طولودر.

ایکنجی یوزی: فی الجملة ظاهرًا وحشتلی ایسه ده، باطنًا دائمی بر انسیته طولودر. قرآن عظیم الشان، نظرلری آخرت ایله متّصل اولان ایکنجی وجهه توجیه ایدر. برنجی وجه ایسه آخرتک ضدّی اولوب عدمله متّصلدر.

و کذا ممکناتک ده ایکی وجهی واردر:

بریسی: آنانیت ایله وجوددر. بو ایسه، عدمه گیدر و عدمه قلب اولور.

ایکنجیسی: آنانیتک ترکیله عدمدر. بو ایسه واجب الوجوده باقار بر وجود قزائیر. بناءً علیه وجود ایسترسهک، منعدم اول که وجودی بولاسک!..

نکته

(مقدمه ذکر ایدیلن درت کلمه دن، نیت حقّده در.)

آرقداش! بو نیت مسئله سی، بنم قرق سنه لک عمریمک بر محصولیدر. اوت نیت اوپله بر خاصیت مالکدر که، عادتلی، حرکتلی عبادته چویرن پک عجیب بر اکسیر و بر مایه در.

و کذا نیت، ثولو و میت اولان حالتلی احیا ایدن و جانلی، حیاتلی عبادتله چویرن بر روحدر.

و کذا نیتده اوپله بر خاصیت واردر که؛ سیّاتی حسنه و حسنه سیّاته تحویل ایدر. دیمک نیت، بر روحدر. او روحک روحی ده إخلاصدر. اوپله ایسه نجات، خلاص آنجق إخلاص ایله در. ایشته بو خاصیته بناءدر که؛ آز بر زمانده چوق عملر حصوله گلیر. بوکّا بناءدر که؛ آز بر عمرده، جنّت بتون

لذائذ و محاسنیه قزانیلیر. و نیت ایلہ انسان، دائمی بر شاکر اولور، شکر ثوابی قزانیر.

و کذا دنیاده کی لذت و نعمتله ایکی جهتله باقیلیر:

بر جهته، او نعمتلك بر منعم طرفندن ویریلدیگی دوشونولور. و نظر، او لذتدن إنعام ایدنه دونر؛ اونی دوشونور. منعمی دوشونمك لذتی، نعمتی دوشونمكدن داها لذیدر.

ایکنجی جهت، نعمتی گورور گورمز نظرنی اوکا حصر ایدهرک، او نعمتی غنیمت تلقی ایدهرک متتسز یر. حالبوکه برنجی جهته لذت، زوال ایلہ زائل اولسه بیله روحی باقیدر. چونکه منعمی دوشونور. منعم ایسه مرحمتلیدر، دائما بو نعمتلی بگا ویرر دییه امیدوار اولور. ایکنجی جهته، نعمتک زوالی ئولوم دگلدر که، روحی قالسین. روحی ده سونر، آنجق دومانى قالیر. مصیبتلك ایسه؛ زوالندن صوگره دومانلری سونر، نورلری قالیر. لذتلك زوالندن صوگره قالان دومانلری، گناهلیردر.

آرقداش! دنیا و آخرتده کی لذت و نعمتله، ایمان ایلہ باقیلیرسه، بونلرده بر حرکت دوریه گورولور که؛ أمثاللر بریرینی تعقیب ایدر. بری گیدر، یرینه اونک مثلی گلیر. بو سایهده او نعمتلك ماهیتی سونمز. آنجق تشخصات جزئییهده فراق و افتراقلری واردر. بونک ایچوندر که؛ لذائذ ایمانیه، فراق و افتراق ایلہ متأثر و مکدر اولمایور. فقط ایکنجی جهته، هر بر لذتک زوالی وار. و او زوال حد ذاتنده ألم اولدیغی گبی، دوشونمسی ده ألمدر. چونکه بو ایکنجی جهته، حرکت دوریه دگلدر، مستقیمدر. لذت، أبدی بر ئولوم ایلہ محکوم اولور...

نقطہ

آرقداش! أسباب و وسائطی انسان قوجاغنه آلوب یاپیشرسه، ذلت و حقارته سبب اولور. مثلاً: کلب، بتون حیوانلر ایچریسندنه بر قاچ صفتِ حسنه ایله متّصفدر و او صفتلر ایله إشتهار ایتمشدر. حتّی صداقت و وفادارلغی ضربِ مثل اولمشدر. بو گوزل أخلاقنه بناءً، انسانلر آراسندنه کنديسنه مبارک بر حیوان نظریله باقیلمغه لایق ایکن، مع الأسف انسانلر آراسندنه مبارکیت دگل نجس العین عدّ ایدیلمشدر.

طاووق، اینک، کدی گبی سائر حیوانلرده، انسانلرک اونلره یاپدقلری إحسانلره قارشى شکران حسّی اولمادیغی حالده، انسانلرجه عزیز و مبارک عدّ ایدیلمکده درلر. بونک أسبابی ایسه، کلبده حرص مرضی فضله اولدیغندن أسبابِ ظاهریهیه اويله بر درجه إهتمام ایله یاپیشیر که، منعم حقیقیدن بتون بتون غفلتنه سبب اولور. بناءً علیه واسطه‌ی مؤثر بیلهرک مؤثر حقیقیدن یاپدیغی غفلته جزا اولارق نجس حکمنی آلمشدر که طاهر اولسون. چونکه حکملر، حدلر گناهلری عفو ایدر. و بین الناس تحقیر ضربه‌سنی، غفلته کفّارت اولارق ییمشدر.

اوته‌کی حیوانلر ایسه، وسائطی بیلمیورلر و أسبابه او قدر قیمت ویرمیورلر. مثلاً: کدی سنی سور، تضرّع ایدر، سندن إحسانی آلنجهیه قدر. إحسانی آلدقندن سوکّره اويله بر طور آلیر که، صانکه آراکّزده معارفه یوقمش و کندیلرنده سکا قارشى شکران حسّی ده یوقدر. آنجق منعم حقیقییه شکران حسلری واردر. چونکه فطرتلری صانعی بیلیر و لسانِ حالریله عبادتنی یاپارلر. شعور اولسون اولماسین...

أوت کدینک "میر میر"لری "یا رحیم! یا رحیم! یا رحیم"در.

نکته

ینه گوردم که: اگر هر شی جنابِ حقّه اسناد ایدیلیمزسه، بر آن واحده، غیر متناهی إلهلرک اثباتی لازم گلیر. و بتون ذرات کائناتدن داها چوق اولان شو إلهلرک هر بریسی، بتون إلهلره هم ضد، هم مثل اولماسی لازم گلییور. و عین زمانده، هر بریسی، بتون کائناته ألنی اوزاتمش تصرفاتده بولونویور گی بر وضعیت آلماسی لازم گلیر. مثلاً: بال آریسینک بر فردینی یارادان بر قدرتک حکمی، بتون کائناته جاری و نافذ اولماسی لازمدر. زیرا، او بال آریسی کائناتک عنصرلرینه نمونه در، اجزاسنی کائناتدن آلییور. حالبوکه وجود ساحه سنده محل و مقام، یالکز و یالکز واجب الأحد مخصوصدر. اگر اشیا کندی نفسلرینه اسناد ایدیلیرسه، هر بر ذره یه بر الوهیت لازمدر. مثلاً: آیا صوفیه ناک بانیزی انکار ایدیلدیگی تقدیرده، هر بر طاشی بر معمار سنان اولماسی لازم گلییور. او یله ایسه کائناتک صانع اولان دالاتی، کندی نفسنه اولان دالالتندن داها واضح، داها ظاهر، داها اولادر.

او یله ایسه، کائناتک انکاری ممکن اولسه بیله، صانعک انکاری ممکن دگلدر...

نقطه

غفلتدن نشئت ایدن ضلالت، پک غریب و عجیبدر. مقارنتی علیته قلب ایدر. ایکی شی آراسنده بر مقارنت اولورسه، یعنی دائماً برابر وجوده گلیرلرسه، بریسینک اوته کیسنه علّت گوستریلمسی او ضلالتک شأنندندر. حالبوکه دواملی مقارنت، علیته دلیل اولاماز.

نکته

آرقداش! **نَبُذْ** ده کی "ن" کُ إفاده ایتدیگی جمع و جماعت، فکری و قلبی آییق اولان مصلّینک نظرنده سطح ارضی بر مسجد شکلنه گتیرر. و بتون مؤمنلردن تشکّل ایتمش، شرقدن غربه قدر دیزيلمش صفلی حاوی او جماعت کبرا ایچنده نماز قیلدیغنی إخطار ایتدیرر.

و کذا **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** اولان کلمه ذکریه یی بر انسان ورد زبان ایتدیگی زمان، زمانی بر حلقه ذکر تحیل ایتمکله او حلقه ک صاغ طرفی اولان ماضی جهتده أنبیانک، صول طرفی اولان إستقبال جهتده ده أولیانک اوطوروب جماعتله ذکر ایتدکلرینی و کندیسی ده او جماعت عظمایچنده بولونه رق شو قبه مینایی تولدیران یوکسک إلهی و طاتلی صدالرینه إشتراك ایتدیگی تحیل ایتسین. قوه خیالیه سی داها کسکین اولانلر ده کائنات مسجندنه بتون مصنوعاتک تشکیل ایتدکلری حلقه ذکرلرینه گیرسین، شو فضایی ولوله لندیرن او صدالری دیگله سین.

نقطه

جناب حقّک ماسواسنه یاپیلان محبت ایکی چشید اولور. بریسی، یوقاریدن آشاغی یه نازل اولور. دیگری، آشاغیدن یوقاری یه چیقار. شویله که:

بر انسان اُکْ اَوّل محبتنی اللهه ویرسه، اونک محبتی طولایسیله اللهک سؤدیگی هر شیئی سور و مخلوقاته تقسیم ایتدیگی محبتی، اللهه اولان محبتنی تنقیص دگل، تزید ایدر.

ایکنجی قسم ایسه، اُکْ اَوّل أسبابی سور و بو محبتنی اللهی سومگه وسیله یاپار. بو قسم محبت، طولولغنی محافظه ایده مز، طاغیلیر. و بعضا ده قوی بر

أسبابه راست گلیر. اونڭ محبتنی معنایِ إسمیله تماماً جذب ایدر، هلاکته سبب اولور. شاید اللّٰه واصل اولسه ده، وصولی ناقص اولور...

نکته

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا آیتِ کریمه سی ایله، رزق تعهّد آلتنه آلینمشدر. فقط، رزق دیدیگمز ایکی قسمدر: حقیقی رزق، مجازی رزق. یعنی ضروری وار، غیر ضروری وار .

آیتله تعهّد آلتنه آلینان، ضروری قسمیدر. اوت حیاتی قورویه جق درجه ده غذا ویریلیور. جسم و بدنڭ سمیزلگی و ضعفیتی، رزقڭ چوق و آز اولدیغنه باقماز. دڭزڭ بالیقیرلیله قرهڭڭ پاتلیجانلری شاهددر. مجازی اولان رزق ایسه، آیتڭ تعهّدی آلتنده دڭلدر. آنجق سعی و کسبه باغلیدر.

نقطه

آرقداش! معصوم بر إنسانه ویا حیوانلره گلن فلاکتلرده، مصیبتلرده، بشر فهمنڭ آڭلایه مدیغی بعض أسباب و حکمتلر واردر. یالڭز مشیئتِ إلهیهڭڭ دستورلرینی حاوی شریعتِ فطریه احکامی، عقلڭ وجودینه تابع دڭلدر که، عقلی اولمیان بر شیئه تطبیق ایدیلمسین. او شریعتڭ حکمتلری قلب، حسّ، إستعداده باقار. بونلردن حصوله گلن فعللره، او شریعتڭ حکمتلری تطبیق ایله تجزیه ایدیلیر. مثلاً: بر چوجق، ألنه آلدیغی بر قوش ویا بر سینگی ئولدیرسه، شریعتِ فطریهڭڭ احکامندن اولان حسّ شفقته مخالفت ایتمش اولور. ایشته بو مخالفتدن طولای، دوشوب باشی قیریلیرسه مستحق اولور. چونکه بو مصیبت، او مخالفته جزادر. ویا دیشی بر قاپلان، ئوز اولادلرینه اولان شدّت شفقّت و

حمایہ پی نظرہ آلمیہ رق، زواللی جیلانک یاوروجنی پارچہ لایہ رق یاورولرینہ رزق یاپار. صوگرہ بر آوجی طرفندن ئولدیریلیر. ایشته حسّ شفقت و حمایہ یه مخالفت ایتدیگندن، جیلانہ یاپدیغی عین مصیبتہ معروض قالیر.

إخطار: قاپلان گبی حیوانلرک حلال رزقلى، ئولو حیوانلردر. صاغ حیوانلری ئولدیروب رزق یایمق، شریعت فطریه جه حرامدر.

إعتذار

آرقداش! بو رساله، قرآنک بعض آیاتی شهودی بر طرزده بیان ایدن بر نوع تفسیردر. و حاوی اولدیغی مسائل، فرقان حکیمک جنتلرندن قوپاریلمش بر طاقم گل و چیچکلیردر. فقط عباره سنده کی إشکال و ایجازدن توحش ایدوب، مطالعه سندن واز گچمه... مطالعه سنه تکرار ایله دوام ایدیلسه، مألوف و مأنوس بر شکل آلیر. کذالك نفسک تمردندن ده قورقمه. چونکه بنم نفس اماره بو رساله نك سطوته طایانه میه رق إنقیاده مجبور اولدیغی گبی، شیطانم ده **أَيْنَ الْمَفَرِّ** دییه باغیردی. سزک نفس و شیطانلریگز بنم نفس و شیطانمندن داها عاصی، داها طاغی، داها شقی دگلر.

کذالك برنجی بابده توحیدک بیانی ایچون ذکر ایدیلن دلیللرده واقع اولان تکرارلری، فائده سز ظن ایتمه. خصوصی مقاملرده، احتیاجه بناء ذکر ایدیلمشلردر. أوت خطّ حربده سپرده اوطوروب مدافعه ایدن بر نفر، أطرفنده

بولونان بوش سپرله گيتمه يوب، بولونديغي سپر ايچنده ديگر بر پنجره يي آچماسي آلبته بر احتياجه بناء در.

كذلك بو رساله لر ك عبارت لرنده كي إشكال و إغلاقك، كيف ايچون إختيارمدن چيقمش اولديغني ظن ايتمه. چونكه بو رساله، دهشتلي بر زمانده، نفسمك هجومنه قارشى ياپيلان آني و إرتحالي بر مناقشه در. كلمه لري، او مدهش مجادله اثناسنده ذهنمك ألنه گچن تيكنلي كلمه لر در. او آتشله نورك قاريشدقلى بر هنگامده، باشم دونمگه باشلايوردى. كاه يرده، كاه گوكدە، كاه مناره نك دينده، كاه مناره نك شرفه سنده كنديمي گورويوردم. چونكه تعقيب ايتديگم يول، عقل ايله قلب آراسنده يكي آچيلان برزخى بر يولدر. عقلدن قلبه، قلبدن عقله اينوب چيقمقدن بيزار اولمشدم. بونك ايچون، بر نور بولديغم زمان، همان اوستنه بر كلمه بيراقويوردم. فقط او نورلك اوستنه بيراقديغم كلمه طاشلى، دلالت ايچون دگلدى. آنجى غائب اولماق ايچون برر نشان و برر علامت اولارق بيراقيردم. صوكره باقدم كه، او ظلمت لر ايچنده بگا يارديم ايدن او نورلر، قرآن گونشندن إلهام ايديلن مصباح و قنديللردى.

اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْآنَ نُورًا لِّعُقُولِنَا وَ قُلُوبِنَا وَ اَرْوَاحِنَا وَ مُرْشِدًا لِّاَنْفُسِنَا
اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ

قطره‌نك ذیلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

رمنز

آرقداش! وقتك اُولنده، كعبه‌یی خیالاً نظره آملقله نماز قیلیمق مندوبدر كه،
بربرینه گیرن دائره‌لر گبی بیتك اُطرفنده تشكّل ایدن صفلری گورمكله، یاقین
صفلر بیتى إحاطه ایتدكلری گبی، اُك اوزاق صفلرك ده عالم اسلامی إحاطه
ایتمش اولدیغنی خیال ایله گورسون. و او صفلره گیرمكله، او جماعتِ عظمایه
داخل اولسون كه، او جماعتك إجماع و تواتری، اونك نمازده سویله‌دیگی هر
دعوايه و هر بر سوزینه بر حجت و بر برهان اولسون.

مثلاً: نماز قیلان **الْحَمْدُ لِلَّهِ** دیدیگی زمان، صانكه او جماعتِ عظمایى
تشکیل ایدن بتون مؤمنلر "أوت طوغری سویله‌دك" دییه اونك او سوزینی
تصدیق ایدیورلر. و بو تصدیقلر، هجوم ایدن أوهام و وسوسه‌لره قارشى
معنوی بر قالقان وظیفه‌سنی گورور. و عین زمانده، بتون حاسّه‌لری، لطیفه‌لری،
طویغولری او نمازدن ذوق و حصّه‌لرینی آلیرلر. یالکز مصلینك كعبه‌یه اولان شو
خیالی نظری، قصدی دگل تبعی بر شعوردن عبارت بولونمالیدر.

إخطار: سطح أرض مسجدینی متخالف و منتظم حرکاتيله تزین ایدن او
جماعتِ عظمانك، سطرلری آكدییران صفلرینك او گوزل منظره‌سی محافظه

ایدیلمک اوزره، عالم مثال صحیفه سنده قلم قدر ايله، إلهی بر فوطوغرافله ترسیم و ترقیم ایدیلمکده اولدیغی احتمال و امکاندن خالی دگلدر.

رمز

آرقداش! وسوسه و اوهام ظلمتلی ایچنده یورورکن، رسول اکرمک (عصم) سنتلی برر ییلدیز، برر لامبا وظیفه سنی گوردکلرینی گوردیم. هر برر سنت ویا بر حد شرعی، ظلمتلی ضلالت یوللرنده گونش گبی پارلایور. او یوللرده انسان، ذره مثقال او سنتلردن انحراف و عدول ایدرسه؛ شیطانلره ملعب، اوهامه مرکب، احوال و قورقولره معرض و طاغیر قدر آغیر یوکلره مطیه اولاجقدر.

و کذا او سنتلی، صانکه سمان تدلی و تنزل ایدن ایپلر گبی گوردیم که، اونلره تمسک ایدن یوکسلیر، سعادتله نائل اولور. مخالفت ایدوب ده عقله طایانلر ایه، اوزون بر مناره ايله سمایه چیقماق حماقتنده بولونان فرعون گبی بر فرعون اولور...

رمز

آرقداش! نفسده اويله دهشتلی بر نقطه و آچیلماز بر عقده وار که، ضدلری بربرندن تولید ایدر. و علیهده اولان هر بر شیئی لده ظن ایدر. مثلا گونشک الی سکا یتیشیر، ضیاسیله باشکی اوقشار. فقط سنک آلک اوکا یتیشه مز و سنک کیفک اوزرینه حرکت ایتمز. دیمک شمسک سکا قارشى ایکی جهتی واردر: بری قرب، دیگرى بُعد. اگر سنک اوندن بعید اولدیغک جهته "او بکا تأثیر ایده مز" و اونک سکا قریب اولدیغی جهته "اوکا تأثیر ایده بیلیرم" دیسه ک، جهلکی إعلان ایتمش اولورسک.

كذلك خالق ايله نفس آراسنده ده بر قرب و بُعد واردر. قرب خالقكدر، بُعد نفسكدر. اگر نفس اوزاقلغی جهتیله أنانیت ايله خالقه باقوب، "بگا تأثیر ایده‌مز" دییه بر أحملقلده بولونورسه ضلالتیه دوشر. و کذا نفس مکافاتیه گوردیگی زمان "کاشکه بن ده اویله یاپه‌یدم، بویله اولایدم" دیر. مجازاتک شدتی ده گوردیگی وقت، تعامی و إنکار ايله کندیسنی تسلی ایدر.

أی أحق نقطه سودا! خالقك أفعالی سکا ناظر دگلدر. آنجق اوکا باقار. کائناتی سنك هندسهك اوزرینه یاپمش دگلدر. و سنی خلقتِ عالمده شاهد طوتمامشدر. إمام ربّانینك (رض) دیدیگی گبی: "مَلِكك عطیّه‌لرینی، آنجق مطیّه‌لری طاشییه‌بیلیر."

رمز

آرقداش! بِالْخَصّه مضطر اولانلرك دعالرینك بیوك بر تأثیریه واردر. بعضاً او گبی دعالرك حرمتنه، أَك بیوك بر شی أَك كوچك بر شیئه مسخر و مطیع اولور. أوت قیریق بر تحتیه پارچه‌سی اوزرنده کی فقیر و قلبی قیریق بر معصومك دعاسی حرمتنه، دكرك فورطنه‌سی، شدتی، حدتی اینمگه باشلار. دیمك دعالره جواب ویرن ذات، بتون مخلوقاتیه حاکمدر. اویله ایسه، بتون مخلوقاتیه دخی خالقدر.

رمز

قارداشلرم! نفسك أَك مهمّ بر خسته‌لغی ده شودر که؛ کَلّی جزءده، بیوگی کوچکده گورمك ایسته‌یور. گوره‌مدیگی تقدیرده ردّ و إنکار ایدر. مثلاً: کوچك بر قبارجقده، گونشك تمامیه تجلیاتنی ایستر. بونی گوره‌مدیگی ایچون،

ئو قىبارىقىدە كى جىلۋەننىڭ كۈنىشەن ئولدىغىنى ئىنكار ايدىر. خالبۇكى شىمىنىڭ وىدەتتى، ئىلىياتىنىڭ دە وىدەتتى ئىستىزام ايتىمىز.

و كذا دلالت ايتىمىك تىمىن ايتىمىكى ئىقتىضا ايتىمىز. مىثلاً: قىبارىقىدە كى كۈنىشنىڭ جىلۋەسى كۈنىشنىڭ وىجۈدىنە دلالت ايدىر، فىقۇ كۈنىشى تىمىن ايدەمىز، يعنى اىچىنە آلاماز. و كذا بر شىئى بر شىلە توصيف ايدىنىڭ، او شىلە مەئىسەف اولماسى لازم كىلمىز. مىثلاً، شىقاف بر ذرە، شىمىسى توصيف ايدىر، فىقۇ شىمىس اولاماز. بال آرىسى صانع حكيمى وصفلىدىر، اما صانع اولاماز...

رىمىز

آرقداش! كىفر يولنىدە يورومىك، بوزلىر اوزرىندە يورومىكدىن داه زىمىتلى و داهى تىلىكەلىدىر. ايمان يولى ايسە، صودە، هوادە، ضىادە يورومىك و يوزمىك كى پىك قولاي و زىمىتسىزدىر. مىثلاً: بر انسان، كۈودەسىنىڭ جىھات سىتەسىنى كۈنىشلىدىرىمىك ايسىتىدىكى زىمان، يا بر مولوى كى دۈنەرك كۈودەسىنىڭ ھىر طرفىنى كۈنىشە قارشى كىتىرر ويا كۈنىشى او مسافە بىعدەدىن جىلب ايلە كۈودەسىنىڭ اطرافىندە دۈندىرەجىكدىر. برىنجى شىق، تۈحىدنىڭ قولايلىغىنە مىثالىدىر. اىكنىجىسى دە، كىفرنىڭ زىمىتلىرىنە مىثالىدىر.

سؤال: شىرك بو قدر زىمىتلى اولدىغىنى خالدا نە اىچۈن كافىرلىر قىبول ايدىيورلىر؟

جواب: قىصدًا و بالذات كىمىسە كىفرى قىبول ايتىمىز. يالغىز شىرك هواءى نىفسلىرىنە ياپىشىر. اونلىر دە اىچىنە دۈشەر؛ ملۇث، پىس اولورلىر. اوندىن چىقىماسى مىشكىللەشىر. ايمان ايسە، قىصدًا و بالذات تىقىب و قىبول ايدىلمىكلە قىلبىك اىچىنە بىراقىلىر.

رمز

آرقداش! بر کلمهٔ واحدهٔ نك ایشیدیلیمه سنده، بر آدم، یك آدم بردر.
یارادیلش خصوصنده ده (قدرتِ اُزلیه یه نِسبَه) بر شی، یك شی بردر. نوع ایلَه
فرد آراسنده فرق یوقدر.

رمز

آرقداش! بتون زمانلرده، بتون انسانلرک مادّی و معنوی احتیاجلرینی تأمین
ایچون نازل اولان قرآنک خارق العاده حائز اولدیغی جامعیت و وسعت ایلَه
برابر، طبقاتِ بشرک حسیّاتنه یاپدیغی مراعات و اوقشامالر، بِالْخاصّه اُك بیوک
طبقه یی تشکیل ایدن عوامِ ناسک فهمنی اوقشایه رق، توجیهِ خطاب اُتاسنده
یاپدیغی تنزّلات، قرآنک کمالِ بلاغتّه دلیل و باهر بر برهان اولدیغی حالده،
خسته اولان نفسلرک ضلالتنه سبب اولمشدر. چونکه زمانلرک احتیاجلری
متخالفدر. انسانلر فکرجه، حسجه، ذکاچه، غباوتجه بر دگلدر. قرآن
مرشددر، إرشاد عمومی اولویور. بونک ایچون، قرآنک إفادهلری زمانلرک
احتیاجلرینه، مقاملرک إقتضاسنه، مخاطبلرک وضعیتلرینه گوره آیری آیری
اولمشدر. حقیقتِ حال بو مرکزده ایکن، اُك یوکسک، اُك گوزل إفاده
چشیدلرینی قرآنک هر بر إفاده سنده آرامق خطا اولدیغی گبی؛ مخاطبک حسّنه،
فهمنه اویغون اولان بر اُسلوبک میزان و مرصادیله متکلمه باقان اُلبته ضلالتّه
دوشر.

رمز

آرقداش! دنیا نك اوچ وجهی واردر:

بریسى: آخرته باقار. چونکه اونك مزرعه سیدر.

ایکنجیسی: اُسماءِ حسنیٰ یه باقار. چونکه اونلرڭ مکتب و تزگاهلریدر.

اوپننجیسی: قصدًا و بالذات کندی کندینه باقار. بو وجهله انسانلرڭ هوساتنه، کیفیرینه و بو فانی حیاتڭ تکالیفنه مدار اولور. نور ایمانله دنیانڭ اُولکی ایکی وجهنه باقمق، معنوی بر جنت گبی اولور. اوپننجی وجهه ایسه، دنیانڭ فنا یوزیدر که ذاتی و اُهمیتی بر قیمتی یوقدر...

رمنز

آرقداش! انسانڭ وجودی، بدنی، اُموال میریه‌دن بر نفرڭ اُلنده بولونان بر حیوان گبیدر. او نفر، او حیوانی بسله‌مگه و خدمتته مکلف اولدیغی گبی، انسان ده او وجودی بسله‌مگه مکلفدر.

عزیز قارداشلرم! بوراده بڭا بو سوزی سویلتدیرن، نفسمله اولان بر مناقشه‌مدر. شویله که:

محاسنیه مغرور اولان نفسمه دیدم که:

— سن بر شیئه مالک دگلستڭ، نه‌در بو غرورڭ؟

دیدى که:

— مادام مالک دگلم، بن ده خدمتی گورمم.

دیدم که:

— یا‌هو بو سینگه باق! غایت کوچوجک ظریف اُلرلیله قنادلرینی، گوزلرینی سیلهر سوپورور. هر ایشنی گورور. سن ده لا اقل اونڭ قدر وجودیگه خدمت ایتملیستڭ، دییه إقناع ایتدم. تقدیس ایدرز او ذاتی که، بو سینگه نظافتی إلهامًا اوگرتیر، بڭا ده استاد یاپار. بن ده اونڭ ایله نفسمی إقناع و إزام ایدرم.

رَمز

إنسانی ضلالتلره سوروكلهین جهتلردن بری ده شودر كه: إسم ظاهر ايله
إسم باطنك حكملری آیری آیری اولویور؛ بونلری بربرینه قاریشدیروب مرجعلرینی
غائب ایتمك محذورلیدر.

كذلك قدرتك لوازمی ايله حكمتك لوازمی بر دگلدر. بریسنه عائد لوازماتی
اوته کیسندن طلب ایتمك خطادر.

و كذا دائرة أسبابك إقتضاسی ايله دائرة إعتقاد و توحیدك إقتضاسی بر
دگلدر. اونی بوندن ایسته مهملی.

و كذا قدرتك تعلقاتی آیری، وجودك جلوهلری ویا سائر صفاتك تجلیاتی
آیریدر. بربرینه إلتباس ایدیلمهملی. مثلاً: دنیاده وجودك تدریجیدر. برزخی
آیینهلرده آنی و دفعیدر. چونكه ایجاد ايله تجلی آراسنده فرق واردر.

رَمز

آرقداش! اسلامیت، بتون انسانلره بر نور، بر رحمتدر. کافرلر بیله اونك
رحمتندن إستفاده ایتمشلردر. چونكه اسلامیتك تلقیناتیله كفر مطلق، إنكار
مطلق؛ شك و تردده إنقلاب ایتمشدر. او تلقیناتك کافرلرده ده یاپدیغی
إنعكاس و تأثیرات سایه سنده، کافرلك، حیات ابدیه حقّنده امیدلری واردر. بو
سایه ده، دنیا لذّتلری و سعادتلی اونلرجه تمامیله زهرلنمز. بتون بتون او لذّتلر
أملره إنقلاب ایتمز. یالكز تردّدلری واردر. تردّد ایسه، هر ایکی طرفه باقدیرر.
دوه قوشی گبی، تام معناسیله نه قوش اولور و نه ده دوه اولور. اورته ده قالارق
هر ایکی طرفك زحمتندن قورتولور.

رمنز

آرقداش! نفس، تنبللك سائقه سيله وظيفه عبوديتنى ترك ايتديگندن تستر ايتمك ايسته يور. يعنى، اونى گوره جك بر رقيك گوزى آلتنده بولونماسنى ايسته ميبور. بونڭ ايچون بر خالقڭ، بر مالڪڭ بولونماسنى تمى ايدر. صوڭره ملاحظه ايدر. صوڭره تصوّر ايدر. نهايت، عدمى، يوق اولديغنى اعتقاد ايتمكله ديندن چيقار. حالبوكه، قزانديغى او حرّيتلر، عدم مسؤليتلر آلتنده نه گي زهرلر، ييلانلر، أليم ألملر بولونديغنى بيلمش اولسه درحال توبه ايله وظيفه سنه عودت ايدر.

رمنز

آرقداش! هر بر انسانڭ بر نقطه إستنادى بولونديغنه نظرًا، إستناد نقطه لرينڭ تفاوتنه گوره انسانلرڭ ياپاييله جگى ايشلر ده تفاوت ايدر. مثلاً: بيوك بر سلطانه إستنادى اولان بر نفر، بر شاهڭ ياپامديغى بر ايشى ياپار. چونكه نقطه إستنادى شاهدن بيوكدر. أوت قدرت اُزليه طرفندن مأمور ايديلن بعوضه يعنى سيورى سينگڭ نمروده اولان غلبه سى؛ و بر چكردگڭ "فالق الحبّ و النوى" طرفندن ويريلن اذن و قوّته بناءً قوجه بر آغاجڭ جهازاتنى، مالزمه سنى تضمّن ايتمه سى، يعنى ايچنه آلماسى بو حقيقتى تنوير ايدن برر حقيقتدر.

رمنز

آرقداش! "قطره" نامنده كى اُثرمد قرآندن إلهامًا تعقيب ايتديگم يول ايله أهل نظر و فلسفه نځ تعقيب ايتدكلرى يول آراسنده كى فرق شودر:

قرآندن طورِ قلبه إلهام ایدیلن عصایِ موسی گبی، معنوی بر عصا إحسان ایدیلمشدر. بو عصا ایله، کتابِ کائناتک هر هانگی بر ذره سنه وورولورسه، درحال ماءِ حیات چیقار. چونکه مؤثر آنجق اثرده گورونه بیلیر.

معنوی آسانسور حکمنده اولان مراقبه لر ایله ماءِ حیات بولمق پک مشکلدیر:

وسائطه لزوم گوسترن اهلِ نظر ایسه، اطرافِ عالمی عرشه قدر گزملری لازمدر. و او اوزون مسافه ده هجوم ایدن وسوسه لره، وهملره، شیطانلره مغلوب اولوب جاده دن چیقمه مق ایچون، پک چوق برهانلر، علامتلر، نشانلر لازمدر که یولی شاشیرتماسینلر.

قرآن ایسه، بزه عصایِ موسی گبی بر حقیقت ویرمشدر که؛ نرده اولسه م، حتی طاش اوزرنده ده بولونسه م، عصایی ووروپورم، ماءِ حیات فیشقیریور. عالمک خارجه گیده رک اوزون سفرلره و صو بورولرینک قیریلمامسی و پارچه لانمامسی ایچون محافظه یه محتاج اولمایورم. اوت ﴿وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَّهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ﴾ بیتیله، بو حقیقت حقیقتیله تبارز ایدر. (*)

رمز

آرقداش! نفسک وجودنده بر کورلک واردر. او کورلک وجودنده ذره مثقال قالدقجه حقیقت گونشنک گورونمسنه مانع بر حجاب اولور. اوت مشاهده مله

(*) إخطار: قرآنک داللتیله بولدیغم یوله گیتمک ایسته یین ایچون و اوڭا او یولی گوزلجه تعریف ایتمک ایچون، "رساله نور کلیاتی" گوزل بر تعریفجدر.

ثابتدر که؛ قطعی، یقینی برهانلر ایله دلیللر طولو اولان بیوک بر قلعه‌ده، کوچک بر طاشده بر ضعفیت گورونورسه، او کور اولاسی نفس او قلعه‌یی تمامًا إنکار ایدر. آلتنی اوستنه چویرر. ایشته نفسک جهالتی، حماقتی، بو گبی انصافسزجه تخریباتدن آڭلاشیلیر.

رمنز

أی انسان! سنک وجودیڭک ساحه‌سنده یاپیلان فعللر و ایشلردن سنک یدِ اختیار گده بولونان، آنجق بیڭده بر نسبتنده در. باقی قالان مالک الملکه عائددر. بناءً علیه کندی قوتکّه گوره یوک آل. یوقسه آلتنده ازیلیرسک. قیل قدر بر شعور ایله، بیوک طاشلری قالدیرمق تشبثنده بولونمه. مالککڭک اذنی اولمقسزین، اونک ملکنه آل اوزاتمّه. بناءً علیه غفلتله، کندی حسابکّه بر ایش یاپدیڭک زمان، حدیڭکی تجاوز ایتمه. اگر مالکک حسابنه اولورسه ایستدیڭک شیئی آل و یاپ. فقط اذن و مشیئت و امری دائره‌سنده اولمق شرطیله. اذن و مشیئتنی ده شریعتندن اوگرنیرسک.

رمنز

أی شان و شرفی، نام و شهرتی ایسته‌ین آدم! گل، او درسی بندن آل. شهرت عینِ ریادر و قلبی ئولدیرن زهرلی بر بالدر. و إنسانی انسانلره عبد و کوله یاپار. او بلا و مصیبتّه دوشرسهڭ ﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ دی، او بلادن قورتول...

حباب

(قرآن حکیمک عَمَّانندن)

خُدایِ پُر کَرَمِ خُودِ مُلْکِ خُودِ رَا مِی
خَرَدُ اَز تُو بَرایِ تُو نِگَه دَارَد بَهایی بِی گِرَان دَادَه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ
عَلٰی اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِیْنَ

إعلم أى ذکر ایدن و نماز قیلان قارداش!

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ گبی مبارک کلمه لر

ایله إعلان ایتدیگک بر حکم و إدعا ایتدیگک بر دعوا و إشهاد ایتدیگک بر
إعتقاد، لسانندن چیقار چیقماز میلیونلرجه مؤمنلرک تصدیق و شهادتلیرینه
إقتران ایدر.

و کذا إسلامیتک حق و حقیقت اولدیغنه و حکملرینک طوغری و صادق
اولدقلیرینه دلالت ایدن بتون دلیللر، شاهدلر، برهانلر، سنک او دعواکک و
إعتقادیکک حق اولدیغنه دلالت ایدرلر.

و کذا سویلیدیگک او مبارک و مقدس کلاملره پک بیوک یمنلر، فیضلر و
برکات إلهیه ترتب ایدر.

و كذا جمهور مؤمنين و موحدینك او كلمات مباركه دن قلباً ذوق ايتدكلری
ماءِ حیاتی و شرابِ جنتی، سن ده او مقدس مشربهلردن ایچرسك...

إعلم! قواعدِ اصولیه دندر که: بر مسئله حقّنده إثبات ایدنك سوزی نفی
ایدنك سوزینه مرجّحدر. چونکه إثبات ایدنك یاردیمجیلری وار، سوزنده قوّت
اولور. نفی ایدنك یاردیمجیسی اولمادیغندن تك قالیر، سوزنده قوّت یوقدر. حتّی
یك آدم بر شیئی نفی ایدرسه، بر آدم گبیدر. يك آدم ده إثبات ایدرسه، إثبات
ایدنلرك هر بریسی يك اولور. چونکه هپسی بر شیئه باقییورلر. و بر نقطهیه
پارمق باصداقلرندن بربرینی تقویه ایدیورلر. نفی ایدنلرده بربرینی تقویه ایتمك
یوقدر، هر بریسی تك قالیر.

مثلاً: يك پنجره دن بر ییلدیزی گوروب إثبات ایدن يك آدمك هر بریسی
اوته کیسنه یاردیمجی اولور، سوزینی تقویه ایدر. چونکه او يك آدم، پارمقله
إشارت ایدر گبی، او شیئی إثبات ایدیورلر. نفی ایدنلر اویله دگلدر. چونکه
نفی ایچون سبب لازمدر. سببلر ده آیری آیری اولور. مثلاً: بریسی "گوزمده
ضعفیت وار، گوره مدم"، اوته کیسی "اومزده پنجره یوق"، اوته کیسی
"صوغوقدن باشمی قالدیروب باقه مدم" دیر. و هکذا... هر بریسی نفینه،
مدّعاسنه آیری بر سبب گوستردیگندن، کندیسنجه ییلدیزك بولونمامسی، نفس
الأمرده ده ییلدیزك بولونمامسنه دلالت ایتمز که بربرینه یاردیمجی اولسون.

بناءً علیه بر مسئله ایمانیه نك نفی حقّنده أهل ضلالتك إتفاقلری خبر واحد
حکمنده در، تأثیری یوقدر. اما أهل هدايتك مسائل ایمانیه ده اولان سوزلری، هر
بریسی اوته کیسنه یاردیمجیدر، تقویه ایدر...

إعلم أيّها العزيز! (أی عزیز قارداشم بیل که!) بر کلّ نه شیئه محتاج ایسه،

جزئی ده او شیئه محتاجدر. مثلاً: بر شجره‌نځ میدانہ گلہ‌سی ایچون نہ لازم ایسه، بر ثمره‌نځ وجودینه ده لازمدر. اوپله ایسه، ثمره‌نځ خالق، شجره‌نځ ده خالق او اولویور. حتی ارضځ و شجره‌ خلقتځ ده خالق، او خالق اولاجقدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! ایکی طرفی بربرندن غایت اوزاق بر مسئله وار که، هر بر طرفی بر چکردک گبی سنبل ویرمش؛ آغاج اولمش، دال بوداق صالمش. بویله بر مسئله اوزرینه، شکوک و اوهامځ قونامسی لازمدر. چونکه بر چکردک دیگر بر چکردکله، چکردک اولارق طوپراق آتنده قالدقلى مدّتجه إلتباس ایديله‌بیلیر. اما آغاج اولدقدن، میوه ویردکدن صوگره شک ایدرسه‌ځ، بتون میوه‌لر سنځ علیه‌گده شهادت ایدرلر. اگر بو باشقه بر چکردکدر دییه توهم ایتسه‌ځ، او آغاجځ بتون میوه‌لری سنی تکذیب ایدرلر. ألما آغاجنه إنقلاب ایتمش بر چکردگی، حنظله آغاجځ چکردگی فرض ایتمک سځا میسر اولماز. آنجق توهمله ویا بتون أالمارځ حنظله‌یه تبدیل ایديلمش اولماسيله ممکندر که، بو ده محالدر.

بناءً علیه نبوّت اوپله بر چکردکدر که: إسلامیت شجره‌سی بتون ثمراتيله، چیچک‌لریله او چکردکدن چیقمشدر. قرآن دخی، سیّار ییلدیزلری إثمار ایدن شمس گبی، إسلامیتځ اون بر رکنی إنتاج ایتمشدر. عجباً، بو جهان‌بها ثمره‌لره باقوب گوردکدن صوگره، چکردگنده شبهه و تردّد یری قالیر می؟ حاشا...

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! طاووس قوشی گبی پک گوزل بر قوش، یمورطه‌دن چیقار، تکامل ایدر، سمالرده طیرانه باشلار. آفاق عالمده شهرت قزاندقدن صوگره، یرده قالان یمورطه‌سنځ قابوغی ایچریسنده او قوشځ گوزللگنی، کمالاتنی، ترقیاتی آریوب بولق ایسته‌ین آدمځ أحق اولدیغنده شبهه یوقدر. بناءً علیه تاریخلرځ

نقل ایتدکلری پیغمبریمزك (عصم) بدايت حیاتنه مادّی، سطحی، صوری بر نظر ایله باقان بر آدم شخصیت معنویه سنی إدراك ایده مز و درجه قیمتته واصل اولاماز. آنجق بدايت حیاتنه و لوازم بشریتته و أحوال ظاهریه سنه اینجه بر قشر، نازك بر قابوق نظریله باقیلمالیدر که، او قشر ایچریسندن، ایکی عالمك گونشی و طوبی گبی شجره محمدیه (عصم) چیقمشدر. و فیض إلهی ایله صولانمش و فضل ربّانی ایله تکامل ایتمشدر. بناءً علیه نبی ذی شانك (عصم) مبدأ حیاتنه عائد أحوال صوریه سندن ضعیف بر شی ایشیدلدیگی زمان اوستنده طورماملی؛ درحال باشنی قالدیروب أطرافِ عالمه نشر ایتدیگی نورلره باقمالی.

مع هذا مبدأ حیاتنه شك و شبهه ایله باقان آدم هر حالده مصدر ایله مظهر، منبع ایله معكس، ذاتی ایله تجلّی آرالرینی فرق ایده مییور. و بو یوزدن شبهه یه دوشر. أوت نبی ذی شان (عصم) تجلّیاتِ إلهیه مظهر و معكسدر؛ مصدر و منبع دگلدر. چونکه او ذات یالکز عابددر و عبادتجه هرکسندن ایلریدر. دیمك بو قدر گورونن ترقّیات، کمالات اونك ذاتی مالی دگلدر. آنجق خارجدن ویریلن رحمن رحیمك تجلّیلریدر. أُولجه بیان ایدیلدیگی گبی، هیچ بر شی، بر ذره یه بیله، معنایِ اسمیله مصدر اولاماز. اما بر ذره، معنایِ حرفیله سمانك ییلدیزلرینه مظهر اولور. یالکز غفلت ایله او ذره نك مصدر اولدیغی ظنیله باقیلدیغندن، صنعتِ إلهیه یی طاغوتی بر طبیعته مال ایدرلر.

إعلم أيّها العزيز! دعالر، توحید و عبادتک أسرارینه نمونه در. توحید و عبادتده لازم اولدیغی گبی، دعا ایدن کیمسه ده، "قلبنده طولاشان آرزو و ایستکلرینی جنابِ حق ایشیتیر" دییوب، قادر اولدیغنه إعتقاد ایتملیدر. بو إعتقاد، اللهك هر شیئی بیلیر و هر شیئه قادر اولدیغنی إستلزام ایدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! شو عالمی ضیالاندران شمسك، بر سینگك گوزینه تجلی ايله
گیروب ایشیقلا ندرمسی ممکندر. و آتشدن بر قیغلیجیمك گوزینه گیروب تنویر
ایتمهسی امکان خارجیدر. چونکه گوزی پاطلاتیر.

کذالك بر ذره، شمسِ ازلینك تجلیسنه مظهر اولور. فقط مؤثرِ حقیقییه
ظرف اولاماز.

إِعلم أی مغرور، متکبر، متمرّد نفس! سن اويله بر ضعفیت، عجز،
فقیرلك، مسکینلك گبی حالره مجلسك که، جگریکه یاپیشان و چوق دفعه
بیولتدکدن صوگره آنجق گوروله بیلن بر میقروبه مقاومت ایده مزسك؛ سنی یره
سره، ئولدیرر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! خردله ايله تعبیر ایدیلن، بر داری حبه سی حکمنده اولان
قوة حافظه نك إحاطه ایتدیگی میدانده گزینتیلر یاپیلیرکن او قدر بیوک بر
صحرايه إنقلاب ایدر که، گزمکله بیتمز بر شکل آلیر. عجباً او خردله نك
ایچنده کی میدانی بیتیره مهین، او خردله نك دائره سنی نه صورتله بیتیره جکدر؟
عقلك نظرنده خردله نك وضعیتی بویله ایسه، عقلك گزیدیگی دائره ناصلدر؟ عقلی
ده دنیایی یوتار. فسبحان الله! جناب حق خردله یی، عقل ایچون دنیا و دنیایی
ده عقل ایچون بر خردله گبی یاپمشدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! إنسانلرک اُك بیوک ظلملرندن بری ده شودر که: بیوک بر
جماعتك مساعیسنه ترتب ایدن حسناتی إنتاج ایدن ثمراتی، بر شخصه إسناد و
اوکا مال ایدرلر. بو ظلمده بر شرک خفی واردر. چونکه بر جماعتك جزء
إختیارسیله کسب ایتدکلری محصولاتی بر شخصه عطف ایتمک، او شخصك
ایجاد درجه سنده خارق العاده بر قدرته مالک اولدیغنه دلالت ایدر. حتی اُسکی

یونانیلرک و وثنیلرک ایلهلری، بویله ظالمانه تصوّرات شیطانیه نك محصولیدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! ذکر ایدن آدمك فیض ایلهی یی جلب ایدن مختلف لطیفه لری واردر. بر قسمی، قلب و عقلک شعورینه باغلیدر. بر قسمی ده شعورسز، یعنی شعورلره تابع دگلدر. **مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُ** حصوله گلیر. بناءً علیه غفلت ايله یاپیلان ذکرلر دخی فیضدن خالی دگلدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! جناب حق، انسانی پک عجیب بر ترکییده خلق ایتمشدرد. کثرت ایچنده وحدتی، ترکیب ایچنده بساطتی، جماعت ایچنده فردیتی واردر. احتوا ایتدیگی اعضا، حواس و لطائفک هر بریسی ایچون مستقل لذت لر، ألملر اولدیگی گبی؛ آرالرنده گورولن سرعت تعاون و إمداددن آکلاشیلدیگی اوزره، هر بریسی آرقداشلیرنک لذت، ألم و تأثراتدن ده حصّه آلیورلر. بو خلقت سایه سنده، انسان اگر عبودیت یولنه گیدرسه؛ بتون لذت، نعمت، کمالات نوعلرنک بر قسملرینه مظهر اولمغه شایاندر. و کذا اگر انانیت یولنی تعقیب ایدرسه، چشید چشید ألم و عذابلره ده محل اولمغه مستحقدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! کلمه توحیدک تکرار ايله ذکرینه دوام ایتمک، قلبی پک چوق شیرله باغلایان باغلری، ایپلری قیرمق ایچوندر. و نفسک طاپاجق درجه ده صنم إتحاذ ایتدیگی محبوبلردن یوزینی چویرتمکدر. مع هذا، ذاکر اولان ذاتده بولونان حاسّه و لطیفه لرنک آیری آیری توحیدلری اولدیغنه إشارت اولدیگی گبی؛ اولرنک ده اولنره مناسب شریک لریله اولان علاقه لرینی کسمک ایچوندر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! انسانک بر اقرباسنه (مثلا) اوقودیگی بر فاتحه شریفه دن حاصل اولان ثوابده إستفاده ایتمکده، بر ايله بیك مساویدر. ناصل که آغزدن

چیقان بر لفظک ایشیدیلمه سنده، بر جماعت ایله بر فرد بر اولور. چونکه لطیف شیلر مطبعه گبیدر. باصیلان بر کلمه دن بیك کلمه چیقار.

و کذا نورانی شیلرده وحدت ایله برابر تکثر اولدیغنه، یعنی بر نورانی شیده بیك ثواب بولوندیغنه بر إشارتدر...

إعلم أيها العزيز! نبی ذی شانك (عصم) مقام محمودی إلهی بر مائده و ربّانی بر سفره حکمندهدر. اوت توزیع ایدیلن لطفلر، فیضلر، نعمتلر او سفره دن آقیور. رسول ذی شانہ (عصم) اوقونان صلوات شریفه، او سفره یه ایدیلن دعوته إجابتدر.

و کذا صلوات شریفه یی گتیرن آدم ذات پیغمبری یی (عصم) بر صفتله توصیف ایتدیگی زمان، او صفتك نره یه تعلق ایتدیگی دوشونسون که، تکرار بتکرار صلوات گتیرمگه مشوقی اولسون.

إعلم أی دین عالمی! (*) اجرتم آز، علممه رغبت یوق، دییه محزون اولمه. چونکه مکافات دنیویه إحتیاجه باقار، قیمت ذاتیه یه باقماز. مزیت ذاتیه ایسه مکافات أُخرویه یه ناظردر. او یله ایسه، ذاتی اولان مزیتنی مکافات أُخرویه یه صاقلا، بر قاچ غروشلق دنیا متاعنه صاتمه.

إعلم أی خطابت عمومیه صفی ایله غزته لسانيله قونفرانس ویرن محرّر! سن، کندی نفسکی آشاغی گوسترمگه و ندامت ایدهرک قصورلریکی إعلان ایتمگه حقك وار. فقط شعائر اسلامییه ضد و مخالف اولان هرزه لر ایله اسلامیتی لکه لندیرمگه قطعیا حقك یوقدر.

(*) أهْمِیتلیدر .

سنی کیم توکیل ایتمشدر؟ فتوایی نره دن آلیورسک؟ هانگی حقّه بناءً ملّتک نامنه، اُمّتک حسابنه اسلامیت حقّنده هذیانلری صاورارق ضلالتنی نشر و إعلان اییدیورسک؟ ملّتی، اُمّتی کندک گبی ضالّ ظن ایتمه. ضلالتکی کیمه صاتیورسک؟ بوراسی اسلامیت مملکتیدر، یهودی مملکتی دگلدر. جمهور مؤمنینک قبول ایتمدیگی بر شیئک غزته ایله إعلانی، ملّتی ضلالتنه دعوتدر، حقوق اُمّته تجاوزدر. بر آدمک حقوقنه تجاوزه جوازِ قانونی اولمادیغی حالده، قوجه بر ملّتک بلکه عالم اسلامک حقوقنه هانگی جسارته بناءً تجاوز اییدیورسک؟ آغزیکی قپات!..

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! کافرلرک، مسلمانلره و أهلِ قرآنه دشمن اولمالری کفرک إقتضاسندندر. چونکه کفر ایمانه ضدر. مع هذا قرآن، کافرلری و آباء و أجدادلرینی إعدام اُبدی ایله محکوم ایتمشدر.

بناءً علیه مسلمانلر ایله الفت و محبّتلی ممکن اولمیان کافرلره محبّت بوشه گیدیور. اولرک محبّتیله قارشيله شیلماز. اولردن مدد بکله نیله مز. آنجق ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ دییه جنابِ حقّه إلتجا ایتمک لازمدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! کافرلرک مدنیّتی ایله مؤمنلرک مدنیّتی آراسنده کی فرق:

برنجیسی: مدنیّت لباسنی گیمش قورقونج بر وحشتدر. ظاهری پارلایور، باطنی ده یاقیور. طیشی سوس ایچی پیس، صورتی مانوس سیرتی معکوس بر شیطاندر.

ایکنجیسی: باطنی نور، ظاهری رحمت، ایچی محبّت، طیشی اخوّت، صورتی معاونت، سیرتی شفقت، جاذبه دار بر ملکدر.

اوت مؤمن اولان کیمسه، ایمان و توحید إقتضاسیله، کائناته بر مهدِ اخوت نظریله باقدیغی گبی؛ بتون مخلوقات، بالخاصّه انسانلری، بالخاصّه اسلاملری بربریله باغلایان ایپ ده، آنجق اخوتدر. چونکه ایمان بتون مؤمنلری بر بابانك جناح شفقتی آلتنده یاشایان قارداشلر گبی قارداش عدّ ایدیور.

کفر ایسه، اوپله بر برودتدر که، قارداشلری بیله قارداشلقدن چیقاریر. و بتون اشیاده بر نوع أجنبیلک تخمنی اکیور. و هر شیئی هر شیئه دشمن یاپیور.

اوت حمیت ملیه لرنده بر اخوت وارسه ده، موقتدر. و ازی، ابدی إفتراق و فراق ایله متّصل و محدوددر. اما کافرلرک مدینتده گورولن محاسن و یوکسک ترقیات صنایع، (بونلر) تماماً مدینتِ اسلامیهدن، قرآنك إرشاداتدن، ادیانِ سماویهدن إنعکاس و إقتباس ایدیلدیگی "لمعات" ایله "سنوحات" اثرلرده ایسته نیلدیگی گبی ایضاح و إثبات ایدیلمشدر.

﴿رَاجِعُهُمَا تَرَیْ أَمْرًا عَظِیْمًا غَفَلَ عَنْهُ النَّاسُ﴾

إعلم! مسائل دینیهدن اولان إجتهد قیوسی آچیقدر. فقط، شو زمانده اورایه گیرمگه آلتی مانع وارد:

برنجیسی: ناصلکه قیشده فورطنه لرک شدتلی اولدیغی بر وقتده، طار دلیکلر دخی سدّ ایدیلیر؛ یگی قپولر آچمق هیچ بر جهتله کارِ عقل دگل. هم ناصلکه بیوک بر سیلک هجومنده تعمیر ایچون دیوارلرده دلیکلر آچمق غرق اولمغه وسیلهدر. اوپله ده: شو مُنکرات زمانده و عاداتِ أجانبك إستیلاسی آنده و بدعه لرک کثرتی وقتنده و ضلالتك تخریباتی هنگامنده، إجتهد نامیله قصرِ اسلامیتدن یگی قپولر آچوب دیوارلرنده مخربلرک گیرمه سنه وسیله اولاجق اولان دلیکلر آچمق، اسلامیته جنایتدر.

ایکنجیسی: دینک ضروریاتی که إجتهد اونلره گیره مز. چونکه قطعی و معیندرلر. هم او ضروریات، قوت و غذا حکمندهدرلر؛ شو زمانده ترکه اوغرایورلر و تزلزلدهدرلر. و بتون همت و غیرتی اونلرک إقامه سنه و إحیاسنه صرف ایتمک لازم گلیرکن، اسلامیتک نظریات قسمنده و سلفک إجتهدات صافیانه و خالصانه سیله بتون زمانلرک حاجاتنه طار گلهمه یین أفکارلری اولدیغی حالده، اونلری بیراقوب، هوسکارانه یگئی إجتهدلر یایمق؛ بدعتکارانه بر خیانتدر.

اوچنجیسی: هر زمانک انسانلرنجه، قیمتلی عدّ ایدیلرک أفکاری جلب ایدن جاذبه دار بر متاع مرغوبدر. مثلاً: بو زمانده اُک رغبتلی، اُک إفتخارلی، سیاستله إشتغال و دنیا حیاتی تأمین ایتمکدر. سلف صالحین عصرنده و او زمان چارشوسنده اُک مرغوب متاع، خالق سماوات و ارضک مرضیاتلرینی و بزدن آرزولرینی کلامندن إستنباط ایتمک و نور نبوت و قرآن ایله قپادیلیمیه حق درجه ده آچیلان آخرت عالمنده کی سعادت اُبدیه یی قزاندیرمق و وسائلنی اُلده ایتمک ایدی. بو إعتبارله، او زمانلرده بتون فکرلر، قلبلر، روحلر مرضیات إلهیه یی بیلمک و اوگرنمگه متوجّه ایدی. بونک ایچون، إستعداد و إقتداری اولانلر او زمانلرده وقوعه گلن بتون احوال و وقوعات و محاوراتدن درس آلمقله، إجتهدلره زمین تشکیل ایدن یوکسک إستعدادلر وجوده گلیردی.

شیمدی ایسه، فکر و قلبلرک تشتی، عنایت و همتلرک ضعفیتی، انسانلرک سیاست و فلسفه یه إبتلا و رغبتلری یوزندن، بتون إستعدادلر فنون حاضره و حیات دنیویه یه متوجّهدر. احکام دینییه صرف ایدیلرک مستقیم بر إجتهد یوقدر.

دردنجیسی: إجتهدا قپوسندن إسلامیته گیروب مسائلی گنیشلندیرمگه میل ایدن آدمک مقصدی، ضروریاته إمتثال ایله تقوا و کماله مظهریت ایسه گوزلدر. اما ضروریاتی ترک و حیاتِ دنیوییه، حیاتِ أُخروییه ترجیح ایدن آدم ایسه، اونک إجتهدا مِیلی، میل التخریدر. تکلیفدن چیقوب قاچمق ایچون بر یول بولمقدر.

بشنجیسی: هر شیئک، هر حکمک وجوده کلمه سی بر علته بناء اولدیغی گبی، بر مصلحته دخی تابعدر. فقط مصلحت، علت دگلدر. آنجق ترجیح ایدیچی بر حکمتدر. بو زمانک افکاری، بالذات سعادتِ دنیایه متوجهدر. شریعتک نظری ایسه، بالذات سعادتِ أُخروییه متوجه اولوب، بالطبع دنیایه ده ناظردر. چونکه دنیا آخرته وسیلهدر.

عمومی بر بلیّه اولان و ناسک اوکا مبتلا اولدیغی چوق ایشلر واردر که ضروریاتدن اولمشدر. او گبی ایشلر سوءِ إختیار ایله غیر مشروع میلردن طوغمش اولدقلرندن، محظوراتی إباحه ایدن ضروریاتدن دگلدر. و رخصت و مساعدۀ شرعیه نك شمولنه داخل اولامازلر. مثلا: بر آدم سوءِ إختیاريله حرام بر طرزده کندینی سرخوش ایتسه، حالِ سکرده یاپدیغی تصرفاتده معذور اولاماز. بو زمانده بو گبی إجتهدالر، سماوی دگل آنجق ارضی إجتهدالدر. بو گبی إجتهدالر ایله خالقِ سماوات و ارضک حکملرنده یاپیلان تصرفات مردوددر.

مثلا: بعض غافلر، خطبه نك تورکجه اوقونماسنی إستحسان ایدیورلر که، خلقک بالخاصّه سیاسی احوالدن خبرلری اولسون. حالبوکه بو گبی احوال سیاسیّه یالاندن، هیله دن، شیطانی فکرلردن خالی دگلدر. خطبه مقامی ایسه، احکامِ إلهیه نك تبلیغی ایچون إتحاذ ایدیلمش بر مقامدر.

سؤال: عوام ناس عربیدن خبردار دگلدر، فهم ایده‌مز؟

جواب: عوام ناس، ضروریات و مسلمات دینییه محتاجدر. و خطبه مقامی ده بو گی حکملرک تبلیغی ایچونددر. بو حکملر کسوۀ عربیه ایچنده تفصیلاً دگلسه ده إجمالاً عوام ناسه معلوم و معروفدر. مع هذا لسان عربده بولونان شهامت، یوکسکلک، مزیت، سطوت دیگر لسانلرده یوقدر...

إعلم أی غفلتلی، صاغیر و کور اولارق، ظلمتیر ایچنده أسبابه عبادت ایدن أحمقیر! جناب حقّ وجوب وجود و وحدتنه، کائناتک مرکباتی و ذراتک ألی بش وجهله یایدقلمری شهادتیرک بر وجهنی یازاجغم. شویله که:

أشیانک ایجادی، یا نفسلرینه ویا أسبابه اولان إسنادی، حیرت و إستغرابی موجبدر. بو ده ردّ و إنکاری ایجاب ایدر. بو دخی ضلالتلری إنتاج ایدر. بو ایسه إضطرابات روحیه و تشوّشات عقلیهیه سبب اولور. بو ده روحلری و عقللری فرار ایتدیرمکله واجب الوجوده إلتجا ایتمگه مجبور ایدر. زیرا هر مشکلات، اونک قدرتیله حلّ اولور. و آچیلماز دوگوملر، اونک إزاده سیله آچیلیر. و قبلر اونک ذکريله مطمئن اولور. بو حقیقتی شویله بر موازنه ایله ایضاح ایده‌جگم. شویله که:

موجوداتک فاعلی (یعنی أشیایی وجوده گئیرن) یا واجب و واحددر ویاخود ده ممکن و کثیردر. فاعل، واجب و واحد اولدیغی تقدیرده، نه کلفت وار نه ده غرابت وار. اولسه بیله وهمی اولور. أسبابه إسناد ایدیلدیگی تقدیرده، کلفت و غرابت وهمیلکدن چیقار؛ قطعی و حقیقی بر شکلده تحقّق ایدر. چونکه قصور و ضعفیتدن خالی اولیان أسباب کثیره‌دن هیچ بر سبب، بر مسبّی اوموزینه قالدیره‌مز. و بر شیئک ایجادنده غیر متناهی أسبابک اشتراکی لازمدر. مثلاً: بال

آریسی هر شيله علاقه دار اولديغندن، اگر ايجادی أسبابه إسناد ايدیلیرسه،
سماوات و أرضك اشتراكلی لازمدر.

مع هذا، كثرتك واحددن صدوری، واحدك كثرتن صدوری قدر زحمت
دگلدن، داها قولایدر. مثلاً: بر قوماندانك أفراد كثیره یه ویردیگی إنتظام و
یایدیردیگی ایشلری، او أفراد كثیره، كندی باشلرینه بیوك بر مشكلاتدن صوكره
یایایلیرلر.

مع هذا، ايجادك أسبابه إسنادنده لایعَدّ كلفت، غرابت اولمقله برابر پك
چوق محالاته زمین تشكیل ایدیور.

۱ هر بر ذره ده واجب الوجودك صفتلرینك فرضی لازمدر.

۲ الوهیتده غیر متناهی شریكلرك اشتراكی لازم گلیر.

۳ هر بر ذره نك هم حاكم هم محكوم اولماسی لازم گلیر. قبهلی بنالرده
بربرینه طایانمقله دوشمكدن قورتولان طاشلر گبی.

۴ شعور، إرادة و قدرت گبی صفتلرك هر ذره ده بولونماسی لازم گلیر.
چونكه حسن صنعت بو صفتلری إقتضا ایدر. شو حقیقتی ایضاح ایچون بر
قاچ مثال سویله یه جگزر:

برنجیسی: شمس شفافیت سرینه بناء، شیشه لرك ذره لرنده، أرضك
دگزلرنده، سمانك سیاره لرنده مساوات اوزرینه تجلی ایدر.

ایکنجیسی: مقابله سرینه بناء، مركزده کی بر لامبانك دائره یی تشكیل ایدن
آیینلره نسبت إنعكاسی برذر.

اوچنجیسی: نوردن ویا نورانی بر شیدن تنور ایتمک و ضیا آلمق خصوصنده، بر ایله بیك بردر. نورائینك إقتضاسی اویله در.

دردنجیسی: موازنه سرینه بناء، حسّاس بر ترازینك ایکی کفه سنده ایکی جويز ویا خود ایکی گونش بولونسه؛ هانگی کفه سنه بر شی علاوه ایدیلیرسه، او آشاغی اینر؛ اوتنه کیسی هوايه قالقار.

بشنجیسی: بیوک بر سفینه ایله غایت کوچك بر سفینه یی سۆق و تحریك خصوصنده فرق یوقدر. (قپودان؛ ایستر بر چوجق اولسون، ایستر بیوک اولسون) چونکه إنتظام واردر.

آلتنجیسی: حیوانِ ناطق گبی بر ماهیتِ مجرّده نك کوچك و بیوک أفرادینه نسبتی، بردر.

خلاصه: قلیل ایله کثیر، کوچك ایله بیوک آراسنده بر شیء واحدہ إسنادلرنده تفاوت اولمادیغی، امکان دائره سنده اولدیغی شو مثالر ایله توضّح ایتدی. بناءً علیه اُشیاده بولونان إنتظام، موازنه، أوامرِ تکوینییه قارشى إمتثال، إطاعت، قدرتِ اُزلیه نك نورانیتی، اُشیانك ایچ یوزینك شفّافیتی گبی سرلردن طولایی؛ بر سینکله ارضك إحیاسی، بر آغاج ایله سماواتك ایجادى، بر ذره ایله گونشك یارادیلیشی واجب الوجوده نسبتله متساویدر. اوت مساوات و عدم تفاوتی گوز ایله گورونور. باق! ماهیتی مجهول، معجزاتيله معلوم اولان قدرتِ اُزلیه نك، بالخاصّه ثمرات و سبزه لرده کی نقشلىرى، صنعتلىرى، اُسبابه حواله ایدیلیرسه، اُسباب آلتنده اُزیه جکدر.

الحاصل: حیاتی، وجودی، نورانی شیلرک ایجادنده اوچ نقطه وار:

برنجی نقطه: قدرتک امورِ خسیسه ایله ظاهرًا مباشرتی گورونمه مک ایچون پرده اولق اوزره أسباب وضع ایديلمشدر.

ایکنجی نقطه: حیات، وجود و نورک، طیشلری گی ایچلری ده شفاف اولدیغندن، کثیف پرده لر حکمنده اولان أسباب وضع ایديلمه مشدر. یالکز پک اینجه، نازک پرده لری آگذیران وسائط وارسه ده آلتنده دستِ قدرت گورونور.

اوجنجی نقطه: قدرتِ ازلیه نك تأثیرنده، تصنیعنده کلفت یوقدر. اوت بر اینجیر چکر دگندن قوجه بر اینجیر آغاجنی و اینجه بر صاپ ایله قوجه بر قاوونی باغلا یوب چیقاران قدرته هیچ بر شی آغیر گلمز. شویله معجزات یله معلوم اولان قدرت صاحب نك وجودی، ظهوری؛ کائناتک وجودندن، ظهورندن داها ظاهر در. چونکه هر بر مصنوع، کندی نفسنه بر قاج وجهله عینًا دلالت ایدر. فقط صانعنه، هم عینًا، هم عقلاً چوق وجهلر ایله دلالتلری واردر. و هانگی بر مصنوعک وجودی أسبابدن ایسته نیلیرسه، بتون أسباب طویلانوب بربرینه یاردیملری اولسه بیله، او مصنوعک بگزینی یاپامازلر...

إعلم أيها العزيز! انسانک عقل و فکر میدانی او یله بر وسعتده در که، إحاطه سی ممکن دگلدر؛ و او قدر طاردر که، ایکنه یه محل اولاماز. اوت بعضًا ذره ایچنده دونویور، قطره ایچریسند یوزویور، بر نقطه ده چپس اولویور. بعضًا ده، عالمی بر قاریوز گی آله آلیر و کائناتی مسافرة گتیرر، عقل اوطه سنده مسافر ایدر. بعضًا ده او قدر حدینی تجاوز ایدر، یوکسکه چیقار که؛ واجب الوجودی گورمگه چالیشیر. بعضًا ده کوچولور، ذره یه بگزیر. بعضًا ده سماوات قدر بیور. بعضًا ده بر قطره یه گیرر. بعضًا ده فطرت و خلقتی ایچنه آلیر...

إِعلم أَيَّها العزيز! جنابِ حقّكُ إنسانه ویردیگی نعمتله، ایستر آفاقی اولسون ایستر آنفسی اولسون، بعض شرائط آلتنده إنسانه گلوب وصول بولویور. مثلاً: ضیا، هوا، غذا، صوت و صدا گبی نعمتلردن إنسانكُ إستفاده ایده بیلمه سی آنجق گوز، قولاق، آغز، بورون گبی وسائطكُ آچیلماسیله اولور. بو وسائط، اللّهُكُ خلق و ایجادیه اولور. إنسانكُ آلی، کسب و إختیارنده یالکُز او وسائطی آچمقدر.

بناءً علیه او نعمتله یولده بولمش گبی صاحبسز، حسابسز اولدیغنی ظن ایتمه سین. آنجق منعم حقیقینكُ قصدیه گلیر، إنسان ده إختیاریه آلیر. صوگره إحتیاجه گوره إنعام ایدنكُ إراده سیله بدننده إنتشار ایدر.

إِعلم أَيَّها العزيز! هر هانگی بر شیئكُ صوئی و آخری إنتظام و گوزللکجه اولندن آشاغی اولمادیغی گبی؛ ظاهری و صورتی ده صنعت و حکمتجه باطنندن گوزل دگلدر. اويله ایسه أشیانكُ ایچ یوزلرینی و نهایتلرینی صاحبسز ظن ایدوب، تصادفلره حواله ایتمه. چیچکله، چیچکدن چیقان ثمره ده کی اثر صنعت و حکمت؛ چکردکله، چکردکدن چیقان فیلیزكُ اثر صنعت و نقشندن آشاغی دگلدر. بناءً علیه صانع ذو الجلال هم اولدر هم آخر، هم ظاهر در هم باطن... **﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾**

إِعلم أَيَّها العزيز! قرآنكُ إعجازی تحریفه بر سدر. اوت مادام قرآن معجزه در، بشر اونكُ تقلیدینی یاپاماز. آیتله باشقه کلاملر ایله تبدیل ایدیلیمکله تحریف و تغیری ممکن دگلدر. چونکه مفسّر، مؤلف، مترجم، محرّف؛ اُسلوبلرینی، کِسْوَه لَرینی آیاتكُ کسوه سیله إلتباس ایتدیره مزله. آیتلرده إعجاز طامغه سی واردر. او طامغه نكُ آلتنده اولمیان کلاملر آیت عدّ ایدیه مز.

اویله ایسه إعجاز، تحریف و تغییری قبول ایتمز.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! قرآنِ کریم نعمتلی، آیتلی، دلیللی تعداد ایدرکن
﴿فَبَايَ الْآءِ رَبُّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾ آیتِ جلیله سی تکرار ایله ذکر ایدیلمکده
 اولدیغندن شویله بر دلالت واردر که: جنّ و انسک اُک چوق عصیانلرینی، اُک
 شدید طغیانلرینی، اُک عظیم کفرانلرینی تولید ایدن شویله بر وضعیتلریدر که؛
 نعمت ایچنده إنعامی گورمیورلر. إنعامی گورمدکلرندن منعم حقیقیدن غفلت
 ایدرلر. منعمدن غفلتلی سائقه سیله او نعمتلی اُسبابه ویا تصادفه إسناد
 ایده رک، اللّٰهْدن او نعمت لک گلدیگنی تکذیب ایدیورلر. بناءً علیه هر بر نعمتک
 بدایتنده، مؤمن اولان کیمسه بسمله پی اوقوسون. و او نعمتک اللّٰهْدن اولدیغنی
 قصد ایتمکله، کندیسى آنجق اللّٰهْکِ إسمیله، اللّٰهْکِ حسابنه آلدیغنی بیله رک، اللّٰه
 منّت و شکرانله مقابله ده بولونسون.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! إنسان قلبًا و فکرًا حقائقِ إلهیهیه باقوب دوشوندیگی
 زمان، بِالْخاصّه نماز و عبادت اُتاسنده، گرک شیطان طرفندن، گرک نفسی
 طرفندن پک فنا، پیس و چرکین وسوسه لر، خاطره لر، سینکلرگی قلبه، عقله
 هجوم ایدرلر. بو گبی هوائی، وهمی و چرکین شیلرک دفعیله اوغراشان آدم، او
 وسوسه لره مغلوب اولور. آنجق اونلری مغلوب ایدوب قاچیرمق چاره سی،
 مدافعه پی ترک ایدوب اونلر ایله اوغراشما مقدر. اوت آریلر ایله اوغراشیلدقجه
 اونلر هجوملرینی آرتدیرلر. اونلره قاریشیلمدیغی تقدیرده، إنسانی ترک ایدر،
 گیدرلر. هم ده او گبی وسوسه لرک، نه حقائقِ إلهیهیه و نه ده سنک قلبکّه بر
 مضرتی یوقدر. اوت پیس بر منزلک دلیکلرندن سمانک گونش و ییلدیزلرینه،
 جَنّتک گُل و چیچکلرینه باقیلیرسه، او دلیکلرده کی پیسلک نه باقانه و نه ده

باقیلا نه بولا شماز. و فنا بر تاثیر ایتمز. (حاشیه)

إعلم أَيُّهَا السَّعِيد! نه در بو غرور و نه در بو غفلت؟ نه در بو حشمت، نه در بو إستغنا، نه در بو عظمت؟ أَلَكْده کی إختيار بر قیل قدردر و إقتدارك بر ذرّه قدردر. و حیاتك سوندى، آنجق بر شعله قالدی. عمرك گچدی، شعورك سوندى، بر لمعه قالدی. شهرتك گیتدی، آنجق بر آن قالدی...

زمانك گچدی، قبردن باشقه مكانك وار می؟ بیچاره! عجزیكه و فقریكه بر حدّ وار می؟ أَمَلْلك نهایتسزدر، أَجَلْك یاقیندر. أوت بویله عجز و فقركه إقتدار و إختیاردن خالی بر إنسانك نه اولاجق حالى؟ خزائن رحمت صاحبی خالقِ رَحْمَنِ الرحیمه، بویله بر عجز ایله إعتماذ ایتمك لازمدر. اودر هر كسه نقطه إستناد. اودر هر ضعیفه جهت إستمداد...

(حاشیه): او چركين سوزلر سنك قَلْبَكْ سوزلری دگل. چونكه سنك قَلْبَكْ اوندن متأثر و متأسّفدر. بلکه قلبه یاقین اولان لَمَّ شیطانیدن گلییور. مثلاً: سن نمازده، کعبه قارشیسنده، حضور إلهیده آیاتی تفکرده اولدیغك بر حالده، شو تداعی افکار سنی طوتوب أک اوزاق مالایعنیاتِ رذیلهیه سّوق ایدر. مثلاً: آیینهك ایچنده کی ییلانك تمثالی ایصیرماز. آتشك مثالی یاقماز. و نجاستك گورونمسی آیینهیی تلویث ایتمز.

هَذِهِ الْمُنَاجَاةُ تَخَطَّرَتْ فِي الْقَلْبِ هَكَذَا بِالْبَيَانِ الْفَارِسِيِّ

- ﴿يَا رَبِّ بَشْشْ جِهَتِ نَظَرِ مِيكَرْدَمِ دَرْدِ خُودَرَا دَرْمَانِ نَمِ دِيدَمِ﴾
 ﴿دَرْ رَاسْتِ مِی دِيدَمِ كِه دِی رُوزِ مَزَارِ پَدَرِ مَنَسْتِ﴾
 ﴿وَ دَرْ چَپِ دِيدَمِ كِه فَرْدَا قَبْرِ مَنَسْتِ﴾
 ﴿وَ اِيْمُرُوزِ تَابُوتِ جِسْمِ پُرِ اضْطِرَابِ مَنَسْتِ﴾
 ﴿بَرْسَرِ عُمُرِ جَنَازَهٗ مَنْ اِيسْتَادَهٗ اَسْتِ﴾
 ﴿دَرْ قَدَمِ اَبِ خَاكِ خَلَقْتِ مَنْ وَ خَاكِسْتَرِ عِظَامِ مَنَسْتِ﴾
 ﴿چُونِ دَرْ پَسِ مِينِگَرَمِ بَيْنَمِ اَيْنِ دُنْيَايِ بِي بُنْيَادِ هِيچِ دَرْ هِيچَسْتِ﴾
 ﴿وَ دَرْ پِيشِ اَنْدَازَهٗ نَظَرِ مِيكُنَمِ دَرِ قَبْرِ كُشَادَهٗ اَسْتِ﴾
 ﴿وَ رَاهِ اَبَدِ بَدُورِ دِرَازِ بَدِيدَارَسْتِ﴾
 ﴿مَرَا جُزْ جُزْ اِخْتِيَارِي چِيْزِي نِيَسْتِ دَرْ دَسْتِ﴾
 ﴿كِه اَوْ جُزْ هَمِ عَاجِزِ هَمِ كُوتَاهِ وَ هَمِ كَمِ عِيَارَسْتِ﴾
 ﴿نَهٗ دَرْ مَاضِي مَجَالِ حُلُولِ نَهٗ دَرْ مُسْتَقْبَلِ مَدَارِ نُفُوذِ اَسْتِ﴾
 ﴿مَيْدَانِ اَوْ اَيْنِ زَمَانِ حَالِ وَ يَكُ اِنْ سَيَّالَسْتِ﴾
 ﴿بَا اَيْنِ هَمِهٖ فَقْرَهَا وَ ضَعْفَهَا قَلَمِ قُدْرَتِ تُو اَشْكَارَهٗ﴾
 ﴿نُوشْتَهٗ اَسْتِ دَرْ فِطْرَتِ مَا مِيلِ اَبَدِ وَ اَمَلِ سَرْمَدِ﴾
 ﴿بَلَكِهٖ هَرِ چِهٖ هَسْتِ ، هَسْتِ﴾
 ﴿دَائِرَهٗ اِخْتِيَاجِ مَانَنْدِ دَائِرَهٗ مَدِّ نَظَرِ بُزْرُگِي دَارَسْتِ﴾
 ﴿حَيَالِ كُدَامِ رَسَدِ اِخْتِيَاجِ نِيْزِ رَسَدِ﴾
 ﴿دَرْ دَسْتِ هَرِچِهٖ نِيَسْتِ دَرْ اِخْتِيَاجِ هَسْتِ﴾
 ﴿دَائِرَهٗ اِفْتِدَارِ هَمْچُو دَائِرَهٗ دَسْتِ كُوتَاهِ كُوتَاهَسْتِ﴾
 ﴿پَسِ فَقْرِ وَ حَاجَاتِ مَا بَقَدَرِ جِهَانَسْتِ﴾

﴿وَسَرْمَايَهٗ مَا هُمْ جُوْ جُزْءٍ لَا يَتَجَرَّأُ اَسْتُ﴾
 ﴿اَيْنِ جُزْءٍ كُدَامَ وَ اَيْنِ كَائِنَاتِ حَاجَاتِ كُدَامَسْتُ﴾
 ﴿پَس دَر رَاهِ تُو اَز اَيْنِ جُزْءٍ نِيَزْ بَارُ مِي كُذْشَتَن چَارَهٗ مَنِ اَسْتُ﴾
 ﴿تَا عِنَايَتِ تُو دَسْتَكِيَرِ مَنِ شَوْد رَحْمَتِ بِي نِهَايَتِ تُو پَنَاهِ مَنِ اَسْتُ﴾

﴿اَنْ كَسَنِ كِه بَجَرِ بِي نِهَايَتِ رَحْمَتِ يَافْتِ اَسْتُ تَكِيَه نِه كُنْدُ بَرِ اَيْنِ جُزْءِ اِخْتِيَارِي كِه يَكْ قَطْرَه سَرَابَسْتُ﴾
 ﴿اَيَوَاهِ اَيْنِ زَنْدِگَانِي هَمْ جُوْ خَابَسْتُ﴾
 ﴿وَيْنِ عُمَرِ بِي بُنْيَاذِ هَمْ جُوْ بَادَسْتُ﴾
 ﴿اِنْسَانِ بَزَوَالِ دُنْيَا بَقْنَا اَسْتُ اَمَالِ بِي بَقَا اَلَامِ بَبَقَا اَسْتُ﴾
 ﴿بِيَا اَيِ نَفْسِ نَافَرْجَامِ وُجُوْدِ فَاِنِي خُوْدَرَا فَدَا كُنْ﴾
 ﴿خَالِقِ خُوْدَرَا كِه اَيْنِ هَسْتِي وَدِيْعَه هَسْتُ﴾
 ﴿وُ مُلْكِ اُو وَ اُو دَادَه فَنَا كُنْ تَا بَقَا يَابَدْ﴾
 ﴿اَز اَنْ سِرِّي كِه ، نَفِي نَفِي اِثْبَاتِ اَسْتُ﴾
 ﴿خُدَايِ پُرْكَرْمِ خُوْدِ مُلْكِ خُوْدَرَا مِي خَرْدِ اَز تُو﴾
 ﴿بِهَايِ بِي گِرَانِ دَادَه بَرَايِ تُو نِيْگَاهِ دَارَسْتُ﴾ (حاشیه)

(حاشیه): بو فارسی مناجات، قیصه‌لغنه رغماً چوق اوزون حقیقتلری اِحتوا ایتمکده‌در. آنقرده اوتوز بش سنه اَوَّل طبع ایدیلدیگی وقت، افغان سفیری سلطان اُحمد چوق بگنمش و افغان شاهنه بر عدد بو مناجاتدن هدیه گوندرمشدر. تورکجه ترجمه‌سی "اِختیارلر رساله‌سی"نده و "اون یدنجی سوز"ده اولدیغندن ترجمه ایدیلمدی.

(بو قسم، مؤلفک کندی تورکجه سیدر)

۱۳۳۹ تاریخده، مجلس مبعوثانه خطابا یازدیغم بر خطبه نك صورتیدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

ای مجاهدینِ اسلام! ای اهلِ حلّ و عقد! بو فقیرک بر مسئله ده اون سوزینی، بر قاج نصیحتنی دیگله مگزى رجا اییدیورم.

أولاً: شو مظفریتده کی خارق العاده نعمتِ إلهیه بر شکران ایستر که دوام ایتسین، زیاده اولسون. یوقسه، نعمتِ شکرى گورمزه گیدر. مادام که قرآنی، اللّهُک توفیقيله دشمنک هجومندن قورتاردیگز؛ قرآنک أک صریح و أک قطعی أمرى اولان "صلات" گبی فرائضی إمتثال ایتمه کز لازمدر. تا اونک فیضی بویله خارقه صورتنده اوستگزده توالی و دوام ایتسین.

ثانیاً: عالمِ اسلامی مسرور ایتدیگز، محبت و توجّهنی قزاندیگز. لکن او توجّه و محبتک إدامه سی، شعائرِ اسلامییه یی إلتزام ایله اولور. زیرا، مسلمانلر إسلامیت حسابنه سزى سَورلر.

ثالثاً: بو عالمده أولیاء الله حکمنده اولان غازی و شهدالر قوماندانلق ایتدیگز. قرآنک أوامرِ قطعیه سنه إمتثال ایتمکله، اوته کی عالمده ده او نورانی

گروهه رفیق اولمغه چالیشمق، سزڭ گبی همتلیرک شأنیدر. یوقسه، بوراده قوماندان ایکن اوراده بر ن فردن إستمداڭ نور ایتمگه مضطر قالاجقسڭز. بو دنیای دنیّه، شان و شرفیله اویله بر متاع دگل که، سزڭ گبی إنسانلری إشباع ایتسین، تطمین ایتسین و مقصود بالذات اولسون.

رابعاً: بو ملت اسلامك جماعتلری (چندان بر جماعت نمازسز قالسه، فاسق ده اولسه ینه) باشلرنده کینی متدین گورمك ایستر. حتی عموم کردستانده، عموم مأمورله دائر اڭ اؤل صوردفلری سؤال بو ایمش: "عجبا نماز قیلیور می؟" دیرلر. نماز قیلارسه مطلق امنیت ایدرلر؛ قیلمازسه، نه قدر مقتدر اولسه نظرلرنده متهمدر. بر زمان، بیت الشباب عشائرنده عصیان واردی. بن گیتدم، صوردم: "سبب نه در؟" دیدیلر که: "قائم مقامز نماز قیلمیوردی، راقی ایچیوردی. اویله دینسزلره ناصل إطاعت ایده جگز؟" بو سوزی سویله ینلر ده نمازسز، هم ده أشقیا ایدیلر.

خامساً: أنبیانك اکثری شرقده و حکمانك أغلی غربده گلمه سی قدر ازلینك بر رمزیدر که، شرقی آیاغه قالدیره جق دین و قلبدر، عقل و فلسفه دگل. شرقی إنتباهه گتیردیگز، فطرتنه موافق بر جریان ویریڭز. یوقسه، سعیڭز یا هباء گیدر ویا موقت، سطحی قالیر.

سادساً: خصمڭز و اسلامیت دشمنی اولان فرنکلر دینده کی لاقیدلغڭزدن پك فضله استفاده ایتدیلر و ایدیورلر. حتی دییه بیلیرم که، خصمڭز قدر اسلامه ضرر ویرن، دینده إهمالڭزدن استفاده ایدن إنسانلردر. مصلحت اسلامیه و سلامت ملت نامنه، بو إهمالی اعماله تبدیل ایتمه ڭز گرکدر. گورولمیور می که، إتحادجیلر او قدر خارقه عزم و ثبات و فداکارلقریله، حتی اسلامك شو

انتباهنه ده بر سبب اولدقلری حالده، بر درجه دینده لایبالیک طورینی گوستردکلری ایچون، داخلده کی ملّتن نفرت و تزییف گوردیلر. خارجده کی اسلاملر دینده کی إهمالرینی گورمدکلری ایچون حرمتی ویردیلر.

سابعا: عالم کفر، بتون و سائطیله، مدنیته، فلسفه سیله، فنونیه، مسیونرلیله عالم اسلامه هجوم و ماده اوزون زماندن بری غلبه ایتدیگی حالده، (عالم اسلامه) دینا غلبه ایده مدی. و داخلی بتون فرّق ضالّه اسلامیه ده، برر کمیّه قلیله مضرّه صورتنده محکوم قالدیغی؛ و اسلامیت متانتی و صلابتی سنت و جماعتله محافظه ایلدیگی بر زمانده، لایبالانه، آروپا مدنیت خبیثه قسمندن سوزولن بر جریان بدعتکارانه، سینه سنده یر طوتاماز. دیمک عالم اسلام ایچنده مهم و انقلاب واری بر ایش گورمک، اسلامیتک دساتیرینه إنقیاد ایله اولابیلیر، باشقه اولاماز. هم اولماش، اولمش ایسه ده چابوق ثولوب، سونمش...

ثامنا: ضعف دینه سبب اولان آروپا مدنیت سفیهانه سی بیرتیلماغه یوز طوتدیغی بر زمانده و مدنیت قرآنک ظهوره یاقین گلدیگی بر آنده، لاقیدانه و إهمالکارانه مثبت بر ایش گورولمز. منفیجه، تخریبکارانه ایش ایسه، بو قدر رخنه لره معروض قالان اسلام ذاتا محتاج دگلدر.

تاسعا: سزک بو "استقلال حربی" نده کی مظفریتکزی و عالی خدمتکزی تقدیر ایدن و سزی جان و دلدن سون، جمهور مؤمنیندر. و بالخاصّه طبقه عوامدر که صاغلام مسلمانلردر. سزی جدی سور و سزی طوتار و سزه متتداردر و فداکارلغکزی تقدیر ایدرلر. و انتباهه گلمش اک جسیم و مدهش بر قوتی سزه تقدیم ایدرلر. سز دخی، أوامر قرآنییهی إمتثال ایله اونلره إتصال و

استناد ایتمه‌گز مصلحتِ اسلام نامنه ضروریدر. یوقسه، اسلامیتدن تجرّد ایدن بدبخت، ملیتسز آروپا مفتونی فرنک مقلدلی، عوام مسلمینه ترجیح ایتمک، مصلحتِ اسلامه منافی اولدیغندن، عالمِ اسلام نظرینی باشقه طرفه چوپره‌جک و باشقه‌سندن استمداد ایده‌جک.

عاشرا: بر یولده طوقوز احتمال هلاکت، تک بر احتمال نجات وارسه؛ حیاتندن واز گچمش، مجنون بر جسور لازم که او یوله سلوک ایتسین. شیمدی، یگرمی درت ساعتدن بر ساعتی إشغال ایدن فرض نماز گبی ضروریات دینیه‌ده، یوزده طقسان طوقوز احتمال نجات وار. یالکز، غفلت و تنبللک حیثیتله، بر احتمال ضرر دنیوی اولابیلیر. حالبوکه فرائضک ترکنده، طقسان طوقوز احتمال ضرر وار. یالکز غفلت و ضالته استناد، تک بر احتمال نجات اولابیلیر. عجا دینه و دنیایه ضرر اولان إهمال و فرائضک ترکنه نه بهانه بولونه‌بیلیر؟ حمیت ناصل مساعده ایدر؟

باخصوص بو گروه مجاهدین و بو یوکسک مجلسک أفعالی تقلید ایدیلیر. قصورلرینی ملت یا تقلید ویا تنقید ایده‌جک؛ ایکسی ده ضرردر. دیمک اونلرده حقوق الله، حقوق عبادی ده تضمّن ایدیور. سرّ تواتر و إجماعی تضمّن ایدن حدسز إخباراتی و دلائلی دیگله‌مه‌ین و سفسطه نفس و وسوسه شیطانندن گلن بر وهمی قبول ایدن آدم‌لره، حقیقی و جدّی ایش گورولمز.

شو إنقلاب عظیمک قمل طاشلری صاغلام گرک. شو مجلس عالینک شخصیت معنویه‌سی، صاحب اولدیغی قوّت جهتیه معنای سلطنتی درعهده ایتمشدر. اگر شعائر اسلامییه بالذات إمتثال ایتمک و ایتدیرمکله معنای خلافتی دخی وکالة درعهده ایتمزسه، حیات ایچون درت شیئه محتاج، فقط

عنعنہ مستمرّہ ایلہ گوندہ لا اقل بش دفعہ دینہ محتاج اولان، شو فطرتی بوزولیان و لہویات مدنیہ ایلہ إحتیاجات روحیہ سنی اونوتمیان بو ملّتک حاجات دینیہ سنی مجلس تظمین ایتمزسہ؛ بالجبریہ معنای خلافتی، تمامًا قبول ایتدیگنر اسمہ و لفظہ ویرہ جک. او معنایی ادامہ ایتمک ایچون قوتی دخی ویرہ جک. حالبوکہ مجلس آئندہ بولونغان و مجلس طریقیلہ اولیان بویلہ بر قوت، إنشقاق عصایہ سببیت ویرہ جکدر. إنشقاق عصا ایسہ، ﴿وَاَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا﴾ آیتنہ ضددر. زمان جماعت زمانیدر. جماعتک روحی اولان شخص معنوی داها متیندر و تنفیذ احکام شرعیہ داها زیادہ مقتدردر. خلیفہ شخصی، آنجق اوکا إستناد ایلہ وظائفی درعہدہ ایدہ بیلیر. جماعتک روحی اولان شخص معنوی اگر مستقیم اولسہ، زیادہ پارلاق و کامل اولور. اگر فنا اولسہ، پک چوق فنا اولور. فردک، اییلگی دہ فناغی دہ محدوددر. جماعتک ایسہ غیر محدوددر. خارجه قارشى قزانديگنر اییلگی، داخلده کی فناقله بوزمایگز. بیلیرسگز کہ أبدی دشمنلریگز و ضدلریگز و خصملریگز، اسلامک شعائرینی تخریب ایدیورلر. اویله ایسہ ضروری وظیفه گز، شعائری إحیا و محافظه ایتمکدر. یوقسه شعورسز اولارق شعورلی دشمنه یاردیمدر. شعائردہ تهاون، ضعف ملیتی گوسترر. ضعف ایسہ دشمنی توقیف ایتمز، تشجیع ایدر...

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۖ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ﴾

إِعلم أَيَّها العزيز! (أى عزيز قارداشم بیل که!)

إِعلم أَيَّها العزيز! حقائقِ ایمانیہ یی إثبات ایچون ایراد ایدیلن برهان و دلیللری تدقیق ایدرکن، شو قوجه مان نتیجه یی بو ضعیف، نحیف دلیل إنتاج ایده مز دییه تنقیداتده بولونمه. زیرا ضعفیتیلہ اِتهام ایتدیگٹ او دلیلک صاغنده و صولنده بولونان تقویه قوتلری و قطعهلری پک چوقدر. أوت اسلامیتک صدقنه دلالت ایدن شاهدلردن، شهیدلردن، برهانلردن، دلیللردن، أمارهلردن هر بریسی، او مدافعه میداننده آرقداشنى حمایه ایتمکله صحت راپورینی امضالیه رق صاغلام اولدیغنی تصدیق ایدر. او ده، اونک علم و خبرینه أهل وقوف اولور. چونکه حقائقِ ایمانیه ده هدف ثبوتدر، نفی دگلدر. ثابت اولان بر شیئی گوسترنلرک بری، پیک گبیدر. زیرا ثبوتده گوسترنلرک گوسترمه طرزلری بربرینه اویغون و موافق اولدیغندن، هر بریسی اوته کیلری ترکیه و تصدیق ایتمش اولور. نفی جهتنده، نفی ایدنلرک شهادتلرنده توافق یوقدر. نفیلرینه متخالف أسباب گوسترلر. بونک ایچون، شهادتلری بربرینک صحتنه دلیل اولاماز. چونکه توافق یوق.

إِعلم أَيَّها العزيز! بعضًا بر شیئه شدتلی محبت، او شیئک إنکارینه سبب اولور. و کذا شدتِ خوف و غایت عظمت و عقلک إحاطه سزلغی ده إنکاره سبب اولور.

إِعلم أَيَّها العزيز! حنظله نك چکردگنده حنظله آغاجی مندمج و داخل اولدیغی گبی، جهنمک ده کفر و ضلالت تخمنده مستتر بولوندیغنی، شهودی بر یقین ایله مشاهده ایتدم. و کذا ناصلکه خرمانک چکردگی، خرما آغاجنه حامله در. عیناً اویله ده، ایمان حبه سنده ده جنتک موجود اولدیغنی حدس قطعی

ایله گوردم. چونکه او چکر دکلرک آغاجلره تحوّل و انقلابلری غریب اولمادیغی گبی، کفر و ضلالت معناسی ده تعذیب ایدیچی بر جهنمی، ایمان و هدایت ده بر جنتی إنتاج ایده جگنده إستبعاد یوقدر.

إعلم أيّها العزيز! تخم اولاجق بر حبه نك قلبی، یعنی ایچی دلیندیگی زمان، ألبته سنبلله نوب نشو و نما بولاماز؛ ئولور گیدر. كذلك أنا ایله تعبیر ایدیلن أنانیتك قلبی، الله ذکرینك شعاع و حرارتيله یانوب دلینیرسه، بیویوب غفلتله فرعونلاشه مز. و خالق سماوات و أرضه عصیان ایده مز. او ذکر إلهی سایه سنده، أنا محو اولور.

ایشته نقشبندیلر، ذکر خصوصنده إتخاذ ایتدکلری ذکر خفی سایه سنده قلبك فتحيله، أنا و أنانیت میقروبنی ئولدیرمگه و شیطانك أمربری اولان نفس أماره نك باشنی قیرمغه موفق اولملردر. كذلك قادریلر ده ذکر جهری سایه سنده طبیعت طاغوتلرینی تار و مار ایتملردر.

إعلم أيّها العزيز! عالمده هر شیئک یوزنده حکمت اثرلری گوروندیگی گبی أک اوزاق، أک کنیش، أک اینجه کثرتك طبقه لری اوستنده ده حکمت، إهتمام اثرلری گورولمکده در. أوت کثرت و تکتّرک منتهاسی و نتیجه سی اولان إنسانك صحیفه وجهنده، جبهه سنده، جلدنده، أللرینك ایچلرنده قلم قدر ایله پک چوق چیزگیلر، خطرلر، نقشلر، نشانلر یازیلمشدر. معلومدر که، إنسانك شو صحیفه لرنده یازیلان او کلمه لر، حرفلر، نقطه لر، حرکه لر، روح إنسانیده بولونان معناله، معنویاتلره دلالت ایتدکلری گبی، فطرنده قدر طرفندن یازیلان مکتوبلره ده إشارتلی واردر. آرقداش، إنسانك گچن صحیفه لرینه قدرك یازدیغی حاشیه، تصادف و إتفاقك دخولنه بر منفذ بیراقمامشدر.

إعلم أيها العزيز! شو دنیا حیاتنه محبتله مبتلا اولان بعض انسانلر، او حیاتنك وجوده گلمه سندن مقصد و غایه، یالکزاو حیاته خدمت و او حیاتنك بقاسی اولوب، باشقه بر فائده سی اولمادیغنی، یعنی فاطر حکیمك ذوی الحیاتده و جوهر انسانیتده ودیعه اولارق قویدیغنی بتون جهازات عجیبه و تجهیزات خارقه نك، سریع الزوال اولان شو حیاتنك حفظی ایله بقاسی ایچون ویریلدیگنی ظن ایدیورلر. حالبوکه قضیه او یله اولدیغنی تقدیرده، کائناتده کی غیر متناهی نظاملرک شهادت لریله، سطح عالمده گورونن حکمت، عنایت، إنتظام، عدم عبثیته اولان دلیل و برهانلرک، معکوسه اولارق عبثیته، إسرافه، إنتظامسزلغه، عدم حکمته دلیل و برهان اولملری لازم گلجکدر.

آرقداش! شو دنیوی حیاتنك فائده لری پك چوقدر. او فائده لردن، حیات صاحبنه (تصرف و خدمتی نسبتنده) بر حصّه آیرلقدن صوگره باقی قالان غایه لر، ثمره لر فاطر حکیمه راجعدر. اوت انسان و انسانك حیاتی أسماء إلهیه نك تجلیاتنه بر تارلادر. و جنتده رحمت إلهیه نك أنواعنك جلوه لرینه مظهردر. و حیات اخروییه نك خارقه و غیر متناهی ثمره لری ایچون بر فدانلق ویا بر چکر دکدر. دیمك انسان بر سفینه قپودانی گبیدر. سفینه نك غیر محدود فائده لرندن، قپودانك علاقه و خدمتی نسبتنده کندیسنه ویریلیر. باقی قالان قسمی سلطانیه راجعدر. انسان ده، سفینه وجودیله علاقه سی درجه سنده او وجودك حیاتدار ثمراتندن حصّه سنی آیر. متباقیسی، سلطان ازلویه عائددر...

إعلم أيها العزيز! دنیانك لذت لری، ذوق لری و زینت لری، خالق مزی، مالک مزی و مولامزی بیلمدیگمز تقدیرده جنت اولسه بیله جهنمدر. اوت او یله گوردم و او یله ده ذوق ایتدم. بالخاصّه شفقتك آتشی سوندوره جك، معرفت اللهدن باشقه بر شی وار میدر؟ اوت معرفت الله اولدقدن صوگره، دنیا لذت لرینه إشتها

اولمادیغی گبی جتته بیلہ اشتیاق گری قالیر.

إعلم أيّها العزيز! دنیاده جریان ایدن و حصوله گلن هر بر شیئک ایکی وجهی واردر. بری آخرته باقار که، نفس الأمردہ اُکْ ثابت، اُکْ آغیر بو وجهدر. ایکنجیسی دنیایه، نفسنه و هوایه باقار. بو وجه، حقارت، خفت و زوالدن اوایلہ بر موقعدهدر که، قلبک تأثرینه، تآلمنه، اضطرابنه، دوشونجه لربنه باعث اولاجق بر قیمتده دگلدر.

إعلم أيّها العزيز! إنسانلرک اوایلہ اُبلهلری واردر که، شفاف بر ذرّده شمسک تمثالنی ویا بر چیچکک رنگنده شمسک تجلیسنی گورسه؛ شمسک او تمثال و تجلیسندن، حقیقی شمسک بتون لوازماتنی، حتّی عالمه مرکز اولماسنی و سیاراته اولان جذبنی طلب ایدوب ایسترلر. مع هذا، او ذرّده ویا او چیچکده گوردیگی تمثال و تجلینک بر عارضه دن طولایی غائب اولدقلری زمان، بصر و بصیرتک کورلگی طولایسیله حقیقی شمسک إنکارینه ذهاب ایدرلر. و کذا او اُبلهلر تجلی ایلہ حصوله گلن وجود ظلّی، وجود حقیقی و اصلیدن فرق ایده مزلر، بربریلہ إلتباس ایدرلر. بونک ایچون، بر شیده شمسک تمثالنی، گولگه سنی گوردکلری زمان شمسک حرارتنی، ضیاسنی و سائر خصوصیاتنی ده ایسته مگه باشلارلر. و کذا او اُبلهلر سینک، بوجک و سائر کوچک و خسیس شیلره باقارکن، اونلرده پک یوکسک بر اثر صنعت و حکمت گورمکله، دیرلر: "صانع بونلره پک فضله اُهمّیت ویرمشدر. بر سینکک نه قیمتی اولاییلیر که بو قدر مصرفلره، کلفتلره محل اولسون؟"

آرقداش! بو گبی اُبلهلری إقناع و إشکاللربنی دفع ایچون، درت شیئک بیلینمسی لازمدر:

برنجیسی: جنابِ حقّ ربوبیتک کمالیله علاقه‌دار اولان هر شی اونی توصیف ایدر. فقط او شیئک، ربوبیتنه مظهر اولدیغی مناسبتیله، کمالنک ده محلّ تجلیسی اولور. فقط، او کمال ایله متّصف اولاماز.

ایکنجیسی: هر شیدن جنابِ حقّ نورینه بر قپو آچیلیر. بو قپولردن بریسنک قپانماسی، غیر متناهی سائر قپولرک ده قپانغسنى إستلزام ایتمز. فقط، هپسنک بر مفتاح ایله آچیلمه‌سی ممکندر.

اوجنجیسی: علم محیطدن إنعکاس ایدن قدر، هر شیده أسماء نوریه‌دن بر حصّه ترسیم ایتمشدیر.

دردنجیسی: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً

بو آیتلرک صراحتنه گوره، هر شیئک وجودی "کن" آمریله باغلی اولدیغی گبی؛ بتون أشیانک ایجاد و صوگره‌دن إحیالری، بر نفس واحدنک ایجاد و إحیاسی گبیدر. دیمک ایجاد جنابِ حقّه إسناد ایدیلیرسه، بو قدر راحت و قولای اولور. امّا أسیابه ویا أشیانک کندیلرینه إسناد ایدیلدیگی زمان، بتون عقلانک و أبلهلرک حکملرندن نشئت ایدن محالاتی قبول ایتمه‌لری لازم گلیر.

إعلم أيّها العزيز! قرآن معجز البیان، حقیقتلری ضروب أمثال ایله بیان ایدیور. چونکه دائره الوهیته عائد حقائق مجرّده، دائره ممکناتده آنجق مثالر ایله تمثّل و توضّح ایدر. ممکن و مسکین اولان انسان ده، دائره امکانده مثالره باقهرق، فوقنده بولونان دائره وجوبک شئوناتی، أحوالی دوشونور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! هر شیئک ایچنه ملکوت، طیشنه ده ملک دینیر. بو
 إعتبارله انسان ایله قلب، بربرینه هم ظرف، هم مظلوف اولور. چونکه انسان
 ملک جهتيله قلبه ظرف اولور. ملکوت جهتيله ده مظلوف اولور.

بو قاعده عرش ایله کون حَقَّنده ده تطبیق ایدیلیر. شویله که: عرش؛ ظاهر،
 باطن، اَوَّل، آخر إسملرینک خلیطه و قاریشیغیدر. بو خلیطه ده داخل اولان
 إسم ظاهر إعتباريله عرش، ملک؛ کون، ملکوت اولور. إسم باطن
 إعتباريله عرش، ملکوت؛ کون، ملک اولور. دیمک عرشه إسم ظاهر نظریله
 باقیلیرسه؛ کندیسى ظرف، کون ده مظلوف اولور. إسم باطن گوزيله
 باقیلیرسه؛ کندیسى مظلوف، کون ظرف اولور. و کذا إسم اَوَّل إعتباريله
﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ آیتنک إشارت ایتدیگی کُونُک

بدایتی ایچنه آلیور. و إسم آخر إعتباريله **﴿سَقْفُ الْجَنَّةِ عَرْشُ الرَّحْمَنِ﴾**
 حدیث شریفنک ایماء ایتدیگی کُونُک نهایتی ایچنه آلیور.

دیمک عرش اويله بر خلیطه در که، شو درت إسمدن آلدیغی حصّه لر ایله
 کون و وجودک صاغنی، صولنی، اوستنی و آلتنی إحاطه ایتمش اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز!

عجز، ندانک معدنیدر. إحتیاج دعانک منبعیدر.

فیا ربّی، یا خالقى، یا مالکى! سنى چاغیرمقده حَجَّتَم حاجتمدر. سکا
 یاپدیغم دعالدرده عُدَّتَم فاقتمدر. وسیلهم فقدانِ حيله و فقرمدر. خزینه م
 عجزمدر. رأس المالم، أمّللرمدر. شفیع، حییک (علیه الصلاة والسلام) و
 رحمتکدر. عفو ایله، مغفرت ایله و مرحمت ایله یا الله یا رحمن یا رحیم! آمین!

ذیل الحباب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اولیله بر اللّٰهه حمد، مدح و ثنالر ایدرز که، شو عالم کبیر اونک ایجادیدر. و انسان دینیلن شو کوچک عالم ده اونک ایداعیدر. بری انشاسی، دیگری بناسیدر. بری صنعتی، دیگری صبغه سیدر. بری نقشی، دیگری زینتیدر. بری رحمتی، دیگری نعمتیدر. بری قدرتی، دیگری حکمتیدر. بری عظمتی، دیگری ربوبیتیدر. بری مخلوقی، دیگری مصنوعیدر. بری ملکی، دیگری مملوکیدر. بری مسجدی، دیگری عبدیدر. اوت بتون بو شیلر، اجزاسیله برابر اللّٰهک ملکی و مالی اولدیغی، اعجازواری سگه و مهرلیله ثابتدر...

﴿اللَّهُمَّ يَا قَيُّومَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ إِنَّا نَشْهَدُكَ وَجَمِيعَ مَصْنُوعَاتِكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَتُوبُ إِلَيْكَ وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ كَمَا يُنَاسِبُ حُرْمَتَهُ وَ كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَتِكَ وَ عَلَى إِلَهٍ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ﴾

إعلم أيّها العزيز! هر کیم کندیسنی اللّٰهه مال ایدرسه، بتون اشیا اونک لهنده اولور. و کیم اللّٰهه مال اولماسه، بتون اشیا اونک علیهنده اولور. اللّٰهه مال اولق ایسه، بتون اشیای ترک و هر شیئک اوندن اولدیغنی و اوکا رجوع ایتدیگنی بیلمکله اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! جنابِ حَقِّكَ سَكَا إِنْعام ایتدیگی وجود ایله وجوده لازم اولان شیلر، تملیک صورتیله دگلدر. یعنی، سنڭ ملک و مالک اولوب ایستدیگڭ گبی تصرّف ایتمک ایچون ویریلمه مشدر. آنجق او گبی نعمتلرده، اللّٰهڭ رضاسنه موافق تصرّف ایدیله بیلیر.

أوت بر مسافر، أو صاحبنڭ اِذننه و رضاسنه موافق اولمیه جق درجه ده، یمکلرده و سائر شیلرده اِسراف ایده مز.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! گوزلری کسوف طومش بعض آدملر، گوزلری اوڭنده وقوعه گلن غیر محدود خصوصی حشر و نشرلری کور گوزلریله گوردکلری حالده، قیامت کبرای و حشرِ عمومیه یی ناصل اِستغراب ایدیورلر؟ عجا چیچک آچوب، ثمره ویرن آغاجلرده هر سنه ایجاد ایدیلن میوه لَرڭ حشر و نشرلینی گوردکدن صوڭره حشرِ عمومی یی اِستبعاد ایدن صیقیلماز می؟ اگر اونلر شهودی بر یقین ایله حشرِ عمومی یی گورمک ایسترلرسه، (عقللرینی ده برابر بولوندیرمق شرطیله) یاز موسمنده کُرّه اَرْض باغچه سنه گیرسینلر. عجا آغاج دالرندن صاللانان او طاتلی، باللی، نظیف، لطیف قدرت معجزه لری او مخلوقاتِ لطیفه، اُولکیسنڭ یعنی ئولوب گیدن ثمراتڭ عینی ویا مثلی دگل میدر؟

اگر اِنسانلرده اولدیغی گبی او میوه لرده ده وحدتِ روحیه اولمش اولسه ایدی، گچمش و گلن یڭی میوه لر بربرینڭ عینی اولماز می ایدی؟ فقط روحلری اولمادیغی ایچون آرالرنده عینیته یاقین او یله بر مثلیت واردر که، نه عیندر و نه ده غیر کیفیت گوسترر. عجا ثمراتده کی بو وضعیتی گورن حشری اِستبعاد ایده بیلیر می؟

و کذا معنوی آسانسورلر ایله لازم اولان أرزاق و غدالرینی آغاچک یوکسک دالرینه چیقارتمقله، تبسملریله عرض دیدار ایدن طوت و قایصی گبی میوهلری قورو و جامد بر آغاجدن إخراج و ایجاد ایتمکله او قورو آغاجی عجیب بر وضعیتیه و حیاتدار آنتیقه بر شکله قویان قدرت اُزلیهیه حشر عمومی آغیر گلیر می؟ حاشا! بو لطیف، نازک مصنوعاتی او قورو آغاجلردن إخراج ایدن قدرته هیچ بر شی آغیر گلمز. بو بدیهی بر مسئلهدر. فقط گوزلری کور اولانلر گوره میورلر.

إعلم أيّها العزيز! قرآن معجز البیانک هر بر سورهسی، بتون قرآنک مندرجاتنی إجمالاً إحتوا ایتدیگی گبی، سائر سورهلرده ذکر ایدیلن مقاصد و مهم قصه‌لری ده تضمّن ایتمشدر. بونده کی حکمت، قرآنی تماماً اوقومغه وقتی مساعد اولیان ویا آنجق بر قسمنی ویا بر سوره‌سنی اوقویه‌بیلن إنسانلر، قرآنک هپسنی اوقومقدن حاصل اولان ثوابدن محروم قالماسیدر.

أوت مکلفین آراسنده بولونان اُمیلر آنجق بر سوره‌ی اوقویه‌بیلرلر. إعجاز قرآن اولری ده تام ثواب قزانمقدن محروم ایتمه‌مک ایچون، بو نکتۀ إعجازیه‌ی تعقیب ایده‌رک بر سوره‌ی تام قرآن حکمنده قیلمشدر.

إعلم أيّها العزيز! مادّیاتدن اولیان، بالخاصّه ماهیتلری متباین اولان بر چوققلقده تصرّف ایدن بر ذاتک، او چوققلغک هر بریسیله بالذّات مباشرت و معالجه‌سی لازم دگلدر.

أوت عسکر نفراتی آراسنده بر قوماندانک تصرّفاتی، تنظیماتی، آنجق أمر و إرادة‌سیله حصوله گلیر. اگر او قوماندانلق وظیفه‌لری و ایشلری نفراته حواله ایدیلیرسه، هر بر نفرک بالذّات مباشرت و خدمتیه ویا هر بر نفرک بر

قوماندان کسيلمسیله وجود بولا جقدر.

بناءً علیه جنابِ حَقِّ مخلوقاتنده کی تصرّفی، یالکز بر أمر و إرادة ايله اولور.
بالذات مباشرتی یوقدر. شمشک کائناتی تنویر ایتدیگی گی.

إعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! (*) إنسان، یاشایش وضعیتنجه، بر طاغدن قویوب سیل
ایچنه دوشن ویا یوکسک بر آپارتماندن دوشوب یوورالانان بر شخص گیدر.

أوت حیات آپارتمانی ییقیلیور. عمر طیاره سی شمشک گی گچیور. زمان ده
سیل دولابلرینی سرعتله چالیشدیریور. أرض سفینه سی ده، سرعتله گیدرکن
﴿تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ﴾ آیتنی اوقویور. سفینه أرض سرعتله یورورکن، دنیانک غیر
مشروع لَدَتلرینه اوزاتیلان أُلره زهرلی دیکنلرک باتاجغی دوشونولسون. بناءً علیه
او زهرلی دنیا اوقلرینه باقوب أَل اوزاتمه. فراقك أَلمی، تلاقی لَدَندن آغیردر.

أی نفسِ أُمّاره! سکا تابع دگلم. سن ایستدیگک شیئه عبادت ایت و
ایستدیگک شیئک پشینه دوش؛ بن آنجق و آنجق بنی یاراتوب، شمس و قمر و
أرضی بکّامسخرّ ایدن فاطرِ حکیم ذو الجلاله عبد اولورم.

و کذا قدر محیطنده اوچان طیاره عمره ویا حیات طاغلری آراسنده آچیلان
أُخدود و تونلرندن شمشک واری گچن زمانک شمندوفرینه بیندیره رک، أبد الآباد
مملکتکک إسکله سی حکمنده اولان قبر تونلک قپوسنه سَوَق ایدن خالقِ رَحْمَن
الرحیمدن مدد ایسته یورم.

و کذا هیچ بر شیئی دعالریمه، إستغاثه لریمه و نیازلریمه هدف إِتْخَاذ ایتهمم.

(*) أَهْمِیَّتِلِی.

آنچو گُرهُ اَرْضی حرکتہ گتیرن فلک چرخلرینی طور دیرمغه و شمس و قمرک
برلشدیرلمسیله زمانا حرکتی تسکین ایتدیرمگه و وجودک شاهقه لرندن
یووارلانونب گلن شو دنیایی ساکن قیلیمغه قادر اولان قدرتی نھایتسز ربّ ذو
الجلاله دعالربی، نیازلربی عرض و تقدیم ایدیورم. چونکه هر شیلہ علاقہ دار
آمال و مقاصدم واردر.

و کذا قلبه واقع اولان اُک اینجه، اُک گیزی خاطرہ لری ایشیتدیگی و قلبمک
میول و امللرینی تطمین ایتدیگی گی؛ عقل و خیالمک ده تمنی ایتدکلی سعادت
أبدیهی ویرمگه قادر اولان ذات اقدسدن ماعدا کیمسه یه عبادت ایتمیورم.
أوت دنیایی آخرته قلب ایتمکله قیامت قوپاران قدرت مقتدردر، عاجز دگلدر.
بر ذرّه او قدرتک نظرندہ گیزلنہ مز. شمس، بیوکلگنه گووہنہ رک او قدرتک اُلندن
قورتولاماز. أوت اونک معرفتیه املر لَدَتلره إنقلاب ایدر. أوت اونک معرفتی
اولمازسه، علوم اُوھامہ تحوّل ایدر. حکمتلر علّت و بلالره تبدّل ایدر. وجود
عدمہ إنقلاب ایدر. حیات ثولومه و نورلر ظلمتلره و لذائذ گناھلره تحوّل ایدر.
أوت اونک معرفتی اولمازسه، انسانک اُحبابی و مال و ملکى إنسانہ اُعدا و دشمن
اولولر. بقا بلا اولور، کمال هبا اولور، عمر هوا اولور. حیات عذاب اولور،
عقل عقاب اولور. آمال، آلامہ إنقلاب ایدر.

أوت اللّٰه عبّد و خدمتکار اولانہ هر شی خدمتکار اولور. بو ده، هر
شی اللّٰهک ملک و مالی اولدیغنی ایمان و إذعان ایله اولور.

أوت قدرت، إنسانی چوق دائرہ لرله علاقہ دار بر وضعیتده یاراتمشدر. اُک
کوچک و اُک حقیر بر دائرہ ده، انسانک اُلی یتیشہ بیله جک قدر إنسانہ بر
إختیار، بر إقتدار ویرمشدر. فرشدن عرشه، ازلدن اُبدہ قدر اُک گنیش دائرہ لرده
إنسانک وظیفه سی، یالکُز دعادر.

أوت ﴿قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ آیتِ کریمه سی، بو حقیقتی تنویر و إثباته کافیدر. اوپله ایسه، چوجغٹ الی یتیشه مدیگی بر شیئی پدر و والده سندن ایستدیگی گبی؛ عبد ده، عجز و فقریله ربّنه إلتجا ایدر و خالقندن ایستر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! أشیاده گورونن نوعی و فردی وحدتله، صانعه کی سرّ وحدتن نشئت ایتمشدر. چونکه قوّت طاغیلمیور. بر قسمنه چوق، بر قسمنه آز صرف ایدیلمله قدرته، قوّتک تجزّی و إنقسامی اولمایور. اگر وحدت اولماسه ایدی، قدرتک یاپدیغی صرفیاتده تفاوت اولسه ایدی، مصنوعاتده ده تفاوت و إنتظامسزلق اولوردی. دیمک قدرتک وحدتله برابر مصنوعاته یاپدیغی تصرّفی، شمسک تنویری گبیدر که، بر شمس واحد، جزء و کلّی بلا تفاوت هر شیئی ضیالاندریدیگی، تجلیسیله ده هر شیئک یاننده موجوددر. بناءً علیه ممکنات دائره سی أفرادندن توظیف ایدیلن مسکین، جامد، میّت و اسم نوره مظهر شمسده سرّ وحدت سایه سنده بو قدر إنتظاملی تصرّف اولورسه؛ شمس ازی، سلطان ابدی، قیوم سرمدی، واجب الوجود، واحد احدک مصنوعاته تصرّفی ناصل اولاجقدر؟

إِعلم أَيُّهَا العزيز! صانعک وحدتنه اُکّ صادق شاهدلردن برنجیسی: جزئی و کلّی أشیالرده گورونن وحدتله. چونکه هر هانگی بر شی ذره دن عالمه قدر وحدت ایله متّصف و علاقه داردر. اوپله ایسه، صانعه ده وحدت وار. اوپله ایسه، صانع اُحددر.

ایکنجیسی: هر شیده قابلیتنک لیاقتنه گوره بر کمال إتقان واردر. اُکّ عادی، کوچک نباتی و حیوانی بر شیده کور گوزلر بیله گوردکلری اوپله بر

آنتیقه اثر صنعت واردر که، انسانلری حیرتده بیراقیر.

اوچنجیسی: هر شیئک ايجاد و انشاسنده کی سهولتدر. گوزله گورونن صنعتده کی سهولت اثباته، دلیله محتاج دگلدر.

إعلم أيّها العزيز! كُرْهُ أَرْضِ مغازه سندن مأكولات و مشروبات و لباس و سائر إحتیاجلریكزی تأمین ایدیورسكز. پاره سز آلدیغكز بو ماللری إلهی خزینه دن آلمایوب برر برر أسبابه یاپدیراجق اولورسه كز، عجباً بر نار دانه سنی نه قدر زمانلرده ألدۀ ایدوب، نه قدر بهالی آلاجقسكز؟ چونكه او نار، بتون أشیاء ایله علاقه دارد. آز بر زمانده، آز بر قیمته حصوله كلمه سی إمكان خارجیدر. و عین زمانده اونده کی زینت، إنتظام، صنعت، رایحه، طات و قوقوگی لطیف شیلردن آكلاشیلیور که، او نار دانه سی اوپله بر صانعك مصنوعیدر که، ايجادنده کلفت و مباشرت یوقدر.

مسئله بویله اولدیغی حالده، حشراتك ذوق و هوسلرینی تطمین ایچون هر بر نقطه سنده بیك درلو إعجاز نكته لری بولونان او كُرْهُ أَرْضِ مغازه سنده کی أشیائك صانعی یا شعورسز، حسسز، إرادۀ سز، علمسز، إختیارسز، کمالسزدر که، بو قدر بول ذی قیمت آنتیقه أشیایی پاره سز طاغیتیور. بو باطل إحتمال، اثباته محتاج اولمیان بدیهی بر حقیقتدر. ویا او خزینه صاحبی او خزینہ یی آخرته گیتمك اوزره گلوب موقّۀ قالان انسانلره إلهی و رحمانی بر سفره اولارق یاراتمشدر. او خزینۀ غیبده أشیائك ايجادی "كُنْ" أمری ایله باغلیدر. و بتون أشیائك ملکوتیتلری سانترال گبی حکیم، قدیر، مرید، علیم بر واجب الوجودك یدِ قدرتنده در.

مع هذا او إلهی سفره ده کی آشیا یالکُزِ انسان و حیوانلرکُ لذت و ذوقلرینی تطمین ایچون دگلدر. هر بر فردِ مستهلکده ذوی الحیاته عائد جزئی فائده لردن باشقه اسماءِ إلهیه نك تجلیاتنه و فعالیتده کی أَسرار و شئوناته عائد غیر متناهی حکمتلر، غایه لر واردر. اوپله ایسه، بو ضیافتِ عامّه و بو فیضِ عامّکُ بر کور قوّتدن نشئت ایتمه سی و بو آشیانکُ ثمراتی سیل گی آقوب إتفاقی و تصادفکُ أَلنه حواله سی محالدر. چونکه او آشیانکُ إنتظاملی حکیمانه تشخّصاتی و شعورکارانه محکم خصوصیاتی کور تصادف و إتفاقی ردّ ایدیور. اوپله ده: او سفره رحمتده کی اوجوزلق و قولایلق و چوقلق او آشیانکُ بر جوادِ مطلقدن، بر حکیم مطلقدن، بر قدیر مطلقدن گلدیگی گوسترن شاهدلدر.

إعلم أی أسبابه مبتلا انسان! بیل که، سببکُ خلقی و سببیتکُ تقدیری و مسببکُ وجودینه لازم اولان شیلرله تجهیزی، قدرتنه نسبتله ذره لر و شمس لر مساوی اولان ذاتکُ "کن" آمریله مسببی خلق ایتمه سندن داها قولای، داها اکمل، داها أعلا دگلدر.

إعلم أیّها العزیز! دنیاده گورولن بالخاصّه نباتی و حیوانی حیاتلرده مشاهده ایدیلن عدملر، إعداملر، تبدّل و تحدّد أمثالدن عبارتدر. ایمانلی اولان کیمسه لر گوره زوال و فراقکُ آجیسی دگل، یرلرینه گلن أمثالرله وصالکُ لذتی حاصل اولویور. اوپله ایسه، ایمانه گل که، أمدن أمين اولاسک. قدره تسلیم اول که، سلامتده قالاسک.

إعلم أیّها العزیز! عصبيتِ جاهلیه، بربرینه تساند ایدوب یاردیم ایدن غفلت، ضالالت، ریا و ظلمتدن مرگب بر معجوندر. بونکُ ایچون ملّیتجیلر، ملّیتی معبود إتخاذ ایدیورلر. حمیتِ اسلامیه ایسه، نور ایماندن إنعکاس ایدوب

طالغه لاناں بر ضیادر.

إعلم أيّها العزيز! أهل إلحاد ايله و بالخاصّه آوروپا مقلد ليله مناظره ايله اشتغال ايدنلر بيوك بر تھلكه يه معروضدرلر. چونكه نفسلری تزكيه سز و امنیتسز اولماسی احتماليه تدريجاً خصم لرينه مغلوب اولور كه، بی طرفانه محاكمه دينيلن منصفانه مناظره ده نفس اماره يه امنیت ايديله مز. چونكه انصافلی بر مناظر، خیالی بر مناظره ساحه سنده، آرا صيره خصم نك لباسنی گيهر، اوڭا بر دعوا وکیل اولارق اونك لهنده مدافعه ده بولونور. بو وضعيتك تكراريله، دماغنده بر تنقيد لكه سنك حصوله گله جگندن، ضرر ويرر. لكن نيّتي خالص اولور و قوّته گووه نيرسه، ضرری يوقدر. بويله وضعيته دوشن بر آدمك چاره نجاتی، تضرّع و استغفاردر. بو صورتله او لكه بی ازاله ايديه بيلير.

إعلم أيّها العزيز! بو كره أرض مسافر خانه سی، انسانلرك ملك و مالی دگلدرد. آنجق انسانلر، عمله گبی او مسافر خانه نك چشيد چشيد ايشلرنده و تزييناتنده چالیشیرلر. اگر كره أرضك خارجدن يابانجی بریسی گلوب مسافر خانه نك بر معجزه و خارقه اولديغنه و انسانلرك ده عاجز، فقير حتاج اولدق لرينه دقت ايدرسه، بو انسانلر بو بنایه صاحب و صانع اولاجق بر اقتدارده دگلدرد، آنجق بويله خارقه بر مصنوعات صانعی ده معجزما اولديغنه قطعيتله حكم ايديه جكدرد. و بو انسانلر، او سلطان ازينك مقاصدينه چالیشان عمله لردر. بو عمله لر، آلدق لری اجرتلرندن ماعدا بو بنادن بر شيئه مالك و صاحب اولما دق لرينه تكراراً حكم ايديه جكدرد. و كذا او چيچكلرك ذوی الحياته قارشى گوستردیگی تودد لرينه و تحبب لرينه و تبسم لرينه دقت ايدن آڭلار كه: بر حكيم كريم طرفندن مسافر لرينه خدمتله موظف بر طاقم هدايا و بهايادر كه، صانع ايله مصنوع آراسنده بر وسيله تعارف و تحبب اولسون.

أَيُّهَا النَّفْس! سن هر بر اثرده مؤثرک عظمتی گورمک ایسته یورسک؛ فقط، خارجی اولان معناری ذهنی معنارده آرایورسک. أسماء حسنی نك هر بریسندہ بتون آسمانك شعاعاتی گورمک ایسته یورسک. هر بر لطیفه نك ذوقیله بتون لطائفك ذوقلرینی ذوق ایتمک ایسته یورسک. هر بر حسّه تابع اولان ایشلری و حاجتلری ایفا ایدرکن، بتون حسلریك ایشلرینی برابر گورمک ایسته یورسک. بوندن طولای اوهامه معروض قالیورسک.

إِعْلَم أَيُّهَا الْعَزِيز! بر نعمتك عمومی و هرکسه شامل اولماسی، قیمتك آزلغنه و اهمیتسزلگنه دلالت ایتمز. و او نعمتك بر قصد و إرادة دن گلمه مسنه أماره اولاماز. مثلاً: گوز نعمتك بتون حیوانلرده بولونماسی، سنك گوزه اولان شدت إحتیاجكی تخفیف ایتمدیگی گبی، گوزك قیمتنی تنقیص ایتمگه ده سبب اولاماز. و کذا خصوصی و تك بر نعمتك تصادفی ممکن اولسه بیله، عمومی بر نعمت بهمه حال بر منعك أثر قصد و إرادة سیدر.

إِعْلَم أَيُّهَا الْعَزِيز! هر بر ذی حیاتك حیاتنده غیر متناهی غایه لر واردر. بو غایه لردن ذی حیاته عائد آنحق بیگده بردر. باقی قالان غایه لر، غیر متناهی اولان مالکیتی نسبتنده حیاتنی ایجاد ایدن ذاته عائددر. اويله ایسه، بیوک بر مخلوقك کوچك بر مخلوقه تکبر ایتمگه حقّی یوقدر. و حقیقته نظرًا عبثیت ده یوقدر. چونکه بر حیاتك بتون فائده لری، بر ذی حیاته عائد دگلدر که، عبث اولسون. أوت سطح ارضده هر سنه یاپیلان ضیافت عامّه إلهیه نوع بشره خلیفه اولدیغی مناسبتیله بر إکرامدر. یوقسه هپسی اونك إستفاده سی ایچون دگلدر.

إِعْلَم أَيُّهَا الْعَزِيز! إنسانك ذهننه بعضًا شویله بر وسوسه گلیر، دیر: "سن ده عادی و بوجك گبی بر حیوانسك. حیوانلردن فضله نه قیمتك وار؟ هم ده

سماوات و اَرْضی یدِ قدرتنه آلاَن خالقِ ذو الجلاله قارشى نه مزیتك و نه گئی بر خدمتكَ وار كه، سنكله مشغول اولسون؟" بو وسوسه‌یه قارشى شویله بر حقیقتی دوشونمك لازم:

۱ - انسان غیر متناهی عجز و فقریله برابر جنابِ حقّه ایمانیله، قدرت و غنا و عزّتنه مظهر اولمشدر. ایشته بو مظهریتدن طولای انسان، حیوانیتدن ترقّی ایدوب خلیفه زمین اولمشدر.

۲ - جنابِ حق إحاطه قدرت و عظمتیله انسانك دعاسنی ایشیتیر، حاجاتنی گورور. و سماوات و اَرْضك تدبیری، او انسانى ده دوشونمگه مانع دگلدر.

سؤال: جنابِ حقّك جزئیات و خسیس أمرلر ایله اِشتغالی، عظمتنه منافیدر؟

الجواب: او اِشتغال، عظمتنه منافی دگلدر. بالعکس، عدم اِشتغالی عظمتِ ربوبیتنه بر نقیصه‌در. مثلاً: شمّك ضیاسندن بعض شیلرك محروم و خارج قالماسی، شمسه بر نقیصه اولور. مع هذا بتون شفاف شیلرده گورونن شمّك تمثالترینك هر بریسی، "شمس بنمدر. شمس یانمده‌در. شمس بنده‌در." دییه‌بیلیر. و ذرّه‌لر ایله شمّس آراسنده مزاحمه یوقدر. بتون مخلوقات (بالخاصّه) انسانلرده فردی اولسون، نوعی اولسون، شریف اولسون، خسیس اولسون) علم، اراده، قدرت اعتباریله جنابِ حقّك تجلیسنه مظهردر. هر بر شی، هر بر انسان، "الله یانمده‌در" دییه‌بیلیر. بالخاصّه انسانك ضعفی، فقری، عجزی نسبتنده جنابِ حقّك قریبّتی و هر بر شیك جنابِ حقّله مناسبتی اولقله برابر، او ده مناسبتداردر. و غیر متناهی عجز و فقری اولان انسان، غیر متناهی

قدرت و غنا و عظمتی اولان جنابِ حقله مناسبتی نه قدر لطیفدر.

تقدیس ایدرز او ذاتی که، اُک بیوک لطفی اُک بیوک عظمتہ، اُک یوکسک شفقتی اُک یوکسک جبروتہ إدخال ایتدیگی گی، نهایتسز قری نهایتسز بُعد ایلہ جمع ایدوب، ذرّہلر ایلہ شمسِلر آراسنده اخوتی تأسیس ایتمشدر. بربرینه ضد اولان بو شیلری جمع ایتمکله درجۀ عظمتنی بر درجه گوسترمشدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! إيمانه عائد بيلگيلردن صوگره اُک لازم و اُک مهمّ أعمال صالحه در. صالح عمل ايسه، مادّی و معنوی حقوقِ عبادہ تجاوز ایتمه مکله، حقوق اللّهی ده بِحَقّ ایفا ایتمکدن عبارتدر. أجنبیلردن آلینان مادّی بیلگیلر، صنعت و ترقّیاته عائد ايسه لازمدر. سفاهته دائر ايسه مضردر.

﴿اللَّهُمَّ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَارْحَمْ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَنَوْرُ قُلُوبِ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِنُورِ الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ وَنَوْرِ بُرْهَانَ الْقُرْآنِ وَعَظْمِ شَرِيعَةِ الْإِسْلَامِ آمِينَ﴾

حبّه

(جَنّتِ قرآنیہ نكْ ثمراتندن بر ثمره نكْ إحتوا ایتدیگی)

﴿حَبَّه مِی گُویَدْ﴾

﴿مَنْ شَاخَ دِرْحَمَ پُرْ اَزْ مِیَوَهْ تَوْحِیدْ یَكْ شَبَنَمَ اَزْ یَمْ پُرْ اَزْ لَوْلُؤْ تَمَحِیدْ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِیْنِ الْاِسْلَامِ وَ كَمَالِ الْاِیْمَانِ وَ الصَّلَاةِ وَ السَّلَامُ عَلٰی مُحَمَّدٍ

الَّذِیْ هُوَ مَرْكَزُ دَائِرَةِ الْاِسْلَامِ وَ مَنَبْعُ اَنْوَارِ الْاِیْمَانِ وَ عَلٰی اِلِهِ وَ صَحْبِهِ

اَجْمَعِیْنَ مَا دَامَ الْمَلَوَانِ وَمَا دَارَ الْقَمَرَانِ﴾

إِعْلَمْ أَيُّهَا الْعَزِيزُ! شو گوردیگك بیوك عالمه بیوك بر كتاب نظریله باقیدیرسه، نور محمدی (عصم) او كتابك كاتبنك قلمنك مرگبیدر. اگر او عالم کبیر، بر شجره تخیل ایدیلیرسه، نور محمدی هم چکردگی، هم ثمره سی اولور. اگر دنیا مجسم بر ذی حیات فرض ایدیلیرسه، او نور اونك روحی اولور. اگر بیوك بر انسان تصوّر ایدیلیرسه، او نور اونك عقلی اولور. اگر پك گوزل شعشعه لی بر جنت باغچه سی تخیل ایدیلیرسه، نور محمدی اونك عندلیبی اولور. اگر پك بیوك بر سرای فرض ایدیلیرسه، نور محمدی او سلطان ازلك مقرّ سلطنت و حشمتی و تجلیات جمالیه سیله آثار صنعتی حاوی اولان او یوكسك سراه ناظر و منادی و تشریفاتی اولور. بتون انسانلری دعوت ایدیور. او سرایده بولونان

بتون آنتیقه صنعتلری، خارقه‌لری و معجزه‌لری تعریف ایدیور. خلقی او سرای صاحبنه، صانعنه ایمان ایتمک اوزره جاذبه‌دار، حیرت‌آفرین دعوت ایدیور.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! خلقت شجره‌سنک ثمره‌سی إنساندر. معلومدر که، ثمره بتون أجزانک اُکملی و کوکدن اُک اوزاغی اولدیغی ایچون بتون أجزانک خاصیتلرینی، مزیتلرینی حاویدر. و کذا خلقتِ عالمک علّه غائیة حکمنده اولان چکردگی ینه إنساندر.

صوگره، او شجره‌نک ثمره‌سی اولان إنساندن بر دانه‌سنی شجره‌ اسلامیته چکردک اِتخاذ ایتمشدر. دیمک او چکردک، عالم اسلامیتک هم بانیسیدر، هم اساسیدر، هم گونشیدر. فقط او چکردگک چکردگی قلبدر. قلبک اِحتیاجات سائقه‌سیله عالمک انواعیله، أجزاسیله پک چوق علاقه‌لری واردر. أسماءِ حسنّیّ نك بتون نورلرینه اِحتیاجلری واردر. دنیای طولدیره‌جق قدر او قلبک هم امللری، هم ده دشمنلری واردر. آنجق، غنیّ مطلق و حافظِ حقیقی ایله اِطمئنان ایده‌بیلیر.

و کذا او قلبک او یله بر قابلیتی واردر که، بر خریطه ویا بر فهرسته گبی بتون عالمی تمثیل ایدر. و واحد اُحددن باشقه مرکزنده بر شیئی قبول ایتمیور. اُبدی، سرمدی بر بقادن ماعدا بر شیئه راضی اولمایور.

إنسانک چکردگی اولان قلب، عبودیت و اِخلاص آلتنده اسلامیت ایله اِسقا ایدیلمکله ایمانله اِنتباهه گلیرسه، نورانی، مثالی عالم اُمردن گلن اُمر ایله او یله بر شجره‌ نورانی اولارق یشیلله‌نیر که؛ اونک جسمانی عالمنه روح اولور. اُگر او قلب چکردگی بویله بر تربیه گورمزسه، قورو بر چکردک قالارق نوره اِنقلاب ایدنجه‌یه قدر آتش ایله یانماسی لازمدر.

و کذا او حَبَّهٔ قلب ایچون، پک چوق خدمتجی واردر که، او خادم لر قلبک حیاتیلله حیات بولوب اینبساط ایدرلرسه، قوجه مان کائنات اونلره تنزه و سیرانگاه اولور. حتّی قلبک خادم لرندن بولونان خیال (مثلا) اُکّ ضعیف، اُکّ قیمتسز ایکن، چپسده و زندانده قیدلی اولان صاحبنی بتون دنیاده گزدریر، فرحاندیریر. و شرقده نماز قیلانک باشنی حجر الأسودک آلتنه قویدیریر. و شهادت لرینی حجر الأسوده محافظه ایچون تودیع ایتدیریر.

مادام بنی آدم کائناتک ثمره سیدر. ناصلکه، بر خرمانده باشاقلر دوگولور؛ تصفیّه نتیجه سنده ثمره لر إستبقا و إدّخار ایدیلیر. بناءً علیه حشر میداننی ده بر خرماندر. کائناتک باشاق و ثمره سی اولان بنی آدمی إنتظار ایتمکده در.

إِعلم أَيّها العزیز! شو گورونن عمومی عالمده هر انسانک خصوصی بر عالمی واردر. بو خصوصی عالم لر، عمومی عالمک عینیدر. یالکّز عمومی عالمک مرکزی شمسدر. خصوصی عالم لرك مرکزی ایسه شخصدر. هر خصوصی عالمک آناختارلری او عالمک صاحبنده اولوب لطائفیله باغلیدر. او شخصی عالم لرك صفوتی، حسنی و قبحی، ضیاسی و ظلمتی، مرکز لری اولان اشخاصه تابعدر. اوت آیینده إرتسام ایدن بر باغچه حرکت، تغیر و سائر احوالنده آیینیه تابع اولدیغی گبی، هر شخصک عالمی ده مرکزی اولان او شخصه تابعدر. گولگه و مثال گبی.

بناءً علیه جسمنک کوچکلگنه باقوب ده گناهلرینی کوچک ظن ایتمه. چونکه قلبک قساوتندن بر ذره، سنک شخصی عالمک بتون ییلدیزلرینی کسوفه طوتدیریر.

إِعلم أَيّها العزیز! اوتوز سنه دن بری ایکی طاغوت ایله مجادله م واردر. بری انسانده در، دیگر ی عالمده در. بری "أنا" در، دیگر ی "طبیعت" در. برنجی

طاغوتی غیر قصدی، گولگه‌واری بر آئینه گبی گوردم. فقط او طاغوتی قصدًا ویا بالذات نظرِ اُهمّیته آلا نلر، نمرود و فرعون اولورلر.

ایکنجی طاغوت ایسه، اونی اِلْهی بر صنعت، رحمانی بر صبغة، یعنی نقشلی بر بویا شکلنده گوردم. فقط غفلت نظریله باقیلیرسه، طبیعت ظن ایدیلیر و مادیونلرجه بر اِلْه اولور. مع هذا او طبیعت ظن ایدیلن شی، اِلْهی بر صنعتدر. جنابِ حقّه حمد و شکرلر اولسون که، قرآنک فیضیله، مذکور مجادلهم هر ایکی طاغوتک ئولومیه و هر ایکی صنمک قیریلمه سیله نتیجه‌لندی.

أوت نقطه، قطره، ذره، شمه، حبه، حباب رساله‌لرمده إثبات و ایضاح ایدیلدیگی گبی؛ موهوم اولان طبیعت پرده‌سی پارچه‌لانه‌رق آلتنده شریعتِ فطریّه اِلْهیّه و صنعتِ شعوریّه رحمانیه گونش گبی اورتیه چیقمشدر. و کذا فرعونلغه دلالت ایدن "أنا" دن، صانع ذو الجلاله راجع اولان "هو" تبارز ایتدی.

إعلم أيّها العزيز! دنیاده سکا عائد چوق أمرلر واردر. اما نه ماهیتلرندن و نه عاقبتلرندن خبرک اولمایور. بری، جسدر. أوت جسدک گنج ایکن لطیف، ظریف و گوزل گل چیچگنه بکُزرسه ده، اختیارلغنده قورو و اویشمش قیش چیچگنه بکُزر و تحوّل ایدر.

بری ده، حیات و حیوانیتدر. بونک ده صوکی ئولوم و زوالدر.

بری ده إنسانیتدر. بو ایسه، زوال و بقا آراسنده متردّدر. دائم باقینک ذکرِ ایله محافظه‌سی لازمدر.

بری ده عمر و یاشایشدر. بونک ده حدودی تعیین ایدیلیمشدر. نه ایلری و نه ده گری بر آدم آتیلاماز. بونک ایچون اَلْم چکمه، محزون اولمه. تحمّلندن

عاجز، طاقتندن خارج اولديغك طول امل يوكنى يوكلنمه!

برى ده، وجوددر. وجود ذاتاً سنك ملكك دگلدر. اونك مالكى آنجق مالك الملكدر. و سندن داها زياده سنك وجوديگه شفقتليدر. بناءً عليه مالك حقيقيك دائره اُمرندن خارج او وجوده قاريشديغك زمان ضرر ويرمش اولورسك. (اميدسزلگى إنتاج ايدن حرص گي.)

برى ده بلا و مصيبتلردر. بونلر زائلدر، دواملرى يوقدر. زواللرى دوشونولورسه، ضدلرى ذهنه گلير، لذت ويرر.

برى ده، سن بوراده مسافرسك و بورادن ده ديگر بر يره گيده جكسك. مسافر اولان كيمسه، برابرجه كتوره مديگى بر شيئه قلبنى باغلاماز. بو منزلدن آيريلديغك گي، بو شهردن ده چيقه جقسك. و كذا بو فاني دنيا دن ده چيقه جقسك. اويله ايسه، عزيز اولارق چيقمغه چاليش. وجوديكي موجودينه فدا ايت. مقابلنده بيوك بر فيآت آلا جقسك. چونكه فدا ايتمديگك تقديرده، يا باد هوا زائل اولور، گيدر؛ ويا اونك مالى اولديغندن ينه اوگا رجوع ايدر.

اگر وجوديگه اعتماد ايدرسهك، عدمه دوشرسك. چونكه آنجق وجودك تركيله وجود بولونه بيلير. و كذا وجوديگه قيمت ويرمك فكرنده ايسهك، او وجوددن سنك الكده آنجق بر نقطه قالا بيلير. بتون وجودك جهات اربعه سيله عدملر ايچريسند قالير. اما او نقطه يي ده اُندن آتارسهك، وجودك تام معناسيله نورلر ايچنده قالير.

برى ده دنيا نك لذتليدر. بو ايسه، قسمته باغليدر. طلبنده قلّقه دوشر. و سرعت زوالى اعتباريله عقلى باشنده اولان اونلرى قلبنه آلوب قيمت ويرمز.

دنیانڭ عاقبتی نه اولورسه اولسون، لڏانڏی ترک ایتمک اولادر. چونکه عاقبتڭ یا سعادتدر، سعادت ایسه شو فانی لڏانڏڭ ترکیله اولور. ویا شقاوتدر. ئولوم و إعدام إنتظارنده بولونان بر آدم، سهپانڭ تزیین و سوسلندیرلمسندن ذوق و لذت آلابیلیر می؟ دنیاسنڭ عاقبتی کفر سائقه سیله عدم مطلق اولدیغی توهم ایدن آدم ایچون ده، ترک لڏانڏ اولادر. چونکه او لڏانڏڭ زوالیله وقوعه گلن خصوصی و مقید عدملردن عدم مطلقک اَلم المری هر دقیقه ده حسّ ایدیلیور. بو گبی لذتدر، او المله غلبه ایده مز.

إعلم أيّها العزيز! مرعای تجاوز ایدن قویون سوروسنی چویرتمک ایچون چوبانڭ آتدیغی طاشلره مُصاب اولان بر قویون، لسانِ حاليله: "بز چوبانڭ آمری آلتنده یز. او بزدن داها زیاده فائده مزی دوشونور. مادام اونڭ رضاسی یوقدر، دونه لم." دییه کندیسی دونه، سوری ده دونه.

أی نفس! سن او قویوندن فضله عاصی و ضالّ دگلکڭ. قدردن سڭا آتیلان بر مصیبت طاشنه معروض قالدیغڭ زمان، **﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾** سویله و مرجع حقیقی یه دون، ایمانه گل، مکدر اولمه. او سنی سندن داها زیاده دوشونور.

إعلم أيّها العزيز! قلبڭ امور دنیویه ایله قصدًا إشتغال ایتمک ایچون یارادیلیمش اولمادیغی شویله جه ایضاح ایدیله ییلیر: گوروپوز که، قلب هانگی بر شیئه آل آتارسه، بتون قوتیله، شدتیه او شیئه باغلانیر. بیوک بر إهتمام ایله آلنه آلیر، قوجاقلار. و أبدی بر دوامله اونڭ ایله برابر قالمق ایسته یور. و اونڭ حقّنده تام معناسیله فنا اولور. و اَک بیوک و اَک دواملی شیلرڭ پشنده در، طلبنده در. حالبوکه امور دنیویه دن هر هانگی بر أمر اولورسه، قلبڭ ایستک و

آمالنه نظرًا بر قیل قدردر. دیمك قلب، اُبد الآباده متوجّه آچیلمش بر پنجره در. بو فانی دنیایه راضی دگلدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآن، سمان نازل اولمشدر. و اونك نزوليله سماوی بر مائده و بر سفره إلهیه ده نازل اولمشدر. بو مائده، طبقاتِ بشرکِ إشتها و استفاده لینه گوره آیریلمش صفحه لری حاویدر. او مائده نك سطحنده، یوزنده بولونان ایلک صفحه طبقه عوامه عائددر. مثلاً: ﴿أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا﴾ آیت کریمه سی، بشرکِ برنجی طبقه سنه شو معنایی إفهام و إفاده ایدیور:

سماوات، آياز، بلوطسز، یاغموری یاغدیراجق بر قابلیتده اولمادیغی گبی، ارض ده قوپ قورو، نباتاتی یتیشدیره جك بر شکلده دگلدر. صوگره ایکسینك ده یاپیشقلق لینی ازاله و فَتَق ایتدك. بریسندن صولر اینمگه، اوته کیسندن نباتات چیقمغه باشلادی. مذکور آیتك إفاده ایتدیگی شو معنایه دلالت ایدن ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ آیت کریمه سیدر. چونکه حیوانی و نباتی اولان حیاتلری قورویان غدالر آنجق ارض و سمانك ازدواجندن تولد ایده بیلیر.

مذکور آیتك طبقه عوامه عائد صفحه سنك آرقه سنده شویله بر صفحه ده واردر که: نور محمدیدن (عصم) یارادیلان ماده عجینیه دن، سیارات ايله شمسك او نورك معجون و خمورندن انفصال ایتدیرلمسنة ایشارتردر. بو صفحه بی دلالتیله تأیید ایدن ﴿أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي﴾ اولان حدیث شریفدر.

ایکنجی مثال: ﴿أَفَعَيْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾

اولان آیت کریمه نك طبقه عوامه عائد صفحه سنده شو معنا واردر:

"اونلر، داها عجیب اولان برنجی یارادیلشیرینی شهادتله إقرار ایتدکلیر
حالده، داها أهون، داها قولای ایکنجی یارادیلشیرینی اوزاق گوروپورلر." شو
صفحه‌نک آرقه‌سندده حشر و نشرک پک قولای اولدیغنی تنویر ایدن بیوک بر
برهان واردر.

أی حشر و نشری إنکار ایدن قفاسز! عمرکده قاچ دفعه جسمکی تبدیل
ایدیورسک. صباح و آقشام ألبسه‌کی دگیشدیردیگک گبی هر سنه‌ده بر دفعه
تمامیله جسمکی تبدیل و تجدد ایدیورسک، خبرک وار میدر؟ بلکه هر سنه‌ده،
هر گونده جسمکدن بر قسم شیلر ئولور، یرینه أمثالی گلیر. بونی هیچ
دوشونه‌مییورسک. چونکه قفاک بوشدر. اگر دوشونه‌بیلسیدک، هر وقت عالمده
بیگلرجه نمونه‌لری وقوعه گلن حشر و نشری إنکار ایتمزدک. دوقتوره گیت،
قفاکی تداوی ایتدیر.

إعلم أیها العزیز! نفسک بلاهت و حماقتنه باق که، بر ربّ مختار حکیم
طرفندن تربیه ایدیلدیگنی و او ربّ حکیمک مملوک و مصنوعی اولدیغنی بیلدیگنه
و بو تملک و تربیه‌نک بتون أفراد، أنواع، أجناسده جاری اولمقله مسئله‌نک بر
قاعدۀ کلیه شکلنی آلدیغنه و بو فیضک شموللی اولمقله بر نوع إجماع و فعلی بر
تصدیقه مظهر اولدیغنه نظرًا قانون و دستور شکلنده اولان حادثیه و کسب
کلیت ایدن قاعدیه باقهرق قناعت و إطمئنان ایتمه‌سی لازم ایکن، بتون آفاقی
جلوه‌لندیرن تجلیاتِ أسمایی (کندیسی ده او جلوه‌لرده حصّه‌دار اولدیغنی حالده)
واسطۀ تستر و علامتِ إهمال صانیور. گویا او نفسک فوقنده اونک بتون أحوالی
قونترول ایدن کیمسه یوقدر. و کندیسنی، یاپدیغنی فعللرنده فعل ایچنده مستتر
"هو" گبی گوروپور. تجلیاتک گنیشلگنی إمتناعه، بیوکلگنی عدمه حمل ایتمکله
شیطانی بیله یاپدیغنی مغالطه‌دن اوتانديریور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! نفس دائما اضطرابلر، قَلْقَلر ايچنده اوهامدن قورتولوب
توگله ياناشمییور. حُکم قدره راضی اولمایور. حالبوکه شمسك طلوع و غروب
معین و مقدر اولدیغی گبی، انسانك ده بو دنیاده طلوع و غروب و سائر
مقدراتی، قلم قدر ایله جبهه سنده یازیلیدر. ایسترسه باشنی طاشه وورسون که،
او یازیلری سیلسین؛ فقط باشی قیریلیر، یازیلره بر شی اولماز ها!

و إِلَّا محقق بیلسین که: سماوات و أرضك خارجنه قاجوب قورتولامیان
إنسان، خالق کلّ شیئك ربوبیتنه محبتله رضاداده اولمالیدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! بر شیئك صانعی، او شیئك ایچنده اولورسه، آرالرنده تام بر
مناسبت لازمدر. و مصنوعاتك عددنجه صانعلك چوغالماسی لازمدر. بو ایسه
محالدر. اويله ایسه صانع، مصنوع ایچنده اولماز. مثلاً: مطبعه ایله تکثیر
ایدیلن بر کتاب، ینه بر آدمك قلمیله یازیلیور. او کتابك نقشلی، حرفلری؛
کندیسندن سنبلنمز. کاتب ده او کتابت صنعتی ایچنده دگلدیر. و إِلَّا،
انتظامدن چیقار. اويله ایسه، مصنوعاتك نقشلی کندیسندن دگلدیر. آنجق،
قدرت قلمیله قدرك تقدیری اوزرینه یازیلیور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! عقلك پك غریب بر حالی واردر. اويله بر ید طولی
صاحبیدر که، بعضاً کائناتی إحاطه ایتمکله قوجاغنه آلییور. بعضاً دائره
إمكاندن چیقار، اُك یوکسك دائره لره مداخله یه چالیشیر. بعضاً ده بر قطره
صوده بوغولور، بر ذره ایچنده یوق اولور، بر قیلده غائب اولور. مع هذا
هانگی شیده فنا و غائب اولورسه، بتون وارلغی او شیئه منحصر اولدیغی بیلیر.
و هانگی بر نقطه یه گیرسه، بتون عالمی برابرجه گوتورمك ایستگنده در.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! أكر دنيانك ويا وجودك ملكيتي، ظليتي سنده ايسه تعهد، تحفظ، قورقو كلفتريله نعمتلردن لذت آلامازسك، دائما راحتسز اولورسك. چونكه نقصانلري تدارك، موجودلري تلف اولمقدن محافظه ايله دائما اوهام، قورقور، مشقتلره محل اولورسك. حالبوكه او نعمتلر، منعم كريمك تعهدى آلتنده در. سنك ايشك اونك سفره احسانندن يه يوب ايچمكله شكر ايتمكدور. شكرده بر زحمت يوقدر. بالعكس نعمتك لذتني آرتديرر. چونكه شكر، نعمته انعامي گورمك ديمكدور. انعامي گورمك، نعمتك زوالندن حاصل اولان المي دفع ايدر. زيرا نعمت زائل اولديغنده، منعم حقيقي اونك يريني بوش بيراقماز، مثليه طولديرر و تجددندن لذت آليرسك.

أوت ﴿وَ آخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ اولان آيت كريمه، حمدك عين لذت اولديغنه دلالت ايدر. چونكه حمد، انعام شجره سني، نعمت ثمره سنده گوسترر. و بو وسيله ايله زوال نعمتك تصورندن حاصل اولان المي زائل اولور. چونكه شجره ده چوق ثمره واردر، بري گيدرسه اوته كيسى يرينه گلير. ديمك حمد، عين لذتدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! آفاقي معلومات، يعنى خارجدن، اوزاقلردن آلينان معلومات، اوهام و وسوسه لردن خالى اولاميور. اما بالذات وجداني بر شعوره محل اولان انفسى و داخلى معلومات ايسه، اوهام و احتماللردن تميزدر. بناءً عليه مركزدن محيطه، داخلدن خارجه باقمق لازمدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! كُرهُ أرضى بر كوى شكلنه صوقان شو مدنيت سفييه ايله غفلت پرده سى پك قالينلاشمشدر. تعديللى، بيوك بر همته محتاجدر. و كذا بشريت روحندن دنيايه ناظر پك چوق منفذلر آچمشدر. بونلرك قياتيلماسى

آنَجق اللّٰهْ لطفنه مظهر اولانلره میسر اولور.

إِعلم أَيُّها العزيز! بر ذرّه، قوجه مان شمسی تجلّی ايله، یعنی إنعكاس إعتباريله إستيعاب ايدر، ايچنه آلير. فقط کوچوچك ايكي ذرّه يي بِالذّات یعنی حجلری إعتباريله ايچنه آلاماز. بناءً عليه ياغمورك شمسك تمثالنه معكس اولان قطره لری گبی، كائناتك ذرّات و مركّباتی، علم و إرادیه مستند قدرت نورانیّه أزلیه نك (تجلّی و إنعكاس إعتباريله) لمعه لینه مظهر اولاییلرلر. فقط گوزك ايچنده کی بر حجیره ذرّه سی، "أعصاب، أوردّه، شرایین" ده تأثیرلری گورونن بر قدرت، شعور و إرادیه منبع اولاماز. بو عجیب صنعت، منتظم نقش، اینجه حکمتك إقتضاسنه گوره كائناتك هر بر ذرّه سی، هر بر مركّباتی، الوهیته مخصوص محیط و مطلق صفتلره منبع و مصدر اولماسی لازم گلیر. ویا او صفتلر ايله متّصف شمس أزلینك تجلّیات لمعه لینه معكس اولمالری لازمدر.

برنجی شقده كائناتك ذرّاتی عددنجه محالات واردر. بناءً عليه هر بر ذرّه او بیوك یوكك تحمّلندن عاجز اولدیغنی إقرار ايله "موجد، خالق، ربّ، مالك، قیوم آنجق اللّٰهدر" دییه شهادتنی إعلان ايدر. و كذا هر بر ذرّه، هر بر مركّبات، مختلف لسان و دلالترلره شو بیتی ترم ایدیورلر:

﴿عِبَارَاتُنَا شَتَّى وَحُسْنُكَ وَاحِدٌ وَكُلُّ إِلَى ذَاكَ الْجَمَالِ يُشِيرُ﴾

أوت هر بر حرف کندی وجودینه بر وجهله دلالت ايدر. اما كاتبك، صانعك وجودینه چوق وجهلره دلالت ايدر. أوت...

﴿تَأَمَّلْ سُطُورَ الْكَائِنَاتِ فَإِنَّهَا ۞ مِنَ الْمَلَأِ الْأَعْلَى إِلَيْكَ رَسَائِلُ﴾

إِعلم أَيُّهَا العزيز! جام، صو، هوا، عالم مثال، روح، عقل، خیال، زمان و سائرہ گبی، تجلّی تمثال عکسلرہ محل و مظهر اولان چوق شیلر واردر. مادّیات کثیفہ ناک تمثاللری ہم منفصل، ہم ئولو حکمنده درلر. چونکہ أصللرینہ غیر اولدقلری گبی، أصللرینک خاصیتلرندن ده محرومدرلر. نورانیلرک تمثاللری ایسه، أصللریله متّصل و أصللرینک خاصیتلرینہ مالک و أصللرینہ غیر دگللردر. بناءً علیہ جناب حق شمسک حرارتنی حیات، ضیاسنی شعور، ضیاده کی رنکلی طویغو گبی یایمش اولسه ایدی، سنک الکده کی آیینده تمثّل ایدن شمسک تمثالی سنکله قونوشه جقدی. چونکہ او، تمثالنده اولدقجه حرارتی، ضیاسی، رنکلی اولوردی. حرارتیله حیات بولوردی، ضیاسیله شعورلی اولوردی، رنکلی ایله ده طویغولی اولوردی. بویله اولدقدن صوگره، سنکله قونوشه بیلیردی. بو سرّه بناءً در که، رسول اکرم (ع ص م) کندیسنه اوقونان بتون صلوات شریفه یه بر آنده واقف اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! **سبحان الله و الحمد لله** جمله لری، جناب حقّی جلال و جمال صفتلریله ضمناً توصیف ایدیورلر. "جلال" صفتنی تضمّن ایدن "**سبحان الله**"، عبدک و مخلوقک اللّهدن بعید اولدقلرینہ ناظردر.

جمال صفتنی ایچنه آلان "**الحمد لله**"، جناب حقّک رحمتیله عبده و مخلوقاته قریب اولدیغنه إشارتدر. مثلاً بری قرب، دیگری بُعد اولمق اوزره بزه ناظر شمسک ایکی جهتی واردر. قرب جهتیله حرارت و ضیایی ویریور. بُعد جهتیله إنسانلرک مضرتلرندن طاهر و صافی قالیور. بو إعتبارله إنسان شمسّه قارشى یالکز قابل اولاییلر، فاعل و مؤثر اولاماز.

كذلك (بِلا تشبيه) جنابِ حق رحمتيله بزه قریب اولدیغی جهتله اوڭا حمد ایدیورز. بز اوندن اوزاق اولدیغمز جهتله اونى تسبیح ایدیورز. بناءً علیه رحمتيله قربنه باقارکن حمد ایت. اوندن بعید اولدیغنه باقارکن، تسبیح ایت. فقط هر ایکی مقامی قاریشدیرمه و هر ایکی نظری برلشدیرمه که، حق و إستقامت ملتبس اولماسین. لکن إلتباس و مزج اولمادیغی تقدیرده، هر ایکی مقامی و هر ایکی نظری هم تبدیل، هم جمع ایده بیلیرسڭ. اوت "سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ" هر ایکی مقامی جمع ایدن بر جمله در.

إعلم أيها العزيز! درت شی ایچون دنیای کسبًا دگل، قلبًا ترك ایتمک لازمدر:

۱ - دنیانڭ عمری قیصه اولوب، سرعتله زوال و غروبه گیدر. زوالڭ اُمیله، وصالڭ لذتی زوال بولویور.

۲ - دنیانڭ لذائذی زهرلی باله بڭزر. لذتی نسبتنده اُمی ده واردر.

۳ - سنی إنتظار ایتمکده و سنڭ ده سرعتله اوڭا طوغری گیتمکده اولدیغڭ "قبر"، دنیانڭ زینتلی، لذتلی شیلرینی هدیه اولارق قبول ایتمز. چونکه دنیا اهلنجه گوزل عدّ ایدیلن شی، اوراده چرکیندر.

۴ - دشمنلر و حشراتِ مضرّه آراسنده بر ساعت طورمقله دوست و بیوکلر مجلسنده سنه لرجه طورمق آراسنده کی موازنه، قبر ایله دنیا آراسنده کی عین موازنه در. مع هذا، جنابِ حق ده بر ساعتلك لذتی ترك ایتمگه دعوت ایدیور که، سنه لرجه دوستلرڭله برابر راحت ایده سڭ. اويله ایسه، قیدلی و کلبچه لی اولارق سَوَق ایدیلمزدن اَوَّل، اللّٰهڭ دعوتنه إجابت ایت.

فسبحان الله، جنابِ حقّك انسانلره فضل و كرمی او قدر بیوكدر كه، انسانه وديعه اولارق ویردیگی مالی، بیوك بر ثمنی ایله انساندن صاتون آلیر، إبقا و حمایه ایدر. اُگر انسان او مالی تملك ایدوب الله صاتمازسه، بیوك بر بلایه دوشر. چونكه او مالی عهدہ سنه آلمش اولویور. حالبوكه، قدرتی تعهده کافی گلمیور. چونكه آرقه سنه آلیرسه، بلی قیریلیر؛ اُلی ایله طوتارسه، قاپچار، طوتولمز. النهایه مجّاناً فنا اولور گیدر، یالکڑ گناهلری میراث قالیر.

إعلم أيّها العزيز! گیجه یه بکزهین گنجلگم زمانده گوزلم اویومش ایدی، آنجق إختیارلق صبا حیلّه اویاندم، مثالنده اولان: ﴿وَعَيْنِي قَدْ نَامَتْ بِلَيْلٍ شَبِيبَتِي * وَلَمْ تَنْتَبِهْ إِلَّا بِصُبحٍ مَشِيبٍ﴾ شعرک شمولنه داخلیم. چونكه گنجلگمده اُك یوکسک بر إنباه شاهقه سنه چیقیدیغمی صانیوردیم. شیمدی آکلا یورم كه، او إنباه إنباه دگلمش. آنجق اویقونك اُك درین قویوسنده بولونمقدن عبارت ایمش. بناءً علیه مدنیلرک إفتخار ایله دم ووردقلری تنور إنباهلری، بنم گنجلك زمانده کی إنباه قبیله سندن اولسه گرکدر.

اونلرک مثالی، رؤیاسنده گویا اویانوب، رؤیاسنی خلقه حکایه ایدن نائم مثلیدر. حالبوكه رؤیاسنده اونك او إنباهی، اویقونك خفیف پرده سندن درین و قالین بر پرده یه إنتقال ایتدیگنه إشارتدر. بویله بر نائم ئولو گبیدر. یاری بچق اویقوده بولونان انسانلری ناصل ایقاظ ایده بیلیر؟

أی اویقوده ایکن کندیلمی آییق ظن ایدنلر! امور دینیّه ده مسامحه ویا تشبّهله مدنیلره یاناشمایك. چونكه آرامزده کی دره پك دریندر. طولدیروب خطّ مواصله یی تأمین ایده مزسکڑ. یا سز ده اونلره إلتحاق ایدرسکڑ ویا ضالاته دوشر بوغولورسکڑ.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! معصيتك ماهيتنده، بِالخاصّه دوام ايدرسه، كفر تخمى واردر. چونكه او معصيته دوام ايدن، الفت پيدا ايدر. صوگره اوڭا عاشق و مبتلا اولور. تركنه اِمكان بولاميه جق درجه يه گلير. صوگره او معصيتك عقابه موجب اولماديغنى تمّئيه باشلار. بو حال بويله جه دوام ايتدكجه، كفر تخمى يشيللنمگه باشلار. النهاية، گرک عقابى و گرک دار العقابى إنكاره سبب اولور.

و كذا معصيته ترتّب ايدن خجالتدن طولاي، او معصيتك معصيت اولماديغنى اِدّعا ايتمكله، او معصيته مطّلع اولان ملكلرى بيله إنكار ايدر. حتّى شدّت خجالتدن يوم حسابك گلميه جگنى تمّئى ايدر.

شايد يوم حسابى نفي ايدن اَدنا بر وهمى بولورسه، او وهمى قوجه مان بر برهان عدّ ايدر. النهاية ندامت ايدوب ترك ايتمه ينلرك قلى كسوفه طوتولور، محو اولور گيدر. (الْعِيَاذُ بِاللّٰهِ)

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآنِ معجز البيانك إعجاز و بلاغته دائر "لمعات" نامنده كى اُترنده ايضاح ايديلن بعض لمعه لرى ديگلييه جكسك:

۱ - قرآنك اوقونوشنده يوكسك بر سلاست واردر كه، لسانلره آغير گلمز.

۲ - بيوك بر سلامت واردر كه، لفظًا و معنًا خطادن سالمدر.

۳ - آيتلر آراسنده بيوك بر تساند واردر كه، كارگير بنالر گي، آيتلرى بربرينه طايانه رق بُنيّة قرآنيه ي صارصيلمقدن وقايه ايدويور.

۴ - بيوك بر تناسب، تجاوب، تعاون واردر كه؛ آيتلرى بربرينه اجنبى اولماديغى گي، بربرينك وضوحنه يارديم، إستيضاحنه جواب ويرويور.

- ۵ - پارچه پارچه، آیری آیری زمانلرده نازل اولدیغی حالده، شدّت تناسبدن صانکه بر دفعهده نازل اولمشدر.
- ۶ - أسباب نزول آیری آیری و متباین اولدیغی حالده، شدّت تسانددن صانکه سبب بردر.
- ۷ - مکرّر متفاوت سؤالره جواب اولدیغی حالده، شدّت إمتزاج و إتحاددن صانکه سؤال بردر.
- ۸ - متعدّد، متغایر حادثاته بیان اولدیغی حالده، کمال إنتظامدن صانکه حادثه بردر و بر حادثهیه جوابدر.
- ۹ - "تنزّلاتِ إلهیه" ایله تعبیر ایدیلن مخاطبلرک فہملرینه یاقین و مناسب اُسلوبلر اوزرینه نازل اولمشدر.
- ۱۰ - بتون زمان و مکانلرده گلوب گچن انسانلره توجیه کلام ایتدیگی حالده، سهولت بیاندن طولای صانکه مخاطب بردر.
- ۱۱ - إرشادک غایه لرینه ایصال ایچون تکرارلری تحقیق و تقریری إفاده ایدر. مع هذا، تکرارلری خلل ویرمز. إعاده سی، ذوقی إزاله ایتمز. تکرر ایتدکجه مسک گی قوقار.
- ۱۲ - قرآن قلبره قوت و غدادر. روحلره شفادر. غدانک تکراری قوتی آرتیرر. تکرر ایتمکله داها مألوف و مأنوس اولدیغندن، لذتی آرتار.
- ۱۳ - انسان مادّی حیاتنده؛ هر آنده هوایه، هر وقت صویه، هر زمان و هر گون غدایه، هر هفته ضیایه محتاجدر. بونلرک تکرری حدّ ذاتنده تکرر اولمایوب، إحتیاجلرک تکرری ایچوندر. کذالك انسان حیاتِ روحیه سی جهتیه قرآنده ذکر ایدیلن بتون نوعلره محتاجدر. بعض نوعلره هر آنده محتاجدر.

"هُوَ الله" گئی. چونکہ روح بونک ایلہ نَفَسِ آلییور. بعض نوعلرہ ہر وقت، بعضلرینہ ہر زمان محتاجدر. ایشته حیاتِ قلبیہنک احتیاجلرینہ بناءً قرآن تکرارلر یاپییور. مثلاً: "بِسْمِ الله"، ہواءِ نسیمی گئی قلبی و روحی تطمین ایتدیگندن کثرتِ احتیاجہ بناءً قرآنده چوق تکرار ایدیلمشدر.

۱۴ - قصّہ موسیٰ گئی بعض حادثاتِ جزئیہنک تکراری، او حادثہنک بیوک بر دستوری تضمّن ایتدیگنہ اشارتدر.

خلاصہ: قرآن ہم ذکردر، ہم فکردر، ہم حکمتدر، ہم علمدر، ہم حقیقتدر، ہم شریعتدر، ہم صدرلرہ شفا، مؤمنلرہ ہدا و رحمتدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! فطرتِ إنسانیهنک غریب بر حالی، غفلت زمانندہ لطائف ایلہ حواسک حکملرینی، إلباس ایلہ بربرینہ بگزہتیر، تفریق ایدہمز. مثلاً: آل ایلہ گوزی بربرینہ بگزہتوب خدمتلرینی و وظیفہلرینی تفریق ایدہمہین بر مجنون، یوکسکده گوزیلہ گوردیگی بر شیئی آلمق ایچون آلی اوزاتییور. آل گوزک قومشوسی اولدیغی مناسبتلہ، اونک یاپدیغی ایشی، آل ده یاپاییلیر ظن ایدر.

کذالك إنسانِ غافل، کندی شخصنہ عائد أدنا، جزئی بر تنظیمدن عاجز اولدیغی حالده غروریلہ، خیالیلہ جنابِ حقّک أفعالنہ تحکم ایلہ آل اوزاتییور.

ینہ إنسانک فطرتندہ عجیب بر حال: إنسانک أفرادی آراسندہ جسمًا و صورّة آیریلق وارسہ ده پک آزدر. امّا معنًا و روحًا، آرالرنده ذرّہ ایلہ شمس آراسندہ کی آیریلق قدر بر آیریلق واردر. فقط سائر حیوانات اویله دگلدر. مثلاً بالیق ایلہ قوش، قیمتِ روحیہجہ بربرینہ پک یاقیندرلر. اُک کوچگی اُک بیوگی گبیدر. چونکہ إنسانک قوّه روحیہسی تحدید ایدیلّمہمشدر. اُنانیت ایلہ او قدر آشاغی

دوشرلر که، ذرّه یه مساوی اولور. عبودیت ایله ده او قدر یوکسکه چیقیور که،
ایکی جهانک گونشی اولور. (حضرت محمد علیه الصلاة والسلام گبی.)

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! اشیاده اُساس بقادر، عدم دگلدر. حتّی عدمه
گیتدکلرینی ظن ایتدیگمز کلمات، ألفاظ، تصوّرات گبی سریع الزوال اولان
بعض شیلر ده عدمه گیتمیورلر. آنجق صورتلرینی و وضعیتلرینی دگیشهرک
زوالدن مصون قالب بعض یرلرده تحصّنه عدم مطلقه گیتمزلر. فن دیدکلری
حکمت جدیده، بو سرّه واقف اولمش ایسه ده، وضوحیله واقف اولامامشدر.
و عین زمانده "عالمده عدم مطلق یوقدر. آنجق ترکّب و انحلال واردر" دییه
إفراط و خطا ایتمشدر. چونکه عالمده جناب حقّک صنعیله ترکیب واردر. اللهک
إذنیله تحلیل واردر. اللهک آمریله ایجاد و إعدام واردر.

﴿يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ﴾

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! قبر، عالم آخرته آچیلمش بر قپودر. آرقه جهتی رحمتدر،
اوک جهتی ایسه عذابدر. بتون دوست و سؤگیلیلر او قپونک آرقه جهتنده
طورویورلر. سنک ده اونلره إلتحاق زمانک گلمدی می؟ و اونلره گیدوب اونلری
زیارت ایتمگه إشتیاقک یوق میدر؟ اوت وقت یاقلاشدی. دنیا قاذوراتندن
تمیزلنمک اوزره بر غسل لازمدر. یوقسه اونلر إستقذار ایله إکراه ایده جکلدر.

اگر إمام ربّانی أحمد فاروقی بوگون هندستانده حیاتنده در دییه زیارتنه بر
دعوت وقوع بولسه، بتون زحمتلره و تهلکهلره قاتلانهرق زیارتنه گیده جگم. بناءً
علیه إنجیلده "أحمد"، توراتده "أَحِيْد" قرآنده "محمد" إسمیله مسّمّا، ایکی جهانک
گونشی، قبرک آرقه طرفنده میلیونلرجه فاروقی أحمدلر ایله محاط اولارق
ساکندر. اونلرک زیارتلرینه گیتمک ایچون نیه عجله ایتمیوروز؟ گری قالمق
خطادر.

شو اساساته دقت لازمدر:

- ۱ - الله عبد اولانه هر شی مسخردر. اولميانه هر شی دشمندر.
- ۲ - هر شی قدر ايله تقدير ايديلمشدر. قسمتته راضی اول که، راحت ایده سئ.
- ۳ - ملك اللهکدر. سنده امانه طور یور. او امانتی ابقا ایدوب سنک ایچون محافظه ایده جک. سنده قالیرسه، مجاناً زائل اولور گیدر.
- ۴ - دوام اولميان بر شیده لذت یوقدر. سن زائلسک. دنیا ده زائلدرد. خلقک دنیاسی ده زائلدرد. کائناتک شو شکل حاضری ده زائلدرد. بونلر ثانیه و دقیقه و ساعت و گون گبی بربرینی تعقیباً زواله گیدیورلر.
- ۵ - آخرته سنی قورتاره جق بر اثرک اولمادیغی تقدیرده، فانی دنیاده بیراقدیغک اثرلره ده قیمت ویرمه.

إعلم أيّها العزيز! "سبحان الله"، "الحمد لله"، "الله أكبر" بو اوج مقدس جمله نك فائده لیرینی و محلّ إستعمال لیرینی دیکله:

- ۱ - قلبنده حیات بولونان بر انسان کائناته، عالمه باقارکن إدراکندن عاجز بالخاصّه شو بوشلقده یاپیلان الهی مانوره لری گورمکله حیرت لر ایچنده قالیر. ایشته بو گبی حیرت و دهشت انگیز وضعیت لری آنجق "سبحان الله" جمله سندن نبعان ایدن ماء زلالی ایچمکله او حیرت آتشی سونر.

- ۲ - عین او انسان، گوردیگی لذت نعمتلردن طویدیغی ذوقلری اظهار ایتمکله، "حمد" عنوانی آلتنده انعامی نعمته و منعمی انعامده گورمکله ایدامه

نعمت و تزئید لذت طلبنده بولونه رق "الحمد لله" جمله سیله نعمتler دینه سنی بولان آدم گبی نفس آلیور.

۳ - عین او انسان، مخلوقات عجیبه و حرکات غریبه دن عقلنڭ طارته مدیغی و ذهننڭ ایچنه آلامدیغی شیلری گوردیگی زمان، "الله اکبر" دیمکله راحت بولور. یعنی، خالقى داها عظیم و داها بیوکدر. اونلرڭ خلق و تدبیرلری کنديسنه آغیر دگلدر.

إعلم أيها العزيز! إنسان سيئاتيله، الله ضرر ويرمش اولمايور. آنجق نفسنه ضرر ايدر. مثلاً: خارجه، واقعه و حقيقتده الله شريكى يوقدر كه، اونڭ حزنه گيرمكله جناب حق ملكنه و آثارينه مداخله ايده بيلسين. آنجق، شريكى ذهنده دوشونور، بوش قفاسنده يرلشدير. چونكه خارجه شريك يري يوقدر. او حالده او قفاسز، كندى أيله كندى أوينى ييقييور.

إعلم أيها العزيز! الله توكل ايدنه الله كافيدر. الله، كامل مطلق اولديغندن لذاته محبوبدر. الله موجد، واجب الوجود اولديغندن قريبتنده وجود نورلری، بعديتنده عدم ظلمتلى واردر. الله ملجأ و منجأدر. كائناتدن كوشمش، دنيا زيتندن ايگرشمش، وجودندن بيقمش روحله ملجأ و منجأ اودر. الله باقيدر، عالمڭ بقاسى آنجق اونڭ بقاسيلهدر. الله مالكدرد، سنده كى ملكنى سنڭ ايچون صاقلامق اوزره آليور. الله غني مُعْنيدرد، هر شئيڭ آناختارى اوندهدر. بر انسان الله خالص بر عبد اولورسه، الله ملكى اولان كائنات، اونڭ ملكى گبی اولور.

إِعلم أَيُّها العزيز! عقلی باشنده اولان إنسان، نه دنیا اموردن قزانديغنه مسرور و نه ده غائب ايتديگی شیئه محزون اولماز. زیرا دنیا طور میور، گیدیور. إنسان ده برابر گیدیور. سن ده یولجیسک. باق، إختیارلق شفقی، قولقلرک اوستنده طلوع ایتمشدر. باشکک یاریسندن فضله سی بیاض کفنه صاریلمش. وجودکده توطن ایتمگه نیت ایدن خسته لقلر، ئولومک کشف قوللریدر. مع هذا، أبدی عمرک اوککده در. او عمر باقیده گوره جگک راحت و لذت، آنجق بو فانی عمرده سعی و چالیشمالریکّه باغلیدر. سنک او عمر باقیدن هیچ خبرک یوق. ئولوم سکراتی او یاندرمدن اول او یان!

إِعلم أَيُّها العزيز! جنابِ حقّه معلوم و معروف عنوانیله باقه حق اولورسه ک، مجهول و منکور اولور. چونکه بو معلومیت، عُرفی بر الفت، تقلیدی بر سماعدر. حقیقتی إعلام ایده جک بر إفاده ده دگلددر. مع هذا، او عنوان ایله فهمه گلن معنا، صفاتِ مطلقه یی برابرجه آلوب ذهنه إلقا ایده مز. آنجق ذاتِ اُقدسی ملاحظه ایچون بر نوع عنواندر. امّا جنابِ حقّه موجودِ مجهول عنوانیله باقیلیرسه، معروفیت شعاعلری بر درجه تبارز ایدر. و کائناتده تجلّی ایدن صفاتِ مطلقه محیطه ایله، بو موصوفک او عنواندن طلوع ایتمه سی آغیر گلمز.

إِعلم أَيُّها العزيز! أسماءِ حسنی نك هر بریسی، اوته کیلری إجمالاً تضمّن ایدر. (ضیانتک ألوانِ سبعه یی تضمّن ایتدیگی گی). و کذا هر بریسی اوته کیلره دلیل اولدیغی گی، اونلرک هر بریسنه ده نتیجه اولور. دیمک أسماءِ حسنی مرآت و آینه گی بربرینی گوستریور. بناءً علیه نتیجه لری برابر مذکور قیاسلر گی ویا دلیللری برابر نتیجه لر گی اوقوماسی ممکندر.

تضرّع و نیاز

﴿إِلَهِي لَا زِمَ عَلَيَّ أَنْ لَا أَبَالِي وَ لَوْ فَاتَ مِنِّي حَيَاتُ الدَّارَيْنِ وَ عَادَتْنِي
الْكَائِنَاتُ بِتَمَامِهَا إِذْ أَنْتَ رَبِّي وَ خَالِقِي وَ إِلَهِي إِذْ أَنَا مَخْلُوقُكَ وَ مَصْنُوعُكَ
لِي جِهَةٌ تَعْلُقُ وَ انْتِسَابٌ مَعَ قَطْعِ نَهَايَةِ عِصْيَانِي وَ غَايَةِ بُعْدِي لِسَائِرِ رَوَابِطِ
الْكَرَامَةِ فَاتَضَرَّعُ بِلِسَانِ مَخْلُوقِيَّتِي يَا خَالِقِي * يَا رَبِّي يَا رَازِقِي يَا مَالِكِي يَا
مُصَوِّرِي * يَا إِلَهِي أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى وَ بِإِسْمِكَ الْأَعْظَمِ وَ بِفِرْقَانِكَ
الْحَكِيمِ وَ بِحَبِيبِكَ الْأَكْرَمِ وَ بِكَلَامِكَ الْقَدِيمِ وَ بِعَرْشِكَ الْأَعْظَمِ وَ بِالْفِ
أَلْفِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِرْحَمْنِي يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا دَيَّانُ
إِغْفِرْ لِي يَا غَفَّارُ يَا سَتَّارُ يَا تَوَّابُ يَا وَهَّابُ إِعْفُ عَنِّي يَا وَدُودُ يَا رَوْفُ يَا
عَفُوُ يَا غَفُورُ * الْطُفُّ بِي يَا لَطِيفُ يَا خَبِيرُ يَا سَمِيعُ يَا بَصِيرُ وَ تَجَاوَزْ عَنِّي يَا
حَلِيمُ يَا عَلِيمُ يَا كَرِيمُ يَا رَحِيمُ إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ يَا رَبِّ يَا صَمَدُ يَا
هَادِي جُدْ عَلَيَّ بِفَضْلِكَ يَا بَدِيعُ يَا بَاقِي يَا عَدْلُ يَا هُوَ أَخِي قَلْبِي وَ قَبْرِي بِنُورِ
الْإِيمَانِ وَ الْقُرْآنِ يَا نُورُ يَا حَقُّ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا مَالِكَ الْمُلْكِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ
الْإِكْرَامِ يَا أَوَّلُ يَا آخِرُ يَا ظَاهِرُ يَا بَاطِنُ يَا قَوِيُّ يَا قَادِرُ يَا مَوْلَايَ يَا غَافِرُ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَسْأَلُكَ بِإِسْمِكَ الْأَعْظَمِ فِي الْقُرْآنِ وَ بِمُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ
السَّلَامُ الَّذِي هُوَ سِرُّكَ الْأَعْظَمُ فِي كِتَابِ الْعَالَمِ أَنْ تَفْتَحَ مِنِّي هَذِهِ الْأَسْمَاءِ
الْحُسْنَى كُوَاةً مُفِيضَةً أَنْوَارَ الْإِسْمِ الْأَعْظَمِ إِلَى قَلْبِي فِي قَالِي وَ إِلَى رُوحِي فِي

قَبْرِي فَتَصِيرَ هَذِهِ الصَّحِيفَةُ كَسَقْفِ قَبْرِي وَهَذِهِ الْأَسْمَاءُ كَكُؤَاتٍ تُفِيضُ أَشْعَةً
شَمْسِ الْحَقِيقَةِ إِلَى رُوحِي إِلَهِي أَتَمِّنِّي أَنْ يَكُونَ لِي لِسَانٌ أَبَدِيٌّ يُنَادِي بِهِذِهِ
الْأَسْمَاءَ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ فَاقْبَلْ هَذِهِ النُّقُوشَ الْبَاقِيَةَ بَعْدِي نَائِبًا عَنْ لِسَانِي
الرَّائِلِ ❁ اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تُنَجِّنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ
الْأَهْوَالِ وَالْأَفَاتِ وَتَقْضِيَ لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ
السَّيِّئَاتِ وَتَغْفِرَ لَنَا بِهَا جَمِيعَ الذُّنُوبِ وَالْخَطِيئَاتِ يَا اللَّهُ يَا مُجِيبَ
الدَّعَوَاتِ اجْعَلْ لِي فِي مُدَّةِ حَيَاتِي وَبَعْدَ مَمَاتِي فِي كُلِّ أَنْ أَضْعَافَ أَضْعَافِ
ذَلِكَ أَلْفَ صَلَاةٍ وَسَلَامٍ مَضْرُوبِينَ فِي مِثْلِ ذَلِكَ وَآمِثَالِ آمِثَالِ ذَلِكَ عَلَى
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَأَنْصَارِهِ وَاتَّبَاعِهِ وَاجْعَلْ كُلَّ صَلَاةٍ مِنْ
كُلِّ ذَلِكَ تَزِيدُ عَلَى أَنْفَاسِي الْعَاصِيَةِ فِي مُدَّةِ عُمْرِي وَاغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي بِكُلِّ
صَلَاةٍ مِنْهَا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ آمِينَ

ذیل الحبّه

آرقداش! شو مشووش اترلم ايله بيوك بر شيئك اطرافنى قازييورم. اما
بيلميورم كشف ايده بيلدم مى؟ وياخود صوگره إنكشاف ايده جكدر.
وياخود بالآخره ظهور ايده جك. كشفنه يول آچوب گوسترييورم.

﴿لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ۖ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۝ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ
النَّصِيرُ ۝ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ نِعْمَةِ الْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ
بَعْدَ قَطَرَاتِ الْأَمْطَارِ وَأَمْوَاجِ الْبِحَارِ وَثَمَرَاتِ الْأَشْجَارِ وَتُقُوشِ الْأَزْهَارِ وَ
نِعْمَاتِ الْأَطْيَارِ وَلَمَعَاتِ الْأَنْوَارِ وَالشُّكْرِ لَهُ عَلَىٰ كُلِّ مَنْ نِعِمَّ فِي الْأَطْوَارِ
بَعْدَ كُلِّ نِعْمَةٍ فِي الْأَدْوَارِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَىٰ سَيِّدِ الْأَبْرَارِ وَالْأَخْيَارِ
مُحَمَّدٍ الْمُخْتَارِ وَعَلَىٰ آلِهِ الْأَطْهَارِ وَأَصْحَابِهِ نُجُومِ الْهَدَايَةِ ذَوِي الْأَنْوَارِ
مَا دَامَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ﴾

إعلم أيّها العزيز! مسافر اولان بر كيمسه سفرنده چوق يرلره، منزلره اوغرار،
اوغراذيغى هر يرك عادتلى و شرطلى آيرى آيرى اولور.

كذلك اللهك يولنده سلوك ايدن ذات چوق مقاملره، مرتبهلره، حاللره،
پردهله راست گلير كه، بونلرك ده هر بريسى ايچون كندينه مخصوص شرطلر و
وضعيتلر واردر. بو شرطلى و پردهلى، بربرينه خلط ايدوب قاريشديران، غلط
و ياكلش حركت ايدر. مثلاً: بر آخورده آتاك كيشنه مسنى ايشيدن بر آدم،
يوكسك بر سرايده عندليبك ترمنى، گوزل صداسنى ايشيتير. اگر او ترم ايله آتاك
كيشنه مسنى فرق ايتمه يوب عندليدن كيشنه مه بي طلب ايدرسه، كندى نفسيله
مغالطه ايتمش اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! دُنیا حیاتنی گوزللشدیرن اُسبابدن بری، دُنیا آیینه‌سندہ تمثّل ایلہ پارلایان هدايت نورلری و بیوک اِنسانلرک سَوَگیلی و سَوَمَلی تمثاللریدر. اَوْت مُستقبل ماضینک آیینه‌سیدر. ماضی برزخه، یعنی اوتہ کی عالمہ اِنْتقال و اِنقلاب ایتدیگنده صورتنی و شکلنی و دنیاسنی اِستقبال آیینه‌سنه، تاریخه، اِنسانلرک ذهنلرینه ودیعہ ایدیور. اولرہ اولان معنوی و خیالی مُحَبَّتلیله دُنیا مُحَبَّتی طاتلی اولور. مثلاً: اَرقداشلرینک و اَقرباسنک تمثالرینی و فوطوغرافلرینی حاوی بیوک بر آیینه‌یی یولنده بولان بر آدم، شرق جهتنه گیدن آدملرک مملکتلرینه گیدوب اولرہ اِلْتحاق ایتمک ایچون چالیشمایوب ده، او آیینه‌نک ایچنده کی تمثاللر ایلہ اوغراشیر، مُحَبَّت ایدر. ایشته بو آدم غفلتدن آیلدیغی زمان: "ایواه، نه ایدیورم؟ بونلر شراب دگل سربادر. بونلر ایلہ اوغراشقم عَذْب دگل عذابدر." دیر، اَرقداشلرینه یتیشمک اوزره شرق سفرینه تدارکاتده بولونمغه باشلار.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآنِ معجز البیانک حق و حقیقت اولدیغنه اُکْ صادق دلیللر :

- ۱ - توحیدک بتون اِقتضالرینی و لازملرینی مرتبه‌لریله محافظه ایتمه‌سیدر.
- ۲ - اَسْمَاءِ حَسَنیْنک تناسب و اِقتضاسی اوزرینه حقائقِ عالیّه اِلْهیّه‌ده کی موازنه‌یی مراعات ایتمه‌سیدر.
- ۳ - ربوبیت و الوهیته عائد شئوناتی کمالِ موازنه ایلہ جمع ایتمه‌سیدر.

قرآنک بو خاصیتی بشرک اَثْزلرنده بولونمادیغی گبی، ملکوت جهتنه گچن اولیا و سائر بیوکلرک نتایج فکرلرنده ده بولونامامشدر. و اَشْیانک باطننده طالمش اولان اِشراقیّون و عالم غیبه نفوذ ایدن روحانیّون دخی، قرآنک بو خاصیتنی بولامامشلردر. زیرا اولرک نظرلری مقید اولدیغندن حقیقتِ مطلقه‌یی

إحاطه ایدمه مز. بونلر آنجق حقیقتک بر طرفنی بولور و إفراط تفریط ایله تصرفه باشلارلر. بونک ایچون تناسبی بوزوب، موازنه یی إخلال ایدیورلر.

مثلا: أنواع جواهری حاوی زینتلی و قیمتلی بر دینه یی کشف ایتمک ایچون بر قاچ آدم دڭزک دینه طالارلر. دڭزک دینه آراشدیرمه یاپارکن بریسک آلنه اوزونجه بر پارچه ألماس گچر. دینه نڭ مشتملاتنی تمامًا بو گبی ألماسلردن عبارت اولدیغنی حکم ایدر. صوڭره آرقداشلردن باشقه چشید جوهرک بحثی ایشیتیدینگنده، اونلرک بولدقلری جواهرک کندی بولدیغی ألماسک نقشلی اولدقلرینی تحیل ایدر. دیگری کروی بر یاقوتی بولور. اوته کی آرقداشی ده باشقه بر چشیدینی بولویور. و هکذا هر بریسی دینه نڭ أساس مشتملاتی کندی بولدیغی چشیددن عبارت اولدیغنی و آرقداشلیرنڭ بولدقلری چشیدلر ده دینه نڭ زوائد و تفرعاتندن اولدیغنی إعتقاد ایدر. مسئله بو شکله گیرمکله موازنه غائب و تناسب زائل اولور. صوڭره مسئله نڭ حقیقتنی کشف و ایضاح ایچون تأویلات و تکلفاته باشلارلر. حتی دینه نڭ إنکارینه بیله ذهاب ایدن اولور.

أوت سنت سنیه ایله موازنه یاپیلمازدن أول، همان مشهوداتنه إعتقاد ایدن اشراقیون ایله متصوفه نڭ اثرلرینی تأمل ایدن ذاتلر، شو سویله دیگمه حق ویرر. بلا تردّد قبول ایدرلر.

آرقداش! قرآن ده او دینه یی کشف ایتمک ایچون او دڭزه طالمشدر. فقط قرآنک گوزی آچیق اولدیغندن، دینه یی تمامیه إحاطه ایله گورمشدر. و حقیقته اویغون بر طرزده تناسب و موازنه یه رعایت ایده رک کمال إنتظام و إطراد ایله حقیقتی إظهار ایتمشدر.

آرقداش! نوعِ بشرده أنوعًا ضلالتہ دوشن فرقه‌لرک سببِ ضلالتلری،
 إماملرینک قصوریدر. أوت إماملری باطندن بحث ایتمشلرسه ده، مشهوداتلرینه
 إعتما د و إکتفا ایدهرک أثناء طریقندن دونمشلردر. و ﴿حَفَظْتَ شَيْئًا وَ غَابَتْ
 عَنْكَ أَشْيَاءُ﴾ قَوْلنه ماصدق اولمشلردر.

إعلم أَيُّهَا العزيز! جنابِ حق سنی عدمدن وجوده و وجودك پك چوق
 أشكال و وضعیتلرندن اُك یوكسگی مسلم صفتیله إنسان صورتنه گتیرمشدر.
 مبدأ حرکتك ایله صوُك اُلدیغك صورت آراسنده متعدّد وضعیتلرک، منزللرک و
 أطوار و أحوالک هر بریسی سکا عائد نعمتler دفترینه قید ایدیلیمشدر. بو
 إعتبارله، سنك گچیرمش اولدیغك زمان شریدینه ألباس گبی نعمتler دیزیلیمش، تام
 بر گردانلق ویا نعمتlerك أنوعنه بر فهرسته شكلنی ویریور. بناءً علیه گچیرمش
 اولدیغك وجودك هر منزلنده و وضعیتنده، أطوارنده، أحوالنده: "ناصل بو نعمته
 واصل اولدك؟ نه ایله مستحق اولدك؟ و شكرنده بولوندك می؟" دییه سؤاله
 چكیله جكسك. چونكه وقوعه گلن حاللر سؤاله تابعدر. اما إمكانده قالوب
 وقوعه كلمه یین شیلر سؤاله تابع دگلدر. گچیرمش اولدیغك أحوال، وقوعاتدر.
 گله جك أحوالک عدمدر. وجود مسئولدر، عدم ایسه مسئول دگلدر. او یله
 ایسه، ماضیده شكرینی ادا ایتمدیگك نعمتlerك شكرینی قضا ایتمك لازمدر.

إعلم أَيُّهَا العزيز! إنسانی هوالاندیروب باش آشاغی فلاکته آتان شویله بر
 حال وار: إستحقاق نظره آلمیه‌رق، حَقْک تقدیری حَقْنده تفریط ویا إفراط
 یاپیلیر. و قَوْتنه، قیمتنه باقيلمیه‌رق كوچك ویا بیوك بر یوك آلتنه آلینیر گبی غیر
 إنسانی حاللر إنسانی إنسانیتدن دوشورور، یا ظلمه ویا کذبہ سَوَق ایدر.

مثلاً: بر فرقه عسکرکُم مَثَلی بر نفر، بتون عسکرکُم اموری بیلمک ویا بر قطره صوده کی تمثالندن، شمسک عظمتی گوسترمک طلبنده بولونمق، اُک یوکسک بر انصافسزلقدر. چونکه وصف ایله اِتّصاف آراسنده فرق واردر. مثلاً: قطرهده کی تمثال، شمسک اوصافنی گوسترر. اما او اوصاف ایله متّصف اولاماز.

إِعلم أَيّها العزیز! وجود نوعنده تراحم یوقدر. یعنی، پک چوق عالمدر، حالدر، وجود صحنهسنده اجتماع ایدر، برلشیرلر. مثلاً: گیجه زمانی دیوارلری جامدن اولان و اَلکتریق یانان بر اوطهیه گیردیگک وقت، عالم مثاله بر پنجره حکمنده اولان جاملرده پک چوق منزللری، اوطهلری گوره جکسک.

ثانیاً: اوطهده اوطورورکن، کمال سهولتله او مثالی اوطهلرده هر چشید تبدیل، تغیر، تصرف ایده بیلیرسک.

ثالثاً: اوطهده کی اَلکتریق، اَلکتریق مثالرینک اُک اوزاغنه اُک یاقیندر. چونکه او مثالی مثاللرک قیومی اودر.

رابعاً: بو مادّی وجودک بر حبّهسی، بر پارچهسی، او مثالی وجودک بر عالمی ایچنه آلابیلر. بو درت حکم، واجب ایله عالم ممکنات آراسنده ده جاریدر. چونکه ممکناتک وجودی، واجبک نورندن بر گولگه اولدیغی جهتله وهمی بر مرتبهدهدر. واجبک آمریله وجود خارجییه گیرر. ثابت و مستقر قالیر. دیمک ممکناتک وجودی بالذّات حقیقی بر وجود خارجی اولمادیغی گبی، وهمی ویا زائل بر ظلّ ده دگلدر. آنجق، واجب الوجودک ایجادیه بر وجوددر.

إِعلم أَيّها العزیز! بو گوزل عالمک بر مالکی بولونمامسی محال اولدیغی گبی، کندیسنی انسانلره بیلدیروب تعریف ایتمه مسی ده محالدر. چونکه انسان مالکک

کمالاتنه دلالت ایدن عالمک حُسنی گوروپور؛ و کنديسنه بشيک اولارق ياراديلان کُرّه اَرُضده ايستديگی گبی تصرف ایدن بر خليفه در. حتی سماءِ دنيا ده دخی عقليله چالیشیور و کوچکلگیله، ضعفیتيله برابر خارقه تصرفاتِ عجیبه سیله اُشرفِ مخلوقات عنوانی آلمشدر. و اَلنده جزءِ اختیارِ بولونديغندن بتون اَسباب ایچریسنده اُکْ گنیش بر صلاحیت صاحبیدر. بناءً علیه مالکِ حقیقینک رسل واسطه سیله بویله یوکسک فقط غافل عبدلرینه کنديسنی بیلدیروب تعریف ایتمه سی ضروریدر که، او مالکک اَوامرینه و مرضیاتنه واقف اولسونلر.

إِعلم أَيَّها العزيز! انسانک وهم، فرض، خیال طویغولرینه وارنجیه قدر بتون حاسّه لری بِالآخره رجوع ایدوب بِالإتِّفاق حقّه إلتجا ایتدکلرینی و باطله هیچ بر إحتمال و إِمکانک قلمادیغنی و کائناتک آنجق و آنجق قرآنک ایضاح ایتدیگی شکله بولونديغنی گوردم.

إِعلم أَيَّها العزيز! عالم ضیا، عالم حرارت، عالم هوا، عالم کهربا، عالم اَلکتریک، عالم جذب، عالم اُثیر، عالم مثال، عالم برزخ گبی عالملر آراسنده مزاحمه و یر طارلغی یوقدر. بو عالملر، هپسی ده إختلالسز، مصادمه سز کوچک بر یرده إجتمع ایدرلر.

کذالک پک گنیش غیبی عالملرک ده بو کوچک اَرُضده إجتمعلری، ممکندر. اُوت هوا، صو، انسانک یوروشنه، جام ضیانک گچمه سنه، شعاعک رونتگن واسطه سیله کثیف جسملره بیله نفوذینه و عقل نورینه، مَلک روحنه، دمیرک ایچنه حرارتک اَقماسنه، اَلکتریکک جریاننه بر مانع یوقدر.

کذالک بو کثیف عالمده روحانیلری دوراندن، جنیلری جولاندن، شیطانلری جریاندن، مَلکلری سیراندن منع ایده جک بر مانع یوقدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! گوز، لامبا، شمس گبی نور و نورانی شیلرده جزئی کلی، جزء کل، بر یئک مساویدر. اوت شمسه باق! اونک تثالریله سیارات، دگزلر و حوضلر، قطره، قبارجقلر گبی بتون شفاف شیلر، کمال سهولتله تمثیل ایدیورلر. کذالک شمس ازی شو کائنات کتاینده بتون بابلری، فصللری، سطرلری، جملهلری، حرفلری دفعهٔ بلا کلفت یازیور. و بَعَثُ بَعْدَ الموتده دخی عینی بو سهولت واردر. "خلقتکز و بعثکز، بر نفسک خلقت و بعثی گبیدر." دییه قرآن کریم أمر ایدیور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! هر شیئی تحریک ایدن ذرات متحرکه‌نک، معین حدلرینه قدر حرکت ایتدکدن صوگره توقف و طورمه‌لرینه دقت ایدن آدم آکلار که: هر شیئک حدودنده دایما حرکتده بولونان ذراتی طوردیروب گری چویرن بر حدود بکجیسی واردر. او ذراتی طاشمقدن منع ایدیور. او بکجی ایسه، محیط بر عالمک تجلیسیدر که، او تجلی قدره، قدر ده مقداره، مقدار ده قابله تحوّل ایدر. دیمک، هر شی ایچریسنده کی ذراته بر قالبدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآنک آیتلری بربرینی تفسیر ایتدیگی گبی، بو کتاب عالمک ده بر قسمی، دیگر بر قسمی ایضاح ایدیور. مثلاً: مادیات عالمی جناب حقّ أنوارِ نعمتی جذب ایتمک ایچون حقیقی بر احتیاج ایله شمسه محتاج اولدیغی گبی، عالم معنویات دخی رحمتِ إلهیه‌نک ضیالرینی آلق ایچون شمس نبوّته محتاجدر. بناءً علیه رسول اکرمک (عصم) نبوّتی، شمسک قطعیت و وضوحی درجه‌سنده قطعی و واضحدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! ذی‌حیاتک وجودینه ترتّب ایدن ثمره‌لر، یالگز کندیسنه، منفعتنه، بقاسنه، کمالنه مخصوص دگلددر. آنجق او ثمره‌لردن بر حصّه کندیسنه

عائددرد. باقی قالان قسمِ اعظمی خالقہ راجعدر. ذی حیاته عائد اوزون بر زمان صوگرہ حصولہ گلیر. خالقہ راجع قسم ایسہ، بر آندہ حصولہ گلیر. مثلاً: او ذی حیات، اسماءِ حسنیٰ نڭ تجلیاتنہ مظهریتلہ خالقی، اوصافِ کمالیہ ایلہ توصیف و لسانِ حالیلہ حمد ایتمش اولویور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! انسانڭ بر فردی، إحاطۂ فکریہ سیلہ، عقلیلہ، قلبنڭ وسعتیلہ بر نوع کلیت کسب ایدر. و کذا انسانڭ بر فردی، خلافت خصوصندہ عالمڭ أجزاسیلہ شعورجہ علاقہ دار اولدیغندن نباتی اولسون حیوانی اولسون پک چوق نوعلردہ تصرف صاحبی بولوندیغندن، نوعی گبیدر. و بو إعتبارلہ انسانڭ بر فردی نوعلر صیرہ سنہ گچر. بناءً علیہ گرک حیواناتڭ، گرک ثمراتڭ نوعلرندہ وقوعہ گلن مکرر قیامتلر، هوام و حشراتدہ وجودہ گلن سنوی حشر و نشرلر، انسانڭ دہ هر بر فردندہ جاریدر.

خلاصہ: قرآنڭ آیتلریلہ اُبنایِ بشر ایچون بیوک قیامتڭ گلہ جگنہ قطعی دلائلر اولدیغی گبی، کتابِ عالمڭ آیاتِ تکوینیہ سیلہ دہ قیامتِ کبرایہ پک قطعی دلائلر و إشاراتلر واردر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآنِ کریم اوقونورکن إستماعندہ بولوندیغڭ زمان مختلف شکلردہ دیڭلہ یه بیلیرسڭ:

۱ - رسولِ اکرم علیہ الصلاة والسلام، نبوت کرسیسنہ چیقوب نوعِ بشرہ خطاباً قرآنڭ آیتلرینی تبلیغ ایدرکن، قرائتنی قلباً و خیالاً دیڭلہ مک ایچون قولاغڭی او زمانہ گوندر. او فیم مبارکندن چیقار گبی دیڭلہ مش اولورسڭ.

۲ - ویا جبرائیل (عس) حضرتِ محمدہ (عصم) تبلیغ ایدرکن هر ایکی حضرتڭ آراسندہ یاپیلان تبلیغ تبلیغ وضعیتنی دیڭلر گبی اول.

۳ - ویا قابِ قوسینِ مقامنده، يتمش پیکِ پرده آرقه‌سنده متکلمِ ازلینک
رسولِ اکرم علیه الصلاة والسلامه اولان تکلمنی دیکلرگی خیالی بر وضعيته
گیر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! سنک شعور و علمک سکا تعلقی، أحوال و لوازماتِ
إحتیاجاتک نسبتنده در. چونکه سبب ايله مسبب، قوّت ايله عمل آراسنده
مناسبت لازمدر. فضله نقصان اولماملیدر. سنک سکا اولان شعور و علمک
نسبتی، خالقک سکا اولان نظر و علمنه نسبتله بر قیل گیدر. بناءً علیه پک
جزئی اولان علم و شعورکله، شمسِ ازلینک علم و نظرينه مقابله ایتمکله گوندوز
اورته‌سنده گونشک آلتنده، گونشک ضیاسيله مبارزه‌یه چیقان آتش بوجگی گبی
اولمه!

إِعلم أَيُّهَا العزيز! جنابِ حقّ أفعالی بربرینه مناسب، آثاری بربرینه مشابه،
أسماسی بربرینه آیینّه و معکس، صفاتی بربرینه متداخل، شئوناتی ممزوج ایسه
ده، هر بریسی ایچون خصوصی بر طور، بر حال واردر که، مقصودِ بالذات او
خصوصی طوردر. سائر طورلر ایسه، تبعیدرلر. بناءً علیه مثلاً خالقک آثارندن
جماداته باقدیغک زمان عظمت و قدرتی، قصدیگه هدف یاپ. باشقه إسملرک
تجلیاتنی تبعاً دوشون. حیواناته باقارکن مرحمت قصدیه باق. سائر تجلیاته تبعی
بر نظر ايله باق.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآنِ کریم بتون انسانلره رحمتدر. چونکه هر بر انسانک
شو حقیقی عالمدن کندیسنه مخصوص خیالی بر عالمی اولدیغی گبی، هرکس
کندی مشربنه گوره قرآندن فهم و إقتباس ایتدیگی (حافظه‌سنده) کندیسنه
خاص بر قرآن واردر که، اونک روحنی تربیه، قلبنی تداوی ایدر.

و کذا قرآنِ کریمک بر مزیتی شودر که: بتون علما و اهلِ مشرب گبی هرکس هدایتی ایچون، شفا سی ایچون متعدّد سوره لردن آیری آیری آیتلری أخذ ایده بیلیر. چونکه بر آیتک سائر آیاتِ قرآنیّه ایلّه پک اینجه مناسبتلری، إتّصال جهتلری واردر. آرالرنده وحشت یوقدر. بو إعتبار ایلّه متعدّد سوره لردن آلینان آیتلر کوچک بر قرآن حکمنده اولور.

إعلم أيّها العزيز! ﴿لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ﴾ جمله مقدّسه سی، انسانک ذره وضعیتندن، انسان مؤمن صورتنه گلنجهیه قدر جامدیت، نباتیت، حیوانیت، انسانیت گبی گچیردیگی أطوار و أحوالنه ناظردر. شو منزلرده انسانک لطائفی پک چوق ألم و أمللره معروضدر. مع هذا حول و قوّتک متعلقلری ذکر ایدیلیمیه رک مطلق بیراقیلمشدر. بناءً علیه بو جمله، تسلی بخش اولوب شمولی داخلنده اولان مقابلره گوره تفسیر ایدیلیر. مثلاً:

۱ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ الْعَدَمِ وَلَا قُوَّةَ عَلَى الْوُجُودِ﴾ عدمدن چیقوب وجوده گلمک.

۲ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ الزَّوَالِ وَلَا قُوَّةَ عَلَى الْبَقَاءِ﴾ زواله گیتمه یوب بقاده قالمق.

۳ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ الْمَضَرَّةِ وَلَا قُوَّةَ عَلَى النَّفْعِ﴾ مضرّتی دفع، منفعتی جلب.

۴ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ الْمَصَائِبِ وَلَا قُوَّةَ عَلَى الْمَطَالِبِ﴾ مصیبتدن اوزاق اولوب، مطلوبه نائل اولمق.

۵ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ الْمَعَاصِي وَلَا قُوَّةَ عَلَى الْعِبَادَةِ﴾ معاصی یہ دوشمہ مک، عبادتہ دوام ایتمک.

۶ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ النَّقَمِ وَلَا قُوَّةَ عَلَى النِّعْمَةِ﴾ عذابہ معروض قالمق، نعمتہ مظهر اولق.

۷ - ﴿لَا حَوْلَ عَنِ الظُّلْمَةِ وَلَا قُوَّةَ عَلَى النُّورِ﴾ ظلمتہ دوشمہ مک، نور ایله تنور ایتمک.

و هکذا هر بر مقامده إنسانک لطائفنه گوره تقييد و تفسير ايديله بيلير.

ذیل الذیل

بسم الله الرحمن الرحيم

إعلم أيّها العزيز! بعض إنسانلرک آغزندہ کمیہ آز، کیفیہ پک بیوک اوچ کلمہ طولاشمقدهدر:

برنجیسی: هر شی کندی کندینه تشکل ایتمشدر.

ایکنجیسی: موجد و مؤثر أسبابدر.

اوچنجیسی: طبیعت إقتضا ایتدی.

بو اوچ کلماتک پک چوق محالاته ظرف اولدقلری حقّنده یاپیلان بیاناتی دیگله:

إنسان موجوددر. بو موجود إنسان، برنجی کلمهیه نظرًا هم صانعدر، هم مصنوع.

ایکنجی کلمهیه گوره، أسبابک تأثیريله وجوده گلمشدر.

اوچنجی کلمهیه نظرًا، موهوم طبیعتک اثریدر.

دردنجی جهت ایسه، حق و حقیقتک إستلزام ایتدیگی گبی اللهک مصنوعیدر.

أولکی کلمه نك غیر محصور محالاتی:

۱ - او کلمه نڭ اِقتضاسنه گوره إنسانی تشکیل ایدن ذرّهلرڭ هر بریسنده هم انسانڭ ایچنی، هم کائناتی گوره جڭ، بيله جڭ بر گوز، بر علم و سائر صفات لازمه نڭ بولونماسی لازمدر.

۲ - انسانڭ بدننده ذراتدن تشگل ایدن متخالف مرکبات عددنجه (مطبعه لرده حروفاتی ترتیب ایتمک ایچون قوللانیلان قابلر گی) قابلر لازمدر.

۳ - کارگیر کمرلرڭ طاشلری گی، هر بر ذرّه نڭ آرقداشلیرینه هم حاکم، هم محکوم اولماسی لازم گلیر. و کذا هر بریسی، اوته کیلره هم ضد، هم مثل، هم مطلق، هم مقید اولماسی لازمدر.

ایکنجی کلمه نڭ محالاتی:

۱ - انسانڭ مأخذی، یعنی إنسانی تشکیل ایدن ماده لر أجزاخانه لرده بولونان آغزلری مُهرلی، آیری آیری، چشید چشید متباین علاجلر گی ماده لر در. هیچ کیمسه نڭ الی طوقونمقسزین اِحتیاج نسبتنده کمال اِنتظام و موازنه ایله او علاجلرڭ شیشه لردن کندی کندینه چیقوب حیاتی بر معجون وضعیتنه کلمه سی ممکن ایسه، انسانڭ ده صانعسر اُساب و موادّ جامده دن صدوری ممکندر دییه بیلیر.

۲ - بر شیئڭ کمال اِنتظام ایله غیر محدود، کور، صاگیر، جامد، شعورسر اُسابدن صدورینڭ محالیتی نسبتنده صانعسر انسانڭ ده او ماده لردن یاپیلماسی محالدر. مع هذا، مادّی اُسابڭ یالکز ظاهره تعلقی واردر. باطنده کی لطیف، اینجه، غریب نقشلره، صنعتلره نفوذی یوقدر.

۳ - او کلمه نڭ اِقتضاسنه گوره کمال اِتّفاق و اِنتظام ایله اِحتیاجات

نسبتنده غیر محصور اُسبابك بر جزءده، بر حجیرهده اجتماعلری لازم گلیر. بو اجتماع، عالمك اُجزا و اُركانك عظمتيله برابر سنك اُلِكك ايچنه گيروب اجتماع ایتمه لری ديمکدر.

چونکه انسانك اوسته سی اُسباب اولدیغی تقدیرده، عالمك بتون اُجزا و اُركانی انسانله علاقه دار اولدیغنه نظرًا، انسانك یاپیلیشنده عامل و اوسته اولملری لازم گلیر. بر اوسته یاپیدیغی شیتك ایچریسنده بولونقدن صوگره یاپار. او حالده، انسانك بر حجیره سنده عالمك اُجزاسی اجتماع ایده بیلیر. بو اويله بر محالدر که، محالرك اُك ممتنعیدر.

اوجنجی کلمه نك محال و بطلانی ایسه:

اوت طبیعتك ایکی جهتی واردر. بری ظاهریدر که، اهل غفلت و ضالالتجه حقیقت ظن ایدیلمشدر. دیگرى باطنیدر که، صنعتِ اِلهیه و صبغه رحمانیه در. طبیعته علاوهً اِدعا ایدیلن قوت ایسه، خالق حکیم علمك جلوؤ قدرتیدر. اهل غفلتك صانع اولارق تلقی ایتدکلری طبیعته، جناح اولارق یاپیشدیردکلری کور تصادف و اِتفاق ایسه، ضالالتدن نشئت ایدن اِضطرار نتیجه سنده شیطانرك اِختراع ایتدکلری هذیانلردر. چونکه متعدد اُثرلرمده قطعی بر صورتده اِثبات ایدیلدیگی گبی، خارقه لرك خارقه سی اولان شو صنعت، آنجق و آنجق بتون اوصاف کمالیه ایله متّصف بر خبیر بصیرك یدِ قدرتندن چیقماش ایسه، شو کثیف، جامد، مقید، مسکین، ممکنک اَلیله می شو کائناته گیدیریلن گوملك یاپیلمشدر؟ یوقسه عاملره گیدیریلن شو گوزل تشگللری، نقشلری بعوضه ویا قاپلومباغه می یاپمشدر؟ حاشا، ثمّ حاشا!...

أوت إنسانده، هر شیده صانعِ ازلینک مصنوعی اولدقلرینه موجوداتک عددنجه شاهدلر واردر. مثلاً:

۱ - کائناتدر. أوت کائناتک إحتوا ایتدیگی بتون ذرات و مرکباتک هر بریسی ألی بش لسان ایله شهادت ایتمکدهدر.

۲ - قرآندر. أوت قرآن، بتون أنبیا، أولیا و موحدینک کتابلریله، صحیفه کون و وجودده یارادیلان ایجاد و تکوینی آیتلر خالقک خلاقیته عادل شاهدلدر.

۳ - مخلوقاتک رئیس و رسولی، بتون أنبیا، أولیا، ملائکه ایله برلکده، هر شیئک صانعی الله اولدیغنه إعلان شهادت ایدیورلر.

۴ - انس و جن طائفه لری أنواعاً إحتیاجاتِ فطریه سیله شاهدلرلر.

۵ - الوهیت و خلاقیته الله مخصوص و منحصر اولدیغنه الله ده شهادت ایدیور.

آرقداش! صنعتک، وجوه ثلاثه مذکوره اوزرینه ممکنه ویا حقک إستلزام ایتدیگنه نظرًا واجبه اولان إسنادی مسئله سی؛ ثمره دار بر آغاج مسئله سی گبیدر. شویله که: آغاجک او ثمره لری، یا وحدته إسناد ایدیلیر. یعنی نشو و نما قانونیله آغاجک کوکندن، کوک ده چکردکدن، چکردک ده أوامرِ تکوینییه یی تمثلدن، أوامرِ تکوینییه ده "کن" آمرندن، "کن" آمری دخی واحد واجبدن صادر اولمشدر.

او وقت، او آغاج بتون أجزاسیله، یاپراقلریله، دالریله، ثمره لریله یارادیلش

قولایلغنده بر ثمره واحده حکمنده اولور. چونکه وحدته نسبة کوچک بر ثمره آغاجيله پک بیوک و چوق ثمره لی بر آغاج آراسنده فرق یوقدر. بو عدم فرق، وحدته سهولتله یسر، کثرتده صعوبتله عسرك بولوندیغندن نشئت ایتمشدر.

اگر کثرته اسناد ایدیلیرسه، هر بر ثمره، هر بر چیچک، هر بر یاپراق، هر بر دال؛ تام آغاجنک وجوده گلمه سنه لازم اولان بتون آلات، جهازات، اسباب وسائریه احتیاج گوستره جکدر. چونکه کل جزءده داخلدر. اوکا نه لازمسه بوکا ده لازمدر. مسئله بو ایکی شقندن خارج دگلدر. بری واجب، دیگری ممتنعدر.

خلاصه: بر حجیره نك وجوده گلمه سی کنديسنه اسناد ایدیلیرسه، کائناته محیط اولان صفتلر کنديسنده لازمدر. اسبابه اسناد ایدیلیرسه، عالمده کی بتون اسبابک او حجیره ده اجتماعلری لازم گلیر. حالبوکه سینگک ایکی آلی صیغمیان بر حجیره، ایکی ایلک تصرفنه محل اولاییلیر می؟ حاشا!..

مع هذا حجیره دن طوت، عالمه قدر هر بر شیئک بر نوع وحدتی واردر. اويله ایسه، صانع ده واحد اولاجقدر. چونکه واحد آنجق واحددن صدور ایدر. و کذا بر حبه شمسی ضیاسیله، رنگیله (تجلی صورتیله) ایچنه آلابیلیر. فقط مصدريت اعتباریله، بر حبه، ایکی حبه یی ایچنه آلوب اونلره مصدر اولاماز. و کذا وجود خارجی، وجود مثالیدن داها ثابت، داها محکمدر. وجود خارجیدن بر نقطه، وجود مثالیدن بر طاعی ایچنه آلابیلیر. کذاک وجود وجوبی؛ داها قوی، داها راسخ، داها ثابتدر. بلکه ده وجود حقیقی، وجود خارجی اوندن عبارتدر.

بناءً علیہ علم محیطِ ازلیدہ تمثّل ایدنِ امکانی وجودلر، وجودِ وجوبی نڭ تجلیاتِ نوریہ لرینہ آیینہ و معکسدرلر. اویله ایسه علمِ اُزلی، امکانی وجودلره آیینہ اولدیغی گبی، امکانی وجودلر ده وجودِ وجوبی یه آیینهدر. صوگره او امکانی وجودلر، علمِ اُزلیدن وجودِ خارجی یه إنتقال ایتمشلرسه ده، وجودِ حقیقی مرتبه سنه واصل اولماشلردر.

إعلم أيّها العزيز! کون و وجود ساحه سنده طوروب، أحوالِ علمه دقت ایدن آدم، حدسی بر سرعتله آڭلار که: تأثیر و فاعلیت؛ لطیف، نورانی، مجرّد اولان شیلرڭ شأنی اولدیغی گبی؛ إنفعال، قابلیت، تأثر ده مادّی، کثیف، جسمانی شیلرڭ خاصّه سیدر. أوت مثال اولارق سماده کی نور ایله یرده کی شو قوجه مان طاغه باق. او نور سماده ایکن ضیاسیله یرده ایش گورور، فعالیتده در. او طاغ ایسه، عظمتیله برابر فعالیتسز یرنده اوطورویور. نه بر تأثیری وار و نه ده بر فعلی وار.

و کذا أشیاء آراسنده وقوعه گلن فعللردن آڭلاشیلییور که، هانگی بر شی لطیف، نورانی ایسه، سبب و فاعل اولمغه کسبِ لیاقت ایدر. کثافتی نسبتنده ده إنفعال و مسببیت مرتبه سنه یاقلاشییور. بوندن آڭلاشیلییور که، أسبابِ ظاهریه نڭ خالقیه، مسبباتڭ موجدی، آنجق و آنجق نور الأنوار، صانع اُزلیدر.

إعلم أيّها العزيز! تفکّر، غفلتی إزاله ایدر. دقت، تأمل؛ أوهام ظلماتنی طاغیتییور. لکن نفسڭده، باطنڭده، خصوصی أحوالڭده تفکّر ایتدیڭڭ زمان دریندن درینه تفصیلات ایله تدقیقات یاپ. فقط آفاقی، خارجی، عمومی أحوالاته تأمل ایتدیڭڭ وقت سطحی، إجمالی دوشون، تفصیلاته گچمه. چونکه إجمالده، فذلکه ده اولان قیمت و گوزللک، تفصیلاتنده یوقدر. هم ده

آفاقی تفکر، دیسز دگزه بگزه‌یور، ساحلی یوقدر. ایچنه طالمه، بوغولورسک.

آرقداش! نفسی تفکرده تفصیلاتلی، آفاقی تفکرده ایسه إجمالی یاپارسه‌ک، وحدته تقرّب ایدرسک. عکسنی یاپدیغک تقدیرده کثرت فکریکی طاغیتیر، اوهام سنی هوالانديرر. آنایتک قالینلاشیر، غفلتک قوت بولور، طبیعته قلب ایدر. ایشته ضالته ایصال ایدن کثرت یولی بودر.

إعلم أيّها العزيز! انسان نه قدر جاهل و غافلدر. نه قدر یولی شاشیرمش، نفسنه ضرر ویریور. طوقوز وجهله منفعتی محقق، یالکز بر وجهله ضرری موهوم اولان بیوک بر خیر عظیمی ترک، ضالته ایتکاب ایدر. اوت سوفسطائینک بر شبهه‌سی ایچون، بیگلرجه منفعت دلیلری اولان هدایتی ترک ایدیور.

حالبوکه انسان چوق وهام، احتیاطلی اولدیغنه نظرًا، دنیوی بر ایشده اونده بر ضرر احتمالی وارسه إجتنب ایدر. آخرت ایشی اولورسه اونده طوقوز ضرر احتمالی اولدیغی حالده، إجتنب ایتمز. ایشته جهالت بو قدر اولور.

إعلم أيّها العزيز! روح إنسانی غیر متناهی إحتیاجلره گرفتار، غیر متناهی املره محلددر. غیر محصور لذتله إشتهالیدر. غیر محدود آمالی بسله مکدهدر. حتّی قلبک ضالته برابری روحدن فیشقیران شفقت، غیر متناهی املری تضمّن ایدیور. بناءً علیه "بن نهیم؟ نه قیمتم وار که، بنم ایچون قیامت قویسون، میزان وضع ایدیلسین، حساب گورولسون؟" دیمگه حقّک یوقدر.

ای کمال غرور ایله ضالته کرسیسنده اطوران! حیاتگه مغرور اولمه. زیرا او حیات، بر مغالطه ایله قائمدر. شویله که: او کرسیده اطوران ضالّ، زوال و

فنانك دهشتنی دوشونوب قورقدیغی زمان سعادتِ اُبدیه اِحتمالنه قاچار،
تكاليفِ دینیه نك تركنده ده آخرتاك اولمیه جغی اِحتمالنه قاچار. بو مغلطه ایلہ
هر ایکی اُلمدن قورتولویور. لکن، قیصه بر زمانده دوگوم آچیلیر، حقیقت
اورته یه چیقار. نه برنجی اِحتمال اُلمنی اِزاله ایدر و نه ده ایکنجی اِحتمال یوکنی
تحفیف ایدر.

و کذا "مصیبت تعمّم ایتدیگنده، اُلم خفیف اولور. بن ده اُمثالِم گبی.م."
دییه ینه یوک اُلتندن قاچار. فقط، مصیبت عام اولدیغنده، اُلمی مضاعف اولور،
قات قات زیاده اولور. چونکه کندیسی گبی اُقرباسی، اُحبابی ده او مصیبتہ
داخلدر. چونکه اِنسانك روحی، اُبنای جنسیله علاقه دارد. نه قدر عمومی
اولورسه، او قدر ده اُلمی فضله اولور.

أى شك جبهه سنده، غفلت گولگه سنده اِستراحتہ چکیلن بیچاره! غفلت
سرینلگنده، شك ایچنده ذوق ایتدیگك لذتی لذت صاغه! او زهرلی بالدر. آز
بر زمان صوگره جهنمی بر عذابه اِنقلاب ایده جکدر. اُگر آلامك لذائذه، نارك
نوره اِنقلاب ایتمه سی اُملنده ایسهك، اُوقاتِ خمسده رکوع و سجود قانجه سیله
غرورك خرطومنی بوك، صیق، باشنی قیر، ایمانی طولدیر. صوگره آیاته تفکر ایلہ
طاعته دوام ایلہ که، شك و غفلت پرده لری ییرتیلین. بو ضلالت آجیلغندن،
نجاتك حلاوتی توضّح ایلہ مناجات لذتی اورته یه چیقسین.

إعلم أَيُّهَا العزيز! عبودیتده آنجق تسلیمیت واردر. تجربه، اِمتحان یوقدر.
چونکه سیّد، اُفندی؛ عبدینی، خدمتکارینی تجربه و اِمتحان ایده بیلیر. فقط،
عبد سیّدینی اِمتحان ایتمك صلاحیتنده دگلدر. و کذا اِنسان ربّنی، خالقنی
تجربه ایده مز.

زهره (*)

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

بو رساله نڭ تآليفندن اون ايكي سنه اول (حاشيه) عنايت ربّانيه ايله، معرفتِ إلهيه ده بر حركتِ فكريه و بر سياحتِ قلبيه و بر إنكشافاتِ روحيه ده تظاهر ايدن بعض لمعاتِ توحيديه يي عربى اولارق نوطه لر صورتنده زهره، شعله، حبه، شمه، ذره، قطره گي رساله لرده قيد ايتمشدم. اوزون بر حقيقتك يالگز بر اوجنى گوسترمك و پارلاق بر نورك يالگز بر شعاعنى إرائه ايتمك طرزنده يازيلديغندن، يالگز كندى كنديمه برر خاطره و برر إخطار شكلكنده اولديغندن، باشقه لر نڭ إستفاده سى محدود قالمشدى. خصوصًا اڭ ممتاز و اڭ خاص قارداش لر نڭ قسم اعظمى عربى اوقومه مشلر. بونلر ك إصرارى و إلاحيله او نوطه لر ك، او لمعه لر ك قسمًا ايضاحلى و قسمًا قيصة بر مثالى توركجه اولارق يازمغه مجبور اولدم. بو نوطه لر و عربى رساله لر، يڭى سعيدك اڭ اول حقيقت

(*) بو زهره رساله سى مثنوى عربى نڭ چوق مهم بر رساله سيدر. هر نه قدر ترجمه ايتمگه چاليشمش ايسه م ده، مؤلفك وقتيله نور شاكردلر نڭ رجاكارانه إصرارلى اوزرينه ياپديغى ترجمه يي عينا درج ايتمگى داها مناسب گوردم. رساله نورك اون يدنجى لمعه سى نامنى آلان بو رساله ايله عربى زهره آراسنده، بر إجمال تفصيل و تقديم تأخير فرقى واردر.

مترجم

عبد المجيد

(حاشيه) اون ايكي سنه اول دينيلن تاريخ؛ هجرى ۱۳۴۰، ميلادى ۱۹۲۱ سنه لريدر.

ناشر

علمندن بر درجه شهود صورتندہ گوردیگی ایچون تغیر ایدیلمہدن مثالری یازیلدی. اونڭ ایچون بعض جملہ لر سائر سوزلردہ ذکر ایدیلمکله برابر بورادہ ده ذکر ایدیلییور؛ و بر قسمی غایت مجمل اولمقلہ برابر ایضاح ایدیلمییور، تا لطافتِ اصلیه سنی غائب ایتمه سین.

سعید النورسی

برنجی نوطہ: کندی نفسمه خطاباً دیمشدم: آی غافل سعید! بیل کہ: شو عالمڭ فنا سندن صوگرہ سڭا رفاقت ایتمه یں و دنیانڭ خرابیله سندن مفارقت ایدن بر شیئہ قلبکی باغلامق سڭا لایق دگلدر. خصوصاً سنڭ عصریڭڭ إنقراضیله سنی ترک ایدوب آرقہ چویرن و باخصوص برزخ سفرندہ آرقداشلق ایتمه یں و خصوصاً سنی قبر قپوسنه قدر تشیع ایتمه یں، خصوصاً بر ایکی سنہ ظرفندہ ابدی بر فراق ایله سندن آریلوب گناہنی سنڭ بوینگہ طاقان، خصوصاً سنڭ رغمڭہ اولارق حصولی آندہ سنی ترک ایدن فانی شیلرله قلبکی باغلامق، کارِ عقل دگلدر. اگر عقلڭ وارسه؛ اُخروی إنقلاباتندہ، برزخی اُطوارندہ و دنیوی إنقلاباتڭ مصادماتی آلتندہ ازیلن، بوزولان و ابدی سفرده سڭا آرقداشلغه مقتدر اولمیان ایشلری بیراق، اُهمیت ویرمه، اونلرڭ زوالندن کدرلنمه. سن کندی ماهیتڭہ باق کہ: سنڭ لطیفه لرڭ ایچندہ او یله بر لطیفه وار کہ، اُبددن و ابدی ذاتدن باشقه سنہ راضی اولاماز. اوندن باشقه سنہ توجّه ایدهمییور، ماسواسنه تنزل ایتمز. بتون دنیایی اوڭا ویرسهڭ، او فطری احتیاجی تطمین ایدهمز. او شی ایسه، سنڭ طویغولریڭڭ و لطیفه لریڭڭ سلطانیدر.

فاطر حكيمك آمرينه مطيع اولان او سلطانكه إطاعت ايت، قورتول!..

ايكنجى نوطه: حقيقتدار بر رؤياده گوردم كه، انسانلره دييوردم: "أى انسان! قرآنك دساتيرنندركه، جنابِ حقك ماسواسندن هيچ بر شيئى اوڭا تعبد ايددهجك بر درجدهده كندگدن بيوك ظن ايتمه. هم سن كنديكى هيچ بر شيدن تكبر ايددهجك درجدهده بيوك طومعه. چونكه مخلوقات، معبوديتدن اوزاقلق نقطه سنده مساوى اولدقلىر گي، مخلوقيت نسبتنده ده بدرلر."

اوچنجى نوطه: أى غافل سعيد! بيل كه: غلط حسّ نوعندن غايت موقت دنيايى لا يموت و دائمى گورييورسك. اطرافكه و دنيايه باقديغك زمان بر درجه ثابت و مستمر گوردىگكدن، فانى نفسكى ده او نظر ايله ثابت تلقى ايتدىگكدن، يالگز قيامتك قوپاجغندن دهشت آلييورسك. گويا قيامتك قوپماسنه قدر ياشايه جقسك گي، يالگز اوندن قورقوييورسك. عقلكى باشكه آل. سن و خصوصى دنياك، دائمى زوال و فنا ضربه سنه معروضسكز. سنك بو غلط حسك و مغلطهك شو مثاله بگزر كه:

بر آدم آلدده اولان آيينه سنى بر خانه ويا بر شهره ويا بر باغچه يه قارشى طوتسه؛ مثالى بر خانه، بر شهر، بر باغچه او آيينده گورونور. أدنا بر حركت و كوچك بر تغير آيينه نك باشنه گلسه، او خيالى خانه و شهر و باغچه ده هرج و مرج و قارشى قلق دوشر. خارجدده كى حقيقى خانه، شهر و باغچه نك دوام و بقاسى سكا فائده ويرمز. چونكه سنك آلگده كى آيينده كى خانه و سكا عائد شهر و باغچه، يالگز آيينه نك سكا ويرديكى مقياس و ميزان ايله در. سنك حياتك و عمرك، آيينه در. سنك دنياك ديركى و آيينه سى و مركزى، سنك عمرك و حياتكدر. هر دقيقه ده او خانه و شهر و باغچه نك ئولمى مكن و

خراب اولماسی محتمل اولدیغندن، هر دقیقه سنڭ باشڭه ییقیلایق و سنڭ قیامتڭ قوپایق بر وضعیتده در. مادام اوله در؛ سن، بو حیاتڭه و دنیاڭه، چکه مدکلری و قالدیره مدکلری یوکلری یوکلتمه!..

دردنجی نوطه: بیل که: اکثریتله فاطر حکیمڭ عادتیدر، اُهمیتلی و قیمتدار شیلری عینیه إعاده ایدیور. یعنی، اکثر اُشیانڭ مثیلله تازهلنمسی، موسملرڭ تبدلنده، عصرلرڭ دگیشمه سنده او قیمتدار اُهمیتلی شیلری عینیه إعاده ایدیور. یومی و سنوی و عصری حشرلرڭ عمومنده، شو قاعدۀ عادت الله اکثریتله مطّرد گورونویور. ایشته بو ثابت قاعدهیه بناء دیرز: مادام فنونڭ اُتفاقیه و علومڭ شهادتیه، خلقت شجره سنڭ اُڭ مکمل میوه سی انساندر. و مخلوقات ایچنده اُڭ اُهمیتلی انساندر. و موجودات ایچنده اُڭ قیمتدار انساندر. و انسانڭ بر فردی، سائر حیواناتڭ بر نوعی حکمنده در. اُلبته قطعی بر حدس، ایله حکم ایدیلیر که، حشر و نشر اُکبرده بشرڭ هر بر فردی عینیه، جسمیه، اُسمیه، رسمیه إعاده ایدیه جکدر.

بشنجی نوطه: شو نوطه ده آوروپا فنونی و مدنیتی، اُسکی سعیدڭ فکرنده بر درجه یرلشدیگی ایچون، یڭی سعید حرکاتِ فکریه ده سیر ایتدیگی زمان، آوروپانڭ فنون و مدنیتی، او سیاحتِ قلبیه ده اُمراضِ قلبیهیه اِنقلاب ایدهرک زیاده مشکلاته مدار اولدیغندن، بالمجبوریه یڭی سعید ذهنی سیلکه لیوب، مزخرف فلسفه یی و سفیه مدنیتی اُتمق ایسترن، کندی روحنده آوروپانڭ لهنده شهادت ایدن حسیاتِ نفسانیه یی صوصدیرمق ایچون، آوروپانڭ شخص معنویسی ایله بر جهته غایت قیصه، بر جهته اوزون، گله جک محاورهیه مجبور اولمشدر.

یاڭلیش آڭلاشیلمه سین، آوروپا ایکیدر:

برېسى، عيسويناځ دين حقيقتيدن و اسلاميتدن آلديغى فيض ايله حيات
اجتماعيه بشريه نافع صنعتلرى و عدالت و حقانيته خدمت ايدن فنونلرى
تعقيب ايدن اروپايه خطاب ايتميورم.

بلكه فلسفه طبعيه نځ ظلمتيله، مدنيتك سياتنى محاسن ظن ايدهر، بشري
سفاهته و ضلالتنه سوق ايدن بوزولمى ايكنجى اروپايه خطاب ايتميورم.
شويله كه:

او زمان، او سياحت روحيه ده، محاسن مدنيت و فنون نافعدهن باشقه اولان
مالايغنى و مضر فلسفه ي و مضر و سفيه مدنيتى آلنده طوتان اروپانځ شخص
معنويسنه قارشى ديمشدم:

بيل اى ايكنجى اروپا! سن صاغ آلځله سقيم و ضلالتلى بر فلسفه ي و
صول آلځله سفيه و مضر بر مدنيتى طوتوب دعوا ايدرسك كه، بشرك سعادتى
بو ايكيسى ايله در. سنځ بو ايكى آلځ قيريلسين و شو ايكى پيس هديه ك سنځ
باشكى يسين.

اى كفر و كفرانى طاغيتوب نشر ايدن بدبخت روح! عجباً هم روحنده، هم
وجداننده، هم عقلنده، هم قلبنده دهشتلى مصيبتلرله مصيبتزده اولمش و عذابه
دوشمش بر آدمك جسميله، ظاهرى بر صورتده آلدايتيجى بر زينت و ثروت
ايچنده بولونماسيله سعادتى ممكن اولاييلير مى؟ اوځا مسعود دينيله بيلير مى؟

ايا گورمييور ميسك كه، بر آدمك جزئى بر آمردن مايوس اولماسى و وهى بر
آملدن اميدى كسيلمى و اهميتسز بر ايشدن انكسار خياله اوغراماسى سببيله
طاتلى خياللر اوځا آجىلاشييور، شيرين وضعيتلر اونى تعذيب ايتميور، دنيا اوځا

طار گلیور، زندان اولویور. حالبوکه سنڭ شتآمتڭله، قلبنڭ اڭ درین کوشه لرنده و روحنڭ تا اساسنده ضلالت ضربه سنی یین و او ضلالت جهتیه بتون امللری إنقطاعه اوغرایان و بتون امللری اوندن نشئت ایدن بر بیچاره إنسانه هانگی سعادتیی تأمین ایدیورسڭ؟ عجباً زائل، یالانجی بر جنتده جسمی بولونان و قلبی، روحی جهنّمده عذاب چکن بر إنسانه مسعود دینیه بیلیر می؟ ایشته سن بیچاره بشری بویله باشند چیقاردڭ، یالانجی بر جنت ایچنده جهنمی بر عذاب چکدیریورسڭ.

ای نوع بشرڭ نفس اماره سی! بو تمثیله باق، بشری نرینه سؤق ایتدیگڭی بیل. مثلاً بزم اوڭمزده ایکی یول وار. بریسندن گیدیورز. گوروپورز که، هر آدمی باشنده بیچاره عاجز بر آدم بولونور. ظالم لر هجوم ایدوب مالی، اشیاسنی غصب ایدهرڭ قولبه جگنی خراب ایدیورلر، بعضاً ده یاره لایورلر. اوپله بر طرزده که، آجینه حق حالنه سما آغلا یور. نرینه باقیلسه حال بو منوال اوزره گیدیور. او یولده ایشیدیلن سسلر، ظالم لڭ گورولتیلری، مظلوم لڭ آغلا ییشلری اولدیغندن عمومی بر ماتم، او یولی قاپلا یور. إنسان، إنسانیت جهتیه غیرڭ املیه متأمّ اولدیغندن، حدسز بر امله گرفتار اولویور. حالبوکه وجدان بو درجه تآلمه تحمّل ایده مدیگندن؛ او یولده گیدن، ایکی شیدن بریسنه مجبور اولور. یا إنسانیتدن تجرّد ایدوب نهایتسز وحشتی إلتزام ایدهرڭ اوپله بر قلبی طاشیه حق که، کندی سلامتیه برابر عمومڭ هلاکتی اونی متأثر ایتمه سین و یاخود قلب و عقلڭ مقتضاسنی إبطال ایتسین.

ای سفاهت و ضلالتده بوزولمش و عیسوی دینندن اوزا قلاشمش آوروپا! دجال گی بر تڭ گوزی طاشیان کور دهاڭ ایله روح بشره بو جهنمی حالتی هدیه ایتدڭ! صوڭره آڭلادڭ که: بو اوپله علاجسز بر علّدر که، إنسانی

أَعْلَايِ عَلَّيْنَدَن، أَسْفَلِ سَافَلِينَه آتَار. حیواناتْڭ اَلْڭ بدبخت درجه سنه ایندیرر. بو علته قارشى بولدیغْڭ علاج، موقَّةً اِبْطَالِ حَسَّ خدمتی گورن جاذبه دار اویونجقلرْڭ و اویوتوجی هوسات و فانتازیه لرْڭدر. سنْڭ بو علاجْڭ، سنْڭ باشْڭی یسین و ییه جْڭ! ایشته بشره آچدیغْڭ یول و ویردیگْڭ سعادت، بو مثاله بْڭزرر.

ایکنجی یول که: قرآن حکیم، هدایتیله بشره هدیة ایتمشدر. شویله در:

گوروپورز که او یولْڭ هر منزلنده، هر مکاننده، هر شهرنده بر سلطانِ عادلْڭ مستقیم عسکرلری هر طرفده بولونویور، گزیورلر. آرا صیره او سلطانْڭ آمریله او عسکرلرْڭ بر قسمنی ترخیص ایدیورلر. سلاحلرینی، آتلرینی و میری لوازماتلرینی آلیورلر، اونلره اِذن تذکره سنی ویریورلر. او ترخیص اولونان نفرلر، چندان اُنسیت ایتدکلری آت و سلاحلرْڭ تسلیم آیینماسندن ظاهرًا محزون اولویورلر. فقط حقیقت نقطه سنده ترخیصله مفرّج اولوب، سلطانْڭ زیارتنه و پادشاهْڭ پای تختنه دوغمسی و پادشاهی زیارت ایتمه سی جهتنده غایت ممنون اولویورلر. بعضًا ترخیص مأمورلری عجمی بر نفره راست گلییورلر. نفر اونلری طانیمیور. "سلاحْڭی تسلیم ایت!" دیورلر. نفر دیور: "بن پادشاهْڭ عسکریم، اونْڭ خدمتمندهیم؛ صوْڭره اونْڭ یاننه گیده جگم. سز نجی اولویورسْڭز؟ اگر اونْڭ اِذن و رضاسیله گلمش ایسه گْڭز، گوز و باش اوستنه گلدیگْڭز، آمرینی گوستریگْڭز؛ یوقسه چکیلگْڭز، بندن اوزاق اولگْڭز. بن تْڭ باشمله قالسه م، سزلر بیگلر دخی اولسه گْڭز، ینه سزگله دوگوشه جگم. کندی نفسم ایچون دگل، چونکه نفسم بنم دگل، بنم سلطانمگْڭدر. بلکه بنده کی نفسم و سلاحم، مالکمْڭ امانتیدر. امانتی محافظه و سلطانمْڭ حیثیتنی حمایه و عزّتی وقایه ایچون سزه باش اگمیه جگم!"

ایشته او ایکنجی یولده کی مدارِ سُور و سعادت اولان بیگلر احوالدن بو حال بر نمونه در. سائر احوالی سن قیاس ایت. بتون او ایکنجی یولک سفرنده، "تولّدت" نامنده سَونج و شنلکله بر تحشیدات و سَوقیاتِ عسکریه وار و "وفیات" نامنده سُور و موزیقه ایله ترخیصاتِ عسکریه گورونویور.

ایشته قرآن حکیم بشره بو یولی هدیه ایتمشدر. بو هدیه یی کیم تام قبول ایتسه، بویله ایکی جهانک سعادتنه گیدن بو ایکنجی یولدن گیدر. نه گچمش شیدن محزون و نه ده گله جک شیدن خوف ایدر.

ای ایکنجی بوزوق آروپا! سنک چوروک و اساسنز اساسلریگک بر قسمی شونلردر که: "اُک بیوک ملکدن اُک کوچک سمگه قدر هر بر ذی حیات کندی نفسنه مالکدر و کندی ذاتی ایچون چالیشیر و کندی لذتی ایچون چابالار. اونک بر حقّ حیاتی وار. غایه همتی و هدف مقصدی، یاشامق و بقاسنی تأمین ایتمکدر." دیورسک. و خالق کریمک کرم دستورلرندن و ارکان کائناتده کمال اطاعتله اِمثال ایدیلن دستور تعاونله، نباتات حیواناتک اِمدادینه و حیوانات اِنسانلرک یاردیمه قوشماسندن تظاهر ایدن او عمومی قانونک رحیمانه، کریمانه جلوه لیرینی جدال ظن ایدوب، "حیات بر جدالدر" دییه احمقانه حکم ایتمشک. عجباً او دستور تعاونک جلوه سندن اولان ذرّاتِ طعامیه نک، کمال شوق ایله بدن حجیره لری نک غدالاندیریلرسی ایچون قوشمالری ناصل جدالدر؟ ناصل بر چارپیشمقدر؟ بلکه او اِمداد و قوشمق، کریم بر ربک آمریله بر تعاوندر. هم چوروک بر اساسک: "هر شی کندی نفسنه مالکدر" دیورسک. هیچ بر شی کندی نفسنه مالک اولمادیغنه قطعی بر دلیل شودر که: اَسبابک ایچنده اُک اُشرفی و اختیار نقطه سنده اُک گنیش اِراده لیری، اِنساندر. حالبوکه بو اِنسانک دوشونمک، سوبله مک و یمک گبی اُک ظاهر افعالِ اختیاریه سندن یوز جزئندن

اونڭ دستِ إختيارينه ويريلن و دائره إقتدارينه گيرن يالڭز مشكوك تك بر جزءدر. بويله اڭ ظاهر فعلك يوز جزئندن بر جزئنه مالك اولميان، ناصل كندينه مالكدن دينيلير؟ بويله اڭ اشرف و إختيارى اڭ گنيش، بو درجه حقيقي تصرفدن و تملكدن الى باغلانمش بولونسه؛ "سائر حيوانات و جمادات كندينه مالكدن" دين، حيواندن داها زياده حيوان و جماداتدن داها زياده جامد و شعورسز اولديغنى اثبات ايدر.

سنى بو خطايه آتوب بو ورطه يه دوشورن، بر گوزلى دهاڭدر. يعنى خارقه، منحوس ذكاڭدر. او كور دهاڭ ايله، هر شيڭڭ خالقى اولان ربڭى اونوتدڭ، موهوم بر طبيعته إسناد ايتدڭ، آثارينى أسبابه ويردڭ، او خالقڭ مالنى باطل معبود اولان طاغوتلره تقسيم ايتدڭ. شو نقطه ده و او دهاڭ نظرنده هر ذى حيات، هر بر انسان، تك باشيله حدسز أعدايه قارشى مقاومت ايتمك و نهايتسز حاجاتڭ تحصيلنه چابالامق لازم گلييور. و ذره گى بر إقتدار، اينجه تل گى بر إختيار، زائل لمعه گى بر شعور، چابوق سونر شعله گى بر حيات، چابوق گچر دقيقه گى بر عمر ايله، او حدسز أعدايه و حاجاته قارشى طايانمغه مجبور اولوييور. حالبوكه او بيچاره ذى حياتڭ سرمايه سى، بيڭلر مطلوبلرندن بريسنه كافى گلمييور. مصيبتنه گرفتار اولديغى زمان؛ صاغير، كور أسبابدن باشقه دردينه درمان بكمه مييور، ﴿وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾ سرينه مظهر اولوييور.

سنڭ قراڭكلى دهاڭ، نوع بشرڭ گوندوزينى گيجه يه قلب ايتمش. يالڭز او صيقتيلى، ظلملى و ظلمتلى گيجه يه ايصينديرمق ايچون؛ يالانجى، موقت لامبالرله تنوير ايتدڭ. او لامبالر سُرور ايله بشرڭ يوزينه تبسم ايتمييور. بلكه بشرڭ آغلانه حق آجى حاللرنده كى أبلهانه گولمه سنه، او ايشيقلر مستهزيانه

گولوب اُگلہ نییور. هر بر ذی حیات سنڭ شاکردلرڭ نظرندہ ظالملرڭ هجومنه معروض، مسکین برر مصیبتزده درلر. دنیا بر ماتمخانه عمومیه در. دنیاده کی صدالر ئولوملردن، املردن گلن واویلالر در. سندن تام درس آلان شاکردڭ، بر فرعون اولور. فقط اڭ خسیس شیئه عبادت ایدن و منفعت گوردیگی هر شیئی، کندینه ربّ تلقی ایدن بر فرعون ذیلدر. هم سنڭ شاکردڭ متمرّدر. فقط بر لذتی ایچون نہایت ذلّتی قبول ایدن مسکین بر متمرّدر. خسیس بر منفعت ایچون شیطانڭ آیاغنی اوپر درجه ده آچاقلق گوسترر. هم جبّاردر فقط قبلنده بر نقطهٔ استناد بولامدیگی ایچون، ذاتنده غایت عاجز بر جبّار خودفروشد. او شاکردڭ غایهٔ همّتی، هوساتِ نفسانیہی تطمین و حمیت و فداکارلق پرده سی آلتنده کندی منفعتِ نفسنی آرایان و حرص و غرورینی تسکین ایتمگه چالیشان بر دسّاسدر. نفسندن باشقه جدی اولارق هیچ بر شیئی سومییور. هر شیئی نفسنه فدا ایدیور.

اما قرآنڭ خالص و تام شاکردی ایسه، بر عبددر. فقط اعظم مخلوقاته قارشى ده عبودیتہ تنزل ایتمز و جنت گبی اڭ بیوک و اعظم بر منفعتی غایهٔ عبودیت یاپماز بر عبدِ عزیزدر. هم حلیم سلیمدر. فقط فاطرِ ذو الجلالندن باشقه سنه، اذنی و امری اولمادن تذللّه تنزل ایتمز بر حلیم عالی همّدر. هم فقیردر فقط اونڭ مالکِ کریمی اوڭا ایلریده اِدّخار ایتدیگی مکافات ایله بر فقیرِ مستغنیدر. هم ضعیفدر فقط قدرتی نہایتسز اولان سیّدینڭ قوتنه استناد ایدن بر ضعیفِ قویدر که، قرآن حقیقی بر شاکردینه جنتِ ابدیہی دخی غایهٔ مقصد یاپدیرمدیگی حالده؛ بو زائل فانی دنیایی اوڭا غایهٔ مقصد هیچ یاپار می؟

ایشته ایکی شاکردڭ همّتلرینڭ نه درجه بربرندن فرقلی اولدیغنی آڭلا!

هم فلسفه سقیمه نځ شاکردلریله قرآن حکیمک تیلیمیدلرینک حمیتکارلق و فداکارلقلرینی بونځله موازنه ایده بیلیرسځز. شویله که:

فلسفه نځ شاکردی، کندی نفسی ایچون قارداشندن قاچار، اونځ علیهنده دعوا آچار. قرآنک شاکردی ایسه، سماوات و أرضه کی عموم صالح عبادی کندینه قارداش تلقی ایده رک، غایت صمیمی بر صورتده اونلره دعا ایدر و سعادتلریله مسعود اولویور و روحنده شدید بر علاقہ بی اونلره قارشى حسّ ایدر. هم اڅ بیوک شی اولان عرش و شمسی، مسخر برر مأمور و کندی گبی بر عبد، بر مخلوق تلقی ایدر.

هم ایکی شاکردک علویت و إنبساط روحلرینی بوندن قیاس ایت که: قرآن، کندی شاکردلرینک روحنه اوپله بر إنبساط و علویت ویرر که؛ طقسان طوقوز دانہ لی تسبیحه بدل، طقسان طوقوز أسماءِ إلهیه نځ جلوه لرینی گوسترن طقسان طوقوز عالملرک ذراتی، برر تسبیح دانہ لری اولارق شاکردلرینک آلترینه ویرر. "أورادلریځزی بونځله اوقویځز." دیر. ایشته قرآنک تلمیدلرندن شاه گیلانی، رفاعی، شاذلی (رضی الله عنهم) گبی شاکردلری، وردلرینی اوقودقلری وقت دیځله، باق! آللرنده سلسله ذراتی، قطرات عددلرینی، مخلوقاتک عددِ أنفاسنی طوتمشدر، اونځله أورادلرینی اوقویورلر. جناب حقّی ذکر و تسبیح ایدیورلر. ایشته قرآن معجز البیانک معجزانه تربیه سنه باق که: ناصل أدنا بر کدرله و کوچک بر غم ایله باشی دونوب سرسملشن و کوچک بر میقروبه مغلوب اولان بو کوچک إنسان، تربیه قرآنیه ایله نه قدر تعالی ایدیور. و نه درجه لطائفی إنبساط ایدر که: قوجه دنیا موجوداتی، وردینه تسبیح اولمقده قیصه گورویور. و جنتی ذکر و وردینه غایه اولمقده آز گوردیگی حالده، کندی نفسنی جناب حقّک أدنا بر مخلوقنک اوستنده بیوک طوتمیور. نهایت عزّت ایچنده، نهایت

تواضعی جمع ایدیور۔ فلسفہ شاکردلرینک بوکا نسبتاً نہ درجہ پست و آشاغی اولدیغنی قیاس ایدہ بیلیرسک۔

ایشته فلسفہ سقیمہ آوروپائیہ دن یک چشم اولان دھاسنک یاگلش گوردیگی حقیقتلری؛ ایکی جهانہ باقان، غیب آشنا پارلاق ایکی گوزی ایله ایکی عالمہ نظر ایدن، بشر ایچون ایکی سعادتہ ایکی ایلہه إشارت ایدن هداي قرآنی دیر کہ: "أی إنسان! سنک ألکده بولونان نفس و مالک سنک ملکک دگل، بلکه سکا أمانتدر۔ او أمانتک مالکی، هر شیئه قدیر، هر شیئی بیلیر بر رحیم کریمدر۔ او سنک یانکده کی ملکنی سندن صاتون ألمق ایسته یور۔ تا سنک ایچون محافظه ایتسین، ضایع اولماسین۔ ایلریده مهم بر فیآت سکا ویره جک۔ سن موظف و مأمور بر عسکرسک۔ اونک نامیلہ چالیش و حسابیلہ عمل ایت۔ اودر کہ، محتاج اولدیغک شیلری سکا رزق اولارق گوندیریور و سنک طاقتک یتمدیگی شیلردن سنی محافظه ایدر۔

سنک شو حیاتکک غایه سی، نتیجه سی؛ او مالکک أسماسنه و شئوناته بر مظهریتدر۔ سکا بر مصیبت گلدیگی وقت، دی: ﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ یعنی: بن مالکک خدمتندہ یم۔ ای مصیبت! اگر اونک إذن و رضاسیلہ گلدک ایسه، مرحبا، صفا گلدک! چونکہ ألبته بر وقت اوکا دونه جگز و اونک حضورینه گیده جگز و اوکا مشتاقز۔ مادام هر حالده بر زمان بزى حیاتک تکالیفندن آزاد ایدہ جکدر۔ هایدی ای مصیبت! او ترخیص و او آزاد ایتمک، سنک ألکله اولسون، راضی یم۔ اگر بنم أمانت محافظه سنده و وظیفه پرورلگمی تجربه صورتندہ سکا أمر و إرادة ایتمش، فقط سکا تسلیم اولمقلغمه إذن و رضاسی اولمازسه؛ بنم طاقتم یتدکجه، أمين اولمیانہ مالککک أمانتنی تسلیم ایتمه م!" دیر۔

ایشته بیگدن بر نمونه اولارق، دهای فلسفینک و هدای قرآنینک ویردکلی درسیرک درجه‌لرینه باق. اوت ایکی طرفک حقیقتِ حالی سابقاً بیان ایدیلن طرز ایله گیدیور. فقط هدایت و ضلالتده انسانلرک درجه‌لی متفاوتدر. غفلتک مرتبه‌لی ده مختلفدر. هرکس هر مرتبه‌ده بو حقیقتی تمامیه حس ایده‌مز. چونکه غفلت، حسّی ابطال ایدیور. و بو زمانده اويله بر درجه‌ده ابطال حس ایتیمش که، بو اَلم اَمک آجیسنی اهلِ مدنیت حس ایتیمیورلر. فقط حسّاسیتِ علمیه‌نک تزايدیله و هر گونده اوتوز بیك جنازه‌ی گوسترن موتک ایقازاتیه او غفلت پرده‌سی پارچه‌لانیور. اَجنیلرک طاغوتلریله و فنونِ طبیعیه‌لریله ضلالته گیدنلره و اونلری کورکورینه تقلید ایدوب ایتباع ایدنلره بیگلر نفرین و تأسفلر!

ای بو وطن گنجلی! فرنکلی تقلیده چالیشمايکز! آيا، آوروپانک سزه ایتدکلی حدسز ظلم و عداوتدن صوگره، هانگی عقل ایله اونلرک سفاهت و باطل افکارلرینه ایتباع ایدوب امنیت ایدیورسکز؟ یوق! یوق! سفیهانه تقلید ایدنلر، ایتباع دگل، بلکه شعورسز اولارق اونلرک صفنه ایتحاق ایدوب کندی کندیکزی و قارداشلیکزی اعدام ایدیورسکز. آگاه اولکز که، سز اخلاقسزجه‌سنه ایتباع ایتدکجه، حمیت دعواسنده یالانچلیق ایدیورسکز!.. چونکه شو صورتده ایتباعکز، ملیتکزه قارشی بر استخفافدر و ملته بر استهزادر!..

﴿هَدَيْنَا اللَّهَ وَإِيَّاكُمْ إِلَى الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ﴾

آلتنجی نوطه: ای کافرلرک چوققلرندن و اونلرک بعض حقائق ایمانیه‌نک انکارنده کی ایتفاقلرندن تلاشه دوشن و ایتقادینی بوزان بیچاره انسان! بیل که: قیمت و اَهْمیت، کمیتده و عدد چوققلغنده دگل. چونکه انسان اگر انسان

اولمازسه، شیطان بر حیوانه انقلاب ایدر. انسان، بعض فرنکلر و فرنک مشربلر گبی احتراصات حیوانیهده ترقی ایتدکجه، داها شدتلی بر حیوانیت مرتبه سنی آلیر. سن گوریورسک که؛ حیواناتک کمیت و عدد اعتباریله حدسز بر چوقلغی وارکن، اوکا نسبة انسان غایت آز ایکن، عموم أنواع حیوانات اوستنده سلطان و خلیفه و حاکم اولمشدر. ایشته مضر کافرلر و کافرلرک یولنده گیدن سفیهلر، جناب حَقَّک حیواناتندن بر نوع خبیثلردر که، فاطر حکیم اولری دنیانک عماراتی ایچون خلق ایتمشدر. مؤمن عبادینه ایتدیگی نعمتلرک درجه لیرینی بیلدیرمک ایچون، اولری بر واحد قیاسی یاپوب، عاقبتده مستحق اولدقلری جهنمه تسلیم ایدر.

ایشته کفارک و اهل ضلالتک بر حقیقت ایمانیه بی انکار و نفی ایتمه لرنده قوت یوقدر. چونکه نفی سَریله اِتفاقلری قوتسزدر. بیك نفی ایدیجیلر، بر تک حکمندهدر. مثلاً: بتون اِستانبول اهلایسی، رمضانک باشنده آبی گورمیدیگندن نفی ایتسه، ایکی شاهدک اِثباتیله او جَم غفیرک نفی و اِتفاقی سقوط ایدر. مادام کفرک و ضلالتک ماهیتی نفیدر و انکاردر، جهلدر و عدمدر، کفارک کثرت ایله اِتفاقی اَهمیتسزدر. اهل حَقَّک، حق و ثابت و ثبوتی اِثبات اولونان مسائل ایمانیهده شهوده اِستناد ایدن ایکی مؤمنک حکمی، حدسز اهل ضلالتک اِتفاقنه راجح اولور، غلبه ایدر. بو حقیقتک سَری شودر که:

نفی ایدنلرک دعالری صورّه بر ایکن، متعدّددر؛ بربریله اِتّحاد ایدمهز که قوتلنسین. اِثبات ایدیجیلرک دعالری اِتّحاد ایدیور، بربرندن قوت آلیر. چونکه گوکده کی هلالِ رمضان گورمه یین دیر که: "بنم نظرمدہ آی یوقدر؛ بنم یانمده گورونمیور." باشقه سی ده، "نظرمدہ یوقدر." دیر. داها باشقه سی ده او یله دیر. هر بری کندی نظرندہ "یوقدر" دیر. هر برینک نظرلری آیری آیری و نظره

پرده اولان أسباب دخی آیری آیری اولابیلدیگی ایچون، دعوالری ده آیری آیری اولور؛ بربرینه قوت ویره مز. فقط إثبات ایدنلر دیمیور که: "بنم نظرمدہ و گوزمدہ هلال وار." بلکه "نفس الأمردہ، گوگٹ یوزندہ هلال واردر، گورونور." دیر. گورنلر بتون عین دعوایی و "نفس الأمردہ واردر" دیر. دیمک بتون دعوالر بردر. نفی ایدنلرک نظرلری آیری آیری اولدیغندن، دعوالری ده آیری آیری اولور. نفس الأمره حکم ایدهمیورلر. چونکه نفس الأمردہ نفی إثبات ایدیلمز. چونکه إحاطه لازمدر. ﴿وَالْعَدَمُ الْمَطْلُوقُ لَا يُثْبِتُ إِلَّا بِمُشْكَلَاتٍ عَظِيمَةٍ﴾ بر قاعدۀ اصولدر. اوت بر شیئی دنیاہ وار دیسهک، یالکز او شیئی گوسترمک کافی گلیر. اگر یوق دیوب نفی ایتسهک، بتون دنیایی أله یوب گوسترمک لازم گلیر که، تا او نفی إثبات ایدیلسین.

ایشته بو سرّ بناء؛ اهل کفرک بر حقیقتی نفی ایتمه سی ایسه، بر مسئله یی حل ایتمک ویاخود طار بر دلیکدن گچمک ویاخود بر خندقدن آتلامق مثالنده در که؛ پیک ده، بر ده، بردر. چونکه بربرینه یاردمجی اولاماز. فقط إثبات ایدنلر نفس الأمردہ حقیقتِ حاله باقدقلری ایچون، مدّعالری اتحاد ایدیور. قوتلری بربرینه یاردم ایدر. بیوک بر طاشک قالدیرماسنه بکزر که، نه قدر أللر یاپیشسه داها زیاده قالدیرماسی قولای اولور و بربرندن قوت آلیر.

یدنجی نوطه: ای مسلمانلری دنیاہ شدّتلہ تشویق ایدن و صنعت و ترقّیاتِ أجنبیه جبر ایله سوق ایدن بدبخت حمیت فروش! دقت ایت، بو ملتک بعضیلرینک دین ایله باغلاندقلری رابطهلر قوماسین! اگر بویله أحمقانه کورکورینه طوپوزلرک آلتنده بعضلرک دیندن رابطهلری قویسه، او وقت حیاتِ اجتماعیّه ده بر سمّ قاتل حکمنده او دینسزلر ضرر ویره جکلر. چونکه مرتدک وجدانی تمام بوزولدیغندن، حیاتِ اجتماعیّه زهر اولور. اوندندر که، علم اصولده "مرتدک

حقّ حیاتی یوقدر. کافر اگر ذمّی اولسه ویا مصالحه ایتسه، حقّ حیاتی وار" دئییه اصول شریعتک بر دستوریدر. هم مذهب حنفیه ده، اهل ذمه دن اولان بر کافرک شهادتی مقبولدر. فقط فاسق مردود الشهادتدر، چونکه خائندر.

ای بدبخت فاسق آدم! فاسقلرک کثرتنه باقوب آلدانما و "اکثریتک افکاری بنمله برابردر" دیمه! چونکه فاسق آدم، فسقی ایستیه رک و بالذات طلب ایدوب گیرمه مش؛ بلکه ایچنه دوشمش چیقامییور. هیچ بر فاسق یوقدر که، صالح اولماسنی تمّی ایتمه سین و آمرینی و رئیسنی متدین گورمک ایسته مسین. إلا که، **الْعِيَاذُ بِاللّٰهِ** إرتداد ایله وجدانی تفسّخ ایدوب، ییلان گبی زهرله مکدن لذت آلسین.

ای دیوانه باش و بوزوق قلب! ظن ایدر میسک که، "مسلمانلر دنیایی سومییورلر ویاخود دوشونمیورلر که، فقرِ حاله دوشمشلر و ایقاپه محتاجدرلر؛ تا که دنیادن حصّه سنی اونو تماسینلر." ظنّک یا کلیلشدر، تخمینک خطادر. بلکه حرص شدتلمش، اونک ایچون فقرِ حاله دوشویورلر. چونکه مؤمنده حرص، سبب خسارتدر و سفالتدر. **«الْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ»** ضروب امثال حکمنه گچمشدر.

أوت إنسانی دنیایه چاغیران و سَوَق ایدن أسباب چوقدر. باشده نفس و هواسی و احتیاج و حواسّی و طویغولری و شیطانی و دنیانک صوری طاتیلغی و سنک گبی کوتو آرقداشلیری گبی چوق داعیلری وار. حالبوکه باقی اولان آخرته و اوزون حیاتِ ابدیهیه دعوت ایدن آزدر. اگر سنده ذره مقدار بو بیچاره ملّته قارشى حمیت وارسه و علوّ همتدن دم ووردیغک یالان اولمازسه، حیاتِ باقیهیه

ياردیم ایدن آزلره إمداد ایتمك لازم گلیر. یوقسه او آز داعیلری صوصدیروب، چوقلره یاردیم ایتسهك شیطانہ آرقداش اولورسك.

آیا ظن ایدر میسك كه؛ بو ملتك فقر حالی، دیندن گلن بر زهد و تركِ دنیادن گلن بر تنبللكدن نشئت ایدیور. بو ظنده خطا ایدیورسك. عجباً گورمیور میسك كه، چین و هندده کی محوسی و برآهمه و آفریقاده کی زنجیلر گبی، آوروپانك تسلطی آلتنه گیرن ملتِر بزدن داها فقیردرلر. هم گورمیور میسك كه، ضروری قوتدن زیاده مسلمانلرك اُنده بیراقلیمیور. یا آوروپا کافر ظالملری ویا آسیا منافقلری، دسیسه لریله یا چالار ویا غصب ایدیور.

سرك جبراً بویله اهل ایمانی میمسز مدنیتہ سوق ایتمكده کی مقصدیكز، اُكر مملكتده آسایش و امنیتى تأمین و قولایجه اداره ایتمك ايسه، قطعياً بیلِكز كه؛ خطا ایدیورسكز، یاكلیش یوله سوق ایدیورسكز. چونكه اعتقادى صارصیلمش، أخلاقى بوزولمش یوز فاسقك اداره سى و اونلر ایچنده آسایش تأمینى، بیكلكر اهل صلاحتك اداره سندن داها مشكلدر. ایشته بو اساسلره بناءً اهل اسلام، دنیایه و حرصه سوق اولونمغه و تشویق ایدیلمیه محتاج دگلدرلر. ترقیات و آسایشلر، بونكله تأمین ایدیلمز. بلكه مساعیلرك تنظیمه و مابینلرنده کی امنیتك تأسیسنه و تعاون دستورینك تسهیلنه محتاجدرلر. بو احتیاج ده، دینك أوامرِ قدسیه سیله و تقوا و صلابتِ دینیّه ایله اولور.

سكزنجی نوطه: اى سعى و عملده کی لذت و سعادتى بیلمه یین تنبل انسان! بیل كه: جنابِ حق، کمالِ کرمندن، خدمتك مكافاتنى، خدمت ایچنده درج ایتمشدر. عملك اجرتنى، نفسِ عمل ایچنده قومشدر. ایشته بو سَر ایچوندركه، موجودات حتّى بر نقطه نظرده جامدات دخی، أوامرِ تکوینیّه

تعبیر ایدیلن خصوصی وظیفه‌لرنده، کمال شوق ایله و بر چشید لذت ایله
 أوامر ربّانیه بی امتثال ایدرلر. آریدن، سینکدن، طاووقدن طوت؛ تا شمس و قمره
 قدر هر شی کمال لذتله وظیفه‌سنه چالیشیورلر. دیمک خدمتلرنده بر لذت وار
 که، عقللری اولمادیغندن عاقبتی و نتیجه‌لری دوشونمندن، مکمل وظیفه‌لرینی ایفا
 ایدیورلر.

اگر دیسه‌ک: ذی‌حیاتده لذت قابلدنر، جماداتده ناصل شوق و لذت
اولابیلیر؟

الجواب: جمادات کندی حسابلرینه دگل، اولنره تجلی ایدن أسماءِ إلهیه
 حسابنه بر شرف، بر مقام، بر کمال، بر گوزللك، بر إنتظام ایستلر، آریورلر.
 او وظیفه فطریه‌لرینک امتثالنده، نور الأنوارک إسملرینه برر معکس، برر آیینه
 حکمنه گچدیگندن تنور ایدر، ترقی ایدر. مثلاً: ناصلکه بر قطره صو، بر
 ذره‌جک جام پارچه‌سی ذاتنده ضیاسز، أهْمِیتسز ایکن، صافی قلبیله گونشه
 یوزینی چویرسه، او وقت او أهْمِیتسز، ضیاسز قطره و جام پارچه‌سی، گونشک بر
 نوع عرشی اولوب سنک یوزیگه ده تبسم ایدر. ایشته بو مثال گبی، ذرات
 موجودات، جمال مطلق و کمال مطلق صاحبی اولان ذات ذو الجلالک إسملرینه
 وظیفه‌پرورلک جهتنده آیینه اولمالریله، او قطره و ذره‌جک شیشه گبی غایت
 آشاغی بر درجه‌دن غایت یوکسک بر درجه ظهوره و تنوره چیقیورلر. مادام
 وظیفه جهتنده غایت نورانی و یوکسک بر مقام آلیورلر؛ لذت ممکن و قابل
 ایسه، یعنی حیات عامّه‌دن حصّه‌دار ایسه‌لر، غایت لذت ایله او وظیفه‌لری
 گوروورلر، دینیه‌بیلیر.

وظیفه‌ده لذت بولوندیغنه اُک ظاهر بر دلیل، سن کندی اعضا و

طویغولریگٹ خدمتترینه باق. هر بری بقاء شخصی و بقاء نوعی ایچون ایتدکلی خدمتلرنده آیری آیری لذتلی وار. نفس خدمت، اونلره بر تلذذ حکمنه گچیور. حتی خدمتی ترک ایتمک، او عضوک بر نوع عذابیدر.

هم ائک ظاهر بر دلیل دخی، خروس ویا یاورولی طاووق گبی حیواناتئک وظیفهلرنده گوستردکلی فداکارانه و مردانه وضعیتلریدر که، خروس آج اولدیغی حالده طاووقلری نفسنه ترجیح ایدوب بولدیغی رزقه اونلری چاغیر؛ ییمز، اونلره یدیرر. و بر شوق و افتخار و تلذذ ایله او وظیفه‌ی گوردیگی، گورونور. دیمک او خدمتده، یمکدن فضله بر لذت آلیر.

هم کوچک یاورولرینه چوبانلق ایدن طاووق دخی، یاورولرینک خاطری ایچون روحنی فدا ایدر، ایته آتیلیر. کندینی آج بیراقوب اونلری طویورور. دیمک او خدمتده اويله بر لذت آلیر که؛ آجلق آجیسنه و ئولمک ألمنه ترجیح ایدر، زیاده گلیر. حیوانی والدهلر یاورولرینی، کوچک ایکن وظیفهلری بولوندیغندن لذتله حمایه‌یه چالیشیر. بیوک اولدقدن صوگره وظیفه قالقار، لذت ده گیدر. بعضاً یاوروسنی دوگر، آلدن دانه‌ی آلیر. یالکز، انسان نوعنده کی والدهلرک وظیفهلری بر درجه دوام ایدر. چونکه انسانلرده ضعف و عجز اعتباریله دایما بر نوع چوجقلق وار، هر وقت ده شفقته محتاجدر. ایشته عموم حیواناتئک خروس گبی چوبانلق ایدن آرککلرینه و طاووق گبی والدهلرینه باق، آکلا که؛ بونلر کندی حسابنه و کندیلری نامنه، کندی کماللری ایچون او وظیفه‌ی گورمیورلر. چونکه حیاتی، وظیفه‌ده لازم گلسه فدا ایدیورلر. بلکه وظیفهلری، اونلری او وظیفه ایله توظیف ایدن و او وظیفه ایچنده رحمتیله بر لذت درج ایدن منعم کریمک حسابنه و فاطر ذوالجلالک نامنه گوریورلر.

هم نفسِ خدمتده اجرت بولونديغنه بر دليل ده شودر که: نباتات و اشجار، بر شوق و لذتی احساس ایدن بر طور ايله فاطرِ ذو الجلالِک أمرلرینی إمثال ایدیورلر. چونکه طاغیتدیغی گوزل قوقولر و مشتیرلرک نظیرینی جلب ایده جک زیتلرله سوسلنمه لری و سنبللری و میوه لری ایچون چوروینجه یه قدر کندیلرینی فدا ایتمه لری، اهلِ دقته گوسترر که: اولرک، أمرِ إلهینک إمثالنده اويله بر لذتلی وار که؛ نفسلرینی محو ایدوب چوروتیورلر.

باق، باشنده چوق سوت قونسروه لری طاشیان هندستان جویری و اینجیر گبی میوه دار آغاجلر، رحمت خزینه سندن لسانِ حال ايله سوت گبی اُک گوزل بر غدایی ایستر، آلیر، میوه لرینه یدیرر؛ کندی بر چامور یر. هم نار آغاجی صافی بر شرابی، خزینه رحمتدن آلوب میوه سنه یدیرر؛ کندیزی چامورلی و بولانیق بر صویه قناعت ایدر.

حتی حبوباتده دخی سنبللنمک وظیفه سنده ظاهر بر إشتیاق گورونور. ناصلکه طار بر یرده چس ایدیلن بر ذات، بر بوستانه و گنیش بر یره چیقماي مشتاقانه ایستر. اويله ده: حبوباتده، سنبللنمک وظیفه سنده اويله سرورلی بر وضعیت، بر إشتیاق گورونویور. ایشته "سنت الله" تعبیر ایدیلن، کائناتده جریان ایدن بو سرلی اوزون دستوردندر که: ایشسر، تنبل، إستراحتله یاشایان و راحت دوشگنده اوزانانلر، اکثریتله سعی ایدن، چالیشانلردن داها زیاده زحمت و صیقنتی چکرلر. چونکه دائما ایشسرلر عمرلرندن شکایت ایدرلر؛ اُکلنجه لر ايله چابوق عمرلرینک گچمه سنی ایستزلر. سعی ایدنلر و چالیشانلر ایسه؛ شاکردرلر، حمد ایدرلر، عمرلرینک گچمه سنی ایسته مزلر. ﴿الْمُسْتَرِيحُ الْعَاطِلُ﴾

شَاكٌ مِنْ عُمُرِهِ وَ السَّاعِي الْعَامِلُ شَاكِرٌ﴾ کلی دستوردر. هم او سر ايله در که:

"راحت، زحمتده؛ زحمت، راحتده در" جمله سی ضربِ مثل اوملشدر. اوت جماداته دقتله نظر ایدیلسه: بالقوه یالکز استعداد و قابلیت جهتنده ناقص قالب و انکشاف ایتمه ینلرک، غایت بر اجتهد و سعی ایله انبساط ایدوب بالقوه دن بالفعل صورتنه گچمه سنده، مذکور سنتِ الهیه دستوریه بر طور گورونویور. و او طور ایشارت ایدر که: او وظیفه فطریه ده بر شوق و او مسئله ده بر لذت واردر. اگر او جامدک عمومی حیاتدن حصه سی وارسه، شوق کندیسنگ اولور؛ یوقسه، او جامدی تمثیل ایدن، نظارت ایدن شیئه عائددر. حتی بو سره بناء دینیه ییلرکه: لطیف، نازک صو انجماد آمرینی آلدیغی وقت، او یله شدتلی بر شوق ایله او امره امتثال ایدر که، دمیری شق ایدر، پارچه لار. دیمک برودت و تحت الصفر صوغوغک لسانیه آغزی قپالی دمیر قابده کی صویه "گنیشلن!" امر ربانیه سی تبلیغ ایدیلنجه، شدت شوق ایله قابنی پارچه لار، دمیری بوزار، کندیه سی بوز اولور. و هکذا.. هر شیئی بوکا قیاس ایت که، گونش لرک دوراندن و سیر و سیاحتلرندن طوت، تا ذره لرک مولوی گبی دور ایتمه لرینه و دوغمه لرینه و اهتزازلرینه قدر کائناتده کی بتون سعی و حرکت، قانون قدر الهی اوزرینه جریان ایدیور. و دست قدرت الهیدن صدور ایدن و اراده و امر و علمی تضمّن ایدن امر تکوینی ایله ظهور ایدر. حتی هر بر ذره، هر بر موجود، هر بر ذی حیات، بر نفر عسکره بکزر که؛ اوردوده مختلف دائره لره، او نفرک آیری آیری نسبتلری، وظیفه لری اولدیغی گبی؛ هر بر ذره، هر بر ذی حیاتک دخی او یله در. مثلا: سنگ گوزگده بر ذره، گوزک حجیره سنده و گوزده و أعصاب وجهیه ده و بدنک شرایین تعبیر ایدیلن طمارلرنده، برر نسبتی و او نسبته گوره برر وظیفه سی و او وظیفه یه گوره برر فائده سی واردر. و هکذا هر شیئی اوکا قیاس ایت. بوکا بناء هر بر شی، بر قدیر ازلینک وجوب وجودینه ایکی جهته شهادت ایدر:

بری: طاقتنڭ بیڭلر درجه فوقنده وظیفه‌لری گورمکده کی عجزِ مطلق لسانيله او قدیرک وجودینه شهادت ایدر.

ایکنجیسی: هر بر شی، نظامِ عالمی تشکیل ایدن دستورلره و موازنه موجوداتی ادامه ایدن قانونلره تطبیق حرکت ایتمکله، او علیم قدیره شهادت ایدر.

چونکه ذره گبی بر جامد، آری گبی کوچک بر حیوان، کتابِ مبینک مهم و اینجه مسئله‌لری اولان نظام و میزانی بیلهمز. جامد بر ذره و آری گبی کوچک بر حیوان نرده؟ سماوات طبقه‌لرینی بر دفتر صحیفه‌سی گبی آچوب، قیایوب طویلیان ذاتِ ذو الجلالک آئنده کی کتابِ مبینک مهم اینجه مسئله‌لرینی اوقومق نرده؟ اگر سن دیوانه‌لک ایدوب؛ ذره‌ده، او کتابک اینجه حروفاتی اوقویه‌جق قدر بر گوز بولوندیغنی توهم ایتسه‌ک؛ او وقت او ذره‌نک شهادتی رده چالیشه‌بیلیرسک. اوت فاطرِ حکیم، کتابِ مبینک دستورلرینی غایت گوزل بر صورتده و مختصر بر طرزده و خاص بر لذتده و مخصوص بر احتیاجده اجمال ایدوب درج ایدر. هر شی اويله خاص بر لذت و مخصوص بر احتیاج ايله عمل ایتسه، او کتابِ مبینک دستورلرینی بیلیمیه‌رک ایتثال ایدر. مثلاً: خرطوملی سیوری سینک دنیایه گلدیگی دقیقه‌ده خانه‌سندن چیقار؛ طورمیه‌رق انسانک یوزینه هجوم ایدر، اوزون عصاسيله وورور، آب حیات فشقیرتیر، ایچر. هجومدن قاچمقده، ارکانِ حرب گبی مهارت گوسترر. عجا بو کوچک، تجربه‌سز، یگی دنیایه گلن مخلوقه بو صنعتی و بو فنِ حربی و صو چیقارمق صنعتنی کیم اوگرتمش و نرهدن اوگرتمش؟ بن، یعنی بو بیچاره سعید اعتراف ایدیورم که: اگر بن او خرطوملی سینگک یرنده اولسیدم؛ کر و فر حربنی و صو

چيقارمق خدمتى چوق اوزون درسلىر و چوق متعدد تجربه لرله آنجق اوكرنه بيليردم.

ايشته إلهامه مظهر اولان آرى، ئورومجك و يوواسنى چوراب گى ياپان بلبل گى حيواناتى بو سينگه قياس ايت. حَتَّى نباتاتى ده عيْنَا حيواناته قياس ايدە بيليرسك. اوت جَوَادِ مطلق (جلّ جلاله)، هر فرد ذى حياتك ألنه لذت مداديله و إحتياج مرگيله يازيلمىش بر تذكره يي ويرمىش. اونكله أوامرِ تكوينيه نك پروگرامنى و خدمتلىرىك فهرسته سنى توديع ايتمىشدر. باق او حكيم ذو الجلاله؛ ناصل كتاب ميينك دستورلرندن آرى وظيفه سنه عائد مقدارينى بر تذكره ده يازمىش، آرىك باشنده كى صندوقچه يه قويمىشدر. او صندوقچه نك آناختارى ده، وظيفه پرور آرى يه خاص بر لذتدر. اونكله صندوقچه يي آچار، پروگرامنى اوقور، أمرى آكلار، حركت ايدر. **﴿وَأَوْخَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ﴾** آيتك سَرِينى إظهار ايدر. ايشته اگر بو سكزنجى نوطه يي تمامًا ايشيتدك و تام آكلادكسه، بر حدسِ ايمانى ايله **﴿وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ﴾** ك بر سَرِينى، **﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ﴾** نك بر حقيقتى، **﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾** نك بر دستورينى، **﴿فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾** نك بر نكته سنى آكلارسك.

طوقوزنجى نوطه: بيل كه: نوع بشرده نبوت، بشرده كى خير و كمالاتك فذلكه سى و أساسيدر. دين حق، سعادتك فهرسته سيدر. ايمان، بر حسن منزّه و مجرّدر. مادام شو عالمده پارلاق بر حُسن، گنیش و يوكسك بر خير، ظاهر

بر حق، فائق بر کمال گورونویور. بالبداهه حق و حقیقت، نبوّت ایچنده در و نبیلر آنده در. ضلالت، شرّ و خسارت؛ اونک مخالفنده در.

محاسن عبودیتک بیگلرندن یالکز بوڭا باق که: نبی علیه الصلاة والسلام، عبودیت جهتیهله موحدینک قبلرینی عید و جمعه و جماعت نمازلرنده إتحاد ایتدیریور و دیلرینی بر کلمه ده جمع ایدیور. اوپله بر صورتده که: شو انسان، معبود ازلینک عظمت خطابه، حدسز قبلردن و دیلردن چیقان سسلر، دعالر، ذکرلر ایلله مقابله ایدیور. او سسلر، دعالر، ذکرلر بربرینه تساند ایدهرک و بربرینه یاردیم ایدوب إتفاق ایدهرک اوپله گنیش بر صورتده معبود ازلینک الوهیتنه قارشى بر عبودیت گوستریور که؛ گویا کُرّه ارض کندیسى او ذکرى سویله یور، او دعایى ایدیور و أقطاریله نماز قیلیور و أطرافیه سماواتک فوقنده عزّت و عظمتله نازل اولان ﴿اقیموا الصلوة﴾ آمرینی، کُرّه ارض إمتثال ایدیور. بو سرّ إتحاد ایلله، کائنات ایچنده بر ذره گئی ضعیف، کوچک بر مخلوق اولان شو انسان، عبودیتک عظمتی جهتیهله خالق ارض و سماواتک محبوب بر عبدی و ارضک خلیفه سی، سلطانى و حیواناتک رئیسى و خلقت کائناتک نتیجه سی و غایه سی اولویور.

أوت اگر نمازلرک آرقه سنده خصوصًا بایرام نمازلرنده بر آنده الله اکبر دین یوزر میلیون انسانلرک سسلری، عالم غیبده إتحاد ایتدکلری گئی، عالم شهادتده دخى بربرلیله إتحاد ایدوب إجتمع ایتسه، کُرّه ارض تمامیه بیوک بر انسان اولوب، عظمتنه نسبة بیوک بر صدا ایلله سویله دیگی الله اکبره مساوی گلدیگندن، او موحدینک إتحادی ایلله بر آنده الله اکبر دیمه لری، کُرّه ارضک بیوک بر الله اکبری حکمنه گچیور. عاداتا بایرام نمازلرنده عالم اسلامک ذکر و تسبیحیهله زمین زلزله کبرایه مظهر اولوب، أقطار و أطرافیه الله اکبر دیوب،

قبله سى اولان كعبه مكرمەنڭ صىمى قىلبىلە نىت ايدوب، مگە آغزىلە، عرفە دىلىلە الله اكبر دىيەرك، او تك كلمە اطراف ارضدە كى عموم مؤمنلرڭ مغارەمثال آغزلرنده كى هوادە تمل ایدیور. بر تك الله اكبر كلمەسنڭ عكس صداسىلە حدسز الله اكبر وقوع بولدىغى گى، او مقبول ذكر و تكبیر، سماواتى دخى چىنلاتوب برزخ عالملىرنە دە تمول ایدەرك صدا ویریور. ایشته بو ارضى بویله كندینه ساجد و عابد و عبادینه مسجد و مخلوقلىرنە بشيك و كندینه مسبح و مكبر ایدن ذات ذو الجلاله، یرك ذراتى عددنجه حمد و تسبیح و تكبیر ایدوب و موجودات عددنجه حمد ایدیورز كه؛ بزه بو نوع عبودیتى درس ویرن رسول اكرم علیه الصلاة والسلامنه امت ایلەمش.

اونجى نوطه: بیل اى غافل، مشوش سعید! جناب حقك نور معرفتنه یتیشمك و باقمق و آیات و شاهدلرڭ آیینهلرنده جلوهلرینی گورمك و براهین و دلیللر مساماتیلە تماشا ایتمك إقتضا ایدیور كه؛ سنڭ اوستگدن گچن، قلبگه گلن و عقلگه گورونن هر بر نوری تنقید پارمقلریله یوقلاما و تردد ایلە تنقید ایتمه! سگا ایشیقلا نان بر نوری طوتمق ایچون ألکی اوزاتمە؛ بلکه غفلت اسبابندن تجرد ایت، اولره متوجه اول، طور. چونكه بن مشاهده ایتدم كه: معرفت اللهك شاهدلری، برهانلری اوچ چشیددر.

بر قسمی: صو گیددر؛ گورونور، حسن ایدیلیر، لکن پارمقلره طوتولمز. بو قسمده خیالاتدن تجرد ایتمك، کلّیتله اوڭا طالمق گرکدر. تنقید پارمقلریله تجسس ایدیلمز؛ ایدیلسه آقار، قاچار. او آب حیات، پارمغى مکان إتحاذ ایتمز.

ایکنجى قسم: هوا گیددر؛ حسن ایدیلیر، فقط نه گورونور، نه ده طوتولور. اوڭا قارشى سن یوزك، آغزك، روحكله او رحمت نسیمنه قارشى توجه ایت،

کندیڭی مقابل طوت، تنقید أَلْکِی اوزاتمە، طوتامازسڭ. روحڭله تنقّس ایت. تردّد ایله باقسەڭ، تنقید ایله أَل آتسەڭ، او یورور گیدر؛ سنڭ أَلْکِی مسکن إِتخاذا ایتمز، اوڭا راضی اولماز.

اوجنجی قسم ایسە: نور گیدر؛ گورونور، فقط نه حسّ ایدیلیر، نه ده طوتولور. اوילה ایسە سن قلبڭڭ گوزیله، روحڭڭ نظریله کندیڭی اوڭا مقابل طوت و گوزیڭی اوڭا توجیه ایت، بکله؛ بلکه کندی کندیڭی گلیر. چونکه نور؛ أَل ایله طوتولز، پارمقلر ایله آولانماز، بلکه او نور آنجق بصیرت نوریله آولانیر. اگر حریص و مادّی أَلْکِی اوزاتسەڭ و مادّی میزانلرله طارتسەڭ، سونمەسە ده گیزلەنیر. چونکه اوילה نور، مادّیده چپسە راضی اولمادیڭی گبی، قیده گیرەمز، کثیفی کندیڭی مالک و سیّد قبول ایتمز.

اون برنجی نوطه: بیل که: قرآن معجز البیانڭ إفادهسندە چوق شفقت و مرحمت وار. چونکه مخاطبلرینڭ اکثریسی، جمهور عوامدر. اونلرڭ ذهنلری بسیطدر. نظرلری دخی دقیق شیلری گورمیدینگندن، اونلرڭ بساطت افکارینی اوقشامق ایچون تکرار ایله، سماوات و أرضڭ یوزلرینه یازیلان آیتلری تکرار ایدیور. او بیوک حرفلری قولایقله اوقوتدیریور. مثلاً: سماوات و أرضڭ خلقتی و سمدان یاغمورڭ یاغدیریلماسی و أرضڭ دیرلمسی گبی بالبداهه اوقونان و گورونن آیتلری درس ویریور. او حروف کبیره ایچندە کوچک حرفلره یازیلان اینجه آیاته نظری نادراً چویر، تا زحمت چکمه سینلر. هم أسلوب قرآنیده اوילה بر جزالت و سلاست و فطریلک وار که: گویا قرآن بر حافظدر؛ قدرت قلمیله کائنات صحیفه لرنده یازیلان آیاتی اوقویور. گویا قرآن، کائنات کتابڭ قرائتیدر و نظاماتڭ تلاوتیدر و نقّاش ازیلسنڭ شئوناتی اوقویور و فعللرینی یازیور. بو

جزالتِ بیانیه‌ی گورمک ایسترسه‌ڭ، هشیار و مدقق بر قلب ايله، سورهُ عَمَّ و
﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ﴾ آیتلری گبی فرمانلری دیڭله!..

اون ایکنجی نوطه: آی بو نوطه‌لری دیڭله‌ین دوستلرم! بیلگیز که؛ بن
 خلافِ عادت اولارق، گیزلمه‌سی لازم گلن رَیمه قارشى قلبمڭ تضرع و نیاز و
 مناجاتی بعضاً یازدیغمڭ سببی؛ ئولوم، دیلمی صوصدیردیغی زمانلرده، دیلمه
 بدل کتایمڭ سویله‌مه‌سنڭ قبولنی رحمتِ إلهیه‌دن رجا ایتمکدر.

أوت قیصه بر عمرده، حدسز گناه‌لریمه کفارت اولاجق، موقت لسانمڭ
 توبه و ندامت‌لری کافی گلمیور. ثابت و بر درجه دائم اولان کتایمڭ لسانی داها
 زیاده او ایشه یارار. ایشته بو نوطه‌لرڭ تألیفندن اون اوچ سنه أَوَّل، دغدغه‌لی بر
 فورطنهٔ روحیه نتیجه‌سنده، اُسکی سعیدڭ گولمه‌لری، یڭی سعیدڭ آغلام‌لرینه
 انقلاب ایده‌جگی هنگامده؛ گنج‌لگڭ غفلت اویقوسندن إختیارلق صبا‌حیله
 اویاندیغم بر آنده، شو مناجات و نیاز عربی یازیلمشدر. بر قسمڭ تورکجه
 مثالی شودر که:

آی ربِّ رحیم و آی خالقِ کریم! بنم سوءِ إختیارمله عمرم و گنج‌لگم
 ضایع اولوب گیتدی. و او عمر و گنج‌لگڭ میوه‌لرندن أَلیمده قالان، أَلم ویریجی
 گناه‌لر، ذَلَّت ویریجی أَلمر، ضلالت ویریجی وسوسه‌لر قالمشدر. و بو آغیر یوک
 و خسته‌لقلی قلب و خجالتلی یوزمله قبره یاقینلاشیورم. بالمشاهده گوره گوره،
 غایت سرعتله، صاغه و صوله إِنْحراف ایتیمه‌رک، إختیارسز بر طرزده، وفات
 ایدن أَحباب و أقران و أقاربم گبی قبر قپوسنه یاناشیورم. او قبر، بو دارِ فانیدن
 فراقِ ابدی ايله اُبد الآباد یولنده قورولمش، آچیلمش أَوَّلکی منزل و برنجی
 قپودر. و بو باغلان‌دیغم و مفتون اولدیغم شو دارِ دنیایی، قطعی بر یقین ايله

آڱلادم کہ؛ هالکدر گیدر و فانیدر ئولور. و بالمشاهده ایچنده کی موجودات دخی، بربری آرقه سندن قافله قافله گوچوب گیدر، غائب اولور. خصوصاً بنم گبی نفس اماره‌ی طاشیانلره شو دنیا چوق غداردر، مکاردر. بر لذت ویرسه، یئک آلم طاقار چکدیرر. بر اوزوم یدیرسه، یوز طوقات وورور.

ای ربِّ رحیم و ای خالقِ کریم! ﴿كُلُّ اِتِّ قَرِیْبٌ﴾ سَرَّیله بن شیمیدین گوروپورم که: یاقین بر زمانده کفنی گیدم، تابوتمه بیندم، دوستلریمه وداع ایلدم. قبریمه توجّه ایدوب گیدرکن، سنڭ درگاهِ رحمتڭده، جنازه‌مڭ لسانِ حاليله، روحمڭ لسانِ قاليله باغیره‌رق دیرم: "الأمان الأمان! یا حنّان! یا منّان! بنی گناهریمڭ خجالتندن قورتار!"

ایشته قبریمڭ باشنه اولاشدم، بوینمه کفنی طاقوب قبریمڭ باشنده اوزانان جسممڭ اوزرینه طوردم. باشی درگاهِ رحمتڭه قالدیروب بتون قوّتمله فریاد ایدوب ندا ایدیورم: "الأمان الأمان! یا رحمن! یا حنّان! یا منّان! بنی گناهریمڭ آغیر یوکلرندن خلاص ایل!"

ایشته قبریمه گیردم، کفنمه صاریلدم. تشیيعجیلر بنی بیراقوب گیتدیلر. سنڭ عفو و رحمتڭی انتظار ایدیورم. و بالمشاهده گوردم که: سندن باشقه ملجأ و منجأ یوق. گناهرلڭ چرکین یوزندن و معصیتڭ وحشی شکلندن و او مکانڭ طارلغندن بتون قوّتمله ندا ایدوب: الأمان، الأمان! یا رحمن! یا حنّان! یا منّان! یا دیان! بنی چرکین گناهریمڭ آرقداشلقلرندن قورتار، یریمی گنیشلتدیر. إلهی! سنڭ رحمتڭ ملجأ‌مدر و رحمةً لِلْعالمین اولان حبیبڭ (ع‌ص‌م) سنڭ رحمتڭه یتیشمک ایچون وسیله‌مدر. سندن شکوا دگل، بلکه نفسی و حامی سڭا شکوا ایدیورم.

أى خالقِ كريم و أى ربِّ رحيم! سنڭ سعيدِ إسمنده كى مخلوقڭ و مصنوعڭ و عبدك هم عاصى، هم عاجز، هم غافل، هم جاهل، هم غليل، هم ذليل، هم مسيء، هم مسن، هم شقى، هم سيدندن قاچمش بر كوله اولديغى حالده، قرق سنه صوڭره ندامت ايدوب سنڭ درگاهڭه عودت ايتمك ايسته يور. سنڭ رحمتڭه إلتجا ايدويور. حدسز گناه و خطيئاتلرينى إعتراف ايدويور. أوهام و درلو درلو علتلرله مبتلا اولمش. سڭا تضرع و نیاز ايدر. أكر كمال رحمتڭه اوني قبول ايتسهڭ، مغفرت ايدوب رحمت ايتسهڭ؛ ذاتا او سنڭ شانڭدر. چونكه أرحم الراحمين سڭ. أكر قبول ايتمزهڭ، سنڭ قپوڭدن باشقه هانگى قپويه گيدهيم؟ هانگى قپو وار؟ سندن باشقه رب يوق كه، درگاهنه گيديلسين. سندن باشقه حق معبود يوقدر كه، اوڭا إلتجا ايديلسين!..

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ أَخِرُ الْكَلَامِ فِي الدُّنْيَا وَ أَوَّلُ الْكَلَامِ فِي الْآخِرَةِ وَ فِي الْقَبْرِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾

اون اوچنجى نوطه: مدار إلتباس اولمش بش مسئله در.

برنجيسى: طريق حقه چالیشان و مجاهده ايدنلر، يالكز كندى وظيفه لرينى دوشونمك لازم گليركن، جناب حقه عائد وظيفه يي دوشونوب، حرکاتنى اوڭا بنا ايدهرك خطايه دوشلر. أدب الدين و الدنيا رساله سنده واردر كه: بر زمان شيطان، حضرت عيسى عليه السلامه إعتراض ايدوب ديمش كه: "مادام أجل و هر شى قدر إلهى ايله در؛ سن كنديڭى بو يوكسك يردن آت، باق ناصل ئوله جكسڭ." حضرت عيسى عليه السلام ديمش كه: ﴿إِنَّ لِلَّهِ أَنْ يَخْتَرِ عَبْدَهُ وَ

لَيْسَ لِلْعَبْدِ أَنْ يَخْتَرِ رَبَّهُ یعنی: "جنابِ حق عبدینی تجربہ ایدر و دیر کہ: سن بویله یاپسہڭ سکا بویله یاپارم، گورہیم سنی یاپاییلیر میسڭ؟ دیہ تجربہ ایدر. فقط عبدڭ حقّی یوق و حدّی دگل کہ، جنابِ حقّی تجربہ ایتسین و دیسین: بن بویله ایشلہسہم، سن بویله ایشلر میسڭ؟ دیہ تجربہ واری بر صورتہ جنابِ حقّ ربوبیتنہ قارشى إمتحان طرزی سوء أدبدر، عبودیتہ منافیدر."

مادام حقیقت بودر، انسان کندی وظیفہ سنی یاپوب جنابِ حقّ وظیفہ سنہ قاریشمہ مالی.

مشہوردر کہ: بر زمانِ اسلام قہرمانلرندن و جنگیزڭ اوردوسنی متعدّد دفعہ مغلوب ایدن جلال الدین خوارزمشاہ حربہ گیدرکن، وزراسی و اتباعی اوڭا دیمشلر: "سن مظفّر اولاجقسڭ، جنابِ حق سنی غالب ایدہجڭ." او دیمش: "بن اللہڭ آمریلہ، جہاد یولندہ حرکت ایتمگہ وظیفہ دارم، جنابِ حقّ وظیفہ سنہ قاریشمام؛ مظفّر ایتمک ویا مغلوب ایتمک اونڭ وظیفہ سیدر."

ایشته او ذات بو سرّ تسلیمیتی آڭلاماسیلہ، خارقہ بر صورتہ چوق دفعہ مظفّر اولمشدر.

أوت إنسانڭ أئندہ کی جزء إختیاری ایلہ ایشلدکلری أفعاللرندہ، جنابِ حقّہ عائد نتائجی دوشونمہ مک گرکدر. مثلاً: قارداشلریمزدن بر قسم ذاتلر، خلقلرڭ رسالہ نورہ إلتحاقلری شوقلرینی زیادہلشدیریور، غیرتہ گتیریور. دیڭلہ مدکلری وقت ضعیفلرڭ قوۃ معنویہلری قیریلیور، شوقلری بر درجہ سونویور. حالبوکہ استادِ مطلق، مقتدایِ کلّ، رہبرِ اکمل اولان رسولِ اکرم علیہ الصلاۃ والسلام، ﴿وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ﴾ اولان فرمانِ الہی یی

کندینه رهبرِ مطلق ایدهرک، انسانلرک چکیلمه سیله و دیکلمه سیله داها زیاده سعی و غیرت و جدیتله تبلیغ ایتمش. چونکه **﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَ لَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾** سرّیله آکلامش که: انسانلره دیکلتدیرمک و هدایت ویرمک، جنابِ حقّک وظیفه سیدر. جنابِ حقّک وظیفه سنه قاریشمازدی.

اوپله ایسه؛ ایشته آی قارداشلم! سز ده، سزه عائد اولمیان وظیفه یه حرکاتکزی بنا ایتمکله قاریشمایکز و خالقکزه قارشى تجربه وضعیتی آلمایکز!

ایکنجی مسئله: عبودیت، امرِ إلهی یه و رضایِ إلهی یه باقار. عبودیتک داعیسی امرِ إلهی و نتیجه سی رضایِ حقدر. ثمراتی و فوائدی، أُخرویهدر. فقط علّۀ غائیّه اولماق، هم قصدًا ایسته نیلمه مک شرطیله، دنیایه عائد فائده لر و کندى کندینه ترتّب ایدن و ایسته نیلمه رک ویریلن ثمره لر، عبودیته منافی اولماز. بلکه ضعیفلر ایچون مشوّق و مرجّح حکمنه گچرلر. اگر او دنیایه عائد فائده لر و منفعتلر؛ او عبودیته، او ورده ویا او ذکره علّت ویا علّتک بر جزئی اولسه؛ او عبودیتی قسمًا إبطال ایدر. بلکه او خاصیتلی وردی عقیم بیراقیر، نتیجه ویرمز. ایشته بو سرّی آکلامیانلر، مثلاً یوز خاصیتی و فائده سی بولونان أوردِ قدسیّۀ شاهِ نقشبندی یی ویا ییک خاصیتی بولونان جوشن الکبیری، او فائده لرک بعضلرینی مقصودِ بالذات نیّت ایدهرک اوقویورلر. او فائده لری گوره مییورلر و گوره میه جکلر و گورمگه ده حقّلی یوقدر. چونکه او فائده لر، او أوردلرک علّتی اولاماز و اوندن، اونلر قصدًا و بالذات ایسته نیلمه جک. چونکه اونلر فضلی بر صورتده، او خالص ورده طلبسز ترتّب ایدر. اونلری نیّت ایتسه، إخلاصی بر درجه بوزولور. بلکه عبودیتدن چیقار و قیمتدن دوشر. یالکز بو قدر وار که؛ بویله خاصیتلی أوردی اوقومق ایچون ضعیف انسانلر بر مشوّق و مرجّحه محتاجدرلر. او فائده لری دوشونوب، شوقه گلوب؛

أورادی صرف رضایِ اِلٰهی ایچون، آخرت ایچون اوقوسه ضرر ویرمز. هم ده مقبولدر. بو حکمت آڭلاشیلمدیغندن؛ چوقلر، اقطابدن و سلفِ صالحیندن مروی اولان فائده‌لری گورمدکلرندن شبهه‌یه دوشر، حتیٰ انکار ده ایدر.

اوجنجی مسئله: ﴿طُوبَىٰ لِمَنْ عَرَفَ حَدَّهُ وَ لَمْ يَتَجَاوَزْ طَوْرَهُ﴾ یعنی: "نه

موطلی او آدمه که، کندینی بیلوب حدّندن تجاوز ایتمز." ناصل بر ذرّه جامدن، بر قطره صودن، بر حوضدن، دڭزدن، قمردن سیّاره‌لره قدر گونشک جلوه‌لری وار. هر بریسی قابلیتنه گوره گونشک عکسنی، مثالی طوتویور و حدّینی بیلیور. بر قطره صو، کندی قابلیتنه گوره "گونشک بر عکسی بنده واردر" دیر. فقط "بن ده دڭزگی بر آیینیم" دییه‌مز. اوپله ده: اَسْمَاءُ اِلٰهِيَهْ نَكْ جلوه‌سک تنوّعنه گوره، مقاماتِ اولیاده اوپله مراتب وار. اَسْمَاءُ اِلٰهِيَهْ نَكْ هر بریسک بر گونشگی قبلدن عرشه قدر جلوه‌لری وار. قلب ده بر عرشدر، فقط "بن ده عرش‌گی‌یم" دییه‌مز. ایشته عبودیتکِ اساسی اولان، عجز و فقر، قصور و نقصنی بیلمک و نیاز ایله درگاهِ الوهیه قارشی سجده ایتمگه بدل، ناز و فخر صورتنده گیدنلر؛ ذرّه‌جک قلبی عرشه مساوی طوتار. قطره‌گی مقامی، دڭزگی اولیانک مقاماتیلّه اِلْتِبَاس ایدر. کندینی او بیوک مقاماته یاقیشدیرمق و او مقامده کندینی محافظه ایتمک ایچون تصنّعاته، تکلفاته، معناسز خودفروشله و بر چوق مشکلاته دوشر.

الحاصل: حدیثده واردر که: ﴿هَلَكَ النَّاسُ إِلَّا الْعَالِمُونَ وَ هَلَكَ الْعَالِمُونَ

إِلَّا الْعَالِمُونَ وَ هَلَكَ الْعَالِمُونَ إِلَّا الْمُخْلِصُونَ وَ الْمُخْلِصُونَ عَلَىٰ خَطَرٍ عَظِيمٍ﴾

یعنی: مدارِ نجات و خلاص، یالکّز اِخلاصدر. اِخلاصی قزاقچو چوق مهمدر. بر ذرّه اِخلاصی عمل، بظمانلره خالص اولمیانّه مرجّحدر. اِخلاصی قزاندیران

حرکاتنده کی سببی، صرف بر امرِ الهی و نتیجه‌سی رضایِ الهی اولدیغنی دوشونملی و وظیفه‌یِ الهیه قاریشمه‌مالی.

هر شیده بر إخلاص وار. حتّی محبتک ده إخلاص ایله بر ذره‌سی، بطمانلرله رسمی و اجرتلی محبته ترجیح ایدر. ایشته بر ذات بو إخلاصلی محبتی بویله تعبیر ایتمش: **وَمَا أَنَا بِالْبَاقِي عَلَى الْحُبِّ رِشْوَةً ضَعِيفٌ هَوَىٰ يُبْنِي عَلَيْهِ ثَوَابٌ** یعنی: "بن محبت اوزرینه بر رشوت، بر اجرت، بر مقابله، بر مکافات ایسته‌میورم. چونکه مقابلنده بر مکافات، بر ثواب ایسته‌نیلن محبت ضعیفدر، دوامسزدر." حتّی خالص محبت، فطرتِ انسانیه‌ده و عموم والده‌لرده درج ایدیلیمشدر. ایشته بو خالص محبته تام معناسیله والده‌لرک شفقتلری مظهردر. والده‌لر او سرّ شفقت ایله، اولادلرینه قارشی محبتلرینه بر مکافات، بر رشوت ایسته‌مدکلرینه و طلب ایتمدکلرینه دلیل؛ روحنی، بلکه سعادتِ آخرویه‌سنی ده اونلر ایچون فدا ایتمه‌لیدر. طاووغک بتون سرمایه‌سی کندی حیاتی ایکن، یاوروسنی ایتک آغزندن قورتارمق ایچون (خسروک مشاهده‌سیله) قفاسنی ایته قاپدیدر.

دردنجی مسئله: أسبابِ ظاهریه ایلله گلن نعمتلی، او أسبابِ حسابنه آلامق گرکدر. اگر او سبب اختیار صاحبی دگلسه (مثلا حیوان و آغاج گبی) طوغریدن طوغرییه او نعمتی جنابِ حق حسابنه ویرر. مادام او، لسانِ حال ایله بسم الله دیر، سکا ویرر. سن ده الله حسابنه اولارق بسم الله دی، آل. اگر او سبب اختیار صاحبی ایسه؛ او بسم الله دیمه‌لی، صوگره اوندن آل، یوقسه آله. چونکه **وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ** آتک معنای صریحندن باشقه بر معنایِ إشاریسی شودر که: "منعم حقیقی بی خاطره گتیرمه‌ین و اونک

ناميله ويريلمهين نعمتی ييمه يکزر! ديمکدر. او حالده هم ويرن بسم الله ديمه لي، هم آلان بسم الله ديمه لي. اَگر او بسم الله ديميور فقط سن ده آلمغه محتاج ايسه ک؛ سن بسم الله دی، اونک باشی اوستنده رحمتِ إلهيه نك ألي گور، شکر ايله اوپ، اوندن آل. يعنی نعمتدن إنعامه باق، إنعامدن منعم حقيقي يي دوشون. بو دوشونمک بر شکردر. صوکره او ظاهری واسطه يه ايسترسه ک دعا ایت. چونکه او نعمت اونک أليه سزه گوندرلدی.

أسبابِ ظاهريه يي پرستش ايدنلری آلداتان؛ ايکی شيئک برابر کلمه سی ويا بولونماسيدر که، "إقتران" تعبير ايديلير، بربرينه عَلتِ ظن ایتمه ليردر.

هم بر شيئک عدمی، بر نعمتک معدوم اولماسنه عَلتِ اولديغندن، توهم ايدر که: او شيئک وجودی دخی، او نعمتک وجودينه عَلتدر. شکرینی، منتدارلغنی او شيئه ويرر، خطايه دوشر. چونکه بر نعمتک وجودی، او نعمتک عموم مقدماتنه و شرائطنه ترتب ايدر. حالبوکه او نعمتک عدمی، بر تک شرطک عدميله اولويور. مثلاً: بر باغچه يي صولايان جدولک دليگنی آچميان آدم، او باغچه نك قوروماسنه و او نعمتلك عدمنه سبب و عَلتِ اولويور. فقط او باغچه نك نعمتليک وجودی، او آدمک خدمتندن باشقه، يوزر شرائطک وجودينه توقفله برابر، عَلتِ حقيقي اولان قدرت و إرادۀ ربّانيه ايله وجوده گلير. ايشته بو مغلطه نك نه قدر خطاسی ظاهر اولديغنی آکلا و أسباب پرستلرک ده نه قدر خطا ايتدکلرينی بيل!

أوتِ إقتران آيريدر، عَلتِ آيريدر. بر نعمت سکا گليور؛ فقط بر إنسانک سکا قارشى إحسان نيّتی، او نعمته مقارن اولمش؛ فقط عَلتِ اولمامش. عَلتِ، رحمتِ إلهيه در. أوتِ او آدم إحسان ایتمه يي نيّت ایتمه سيدی، او نعمت سکا

گلمزدی. نعمتک عدمنه علّت اولوردی. فقط مذکور قاعده‌یه بناء؛ او میل إحسان، او نعمته علّت اولاماز. آنجق یوزر شرائطک بر شرطی اولابیلیر. مثلاً: رسالۀ نورک شاکردلری ایچنده جناب حَقّک نعمتترینه مظهر بعض ذاتلر (خسرو، رأفت گبی)، إقترائی علّته إلتباس ایتمشلر؛ استادینه فضله منتدارلق گوستریورلردی. حالبوکه جناب حق اونلره درس قرآنیده ویردیگی نعمت استفاده ایله، استادلرینه إحسان ایتدیگی نعمت إفاده‌یی برابر قیلمش، مقارنت ویرمش. اونلر دیرلر که:

"اگر استادیمز بورایه گلمه سیدی، بز بو درسی آلامازدق. او یله ایسه اونک إفاده‌سی، استفاده‌مزه علّتدر. "بن ده دیرم: "ای قارداشلم! جناب حَقّک بگا ده سزلره ده ایتدیگی نعمت برابر گلمش، ایکی نعمتک علّتی ده رحمت إلهیه‌در. بن ده سزک گبی إقترائی علّته إلتباس ایده‌رک، بر وقت رسالۀ نورک سزلر گبی ألباس قلملی یوزر شاکردلرینه چوق منتدارلق حسن ایدیوردم. و دییوردم که: بونلر اولماسه ایدی، بنم گبی یاریم اُمّی بر بیچاره ناصل خدمت ایده‌جکدی؟ صوگره آکلادم که، سزلره قلم واسطه‌سیله اولان قدسی نعمتدن صوگره، بگا ده بو خدمته موفقیت إحسان ایتمش. بربرینه إقتران ایتمش، بربرینک علّتی اولاماز. بن سزه تشکر دگل، بلکه سزی تبریک ایدیورم. سز ده بگا منتدارلغه بدل، دعا و تبریک ایدیگز."

بو دردنجی مسئله‌ده، غفلتک نه قدر درجه‌لری بولوندیغی آکلاشیلیر.

بشنجی مسئله: ناصلکه بر جماعتک مالی بر آدمه ویریلسه ظلم اولور. ویا جماعته عائد وقفلری بر آدم ضبط ایتسه ظلم ایدر. او یله ده: جماعتک سعیرلیله حاصل اولان بر نتیجه‌یی ویا جماعتک حسنهلرله ترتب ایدن بر شرفی، بر

فضیلتی، او جماعتک رئیسینه ویا استادینه ویرمک؛ هم جماعته، هم ده او استاد ویا رئیسه ظلمدر. چونکه آنانیی اوقشار، غروره سَوق ایدر. کندینی قپوجی ایکن، پادشاه ظن ایتدیرر. هم کندی نفسنه ده ظلم ایدر. بلکه بر شرک خفی یه یول آچار. اوت بر قلعه‌یی فتح ایدن بر طابورک غنیمتی و مظفریت شرفی، بیگباشیسی آلاماز. اوت استاد و مرشد، مصدر و منبع تلقی ایدیلیمه‌مک گرکدر. بلکه مظهر و معکس اولدقلرینی بیلیمک لازمدر. مثلاً: حرارت و ضیا، سکا بر آیینه واسطه‌سیله گلیر. سندن گوشه قارشی منتدار اولمغه بدل، آیینه‌یی مصدر تلقی ایدوب، گوششی اونوتوب، اوکا منتدار اولمق، دیوانه‌لکدر. اوت آیینه محافظه ایدیلیمه‌لی، چونکه مظهردر. ایشته مرشدک روحی و قلبی بر آیینه‌در. جنابِ حقْدن گلن فیضه معکس اولور، مریدینه عکس ایدیلیمه‌سنه ده وسیله اولور. وسیله‌لکدن فضله فیض نقطه‌سنده مقام ویریلیمه‌مک لازمدر. حتی بعض اولور که، مصدر تلقی ایدیلن بر استاد، نه مظهردر، نه ده مصدردر. بلکه مریدینک صفوتِ إخلاصیله و قوتِ إرطابتیله و اوکا حصرِ نظر ایله او مرید باشقه یولده آلدیغی فیوضاتی، استادینک مرآتِ روحندن گلیمش گوروپور.

ناصلکه بعض آدم، مانیه‌تیزمه واسطه‌سیله بر جامه دقت ایده ایده عالم مثاله قارشی خیالنده بر پنجره آچیلیر. او آیینه‌ده چوق غرائبی مشاهده ایدر. حالبوکه آیینه‌ده دگل، بلکه آیینیه اولان دقتِ نظر واسطه‌سیله آیینه‌نک خارجنده خیالنه بر پنجره آچیلیمش گوروپور. اونک ایچوندیر که، بعضاً ناقص بر شیخک خالص مریدی، شیخندن داها زیاده کامل اولابیلیر و دونر شیخی إرشاد ایدر و شیخنک شیخی اولور.

اون دردنجی نوطه: توحیده دائر درت کوچک رمزدر.

برنجی رمز: اى أسباب پرست انسان! عجباً غريب جوهرلردن ياپيلمش بر عجب قصرى گورسهك كه، ياپيليور. اونك بناسنده صرف ايديلن جوهرلرك بر قسمى يالكلز چينده بولونويور. ديگر قسمى ائدلسده، بر قسمى يمينده، بر قسمى سبريادن باشقه يرده بولونميور. بنانك ياپيلماسى زماننده عين گونده شرق، شمال، غرب، جنوبدن او جوهرلى طاشلر قولايقله جلب اولوب ياپيلديغنى گورسهك؛ هيچ شهبهك قالير مى كه؛ او قصرى ياپان اوسته، بتون كُره ارضه حكم ايدن بر حاكم معجزه كارد.

ايشته هر بر حيوان، اويله بر قصر اهلدير. خصوصاً انسان، او قصرلرك اُك گوزلى و او سرايلرك اُك عجيبدير. و بو انسان دينيلن سرايك جوهرلى؛ بر قسمى عالم ارواحدن، بر قسمى عالم مثالدن و لوح محفوظدن و ديگر بر قسمى ده هوا عالمندن، نور عالمندن، عناصر عالمندن گلديكى گي؛ حاجاتى اُبد اوزامش، امللى سماوات و ارضك اقطارنده انتشار ايتمش، رابطهلى، علاقهلى دنيا و آخرت اُدوارنده طاغلمش بر سراي عجب و بر قصر غريدير.

ايشته اى كندىنى انسان ظن ايدن انسان! مادام ماهيتك بويله در؛ سنى ياپان آنجق او ذات اولاييلير كه: دنيا و آخرت برر منزل، ارض و سما برر صحيفه، ازل و اُبد دون و يارين حكمنده اولارق تصرف ايدن بر ذات اولاييلير. اويله ايسه انسانك معبودى و ملجئى و خلاصكارى او اولاييلير كه؛ ارض و سمايه حكم ايدر، دنيا و عقبا ديزگينلرينه مالكد.

ايكنجى رمز: بعض ابلهله وار كه، گوشى طانيمدقلى ايچون، بر آيينه ده گوشى گورسه، آيينه يي سومگه باشلار. شديد بر حس ايله اونك محافظه سنه چاليشير. تا كه ايچنده كى گوشى غائب اولماسين. نه وقت او اُبله؛ گوش، آيينهك ئولمه سيله ئولمه ديگنى و قيريلمه سيله فنا بولماديغنى درك ايتسه، بتون محبتي

گوکده کی گونشہ چویر. او وقت آڱلار که، آیینده گورولن گونش؛ آیینیه تابع دگل، بقاسی اوڭا متوقّف دگل.. بلکه گونشدر که، او آیینیه او طرزده طوتویور و اونڭ پارلاماسنه و نورینه مدد ویریور. گونشڭ بقاسی اونڭله دگل؛ بلکه آیینهنڭ حیاتدار پارلاماسنڭ بقاسی، گونشڭ جلوه سنه تابعدر.

ای انسان! سنڭ قلبڭ و هویت و ماهیتڭ، بر آیینهدر. سنڭ فطرتڭده و قلبڭده بولونان شدید بر محبّت بقا، او آیینه ایچون دگل و او قلبڭ و ماهیتڭ ایچون دگل.. بلکه او آیینده استعدادده گوره جلوه سی بولونان باقی ذوالجلالڭ جلوه سنه قارشی محبّتدر که، بلاهت یوزندن او محبّتڭ یوزی باشقه یره دونمش. مادام او یلهدر. "یا باقی أنت الباقي" دی. یعنی مادام سن وارسڭ و باقیسڭ؛ فنا و عدم نه ایسترسه بزه یاپسین، اهمیتتی یوق!..

اوجنجی رمز: ای انسان! فاطر حکیمڭ سنڭ ماهیتڭه قویدیغی اڭ غریب بر حالت شودر که: بعضاً دنیایه یرلشه مییورسڭ. زندانده بوغازی صیقیلیمش آدم گبی "اوف، اوف" دییوب دنیادن داها گنیش بر یر ایستدیگڭ حالده، بر ذره جڭ بر ایش، بر خاطره، بر دقیقه ایچنه گیروب یرلشیورسڭ. قوجه دنیایه یرلشه مهین قلب و فکرڭ، او ذره جڭده یرلشیر. اڭ شدتلی حسّیاتڭله او دقیقه جڭ، او خاطره جڭده طولاشیورسڭ.

هم سنڭ ماهیتڭه او یله معنوی جهازات و لطیفه لر ویرمش که؛ بعضلری دنیایی یوتسه طوق اولماز. بعضلری بر ذره پی کندنده یرلشدیره مییور. باش، بر بطمان طاشی قالدیردیغی حالده؛ گوز، بر صاچی قالدیره مدیغی گبی؛ او لطیفه، بر صاچ قدر بر ثقلته، یعنی غفلت و ضلالتدن گلن کوچک بر حالته طایانه مییور. حتّی بعضاً سونر و ئولور. مادام او یلهدر؛ حذر ایت، دقّتله باص،

باتمقدن قورق. بر لقمه، بر كلمه، بر دانه، بر لمعه، بر إشارتده، بر اوپمكده
 باتمه! دنيایي يوتان بتون لطائفلریگی اوندۀ باتیرمه. چونكه چوق كوچك شیلر
 وار، چوق بیوكلری بر جهته یوتار. ناصل كوچك بر جام پارچه سنده؛ گوك،
 ییلدیزلریله برابر ایچنه گیروب غرق اولویور. خردل گیی كوچك قوۀ حافظه كده،
 سنك صحیفۀ أعمالكك اكتری و صحائفِ عمریكك اغلی ایچنه گیردیگی گیی؛
 چوق جزئی كوچك شیلر وار، اویله بیوك آشایی بر جهته یوتار، إستیعاب
 ایدر.

دردنجی رمز: ای دنیاپرست إنسان! چوق گنیش تصوّر ایتدیگك سنك دنیاك،
 طار بر قبر حكمنده در. فقط، او طار قبر گیی منزلك دیوارلری شیشه دن
 اولدیغی ایچون بربری ایچنده إنعكاس ایدوب گوز گورونجه یه قدر گنیشله یور.
 قبر گیی طار ایكن، بر شهر قدر گنیش گورونور. چونكه او دنیاك صاغ دیواری
 اولان گچمش زمان و صول دیواری اولان گله جك زمان، ایکیسی معدوم و
 غیر موجود اولدقلری حالدۀ، بربری ایچنده إنعكاس ایدوب غایت قیصه و طار
 اولان حاضر زمانك قنادلرینی آچارلر. حقیقت خیاله قاریشیر، معدوم بر دنیایی
 موجود ظن ایدرسك. ناصل بر خط، سرعتِ حرکتله بر سطح گیی گنیش
 گورونوركن، حقیقتِ وجودی اینجه بر خط اولدیغی گیی؛ سنك ده دنیاك
 حقیقتجه طار، فقط سنك غفلت و وهم و خیالكله دیوارلری چوق گنیشله مش.
 او طار دنیاده، بر مصیبتك تحریکیله قیملدانسۀك، باشکی چوق اوزاق ظن
 ایتدیگك دیواره چارپارسك. باشكده کی خیالی اوچورور، اویقوئی قاجیرر. او
 وقت گورورسك كه: او گنیش دنیاك؛ قبردن داها طار، کوپردن داها
 مساعده سز. سنك زمانك و عمرك، برقدن داها چابوق گچر؛ حیاتك، چایدن
 داها سرعتلی آقار.

مادام دنیا حیاتی و جسمانی یاشایش و حیوانی حیات بویله در؛ حیوانیتدن
 چیق، جسمانی بیراق، قلب و روحك درجۀ حیاته گیر. توهم ایتدیگك گنیش
 دنیادن داها گنیش بر دائرۀ حیات، بر عالم نور بولورسك. ایشته او عالمك
 آناختاری، معرفت الله و وحدانیت سرلرینی إفاده ایدن "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ"
 كلمۀ قدسیه سیله قلبی سویلتدیرمك، روحی ایشلتدیرمكد.

اون بشنجی نوطه: اوج مسئله در.

برنجی مسئله: اسم حفیظك تجلّی اتمنه إشارت ایدن **فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ**
خَيْرًا يَرَهُ * وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ آیتدر. قرآن حکیمك بو حقیقتنه
 دلیل ایسترسهك، کتاب مینك مسطری اوستنده یازیلان شو کائنات کتابك
 صحیفه لرینه باقسهك، اسم حفیظك جلوۀ أعظمی و بو آیت کریمهك بر حقیقت
 کبراسنك نظیره سنی چوق جهتلرله گوره بیلیرسك.

أزجمله: آعاج، چیچك و اوتلرك مختلف تخملرندن بر قبضه آل. او مختلف
 و بربرینه مخالف تخملرك جنسلری بربرندن آیری، نوعلری بربرندن باشقه اولان
 چیچك، آعاج و اوتلرك صندوقچه لری حکمنده اولان او قبضه یی قراكلقده و
 قراكلق، بسیط و جامد بر طویراق ایچنده دفن ایت، سرپ. صوگره میزانسز و
 اشیایی فرق ایتمه یین و نزهیه یوزینی چویرسهك اورایه گیدن بسیط صو ایله صولا.
 صوگره سنوی حشرك میدانی اولان بهار موسمنده گل، باق! إسرافیل واری ملك
 رعد؛ بهارده نفخ صور نوعندن یاغموره باغیرماسی، یر آلتنده دفن ایدیلن
 چكردكلره نفخ روحله مژده له مه سی زمانه دقت ایت كه، او نهایت درجه
 قاریشق و قاریشمش و بربرینه بگزه یین او تخمجقلر، اسم حفیظك تجلیسی آلتنده

کمالِ إمتثال ايله خطاسز اولارق فاطرِ حکيمن گلن أوامرِ تکوينيه يي إمتثال ایدیورلر. و اویله توفیقِ حرکت ایدیورلر که؛ اولرک او حرکتلرنده بر شعور، بر بصیرت، بر قصد، بر إرادة، بر علم، بر کمال، بر حکمت پارلادیغی گورونویور.

چونکه گوریورسک که؛ او بربرینه بگزیهن تخمجقلر، بربرندن تمایز ایدوب آیریلیور. مثلاً بو تخمجق، بر اینجیر آغاجی اولدی. فاطرِ حکیمک نعمتترینی باشلریمز اوستنده نشره باشلادی. سرپیور، دالترینک آلری ايله بزلره اوزاتیور. ایشته اوکا صورّه بگزیهن بو ایکی تخمجق ایسه، گون عاشقی نامنده کی چیچک ايله، هرجائی منکشه گبی چیچکلر ویردی. بزلر ایچون سوسلندی. یوزیمزه گولویورلر، کندیلرینی بزلره سؤدیوریورلر. داها بوراده کی بر قسم تخمجقلر، بو گوزل میوهلری ویردی و سنبل و آغاج اولدیلر. گوزل طاد، قوقو و شکلری ايله إشتهامزی آچوب، کندی نفسلرینه بزم نفسلریمزی دعوت ایدیورلر و کندیلرینی مشتریلرینه فدا ایدیورلر. تا نباتی حیات مرتبه سندن، حیوانی حیات مرتبه سنه ترقی ایتسینلر. و هکذا.. قیاس ایت. اویله بر صورتده او تخمجقلر إنکشاف ایتدیلر که، او تک قبضه، مختلف آغاجلر و متنوع چیچکلر ايله طولو بر باغچه حکمنه گچدی. ایچنده هیچ بر غلط، قصور یوق. **فَارْجِعِ الْبَصَرَ**

هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ سَرینی گوسترر. هر بر تخم، إسمِ حفیظک جلوه سیله و إحسانیه اوکا پدرینک و أصلنک مالندن ویردیگی إرثیتی؛ إلتباسسز، نقصانسز، محافظه ایدوب گوستریور. ایشته بو حدسز خارقه محافظه یی یاپان ذاتِ حفیظ، قیامت و حشرده حفیظیتک تجلّی اکبرینی گوستره جگنه قطعی بر إشارتدر.

أوت بو أهْمیتسز، زائل، فانی طورلرده بو درجه قصورسز، غلطسز حفیظیت جلوه سی بر حجتِ قاطعه در که؛ أبدی تأثیری و عظیم أهْمیتی بولونان أمانت

کبرا حملہ سی و ارضک خلیفہ سی اولان انسانلرک افعال، آثار و اقواللری و حسنات و سیئاتلری، کمال دقت ایله محافظه ایدیلوب محاسبه سی گوروله جک.

آیا بو انسان ظن ایدر می که، باشی بوش قالاجق؟ حاشا!.. بلکه انسان، أبده مبعوثدر و سعادت ابدیه یه و شقاوت دائمه یه نامزدر. کوچک بیوک، آز چوق هر عملندن محاسبه گوره جک. یا تلطیف و یا طوقات ییه جک.

ایشته حفیظیتک جلوۀ کبراسنه و مذکور آیتک حقیقتنه شاهدلر حد و حسابہ گلمز. بو مسئله ده کی گوستردیگمز شاهد؛ دگزدن بر قطره، طاغدن بر ذره در.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

نورک بکچی

ذَرّه

(هدایتِ قرآنیہ نك شعا عندن)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

إِعلم أَيُّها العزيز! جنابِ حقّه ناظر و اوڭا واصل اولان يوللر، قپولر؛ عالمڭ طبقه لری، صحیفه لری، مرڭباتی نسبتنده بر یكون تشکيل ایتمکده در. عادى بر یول قپانديغى زمان، بتون يوللرڭ قپانمش اولديغى توهم ایتمک، جهالتڭ اڭ بيوک بر شاهديدر. بو آدمڭ مثلى، غايت بيوک عسکرى بر قرارگاهى حاوى بيوک بر شهرده، قرارگاهڭ بايراغى گورمديگندن، سلطانڭ و عسکريه يه عائد بتون شيلرڭ إنکارينه ويا تأويلنه باشلايان آدمڭ مثلى گبيدر.

إِعلم أَيُّها العزيز! هر شيئڭ باطنى ظاهرندن داها على، داها کامل، داها لطيف، داها گوزل، داها مزین اولديغى گي؛ حياتجه داها قوى، شعورجه داها تامدر. و ظاهرده گورونن حيات، شعور، کمال و سائرہ آنجق باطندن ظاهره سوزولن ضعيف بر ترشحدر. يوقسه باطن جامد، ميت اولوب ده علم و حياتى طيشارى يه ويرمش اولديغنه ذهابه إحتمال يوقدر.

أوت قارنڭ (معهڭ) أويڭدن؛ جلدڭ، گوملگڭدن و قوّه حافظهڭ، سنڭ کتابڭدن نقش و إنتطاجه داها يوکسک و داها غرييدر. بناءً عليه عالم ملکوت، عالم شهادتدن؛ عالم غيب، دنيا و آخرتدن داها على و داها يوکسکدر. مع الأسف نفس اماره، هواءِ نفس ايله باقديغى ايچون ظاهرى حياتلى، انسيتلى بر

پردہ گئی، میت و ظلمتلی و وحشتلی ظن ایتدیگی باطن اوستنه سرپلمش اولدیغنی گوروپور.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! سنڭ يوزڭ، وجهڭ او قدر کوچکلگی ایله برابر گچمش و گله جك بتون إنسانلرك عددنجه كندیسنی اونلردن آیران و تعریف ایدن نشان و علامتلی حاوی اولدیغی گبی، یوزیڭی تشکیل ایدن اساس و اركاننده ده بتون إنسانلر إتفاقدہدر. بتون إنسانلرده بری توافق، دیگری تخالف اولمق اوزره ایکی جهت واردر. تخالف جهتی صانعڭ مختار اولدیغنه، توافق جهتی ایسه صانعڭ واحد أحد اولدیغنه دلالت ایدرلر. بو ایکی جهتڭ بر قاصدڭ قصیدله، بر مختارڭ اختیاريله، بر مریدڭ إرادہ سیله، بر علیمڭ علميله اولمادیغنی توهم ایتمك، محالاتڭ اڭ عجیبیدر. فسبحان الله! یوزڭ او کوچك صحیفه سنده ناصل غیر متناهی نشانلر درج ایدیلمشدر كه، گوز ایله اوقونور ده نظر ایله، یعنی عقل ایله گورونمز.

إنسان نوعنده شو تخالف ایله برابر بغدای، اوزوم، آری، قارینجه نوعلرنده کی توافق، کور تصادفڭ ایشی اولمادیغی گونش گبی آشکاردر. مادام كه كثرتڭ بویله اوزاق، اینجه، گنیش احوال و أطوارنده ده تصادفڭ مداخله سنه إمكان یوقدر. و تصادفڭ ألدن محفوظدر. و آنجق بر حکیمڭ قصدی و بر مختارڭ إختیاری و سمیع بصیر بر مریدڭ إرادہ سنڭ دائره تصرفندهدر.

"تصادف، شرك و طبیعت" دن تشگل ایدن فساد شبکه سنڭ عالم إسلامدن نفی و إخراجنه، رساله نوره ویریلن قرار إنفاذ ایدیلمشدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! شیطانڭ إلقا ایتمكده اولدیغی وسوسه لردن بری:

"ياهو، شو قويون ويا اينك، اگر قدير و عليم ازينك نقشى، ملكى اولمش اولسه ايدى؛ بو قدر مسكين بيچاره اولمازلردى. اگر باطنلرنده، ايچلرنده عليم، قدير، مريد بر صانعك قلمى چاليشمش اولسه ايدى، بو قدر جاهل، يتيم، مسكين اولمازلردى." دين و جنى شيطانلره استاد اولان اى شيطانِ انسى! جنابِ حق، هر شئيه لايقنى ويرييور و مصلحته گوره ويرييور. اگر عطاسى، انعامى بو قاعده دن خارج اولسه ايدى، سنك اشگكك قولاغى سندن و سنك استادلر كدن داها عقللى، داها عالم اولماسى لازمدى. و سنك پارمغك ايچنده سنك شعور و اقتدار كدن داها چوق بر شعور، بر اقتدار ياراتيوردى. ديمك هر شيكك بر حدى وار. او شى، او حد ايله مقيددر.

قدر، هر شئيه بر مقدار و او مقداره گوره بر قالب ويرمشدرد. فياض مطلقدن آلدیغى فيضه اولان قابليتى او قابله گوره در. معلومدر كه، داخلدن خارجه سوزولن جزءِ اختيارى ميزانيه، احتياج درجه سيله، قابليتك مساعده سيله حاكميتِ اسمانك نظام و تقابليه فيض آينه بيلير. مع هذا، شمك عظمتنى بر قبارجقده آرامق، عقللى اولانك ايشى دگلدر.

إعلم أيها العزيز! انسان، حكمت ايله ياپيلمش بر مصنوعدر. و صانعك غايت حكيم اولديغنه، ياپديغى وضوح دلالت ايله صانكه مجسم بر حكمت نقاشه در. تجسد ايتمش بر علم مختاردر. انجماد ايتمش بر قدرت بصيره اولديغى گي اويله بر فعلك محصوليدر كه، استعدادى اراده ايتديكى شئىي كنديسنة ويرييور. اويله بر انعام و احسانك كثيفيدر كه، بتون حاجاتنه واقفدر. اويله بر قدرك ترسيم ايتديكى بر صورتدر كه، بئيه سنه لازم و مناسب شيلرى بيلير. بو معلومات ايله هر شيكك مالكى اولان مال كندن ناصل تغافل ايدر؛ و بتون جنايتلرني بيلن، حاجاتنى گورن، واويلالرينى ايشيدن سميع، بصير، عليم، مجيب

اولارق اوستنده بر رقیق بولونمامسنی ناصل توهم ایدہ بیلیر؟

ای نفس اماره! نه ایچون کندیگی خارج توهم ایدیورسک؟ اگر اوامره ائمتثال دائره سندن چیقارسهک، یا هرکسک آیاغنی اوپرجه سنه مراعات و احترام ایتمگه مجبور اولورسک. ویا اهمیت ویرمیه رک "ظالم علی الکُل" اولاجقسک. بو یوک آغیردر، طاشیه میه جقسک. اُک ایسی، اجنبی اولان شرکی ترک ایله ملک اللہک دائره سنه گیر که، راحت ایدہ سک. و إلا، سفینه یه بینوب یوکنی آرقه سنه آلان ابله آدم گبی اولاجقسک.

اعلم أيها العزيز! بر إنسانی یارادان خالقک، عالمی مشتملاتیلہ برابر یاراتماسنده بر بعد، بر غرابت یوقدر. زیرا بر انسانک یارادیلیشی، ایچریسندہ بولونان اشیانک یاراتیلماسندن عبارت اولدیگی گبی، عالمک ده یارادیلیشی مشتملاتیک یارادیلیشندن عبارتدر. و کذا انسان، عالمه بر أنموذج و کوچک بر فهرسته در. چونکه قاوونک خالقی، چکردگنک خالقندن باشقه سی اولماسی منتعدر.

اعلم أيها العزيز! سنک إقتدارک قیصه، بقاُک آز، حیاتک محدود، عمریکک گونلری معدود و هر شیئک فانیدر. اويله ايسه، شو قیصه، فانی عمریککی فانی شیلره صرف ایتمه که، فانی اولماسین. باقی شیلره صرف ایت که، باقی قالسین.

أوت یاشادیغک عمردن دنیاده گوره جگک استفاده آنجق یوز سنه اولور. بو یوز سنه عمریککی یوز دانه خرما چکردگی فرض ایدہ لم. بو چکردکلر إسقا ایدیلوب محافظه ایدیلیرسه، الی ماشاء الله ثمره ویره جک یوز دانه آعاج اولور. عکس تقدیرده آتسه آتوب یاقمقدن باشقه بر استفاده یی تأمین ایتمز. کذالك سنک او یوز سنه لك عمرک ده، شریعت صوبی ایله إسقا و آخرته صرف

ایدیلیرسه، عالم بقاده إلی الأبد ثمره لرندن استفاده ایده جکسک. بناءً علیه ثمره دار یوز دانه خرما آغاجنی ترک و یوز دانه چکر دکلرینه قناعت ایله آلدانیرسه، او آدم، حُطْمَه یه (جهنّمه) حَطَب اوملغه لایقدر.

إعلم أيّها العزيز! أوهام، شبهات، ضلالتك منشأ و مخزنلرندن بری: نفس، کنديسنی قدر و صفات إلهیه نك تجلیات دائره سندن خارج عدّ ایدر. صوگره تجلیاته مظهر اولانلردن بریسنك موقعنده کنديسنی فرض ایدر. اونده فنا اولور. صوگره باشلار بعض تأویلر ایله او شیئی ده اللهك ملکندن، تصرفندن چیقارتیر. کنديسنك گیرمش اولدیغی شرك خفی یه گیردیرر. و شرك خفیدن آلدیغی بعض حاللری او معصومه ده عکس ایتدیرر.

خلاصه: نفس اماره، دوه قوشی گبی علیه نه اولان شیئی لهنه ظن ایدر. ویا سوفسطائی گبی مناقشه ایدنلریدر که، وکیلری بربرینی ردّ ایدر. تعارضاً، تساقطاً قبیلندن: "هیچ بریسی ده حق دگلدر" دییه حکم ایدر.

إعلم أيّها العزيز! غافل نفس، آخرتی دنیانك بتیشیگنده و دنیا ایله باغلی بر منزل ظن ایدیور. بو إعتبارله نفسك أئنده ایکی سلاح واردر. دنیانك زوال و فنانسك أئندن قورتولمق ایچون آخرتی دوشونمکله امیدوار اولور. آخرت ایچون لازم اولان أعمال کلفتنه گلنجه، غفلت ویا تغافل ایله اوندن ده کنديسنی قورتاریر. ئولمش اولانلرک حیاتده اولما دقلرینی دوشونمیور. آنجق سفره گیدنلر گبی، گورونمیورلرسه ده حیاتده درلر، دییه ظن ایدر. و ئولومه او قدر اهمیت ویرمیور. بعض دنیوی ایشلرینی أبدیلشدیرمک ایچون شوپله بر دسیسه سی ده واردر که: "مطلوبلریمك دنیاده ثمره لری اولماسه ده، اساسلری آخرت ایله متّصل و آخرته فائده لری واردر" دییه متسلّی اولویور. مثلاً: علم گبی، "دنیا ده منفعتی

اولماسه بیلہ آخرتده فائده سی واردر "دییہ ابی جهتی گوسترمکله، کوتو جهتی آلتنده یوتدیرر.

خلاصه: نفس، دوه قوشی گبیدر. شیطان سوفسطائی، هوا ده بکتاشیدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! خلقِ أَشْيَا حَقَّنْده "موجبۀ کَلِّیه" صادق اولمادیغی تقدیرده "سالبۀ کَلِّیه" صادق اولور. یعنی یا بتون أَشیانک خالقِ اللّٰهدر ویا الله هیچ بر شیئک خالقِ دگلدر. چونکه أَشیانک آراسنده منتظم تساند ایله خلق و یاراتمق، تجزّی پی قبول ایتمز بر کلدر، بعضیت یوقدر. یا موجبۀ کَلِّیه اولاجقدر ویا سالبۀ کَلِّیه اولاجقدر. باشقه إحتمال یوق. هر شیده علّتک عدمی توهم ایدن وهمک واهی حکمنده بر قیمت یوق. بناءً علیه أدنا بر شیده خالقیت اثری گوروندیگی زمان، بتون أَشیاده تحقّق ایدر.

و کذا خالق یا بردر ویا غیر متناهیدر، اَوْسَطُ یوقدر. زیرا صانع واحدِ حقیقی اولمازسه، کثیر حقیقی اولاجقدر. کثیر حقیقی ایسه غیر متناهیدر.

مع هذا نوری نشر ایدنک نورسز، ایجاد ایدنک وجودسز، ایجاب ایتدیرنک وجوبسز اولماسی محالدر.

و کذا علم صفتی إحسان ایدنک علمسز، شعوری إحسان ایدنک شعورسز، اختیار ویرنک اختیارسز، إرادہی ویرنک إرادہسز، کامل شیلرک صانعی غیر کامل اولدیغی تلقّی ایتمک محالدر.

و کذا عینی ترسیم، بصری تصویر و نظری تنویر ایدنک بصرسز اولدیغی دوشونمک، آنحق بصر و بصیرتدن محروم اولان آدمک ایشیدر. مع هذا مصنوعده کی کمالات، تمامًا صانعه کی کمالدن آقان بر فیضدر. فقط

قوشلردن يالڭز سينگى گورن، طانييان بر ميقروب، قارتالي گورديگى زمان "بو قوش دگلدر." دير. چونكه سينكده كى شيلر اونده يوقدر.

إعلم أَيُّهَا العزيز! نفسِ ناطقه نك اُك يوكسك مطلوبى دوام و بقادر. حتى وهمى بر دوام ايله كنديسنى آلداتمازسه هيچ بر لذت آلاماز. اويله ايسه اى دوامى ايستهين نفس! دائمى اولان بر ذاتك ذكرينه دوام ايله كه، دوام بولاسك. اوندن نور آل كه سونميه سك. اونك جوهرينه صدف و ظرف اول كه قيمتلى اولاسك. اونك نسيم ذكرينه بدن اول كه، حياتدار اولاسك. أسماءِ إلهيه دن بريسنك خيطِ شعاعيله تمسك ايت كه، عدم درياسنه دوشميه سك.

أى نفس! سنى طوتوب دوشمكدن محافظه ايدن ذاتِ قيومه طايان. سنك موجوديتكدن طوقوز يوز طقسان طوقوز پارچه اونك عهدده سنده در. سنك الكده يالڭز بر پارچه قالير. اُك اييسى او پارچه يي ده اونك خزينه سنه آت كه راحت اولاسك.

إعلم أَيُّهَا العزيز! سن كندى وجوديڭى ياپمغه قادر دگلسك. و الك اونى ايجاد ايتمكدن قاصر در. باشقه لرى دخى او ايشدن عاجز و قاصر در لر. ايسترسه ك تجربه ايت باقالم. شجره كلمات دينيلن بر لسانى ويا مخبرات و اذواق سانترالى اولارق بر آغزى ياپ. ألبته ياپاميه جقسك. اويله ايسه اللهه شرك ياپمه!
إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

إعلم أَيُّهَا العزيز! شو گورونن عالم، إلهى بر دگان و بر مخزندر. ايچريسنده أنواعا درلو درلو منسوجات قوماشلر، مأكولات يمكلر، مشروبات شربتلى واردر. بر قسمى كثيف، بر قسمى لطيف، بر قسمى زائل، بر قسمى دائمى، بر

قسمی قاتی بر لب، بر قسمی مایع و هکذا هر چشید بولونور. لکن بر قسمی ایجادى بر نسجدر. بر قسمی ده تجلیاته بر نقشدر. فلاسفهنك ضلالتنجه، ایجاد ايله نقش برادر و او دگان صاحبي ده موجب بالذاتدر.

إعلم أيها العزيز! أنا نيتدن نشئت ايدن شرك خفى قاتيلاشديغى زمان، أسباب شرکته إنقلاب ايدر. بو ده دوام ايدرسه، کفره تحوّل ايدر. بو دخى دوام ايدرسه، تعطيله يعنى خالقسزلغه إنجرار ايدر. **الْعِيَاذُ بِاللّٰهِ!..**

إعلم أيها العزيز! إنسانك خلقتندن مقصد، مخفى خزينه إلهيه كشف ايله گوسترمك و قدیر ازیله بر برهان، بر دلیل، بر معكس نورانى اولمقله جمال ازیلنك تجلیسى ایچون شفاف بر مرآت، بر آینه اولمقدر. حقیقه سماوات، أرض و جبالك حملندن عاجز قالدقلى امانتى انسان حمل ایتدیگی جهته جلالانمش، جلوه لشمش بر شکله گیرمشدر. چونکه او امانتك مضمونلرندن برى ده إنسانك صفات إلهيه فهم ایتمك ایچون بر واحد قیاسی وظیفه سنی گورمکدر. إنسانك خلقتندن مقصد بو گبی شیلر اولدیغی حالده، قسم اکثریسی پرده اولورلر، سد اولورلر. وظیفه سی فتح و آچمق ایکن قباتیور، باغلا یور. ضیا و ایشیغی نشر ایکن سوندوریور. اللّٰه توحید ایتمك یرینه شرك یاپیور. و کذا نور ایمانله اللّٰه باقوب ملکی اوکثا تسلیم ایتمکله (إعتقاداً) مکلف ایکن، "أنا" رصدیله خلقه باقهرق اللّٰهک ملکنی اونلره تقسیم ایدیور. **حقیقه إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ**

جَهْلٌ

إعلم أيها العزيز! أى نفس! اگر تقوا و عمل صالح ايله خالقکى راضی ایتدی ایسهك، خلقك رضاسنی تحصیله لزوم یوقدر؛ او کافیدر. اگر خلق ده

اللَّهُكَ حسابنه رضا و محبت گوسترلرسه، ایدر. شاید اونلرڭکی دنیا حسابنه اولورسه قیمتی یوقدر. چونکه اونلر ده سنڭ گبی عاجز قوللردر. مع هذا ایکنجی شقی تعقیب ایتمکده شرک خفی اولدیغی گبی، تحصیلی ده ممکن دگلدر. اوت بر مصلحت ایچون سلطانہ مراجعت ایدن آدم، سلطان ارضا ایتمش ایسه، او ایش گورولور. ایتمه مش ایسه خلقک ایتماسیله چوق زحمت اولور. مع مافیہ ینه سلطانک اذنی لازمدر. اذنی ده رضاسنه متوقفدر.

إعلم أيها العزيز! واجب الوجود ذاتنده، ماهیتنده ممکنه بگزهمدیگی گبی، أفعالنده ده بگزهمیور. چونکه واجب الوجودک قدرتنه نسبه یاقین اوزاق، آز چوق، کوچک بیوک، فرد نوع، جزء کل آرالرنده فرق یوقدر. و کذا اونک فعلنده بالذات مباشرت یوقدر. فقط ممکنک قدرتی بو درجه دگلدر. بونک ایچون نفس، واجب الوجودک أفعالی فعللرینه بگزته میور. حقیقتنی فهم ایتمکده عقل متحیر قالیور. فعلى فاعلسز ظن ایدیور.

إعلم أيها العزيز! آرسالن گبی حیوانلرک دیش و پنجه لرینه باقیلیرسه، إفتراس و پارچه لامق ایچون یارادیلیمش اولدقلری آڭلاشیلیر. و قاوونک، مثلا، لطافتنه دقت ایدیلیرسه، یمک ایچون یارادیلیمش اولدیغی حس ایدیلیر. کذالك انسانک ده إستعدادینه باقیلیرسه، وظیفه فطریه سنڭ عبودیت اولدیغی آڭلاشیلدیغی گبی؛ روحانی علویتنه و ابدیتنه اولان درجه اشتیاقنه ده دقت ایدیلیرسه، اڭ اول انسان بو عالمدن داها لطیف بر عالمده روحا یارادیلیمش ده، تجهیزات آلمق اوزره موقه بو عالمه گوندریلیمش اولدیغی آڭلاشیلیر.

و کذا انسان، خلقت ثمره سی اولدیغندن آڭلاشیلیر که: انسانلردن بر چکرک وار که، جناب حق شجره خلقتی او چکرکدن انبات ایتمشدر. او

چکړدک ده آنجق و آنجق بتون اهل کمالک و بلکه نوع بشرک نصفنک إتفاقیله
أفضل الخلق، سید الأنام حضرت محمد علیه الصلاة والسلامدر!

إعلم أيها العزيز! سياه و بياض نقشلر ايله نقشلی بر عمامه ايله کُرهُ أرضک
قفاستی صاران سماوات و أرضک ناظم و خالق اولان اللهک الوهیتنه لایق میدر
که، عالمک بعض صفحاتی مسکین بر ممکنه تودیع و تفویض ایتسین؟ عرشک
صاحبندن ماعدا، عرشک آلتنده کی شیلره بالذات تصرف ایدن امکان
دائره سنده کیمسه وار میدر؟ کلا! چونکه او قدرت قیسه و قاصر اولمایوب
محیط بر قدرت اولدیغندن، آچیق بر یر، بر دلیک قالیمیور که، غیر مداخله
ایتسین. مع هذا جبروتیت و إستقلالیتک عزتی و کندینی سؤدیمرک و
طانیتدیمرق محبتی، غیره مساعده ایتیمیور که، آراده عباد اللهک أنظارینی کندینه
جلب ایدن اسمی بر واسطه بولونسون. مع هذا کلّ ايله جزءده، نوع ايله فردده
یاپیلان تصرفات، بربرینک ایچنده متداخل و یکدیگرینه متساند اولدیغندن، او
تصرفلری آیری آیری فاعللره ویرمک ممکن دگلدر. مثلا: عالمک نظام، إنتظام و
تصرفنده أرضک تدبیری داخلدر. أرضک تدبیرنده إنسانک ده تدبیری داخلدر. و
عین زمانده بو تصرفات یاپیلیرکن، باشقه نوعلرک ده شئوناته باقیلیر. و
حجیرات بدنیه ايله ذرات دخی یارادیلییور. و هکذا بتون بو تصرفات بتون
صفحاته عین قدرته یاپیلیر. ناصلکه شمسک نورندن، قطره و قبارجقلره وارنجهیه
قدر هیچ بر شی خارج قالیمیور. بتون أشیا او نور ايله تنور ایدیور.

کذالك بتون تصرفات، قدرت اُزلیهیه عائددر. باشقه بر شیئک مداخله سی
یوقدر. کره دن ذره یه وارنجهیه قدر او قدرتک تصرفندن خارج دگلدر.

خلاصه: آرينك دماغنى، ميروبك گوزىنى تنظيم ايدن ذات، سنك افعال و اعمالكى مهمل، باشى بوش، حسابسىز، كتابسز بيراقميه رق "امام مبین" ده يازار. اوڭا گوره محاسبه ك اولاجقدر.

إعلم أيها العزيز! هر بر مصنوعده، هر بر ذره ده گورونن تصرف مطلق، قدرت محيطة و حكمت بصيره نك دلالت و شهادت ليله ثابتدر كه، بتون اشيانك صانعى واحددر، شريكى يوقدر. نه قدرتنده انقسام وار، نه اقتدار و اختيارنده تجزى واردر. بناءً عليه صانع آنجق واجب الوجود اولاجقدر كه، قدرك ميزانيله يوروين قدرتنه بر نهايت يوقدر.

إعلم أيها العزيز! سينك، ئورومجك، پيره گى كوچك حيوانلر، فيل، جاموس، دوه گى بيوك حيوانلردن داها ذكى، خلقتجه داها گوزل، صنعتجه داها تام اولدقلى حالده، بونلك عمرى قيصه اونلرگى اوزون، بونلك ظاهرًا منفعتلى يوق، اونلرگى وار. ايشته بو حال، خلقت اشياده صانعك كلفى اولماديغنه و هر شيك وجوده گلمه سى آنجق "كن" امريله اولديغنه باهر بر برهاندر. **يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ۖ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**

إعلم أيها العزيز! **وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ** اوت الله علمى، اراده سى، قدرتى و سائر صفاتيله محيطدر. دائره احاطه سندن خارج بر شى يوقدر. فقط انسان جزئى و قيصه ذهنيله اللهك عظمتنه و شمك اطرافنده سياراتى تدوير ايتديگنه باقاركن، مثلا آرى گى كوچك حيوانلر ايله اشتغال ايتمه سنى اوزاق گوروپور. چونكه واجب الوجودى، ممكنه قياس ايدييور. حالبوكه بو قياسه گوره كوچك حيوانلره بيوك بر ظلم اولور. چونكه اونلر ده **وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ**

بِحَمْدِهِ قضیه سنجه خالقلربنی تسبیح ایتمکله، اللّهدن ماعدا کیمسه ی ربّ طانیمیورلر. بناءً علیه بیوگک کوچگه تکبّر ایتمگه حقّی یوقدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! عمومی اولان بر انعام ایله عنایت شخصیّه آراسنده منافات یوق. مثلاً: بر ضیافته یاپیلان عمومی بر دعوت آلتنده شخصلر ده دعوت ایدیللمش اولور. یعنی، بو ضیافت عمومی اولدیغندن دعوت عمومیتده قالیر، شخصلر نظره آیینمیور، دینیله مز. بناءً علیه اللّهُک نعمتلی وقف مالی ویا نهر صوبی گبی عمومی اولوب، انعامنده شخصلر قصد ایدیللمه مش دگلدر. آنجق او عمومیتده خصوصیت ده مقصوددر. بناءً علیه اشخاص او عمومی انعامده قصد ایدیلمدکلرندن او نعمتله قارشی شکر ایتمگه مکلف اولمادقلرینه ذهاب ایتمک خطادر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! یارین سنی ذلّت و رذالتله معروض بیراقمقله ترک ایده جک اولان دنیانک سفاهتنی بوگون کمال عزّت و شرفله ترک ایدرسهک پک عزیز و یوکسک اولورسک. چونکه او سنی ترک ایتمه دن اؤل سن اونی ترک ایدرسهک، خیرینی آلیر، شرّندن قورتولورسک. فقط وضعیت معکوسه اولورسه، قضیه ده معکوسه اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! فسق چاموريله ملوٲ اولان مدنیت، انسانلری ده او چامور ایله تلویٲ ایدیور. اُزجمله: ریایی شان و شرف ایله التباس ایتمش. انسانلری ده او پیس اخلاقه سوق ایدیور. حقیقهً انسانلر او ریایه اوایله آیشمشلر که، شخصلره یاپدقلری گبی ملّله حتی عنصرله بیله یاپییورلر. غزتهلری او ریایه دلّال، تاریخلری ده آلفیشجی یاپمشلردر. بو یوزدن شخصی حیاتلر "حمیت جاهلیه" عنوانی آلتنده عنصری حیاتلره فدا ایدیلمکده در.

إعلم أيّها العزيز! نبوّتِ أحمديه يي (عصم) إثبات ایدن دليلردن بری ده توحیددر. اوت مراتبيله توحید بایراغنی کائناتک اُک اوست تپهسی اوستنده دیکمش اولان و أنظارِ عالمه قارشی مقاملریله برابر توحیده دلّاللق ایدن و أنبیانک مجمل بیراقدقلری حقائقی تفصیلاتیله بیان ایدن و آچیقلایان آنجق و آنجق حضرتِ محمد علیه الصلاة والسلامدر. بناءً علیه توحیدک حقیقت و قوّتی نسبتنده نبوّتِ أحمديه (عصم) حق و حقیقتدر.

إعلم أيّها العزيز! سطحِ عالمده قورولان شو سرگئی إلهیده تشهیر ایدیلن تزییناته، کمالاته، گوزل منظره‌لره و ربوبیتک حشمتیله الوهیتک عظمتنه بر مشاهد، بر متنزه، بر متحیر، بر متفکر لازمدر که، او گوزل‌لکلری گورسون؛ او منظره‌لر آراسنده تنزه ایتسین؛ او خارقه نقشلره، زینتله تفکر ایله حیران اولسون. صوگره او سرکیدن صانعک جلالنه، مالکنک إقتدار و کمالاتنه إنتقال ایله اونک عظمتنه سجده حیرت ایتسین. بو وظیفه‌ی ایفا ایده‌جک إنساندر. چونکه إنسان گرچه جاهل، ظلمتلی بر شیدر اّمّا، او یله بر إستعدادی واردر که، عالمه بر اُنمودج و بر نمونه اولمغه لیاقتی واردر. هم او إنسانده او یله بر اُمانت و دیعه بیراقلیمشدر که، اونک ایله گیزی دینه‌ی بولور، آچار. هم او إنسانده کی قوّتله تحدید ایدیلیمیه‌رک مطلق بیراقلیمشدر. بوکا بناءً کلّی بر نوع شعور صاحبی اولور که، سلطانِ ازلک عظمت و حشمتک شعشعه‌سنی إدراک ایدیور.

اوت معشوقک حسنی، عاشقک نظرنی إستلزام ایتدیگی گی، نقّاش ازلینک ربوبیتی ده إنسانک نظرنی إقتضا ایدر که، حیرت و تفکر ایله تقدیر و تحسینلرده بولونسون.

أوت گُل و چیچکلرک یوزلرینی گوزللشدرین ذات، ناصل او گوزل یوزلره آریلردن، بلبلردن إستحسان عاشقلری ایجاد ایتمه سین؟ و گوزلرک گوزل یوزلرنده گوزللگی یارادان، ألبته او گوزللگه مشتقلری ده یاراتیر.

كذلك بو عالمی شو قدر زینتله ايله، نقشله ايله تزین ایدن مالك الملك، ألبته و ألبته او خارقه، آنتیقه، معجزه منظره لری، زینتله لری، سیرجیلردن، مشاهدلردن، عاشق و مشتقلردن، عارف دلّالردن خالی بیراقمیه جقدر. ایشته جامعیتی طولایسیله إنسانِ کامل، خلقِ أفلاکّه علّه غائیّه اولدیغی گبی، خلقِ کائناته ده ثمره و نتیجه اولمشدر.

إعلم أيّها العزيز! أشیا آراسنده کی توافق، صانعک واحد أحد اولدیغنه دلالت ایتدیگی گبی، آرلرنده بولونان منتظم تخالف ده، صانعک مختار و حکیم اولدیغنه شهادت ایدر. مثلاً: حیوانلرک بِالْخاصّه إنسانلرک أساس أعضالرنده کی توافق، بِالْخاصّه چیفت أعضالرده کی تماثل، خالقک وحدتنه برهان اولدیغی گبی، کیفیتلر و شکللرده کی تخالف ده خالقک إختيار و حکمتنه دلالت ایدر.

إعلم أيّها العزيز! مخلوقاتک أک ظالمی إنساندر. إنسان، کندی نفسنه اولان شدّت محبتدن طولای کنديسنه خدمتی و منفعتی اولان شیلری هم سَور، هم قیمت ویرر. ثمره سندن إستفاده گوردیگی شیلره عبد و کوله اولور. عکس حالده نه سَور و نه قیمت ویرر. و کذا حیاتک ایجادنده علّه غائیّه نك يالکز حیات اولدیغی بیلیر. جنابِ حقّک ایجاد ایتدیگی "حی"لرده هدف إتحاذ ایتدیگی بیگلرجه حکمتلرندن خبری یوق. عجباً إمكان و إحتمالدن خارج میدر که، عالمده گورونن شو أشیای خارقه داها غریب، داها خارقه و داها معجزه ملکوتی، برزخی، مثالی شیلره بعض نمونه و بعض أساسلر اولماسین؟

إِعلم أَيُّهَا العزيز! جنابِ حق کائناتی تشکیل ایدن ذراتی، شریعتِ فطریه سنه مسخّر و مطیع و أوامرِ تکوینیه سنه ده منقاد و ممثّل قیلمشدر. بر آری، "کُن" آمرینه إمثالاً مطلوب بر شکله گیردیگی گبی، هر هانگی بر حیوان ده عین آمره إمثالاً إرادة ایدیلن وضعیتلره گیرر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! شمس، قمر، ییلدیز، ارض گبی أجرامی قبضه سنده طوتان قدرت، او أجرامی اوپله بر سهولتله تنظیم ایتمشدر که، طاغیلان تسبیح دانه لیرینی ایپه دیزن آدم گبی، نه بر عجز گورمشدر و نه باشقه سنک یاردیمنه إحتیاج اولمشدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! بر قطره صو، بر دگز صوی ايله متّحددر. چونکه ایکسی ده صودر. نهر صوی ايله ده متّحددر. چونکه ایکسنک ده منشأری سمادر. و کذا بر کوچک بالیق بالینه بالیغی ايله متّحددر. چونکه عنوانلری برذر. کذالك أسماءِ إلهیه دن بر حجیره یه ویا بر میقروبه تجلّی ایدن بر إسم، کائناتی إحاطه ایدن إسم ايله متّحددر. چونکه مسّمّالری برذر. مثلاً: بتون کائناته تعلّق و تجلّی ایدن علیم إسمیله بر ذره یه تعلّق ایدن خالق إسمی، مسّمّاده متّحددرلر. خرما آغاجنه تعلّق ایدن مصوّر إسمیله ده، ثمره سنه تعلّق و تجلّی ایدن مُنشئِ إسمی، مسّمّاده متّحددرلر. ذاتاً اُکْ بیوک شیئه تجلّی ایدن إسم ايله اُکْ کوچک بر شیئه ده تجلّی ایتمه مسی محالدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! ممکن عنوانی آلتنده کی اشیانک وجودنده تغیر وار. یعنی کیفیتلری، حاللری دگیشیر. بناءً علیه ممکن اولان بر شیئک دائماً بر حالده توقّف و سکوت ایتمکله عطالتده قالماسی، او شیئک أحوال و کیفیتلری ایچون بر نوع عدمدر. چونکه او شیئک إستقبال حاللری عدمده قالیر، یول بولوب

وجوده گلہ مز. عدم ایسہ بیوک بر اَلْم و بر شَرِّ محضدر. بناءً علیہ فعالیتدہ لذت
اولدیغی گبی، احوال و شئوناندہ دہ بر تبدل اولوب، بو تحوّل و تبدلدن نشئت
ایدن تأثرات، تألّمات، بر جہتدن چرکین ایسہ دہ بر قاچ جہتدن دہ گوزلدر.
أوت بر شیئک شکلرندہ وقوعه گلن دور و تسلیم صیرہ سنده گیدنلر متأثر،
گلنلر دہ ممنون اولورلر. و بو سایه دہ حیات تصفّی ایدر، تمیزلہ نیر. وجود دہ
تجدّد ایدر.

نورک بکجی

شمه

(هدایت قرآنیہ ناک نسیمندن)

بسم الله الرحمن الرحيم

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ عَلَى رَحْمَتِهِ عَلَى الْعَالَمِينَ بِرِسَالَةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

إعلم أيها العزيز! شو عالم، گورونن و گورونمه ين بتون طبقات و أنواعيله
"لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ" ديه توحيدى إعلان ايديور. چونكه آرالرنده كى تساند بويله
إقتضا ايديور. و او طبقاتله أنواع، بتون أركانيله "لَا رَبَّ إِلَّا هُوَ" ديه إعلان
شهادت ايديور. چونكه آرالرنده كى مشابحت بويله ايسته يور. و او أركان بتون
أعضاسيله "لَا مَالِكَ إِلَّا هُوَ" ديه شهادتلىنى إعلان ايديورلر. چونكه
آرالرنده كى تماثل بويله إقتضا ايدر. و او أعضا بتون أجزاسيله "لَا مُدَبِّرَ إِلَّا
هُوَ" ديه شهادت ايدر. چونكه آرالرنده تعاون و تداخل واردر. و او أجزا بتون
جزئياتيله "لَا مُرَبِّيَ إِلَّا هُوَ" ديه اولان شهادتنى إعلان ايدر. چونكه
آرالرنده كى توافق، قلبك بر اولديغنه دلالت ايديور. او جزئيات بتون حجيراتيله
"لَا مُتَصَرِّفَ فِي الْحَقِيقَةِ إِلَّا هُوَ" ديه شهادت ايدر. و او حجيرات بتون

ذراتیله "لَا نَاظِمَ إِلَّا هُوَ" دییه إعلانِ شهادت ایدر. چونکه جواهرِ فرد آراسنده کی خیطک بر اولدیغی بویله إقتضا ایدر. و او ذرات بتون اُثیریله "لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ" جوهره سیله إعلانِ توحید ایدر. چونکه اُثیرک بساطتی، سکونی، إنتظامله امرِ خالقه سرعتِ إمتثالی، بویله إقتضا ایدر.

إعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! هیچ بر انسانک جنابِ حقّه قارشى حقّ إعتراضی یوقدر و شکوا و شکایتیه ده حدّی یوقدر. چونکه شکایت ایدن فردک خلافِ هوسنی إقتضا ایدن نظامِ عالمده بیکلرجه حکمت واردر. او فردی إرضا ایتمکده، او ییک حکمتک إغضابی واردر. بر فردی راضی ایتمک ایچون، ییک حکمت فدا ایدیله مز. وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ

اگر هر فردک کیفنه گوره حرکت ایدیلیرسه، دنیانک نظام و إنتظامی فساده گیدر.

أی متشکّی! سن نه سئ؟ نه یه بناءً إعتراض ایدیورسئ؟ جزئی هوسئ کلیات کائناته مهندس می یاپیورسئ؟ قوقمش اولان ذوقئ نعمتلك درجه لینه مقیاس و میزان می یاپیورسئ؟ نه بیلپورسئ که، ظن ایتدیگئ نعمت نعمت اولماسین؟ سنئ نه قیمتک وار که، سینگئ قنادینه موازی اولمیان هوسئ تطمین و تسکین ایچون، فلك چرخلیله حرکتدن تسکین ایدیلین!..

إعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! جسدک بر عضونده کی بر حجیره ده یاپیلان تصرف، اُکّ اُول جسدی تصوّر ایتمگه متوقفدر. چونکه کلک نقشلیله، احوالیله جزئک چوق علاقه و مناسبتلی واردر. او یله ایسه، جزءده تصرف، خالق کلک امری آلتنده در.

إعلم أيّها العزيز! هوام، باليق گبی کوچک حیوانلرک یمورطه لرینی، حشرات و نباتاتک تخملرینی، پک بیوک بر رحمتله، بر لطف ایله، بر حکمتله حفظ ایدن صانع حکیمک حفیظیتنه لایق میدر که، آخرتده ثمره ویرن آغاجلره چکردک اولاجق أعمالکزی حفظ ایتمه سین، إهمال ایتسین؟ حالبوکه سن حامل امانت، خلیفه ارضسک.

أوت هر بر ذی حیاتده بولونان حفظ الحیات حسّی، وجودک ابدی بر بقایه اسم حیّ، حفیظ، باقینک تجلیسیله إنجرار ایده جگنه دلالت ایدر.

إعلم أيّها العزيز! بر اینجیر تخمنی طوردن طوره حفظ ایدن، دوردن دوره حمایه ایدن، إخلالدن وقایه ایدن و او تخمده اینجیر آغاجنک تشکیلاتنه لازم اولان اساسلری کمال إهتمام ایله محافظه ایدن، ألته و ألته، خلیفه ارض عنوانی آلان نوع بشرک أعمالنی إهمال ایتمز، حفظ ایدر.

إعلم أيّها العزيز! لفظلرک تبدیلیه معنا تبدل ایتمز، باقی قالیر. قابوق پارچه لانیر، لبّ باقی و صاغلام قالیر. لباسی بیرتیلیر، جسدی صاغلام، باقی قالیر. جسد ثولوب طاغیلیرسه ده روح باقی قالیر. جسم إختیارلانیرسه، أنانیت گنج قالیر. چوقلق، جماعت طاغیلیر امّا، واحد فرد باقی قالیر. کثرت بوزولور، وحدت باقیدر. ماده قیریلیر، نور باقیدر. بناء علیه عمرک بدایتندن صوکنه قدر دوام ایدن معنا، چوق جسدلری تبدل و طوردن طوره إنتقال و دوردن دوره یووارلانیدیغی حالده وحدتنی، بقاسنی محافظه ایتدیگی گبی، ثولوم خندقنی ده آتلایه رق سالماً ابد یولنه دوام ایده جکدر.

مع هذا هر وقت "فنايه حاضر اول" أمرینی إنتظار ایدن زائل و بقاسز مادّیاتده شو حفظ و محافظه دستوری، بقا ایله چوق مناسبتدار اولان روح و

معناده ده جاریدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! الوهيتك عظمتی، عزّتی، إستقلالیتی، هر شیئك، (كوچك اولسون بیوك اولسون، یوكسك اولسون آلچاق اولسون) تحتِ تصرّفنده بولونديغنی ایسته یور. سنك خستك ویا حقارتك، اونك تصرّفندن خارج قالماسنه سبب اولاماز. چونكه سنك اوندن بُعدك وارسه ده اونك سندن بُعدی یوقدر. ویا سنك بر صفتكك حقارتی، وجوديكك حقارتی إستلزام ایتمز. ویا ملك جهتكك ملوٲ اولماسی، ملكوت جهتكك ده ملوٲ اولماسی إقتضا ایتمز. و كذا خالقك عظمتی، چركین شیلرك تصرّفندن چیقماسی إستلزام ایتمز. بالعكس عظمت حقیقیه، ایجاد خصوصنده إنفرادی، تصرّف جهتیله ده إحاطه یی إقتضا ایدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! مادّی اولان بر شی، كثافتی نه قدر فضله اولورسه او نسبتده اینجه و گیزی شیلری گوره مز و اونلری إدراكدن قاصردر. فقط نور و نورانی شیلر، نه قدر نورانیتده ترقّی ایدرسه، او نسبتده اینجه و گیزی شیلره نفوذی تام و كسکین اولور. و كذا نه قدر لطیف اولورسه، او درجهده مادّیاتك ایچلرینی كشف ایدر (روننگن شعاعی گبی). ممكناتده مسئله بو مركزده ایسه؛ واجب، واحد اولان نور الأنوار نه درجه **نَافِذُ الْخَفَايَا عَالِمٍ بِالْأَسْرَارِ** اولاجعی، بر درجه آكلاشیلدی. اويله ایسه عظمتی، تام معناسیل إحاطه، نفوذ، شمولى إقتضا و إستلزام ایدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! أكثریتِ مطلقه یی تشکیل ایدن عوام ناسك فهملری قرآنجه او قدر مراعات ایدیلمشدر كه، بر قاچ درجه یی، بر قاچ جهتی إحتوا ایدن بر مسئلهده عوامك فهملرینه أكْ مأنوس أكْ قریب جهتی و نظرلرینه أكْ واضح، أكْ ظاهر درجه یی سویله یور. چونكه اويله اولماسه، دلیلك نتیجه دن خفی اولماسی

لازم گلیر. قرآنک کائناتدن یاپدیغی بحث، خالقک صفتلرینی إثبات و ایضاح ایچوندرد. بناءً علیه نه قدر جمهورک فهمنه یاقین اولورسه، إرشاده داها لایق و داها موافق اولور. مثلاً: خالقک تصرفاتنه دلالت ایدن آیتلردن اُکْ ظاهر، اُکْ آشکار اولان طبقه‌ی **وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَ أَلْوَانِكُمْ** آیتیه ذکر ایتمشدر. حالبوکه بو طبقه‌نک آرقه‌سنده وجوهک تعینات، تشخصات طبقه‌سی واردرد. اُولکی طبقه‌نک فهمی، ایکنجی طبقه‌نک فهمندن داها یاقیندر. و کذا اُکْ آشکار درجه‌ی **إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ** آیتیه ذکر ایتمشدر. بو درجه‌نک آرقه‌سنده، ارضک شمس اطرافنده أمر و إرادۀ إلهی قانونیه تحریک و تدویری درجه‌سی ده واردرد. لکن بو درجه، اُولکی درجه‌دن بر درجه مخفی اولدیغندن ترک ایدیلمشدر. و کذا **وَجَعَلْنَا الْجِبَالَ أَوْتَادًا** جمله‌سیله اُکْ اوقوناقلی صحیفه‌ی گوسترمشدر. حالبوکه بو صحیفه‌نک آرقه‌سنده "دیرک و قازیق‌لر ایله تهلکه‌دن محافظه ایدیلن بر سفینه گبی، ارض ده ایچریسنده وقوعه گلن هرج و مرجدن طولای پارچه‌لانمق تهلکه‌سندن قورومق ایچون طاغ‌لر ایله قازیق‌لانمشدر" صحیفه‌سی ده واردرد. فقط بو صحیفه، عوام ناسجه او قدر اوقوناقلی اولمادیغندن ترک ایدیلمشدر. و بو صحیفه‌نک آلتنده ده شویله بر حاشیه واردرد:

حیات‌ی بسله‌یوب صاغلامق اوزره طاغ‌لر ارضه دیرک یاپیلمشدر. چونکه طاغ‌لر صولرک مخزیدرد. هوانک طراغیدر، تصفیه ایدیور. طوپراغک حامیسیدر، دگزک استیلا‌سندن وقایه ایدیور. ذاتاً حیاتک دیرکلری بو عنصرلردرد.

بو سرّه بناءً در که، شریعتجه هلالک طلوع و غروب‌ی نظره آلینمشدر. چونکه بو ایسه، آیلری گونلری حساب ایتمکدن عوامجه داها قولایدر. و ینه او سرّه

بناءً در کہ، اذہانِ عوامدہ تثبیت و تقریر ایچون قرآندہ تکرارلر وقوعہ گلمشدر.

إعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! آیتلرک بحت ایتدکلی حقیقتلر، شعرلرک بحت ایتدکلی خیالاتدن پک واسع و پک یوکسکدر. بو إعتبارلہ شعردن عدّ ایدیللمہ مشدر. ہم ده، آیتلر، صاحبنک شئونات و أفعالندن بحت ایدر. شعر ایسہ، فضولی اولارق غیردن بحت ایدر. ہم ده فی الجملہ عادی شیلردن بحتی خارق العادہ در. شعرک خارق العادہ لردن بحتی، علی الأكثر عادیدر.

إعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! خالقک وحدتنی گوسترن آیینہلر و دلیللرینی اوقوتان صحیفہلرک پک چوق چشیدلری اولدیغی گبی مرکزلی بر و بربرینک ایچنہ داخل اولمشلردر. بناءً علیہ بر آیینہ ده گوروندی ویا بر صحیفہ ده اوقوندی می، هپسندہ ده گورونور و اوقونور. فقط برپسندہ گورونمہ می، هپسندہ گورونمہ سنی إستلزام ایتمز.

إعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! بر کلمہ بی یازان حرفی یازانک غیریسی، بر صحیفہ بی یازان سطری یازانک غیریسی، کتابی یازان صحیفہ بی یازانک غیریسی اولماسی ممکن اولمادیغی گبی؛ قارینجہ بی خلق ایدن جنس حیوانی خلق ایدہنک غیریسی، حیوانی یارادان أرضی یارادانک غیریسی، أرضی خلق ایدن، ربّ العالمینک غیریسی اولماسی محالدر.

ربوبیتِ عامّہنک إشارتترلرنددر کہ، کائنات کتابندہ اویلہ بیوک حرفلر واردر کہ، او حرفلرک بر قسمندہ بر کلمہ یازیلیدر. بر قسمندہ بر کلام، بر قسمندہ بر کتاب یازیلیدر. مثلاً: او کتابدہ بحر، شجر، أرض برر حرف مقامندہ درلر. برنجی حرفدہ سمک کلمہ سی، ایکنجیسنده شجر کلامی، اوچنچیسندہ حیوان

کتابی یازيلمشدر. حتّی، یس صورتنده تام یس سوره‌سی یازیلدیغی گبی، بعض مصنوعاتده، بر کلمه اولان اِسمنده، چکر دگنده او مصنوعات سوره‌سی و کتابی یازيلمشدر.

إِعلم أَيُّها العزيز! ییلدیزلر، شمس لر آراسنده مماثلت اولدیغی گبی فی الجملة مساوات ده واردر. بناءً علیه اونلردن بری اوته کیلره ربّ اولاماز. و اونلردن برینه ربّ اولان، هپسنه ده ربّ اولور. و کذا هر شیئه ده ربّ اولور.

إِعلم أَيُّها العزيز! اِنسانک بر فردنده بر جماعت مکلفین بولونور. اوت هر بر عضو، بر شی ایچون یاراديلمشدر. او عضوی، او شیده قوللانمقله مکلفدر. مثلاً، هر بر حاسّه ایچون بر عبادت واردر. اونک خلافتنده قوللانيلماسی ضالالتدر. مثلاً، باش ایله یاپیلان سجده الله ایچون اولورسه عبادتدر، غیریسی ایچون ضالالتدر. کذالك شعرانک خیالاً یایدقلى حیرت و محبّت سجده‌لری ضالالتدر. خیال، اونک ایله فاسق اولور.

إِعلم أَيُّها العزيز! اِنسانلری فکرًا ضالالته آتان سبیلردن بری؛ اُلقتی، علم تلقّی ایتمه‌لیدر. یعنی مألوفلری اولان شیلری کندیلرنجه معلوم بیلیرلر. حتّی الفت طولانیسیله عادیاته تأمل ایدوب اَهْمِیت ویرمز لر. حالبوکه الفتلردن طولایی معلوم ظن ایتدکلری او عادى شیلر، برر خارقه و برر معجزه قدرت اولدقلى حالده، الفت سائقه‌سیله اونلری تأمل، دَقَّتْه آلمایورلر؛ تا اونلرک فوقنده اولان تجلّیات سیّاله‌یه اِمعانِ نظر ایده‌بیلر. بونلرک مثلی دَکْز کنارنده طوروب، دَکْزک ایچریسنده کی حیواناته و سائر غریب حالاتنه باقمیه‌رق، یالکْز روزگار ایله حصوله گلن طالع‌لره و شمسک شعاعاتندن پیدا اولان پاریلتیسنه دَقّت ایتمکله مالک البحار اولان اللهک عظمتنه دلیل گتیرن آدمک مثلی گبیدر.

إعلم أيها العزيز! إنسانلرک ارضه عائد معلومات و مسلّمات بدیهیاتلری الفتہ مبیندر. الفت ایسه، جهل مرکب اوستنه سريلمش بر پردهدر. حقیقته باقيليرسه ظن ایتدکلری علم، جهلدر. بو سرّه بناءدرکه، قرآن آیتلریله إنسانلرک نظرینی مألوفاتلری اولان شیلره چویریور. آیتلر، نجملرگی الفت پردهسنى دهلر آتار. إنسانک قولاغندن طوتار، باشنى اگدیرر. او الفتک آلتنده کی خوارق العادات معجزه لری او عادیات ایچریسندہ گوسترر.

إعلم أيها العزيز! آرالرنده مناسبت، معاملہ، حتّی مکالمہ بولونان ایکی شیئک، بربرینه مشابہ ویا مساوی اولماسنى إستلزام ایتمز. مثلا: یاغمورک بر قطره سى ویا ثمره نك بر چیچگنک، (کوچکلیگیله برابر) شمس ایله مناسبتی و معاملہ سى واردر.

بناءً علیه اى إنسان! سنک حقارتک، سنى خلاق عالمک نظر عنایتندن ستر ایده جک بر سبب اولاماز.

إعلم أيها العزيز! دگزلرده وقوعه گلن مدّ و جزر گبی، اولیا آراسنده ده بسط زمان، (حاشیه) طيّ مکان مسئله سى شهرت بولمشدر. ازجمله: کتاب

(حاشیه): بسط زمان سرّیله چوق سنه لر حکمنده اولان بر قاچ دقیقه لق زمان معراج، بو حقیقتک وجودینی إثبات ایدر و بالفعل وقوعنی گوستریور. معراجک بر قاچ ساعت مدّتی، بیگلر سنه لر حکمنده وسعتی و إحاطه سى و اوزونلغی واردر. چونکه معراج یولیلہ بقا عالمنه گیردی. بقا عالمک بر قاچ دقیقه سى، بو دنیانک بیگلر سنه سنى تضمّن ایتمشدر. هم بو حقیقته بناءً بعض اولیا بر دقیقه ده بر گونلک ایشی گورمش. بعضلری، بر ساعتده بر سنه لک وظیفه سنى یایمش. بعضلری، بر دقیقه ده بر ختمه قرآنیه یی اوقومش اولدقلری گبی، رساله نورک تألیفنده ده بو بسط زمان حقیقتی چوق دفعه وقوعه گلمش. ازجمله اون طوقوزنجی مکتوب یوز آللی صحیفه در. اوچ یوزدن فضله معجزاتی، کتابلره مراجعت ایدیلمه دن ازیر اولارق طاغ، باغ کوشه لرنده درت گون ظرفنده هر گون اوچر ساعت مشغول اولقله مجموعی اون ایکی ساعتده

یَوَاقِیْتُكَ روایتنه گوره، إمام شعرانی بر گونده ایکی بچق دفعه قوجه مان فتوحاتِ مکیه نامنده کی بیوک مجموعه یی مطالعه ایتمشدر. بو گبی وقوعات، إستغراب ایله إنکار ایدیلیمسین. زیرا بو گبی غریب مسئله لری تصدیقه یاقلاشدیران مثاللر پک چوقدر. مثلاً روایده بر ساعت ظرفنده بر سنه نڭ گچدیگی و پک چوق ایشلر گورولدیگی گوریورسڭ. اَگر او ساعتده او ایشلر بدل قرآن اوقومش اولسه ایدڭ، بر قاچ ختم اوقومش اولوردڭ. بو حالت اولیا ایچون حالتِ یقظه ده إنکشاف ایدر. زمانِ انبساط ایدر. مسئله روحڭ دائره سنه یاقلاشیر. روح ذاتاً زمان ایله مقید دگلدر. روحی جسمانیته غالب اولان اولیانڭ ایشلری، فعللری سرعتِ روح میزانیله جریان ایدر.

إِعلم أَيُّهَا العزیز! بر برهان ایله ألدہ ایدیلن نتیجہ توحیدی بعضِ انسانلر إستعظام ایله طار ذهنلرینه صیقیشدیرامازلر ویا بوزوق خیاللری تحمّل ایدهمز. بو حاله قارشى او قطعى، صحیح برهانى ردّ ایتمک اوزره "بو نتیجه یی، بو قدر عظمتیله شو برهان "اونی" إنتاج ایدهمز. " دییه بهانه لر ایله قبول ایتمز. او مسکین بیلمز می که، نتیجه نڭ قیومی ایماندر. برهان، آنجق اونى گورمک ایچون بر منفذدر ویا بر سوپورگه گبی او نتیجه یه قونان وهملری سوپورور. مع هذا برهان بر دگلدر، پک دگلدر. ذراتِ عالم عددنجه برهانلر واردر.

فسبحان الله! ملک ایله ملکوت آراسنده کی حجاب نه قدر اینجهدر، آرالرنده کی مسافه نه قدر بیوکدر. دنیا ایله آخرت آراسنده کی یول نه قدر

تألیف ایدیلیمسی.. رمضان رساله سی، قرق دقیقه ده تألیف ایدیلیمسی.. یگر می سکزنجی سوز، یگر می دقیقه ده تألیف ایدیلیمسی.. بسطِ زمانڭ وقوعنی إثبات ایتمشدر. (قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) آیتی طیّ زمانى گوستردیگی گبی (وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ) آیتی ده بسطِ زمانى گوسترر.

قیصہ و نہ قدر اوزوندر. علم ایله جهل آراسنده کی حجاب نه قدر لطیف و نه قدر قالیندر. ایمان ایله کفر آراسنده کی برزخ نه قدر شفاف و نه قدر کثیفدر. عبادتله معصیت آراسنده کی مسافه نه قدر قیصهدر. حالبوکه آرالر جنت ایله نارک آرالر قدردر. حیات نه قدر قیصه، أمل نه قدر اوزوندر. اوت حال ایله ماضی آراسنده اوילה اینجه بر پرده واردر که، روحک ماضی جهتنه گچمه سنه مانع دگلدر. جسده نسبتاً بیتمز بر مسافهدر.

کذالك ملك ایله ملکوت، دنیا ایله آخرت آراسنده اهل قلب ایچون شفاف، اهل هوا ایچون کثیف اینجه بر پرده واردر. کذالك گیجه ایله گوندوز آراسنده لطیف بر پرده وار که، گوزک قیامسیله گیجه اولوب، آچیلماسیله گوندوز اولدیغی گی؛ نفسک عالم معنویاته گوزی قیانیسه ابدی بر گیجه ایچنده قالیر، گوزی معنویاته آچیلیرسه نهاری انکشاف ایدر.

کذالك اللهک حسابنه کائناته باقان آدم هر نه مشاهده ایدرسه علمدر. اگر غفلتله اسباب حسابنه باقارسه، علم ظن ایتدیگی شی ده جهل اولور.

کذالك ایمان و توحید ایله باقان، عالمی نورلی گورور و إلا عالمی ظلمات ایچریسنده گوره جکدر.

کذالك أفعال بشر ایچون ایکی جهت واردر. اگر نیت ایله اللهک حسابنه اولورسه، تجلیاته معکس، شفاف، پارلاق اولور. اگر الله حسابنه اولماسه، ظلمتلی بر منظره یی گوسترمش اولور.

کذالك حیاتک ده ایکی وجهی واردر. بری سیاه، دنیایه باقار. دیگری شفاف، آخرته ناظردر. نفس، سیاه وجهک آلتنه گیرر. شفاف وجهه ترتب ایدن سعادت ابدیه یی ایستر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! كائناتك مفتاحي، أناختاری انسانك أَلنده در. عالمك قپولری آچیق ایسه ده معنًا قپالیدر. جنابِ حق بتون او قپولری و کنزِ مخفی یی آچان "أنا" نامنده بر مفتاحی انسانك أَلنه ویرمشدر. فقط، أنا ده قپوسی قپالی بر بيلمه جه در. بونك قپوسی آچیلیورسه کائناتك ده قپولری آچیلیور.

أوت جنابِ حق إنسانه بر بنلك، بر نوع حرّیت ویرمشدر كه، جنابِ حقّ ربوبیتنه عائد أوصافی بيلمك ایچون موهوم، فرضی بر واحدِ قیاسی یاپسین.

ماهیتِ بشرده پك اینجه بر ایپ، انسانك وجودنده شعورلی بر قیل، شخصك کتابنده بر ألف قیمتنده و مقدارنده اولان "أنا"ك ایکی وجهی واردر. بری خیره باقار. بو وجهله یالکز قابلِ فیضدر، فاعل دگلدر. دیگر وجهی ایسه شرّه باقار. بو وجهله کنديسنی فاعل بیلیر.

أناك ماهیتی موهومه در، ربوبیتی خیالیدر. وجودی بر شیئه حامل اولاماز. آنجق میزان الحرارة گبی، واجب الوجودك ربوبیتنه عائد صفاتِ مطلقة محیطه یی بيلمك ایچون بر میزان وظیفه سنی گورویور.

أگر إنسان بنلگنه میزان نظریله باقارسه، کائناتدن ذهننه آقوب گلن آفاقی معلوماتی کندي معلوماتیله، تصرّفات و صفاتِ إلهیه یی ده کندي صفاتیه تصدیق ایدر. ینه مرجعه إعاده ایدر. و بو سایه ده **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا** ده کی

مَنْ شمولنه داخل اولارق بِحَقِّ أمانتی ایفا ایتمش اولور. فقط کنديسنه مستقل نظریله باقمقله کنديسنی مالکِ إعتقاد ایدرسه **قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا** ك شمولنه داخل اولمقله أمانتده خیانت ایتمش اولور. زیرا سماوات و أرضك، حملندن

قورقه‌رق إمتناع ایتدکلی جهت "أنا" نڭ بو جهتیدر. چونکه ضالالتلر، شرکالر، شرلر بو جهتدن طوغارلر. اگر وقتیله او "أنا" نڭ شدتلی بر تربیه ایله باشی قیریلمازسه بیور، انسانڭ وجودینی یوتار.

اگر ملّتڭ ده أنانیّتی إنضمام ایدرسه، صانعڭ آمرینه قارشى مبارزه یه چیقار. تام معناسیله بر شیطان اولور. صوڭره خلقی ده کندیسنه قیاس ایدر، أسبابی ده او قیاسه داخل ایدر، بیوک بر شرکه دوشر. "الْعِيَاذُ بِاللّٰهِ..."

مهمّ بر مسئله: "أنا" نڭ ایکی وجهی واردر. بر وجهی نبوّت آلمشدر. بر وجهی ده فلسفه آلمشدر.

برنجی وجه، عبودیت محضه یه منشأدر. ماهیتی حرفیه اولوب، مستقل دگلدرد. وجودی تبعی اولوب، اصلی دگلدرد. مالکیتی وهمی اولوب، حقیقی دگلدرد. وظیفه‌سی، خالقڭ صفاتی فهم ایتمک ایچون بر میزان و بر مقیاس اولمقدرد. أنبیا (علیهم السلام) أنانیّت بو وجهنه باقمقله، ملکى تماماً اللهه تسلیم ایده‌رک نه ملکنده، نه ربوبیتنده، نه الوهیتنده شریکی اولمادیغنه حکم ایتمشلردر. أنا نڭ بو وجهندن جناب حق شجره طوباء عبودیتی إنبات ایدوب؛ دال و بوداقلری کائنات باغچه‌سنده أنبیا، اولیا، صدّیقین گبی مبارک ثمره‌لری ویرمشدر.

ایکنجی وجهی آلان فلسفه، أنا نڭ وجودینی اصلی و کندیسنى مستقل و مالک حقیقی اولدیغنی زعم ایتمشلردر. وظیفه‌سی ده یالڭز حبّ ذاتیله تکمّل حیاتدر. أنا نڭ بو سیاه یوزندن أنواعاً شرکالر، ضالالتلر چیقمشدر. أجمله: قوّه بهیمیّه دالنده صنملر طوغمشلردر. قوّه غضبیّه غصنندن فرعونلر، نمرودلر

چيقمشدر. قوّه عقليه دن دهریون، مادّیون، فلاسفه چيقمشلردر که، واجب الوجوده بر مخلوق واحدی ویرر. باقی قالان ملکنی غیره تقسیم ایدرلر.

خلاصه: أنا، حدّ ذاتنده بر هوا، بر بخار گبی ایکن، ویریلن أهْمِيَّته گوره مایع حالنه گلیر. صوگره الفتله قالینلاشیر. صوگره غفلت و عصیان ایله اوویه قالینلاشیر که، صاحبنی یوتار. خلقی، أسبابی ده کنديسنه قیاس ایدهرک خالقلک أومرينه مبارزه به باشلار. کوچک عالمده یعنی إنسانده أنا، بیوک إنسانده یعنی کائناتده طبیعت به بگزهیور. ایکیسی ده طاغوتلردندر.

إعلم أيّها العزيز! خیرات و حسناتک حیاتی نیت ایلهدر. فسادی ده عجب، ریا و گوستریش ایلهدر. و فطری اولارق وجدانده شعور ایله بالذات حسن ایدیلن وجدانیاتک أساسی، ایکنجی بر شعور و نیت ایله إنقطاع بولور.

ناصلکه عمللرک حیاتی نیت ایلهدر. اونک گبی، نیت بر جهتله فطری أحوالک ئولومیدر. مثلاً: تواضعه نیت اونی إفساد ایدر، تکبره نیت اونی إزاله ایدر، فرحه نیت اونی اوچورور، غم و کدره نیت اونی تخفیف ایدر. و هکذا قیاس ایت.

إعلم أيّها العزيز! کائنات بر شجره در. عناصر اونک دالیردر. نباتات یاپراقلیردر. حیوانات اونک چیچکلیردر. إنسانلر اونک ثمره لیردر. بو ثمره لردن أکّ ضیادار، نورلی، أحسن، أکرم، أشرف، ألطف سیّد الأنبیا و المرسلین، إمام المتّقین، حبیب ربّ العالمین حضرت محمددر.

عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ مَا دَامَتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ

إِلَهِي * الذُّنُوبُ أَخْرَسَتْنِي * وَكَثْرَةُ الْمَعَاصِي أَخْجَلَتْنِي * وَشِدَّةُ الْغَفْلَةِ
 أَخْفَتَتْ صَوْتِي * فَادُقْ بَابَ رَحْمَتِكَ * وَأُنَادِي فِي بَابِ مَغْفِرَتِكَ بِصَوْتِ
 سَيِّدِي وَسَنَدِي الشَّيْخِ عَبْدِ الْقَادِرِ الْكَيَّلَانِي وَنِدَائِهِ الْمَقْبُولِ الْمَانُوسِ عِنْدَ
 الْبَوَابِ * يَا مَنْ وَسَّعَتْ رَحْمَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ * وَيَا مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ
 * وَيَا مَنْ لَا يَضُرُّهُ شَيْءٌ * وَلَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ * وَلَا يَغْلِبُهُ شَيْءٌ * وَلَا يَعْرُبُ
 عَنْهُ شَيْءٌ * وَلَا يَوْدُهُ شَيْءٌ * وَلَا يَسْتَعِينُ بِشَيْءٍ * وَلَا يُشْغِلُهُ شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ
 * وَلَا يُشَبِّهُهُ شَيْءٌ * وَلَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ * اغْفِرْ لِي كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى لَا تَسْأَلَنِي مِنْ
 شَيْءٍ * يَا مَنْ هُوَ أَخْذُ بِنَاصِيَةِ كُلِّ شَيْءٍ * وَبِيَدِهِ مَقَالِيدُ كُلِّ شَيْءٍ * وَيَا مَنْ
 هُوَ الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ * وَالْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ * وَالظَّاهِرُ فَوْقَ كُلِّ شَيْءٍ * وَ
 الْبَاطِنُ دُونَ كُلِّ شَيْءٍ * وَالْقَاهِرُ فَوْقَ كُلِّ شَيْءٍ * اغْفِرْ لِي كُلَّ شَيْءٍ إِنَّكَ عَلَى
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ * وَيَا عَلِيمًا بِكُلِّ شَيْءٍ * وَمُحِيطًا بِكُلِّ شَيْءٍ * وَبَصِيرًا بِكُلِّ
 شَيْءٍ * وَيَا شَهِيدًا عَلَى كُلِّ شَيْءٍ * وَرَقِيبًا عَلَى كُلِّ شَيْءٍ * وَلَطِيفًا بِكُلِّ
 شَيْءٍ * وَخَبِيرًا بِكُلِّ شَيْءٍ * اغْفِرْ لِي كُلَّ شَيْءٍ مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطِيئَاتِ حَتَّى
 لَا تَسْأَلَنِي عَنْ شَيْءٍ * إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ * اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّةِ جَلَالِكَ
 وَبِجَلَالِ عِزَّتِكَ وَبِقُدْرَةِ سُلْطَانِكَ وَبِسُلْطَانِ قُدْرَتِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ وَالْأَهْوَاءِ
 الرَّدِّيَّةِ * يَا جَارَ الْمُسْتَجِيرِينَ أَجْرُنِي مِنَ الشَّهَوَاتِ الشَّيْطَانِيَّةِ وَطَهِّرْنِي مِنَ
 الْقَاذُورَاتِ الْبَشَرِيَّةِ وَصَفِّني بِحُبِّ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 بِالْمُحَبَّةِ الصِّدِّيقِيَّةِ مِنْ صَدَاءِ الْغَفْلَةِ وَأَوْهَامِ الْجَهْلِ حَتَّى تَفْنِيَ الْإِنَانِيَّةُ وَ

يَبْقَى الْكُلُّ لِلَّهِ وَبِاللَّهِ وَ إِلَى اللَّهِ وَ مِنْ اللَّهِ عَرْفًا بِنِعْمَةِ اللَّهِ فِي بَحْرِ مِنَّةِ اللَّهِ
 مَنْصُورِينَ بِسَيْفِ اللَّهِ مَحْظُوظِينَ بِعِنَايَةِ اللَّهِ مَحْفُوظِينَ بِحِمَايَةِ اللَّهِ عَنْ كُلِّ
 شَاغِلٍ يُشْغِلُ عَنِ اللَّهِ * فَيَا نُورَ الْأَنْوَارِ * وَ يَا عَالِمَ الْأَسْرَارِ * وَ يَا مُدَبِّرَ
 اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ * يَا مَلِكُ * يَا عَزِيزُ * يَا قَهَّارُ * يَا رَحِيمُ * يَا وَدُودُ * يَا
 غَفَّارُ * يَا عَلَّامَ الْغُيُوبِ * يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ * يَا سَتَّارَ الْعُيُوبِ
 * يَا غَفَّارَ الذُّنُوبِ * اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي * وَ ارْحَمْ مَنْ ضَاقتْ عَلَيْهِ الْأَسْبَابُ وَ
 غُلِقَتْ دُونَهُ الْأَبْوَابُ وَ تَعَسَّرَ عَلَيْهِ سُلُوكُ طَرِيقِ أَهْلِ الصَّوَابِ وَ انْصَرَمَتْ
 أَيَّامُهُ وَ نَفْسُهُ رَاتِعَةٌ فِي مَيَادِينِ الْغَفْلَةِ وَ الْمَعْصِيَةِ وَ دَنِيَ الْاِكْتِسَابِ * فَيَا
 مَنْ إِذَا دُعِيَ أَجَابَ وَ يَا سَرِيعَ الْحِسَابِ * وَ يَا كَرِيمُ يَا وَهَّابُ ارْحَمْ مَنْ عَظُمَ
 مَرَضُهُ وَ عَزَّ شِفَائُهُ وَ ضَعُفَتْ حِيلَتُهُ وَ قَوِيَ بَلَاءُهُ وَ أَنْتَ مُلْجِئُهُ وَ رَجَائُهُ *
 إِلَهِي إِلَيْكَ أَرْفَعُ بَنِي وَ حُزْنِي وَ شِكَايَتِي * إِلَهِي حُجَّتِي حَاجَتِي وَ عُدَّتِي فَاقَتِي وَ
 انْقِطَاعُ حِيلَتِي * إِلَهِي قَطْرَةٌ مِنْ بَحَارِ جُودِكَ تُغْنِينِي وَ ذَرَّةٌ مِنْ تِيَّارِ عَفْوِكَ
 تَكْفِينِي يَا وَدُودُ يَا وَدُودُ يَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِيدُ يَا مُبْدِيُّ يَا مُعِيدُ يَا
 فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ أَسْأَلُكَ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي مَلَأَ أَرْكَانَ عَرْشِكَ وَ أَسْأَلُكَ
 بِقُدْرَتِكَ الَّتِي قَدَرْتَ بِهَا عَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَّعَتْ كُلَّ شَيْءٍ
 لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا مُغِيثُ أَغْنِنَا وَ اغْفِرْ جَمِيعَ ذُنُوبِي وَ سَقَطَاتِ لِسَانِي فِي
 جَمِيعِ عُمْرِي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

اوننجی رساله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ

إِعلم أَيُّهَا العزيز! شو آیتِ کریمه نڅ یوکسک سمانه چیقوب سرینی فهم ایتمک ایچون یدی باصامقلی بر نردبان قورویورز.

برنجی باصامق: سماواتڅ، ملائکه ایله تسمیه ایدیلن مناسب ساکنلری واردر. چونکه کُرهُ اَرْضُکْ سمایه نسبتّه کوچکلگی و حقارتیله برابر ذوی الحیات ایله طولو اولماسی، سماواتڅ او مزین برجلری ذوی الإدراک ایله طولو اولماسنی تصریح ایدیور. و کذا سماواتڅ بو قدر زینترلره تزیین ایدیللمسی، همه حال ذوی الإدراکڅ تقدیر و استحسان ایله نظر حیرتلینی جلب ایتمک ایچوندر. چونکه حسن زینت، عاشقلاکْ جلبی ایچوندر. یمک و طعام ده آج اولانله یاییلیر. مع هذا انس و جنّ او وظیفه یی ایفایه کافی دگللردر. آنجق غیر محدود اورایه مناسب ملائکه و روحانیلر او وظیفه یی ایفا ایده ییلیر.

ایکنجی باصامق: اَرْضُکْ سماواتله علاقه سی، معامله سی اولوب آرالرنده چوق بیوک ارتباط واردر. اوت اَرْضه گلن ضیا، حرارت، برکت وسائره، سماواتدن گلیور. اَرْضدن ده سمایه دعالر، عبادتله، روحله گیدیور. دیمک آرالرنده جریان ایدن تجاری معامله دن آکلاشلییور که؛ اَرْضُکْ ساکنلری ایچون سمایه چیقمنغه بر یول واردر که، انبیاء، اولیاء، ارواح جسدلرندن تجرّد ایله سماواته عروج ایدرلر.

اۋونجى باصامق: سماۋاتدە دوام ايله جريان ايدن سكون، سكوت، نظام، إنتظام، إطراددن حس ايدىلدىگنە نظراً، سماوات أهلى، أرض ساكنلىرى گىيى دگلدلر. أوت أرضدە بولونان نفاق، شقاق، إختلاف، أضدادك إجتىماعى، خير و شرّك إختلاطى گىيى شيلر، سماۋاتدە يوقدر. بو سايەدە سماۋاتدە نظام و إنتظامى بوزاجق بر حال يوقدر. ساكنلىرى ويريلن أمرلرە كمال إطاعتلە إمتثال ايدىيورلر.

دردنجى باصامق: جنابِ حقّك إقتضالى، حكملىرى متغايير بعض أسمالىرى واردر. مثلاً: بدر گىيى بعض غزالردە أصحابِ كرامە يارديم ايتمك اوزرە كقار ايله محاربە ايتمك ايچون ملائكەنك سماندن إنزالنى إقتضا ايدن إسمى، ملائكە ايله شياطين (يعنى سماوى اولان أخيار ايله أرضى أشرار) آراسندە محاربەنك وقوعنى إستبعاد دگل، إقتضا ايدر. أوت جنابِ حق ملائكەيە بيلدىرمكسزىن شيطانلىرى دفع ويا إهلاك ايدەبيلير. فقط سطوت و حشمتك إقتضاسى اوزرىنە بو قبيل مجازاتك مستحقلىرىنە إعلان و تشهيري، عظمتنە لايقدرد.

بشنجى باصامق: روحانىلرك أخيارى، سماندە بولوندىقلىرىدن، أشرارى دە لطافتلىرىنە گووہنەرك اونلرى تقليدًا إلتحاق ايتمك ايستدكلرىندە، أهلى سما، اونلرى شرارتلىرى ايچون قبول ايتمىيەرك دفع ايدىيورلر. مع هذا، بو گىيى معنوى مبارزەلى عالم شهادتە، بالخاصّہ وظيفەسى شهادت و مشاهدە اولان إنسانە إعلان و تشهيريە رجم نجوم علامت و نشان قيلنمشدرد.

التنجى باصامق: قرآن معجز البيان، نوع بشرى إطاعتە إرشاد، عصيانندن زجر و منع ايتمك اوزرە قوللاندىغى أسلوب عاليسنە باق:

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَ
الْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ

يعنی: "ای انس و جنّ جماعتی! ملکمدن خارج بر مملکتہ چیقوب قورتولق ایچون سماوات و أرضک اقطارندن چیقمغه قوتکز وارسه چیقیکز. اما آنجق بر سلطانله چیقارسکز." قرآن کریم بو آیت ایله پک گنیش سلطنت ربویته قارشى انس و جنّك عجزلرینی إعلان ضمننده ندا ایدیور: "ای انسان حقیر، صغیر، عاجز! نه صورتله، شیطانلری رجم ایدن ملائکه ایله نجملرک، شمسلرک، قمرلرک اطاعت ایتدکلری سلطان ازله عصیان ایدیورسک! ناصل قوجه مان ییلدیزلری مرمی، قورشون یرنده قوللانه ییلن بر عسکره صاحب اولان بر سلطانه قارشى عصیان ایتمگه جسارت ایدیورسک!"

یدنجی باصامق: ییلدیزلرک پک کوچک افرادی اولدیغی گبی، پک بیوکلری ده واردر. سمانک وجهنی، یوزینی ضیالانديران هر شی ییلدیزدر. بو نوعدن بر قسمی، سمایه زینت اولمشدر. بر قسمی ده شیطانلری رجم ایتمک ایچون سماوی منجنیقلدر. سماده یاپیلان بو رجم، سما گبی اک واسع دائره لرده بیله وقوعه گلن مبارزه حادثه سنی انسانلره گوسترمکله انسانلرک مطیع لرینی عاصیلرله مبارزه یه تشویق ایله آلیشدیرمقدر.

اعلم أيها العزيز! إنسانی حیواندن آیران شیلردن:

بری، ماضی و مستقبل ایله علاقه دار اولماسیدر. حیوان بو ایکی زمانی بحق دوشونه جک بر إدراکه مالک دگلدر.

ایکنجیسی، گرک أنفسى، گرک آفاقی، یعنی داخلی و خارجی شیلره تعلّق

ايدن إدراكى، كلى و عمومىدر.

اوپنچىسى، إنشآتة لازم اولان مقدمهلى كشف و ترتيب ايتمكدىر. مثالا: بر اوڭ ياپيلماسى ايچون لازم اولان طاش، آغاج، چيمنتو مثللو لزوملى مقدمهلى إحضار و ترتيب ايتمك گىي.

بناءً عليه إنسانك اڭ اُول و اڭ بيوك وظيفهسى، تسبيح و تحميددر. اُولا ماضى، حال و إستقبال زمانلرنده گورمش ويا گوره جك نعمتلىر لسانيله، صوڭره نفسنده ويا خارجنده گورمكده اولديغى إنعاملىر لسانيله، صوڭره مخلوقاتك ياپمقده اولدقلىر تسبيحاتى شهادت و مشاهده لسانيله صانعى حمد و ثنا ايتمكدىر.

إعلم أيّها العزيز! جنابِ حقّك عطا، قضا و قدر نامنده اوچ قانونى واردىر. عطا، قضا قانونى، قضا ده قدرى بوزار.

مثالا: بر شى حقّنده ويريلن قرار، قدر ديمكدىر. او قرارك إنفاذى، قضا ديمكدىر. او قرارك إبطاليله حكى قضاىد عفو ايتمك، عطا ديمكدىر. اوت يوموشاق بر اوتك طمارلىر قاتى طاشى دلديكى گىي، عطا ده قضا قانونك قطعيتنى دهلىر. قضا ده اوق گىي قدر قرارلىرى دهلىر. ديمك عطانك قضايه نسبتي، قضانك قدره نسبتي گبيدر. عطا، قضا قانونك شمولدن إخراجدر. قضا ده قدر قانونك كليتندن إخراجدر. بو حقيقتة واقف اولان عارف:

"يا إلهى! حسنام سنك عطاڭدندىر. سيئاتم ده سنك قضاڭدندىر. اگر عطاڭ اولماسه ايدى، هلاك اولوردىم." دير.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! أسماءٌ حسنیٰ پی تضمّن ایدن بعض فذلکلهر ايله آیتله
خاتمه ویریلیمکده نه گبی بر سرّ واردر؟

أوت قرآنِ معجز البیان، بعضًا آیاتِ قدرتی آیتلرده بسط ایدر. صوگره
ایچریسندن اسمایی چیقاریر. بعضًا منسوجات طویلار گبی آچار طاغیتیر.
صوگره طویلار، اسماده طیّ ایدر. بعضًا ده أفعالی تفصیل ایتدکدن صوگره
إسملر ايله إجمال ایدر. بعضًا ده خلقك أعمالی تهدیدانه سویلر. صوگره رحمته
إشارت ایدن إسملر ايله تسلی ایدر. بعضًا ده بعض مقاصدِ جزئیہ پی ذکر
ایتدکدن صوگره او مقاصدی تقریر و إثبات ایچون برهان اولارق قواعدِ کلیّه
حکمنده اولان إسملری ذکر ایدیور. بعضًا ده مادّی جزئیاتی ذکر ایدر. صوگره
أسماءِ کلیّه ايله إجمال ایدر و هکذا...

إِعلم أَيُّهَا العزيز! عجز ده عشق گبی اللّٰه ایصال ایدن یوللردن بریدر. اما
عجز یولی، عشقندن داها قیصه و داها سلامتدر.

أهل سلوک، طریقِ خفاده لطائفِ عشره اوزرینه، طریقِ جهرده نفوسِ سبعة
اوزرینه سلوک ایتمشلردر. بو فقیر، عاجز ایسه درت خطوه دن عبارت؛ هم
قیصه، هم سهل بر طریقی، قرآنك فیضندن إستفاده ایتمشدر.

برنجی خطوه: **فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ** آیتندن،

ایکنجی خطوه پی: **وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ** آیتندن؛

اوچنجی خطوه پی: **مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ**

فَمِنْ نَفْسِكَ آیتندن؛

دردنجی خطوهی: **كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ** آیتندن أخذ ایتمشدر. بونلرڭ

ایضاحی:

برنجی خطوه: أوت إنسان یارادیلشنده کندی نفسنه محب اولارق یارادیلمشدر. حتّی بالذات نفسی قدر بر شیئه سَوْگِیسی یوقدر. کندیسنی، آنجق معبوده لایق ثنالر ایله مدح اییدیور. نفسنی بتون عیبلردن، قصورلردن تنزیه ایتمکله، (حقلی اولسون حقسز اولسون) کمال شدتله مدافعه اییدیور. حتّی جنابِ حقّی حمد و ثنا ایچون کندیسنده یارادیلان جهازاتی، کندی نفسنه حمد و ثنا ایچون صرف اییدیور و **مَنْ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوًیْهُ** ده کی **مَنْ** شمولنه داخل اولویور. بو مرتبهده نفسڭ تزکیهسی، آنجق عدم تزکیهسیله اولور.

ایکنجی خطوه: نفس خدمت زماننده گری قاچار. اجرت وقتنده ایلری صفه هجوم اییدیور. بو مرتبهده اونڭ تزکیهسی، یاپدیغی فعلی عکس ایتمکله اولور. یعنی ایشه، خدمته ایلرییه سَوَق ایدیلملی، اجرت توزیعنده گرییه بیراقیلمالیدر.

اوچنجی خطوه: کندی نفسنده، طورهسنده، قصور، نقص، عجز، فقردن ماعدا بر شیئی بیراقماملیدر. بتون محاسن، اییلکله، فاطرِ حکیم طرفندن إنعام ایدیلن نعمتله اولوب حمدی إقتضا ایدر. فخری إستلزام ایتمدکلرینی إعتقاد و تلقّی ایدیلملهیدر. بو مرتبهده اونڭ تزکیهسی؛ کمالنڭ عدم کمالنده، قدرتنڭ عجزنده، غناسنڭ فقرنده اولدیغنی بیلمکدن عبارتدر.

دردنجی خطوه: کندیسنی إستقلالیت حالنده فانی، حادث، معدوم اولدیغنی و أسماءِ إلهیهه آیینهدارلق ایتدیگی حالده شاهد، مشهود، موجود اولدیغنی

بیلمکدن عبارتدر. بو مرتبهده اونک تزکیهسی؛ وجودنده عدمنی، عدمنده وجودینی بیلمکله **لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ** کنديسنه ورد إِنْخَاذ ایتمکدر.

و کذا وحدت الوجود أهلی، کائناتی نفی ایتمکله إعدام ایدیورلر. وحدت الشهود خلقی ایسه، بتون موجوداتی، (کورک جزالیر گبی) نسیان زنداننده أبدی حپسه محکوم ایدیورلر.

قرآنک إفهام ایتدیگی طریق، کائناتی، موجوداتی هم إعدامدن، هم چپسدن قورتاریر. أسماء حسنییه مظهریتله آیینهدارلق ایتمک گبی وظیفهلرده إستخدام ایدیور. فقط کائناتی، إستقلالیتدن و کندی حسابنه چالیشمقدن عزل ایدیور.

و کذا إنسانک وجودنده بر قاچ دائره واردر. چونکه هم نباتیدر، هم حیوانیدر، هم إنسانیدر، هم ایمانی. تزکیه معاملهسی بعضًا طبقه ایمانیهده اولور. صوگره طبقه نباتیهیه اینر. بعضًا ده یگرمی درت ساعت ظرفنده هر درت طبقهده معامله واقع اولور. إنسانی خطا و غلطه آتان، بو درت طبقهده کی فرقی رعایت ایتمه مکدر. **خَلَقَ لَنَا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا**یه إستنادًا إنسانیتک معدۀ حیوانیه و نباتیهیه منحصر اولدیغنک ظنّیله غلط ایدیور. صوگره بتون غایه لرک نفسنه عائد اولدیغنک حصریله غلط ایدیور. صوگره، هر شیئک قیمتی منفعتی نسبتنده اولدیغنک تقدیریهله غلط ایدیور. حتّی زهره ییلدیزینی قوقولی بر زهریه مقابل آماز. چونکه کنديسنه منفعتی طوقونمیور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! عبودیت، سبقت ایدن نعمتک نتیجهسی و اونک فیآتیدر. کله جک بر نعمتک مکافات مقدمهسی و وسیلهسی دگلدر. مثلاً: إنسانک أک

گوزل بر صورتده یارادیلیشی، عبودیتی إقتضا ایدن سابق بر نعمت اولدیغی و صوگره ده، ایمانك إعطاسیله کندیسنی سکا تعریف ایتمهسی، عبودیتی إقتضا ایدن سابق نعمتلردر. اوت ناصلکه معدنهك إعطاسیله بتون مطعومات إعطا ایدیلمش گبی تلقی ایدیلیور؛ حیاتك إعطاسیله ده، عالم شهادت مشتمل بولوندیغی نعمتلر ایله برابر إعطا ایدیلمش گبی تلقی ایدیلیور.

و کذا نفس إنسانينك إعطاسیله، بو معدنه ایچون ملك و ملکوت عالملى نعمتلر سفرهسی گبی قیلنمشدر. کذالك ایمانك إعطاسیله، مذکور سفره لر ایله برابر، أسماء حسنی ده إدخار ایدیلن دفينه لری ده سفره اولارق ویریلمش اولویور. بو گبی اجرتلری پشین آلدقن صوگره، دوام ایله خدمته ملازم اولق لازمدر. خدمت و عملدن صوگره ویریلن نعمتلر محضا اونك فضلندندر.

إعلم أيها العزيز! أنواعك أفرادنده، بالخاصه حشرات و هوام قسمنده گورونن فوق العاده چوقلقده مشاهده ایدیلن خارق العاده غیر متناهی بر جود و سخاوت واردر. کمال إتقان و إنتظام ایله بتون أنواعده بولونان شو کثرت افراد، تجلیات إلهیهك غیر متناهی اولدیغنه و جناب حقك ماهیتی هر شیئه مباین اولدیغنه و بتون أشیا اونك قدرتنه نسبة متساوی اولدیغنه صراحة دلالت ایدر.

اوت بو جود إیجاد، صانعك وجوبندندر. نوعده جلالیدر، فردده جمالیدر.

إعلم أيها العزيز! إنسانك یاپدیغی صنعتلرك سهولت و صعوبت درجه لری، اونك علم و جهلیله ئولچولور. نه قدر صنعتلرده بالخاصه اینجه و لطیف جهازاتده علمی مهارتی چوق اولورسه، او نسبتده قولای اولور. جهلی نسبتنده

ده زحمت اولور. بناءً عليه أشيانك خلقتنده سرعتِ مطلقه ايله وسعتِ مطلقه
ایچنده گورونن سهولتِ مطلقه، صانعك علمنه نهایت اولمادیغنه حدسِ قطعی
ایله دلالت ایدر. **وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ**

إِعلم أيّها العزيز! إنسانك فطرّة مالك اولدیغی جامعیتك عجائبنددر كه:
صانع حكیم شو كوچك جسمده غیر محدود أنواع رحمتی طارتمق ایچون غیر
معدود میزانلر وضع ایتمشدر. و أسماءِ حسنیك غیر متناهی مخفی دینه لرینی
فهم ایتمك ایچون غیر محصور جهازات و آلات یاراتمشدر. مثلاً: مسموعات،
مبصرات، مأكولات عالم لرینی إحاطه ایدن إنسانده کی طویغولر، صانعك صفاتِ
مطلقه سنی و کنیش شئوناتی فهم ایتمك ایچونددر.

و کذا خردله دن داها كوچك قوّة حافظه سنده اویله بر لطیفه مُدرکه
بیراقیلمشدر كه؛ او خردله نك تضمّن ایتدیگی کنیش عالمده، او لطیفه دائمی
سیر و جولان ایتمکده ایسه ده ساحلنه واصل اولاماز. مع هذا، بعضاً بو بیوک
عالم او لطیفه یه او قدر طارلاشیر كه، عالم او لطیفه نك قارنده بر ذره گبی اولور.
و او لطیفه یی، بتون سیاحت میدان لريله، مطالعه ایتدیگی کتابلريله او خردله
دخی یوتار، یرنده اوطورور، قارنی ده آغریماز.

ایشته، إنسانك متفاوت مرتبه لری بو سردن آکلاشیلیر.

أوت بعض إنسانلر ذرّه ده بوغولورلر. بعض سنده ده دنیا بوغولور. بعضلر ده،
کندیلرینه ویریلن آناختارلردن بریسیله کثرتك اُك کنیش بر عالمی آچار، فقط
ایچنده بوغولور. ساحل وحدت و توحیده زورله واصل اولور. دیمك، إنسانك
سیر روحانی سنده چوق طبقه لر واردر. بر طبقه ده، إنسانلره حضور و توحید پك
سهولتله نصیب و میسر اولور. بر طبقه سنده ده، غفلت و أوهام اویله إستیلا

ایدر که، کثرت ایچنده غرق اولمقله تام معناسیله توحیدی اونوتمش اولور. سقوطی صعود، تدنی یی ترقی، جهل مرگی یقین، اویقونک صوڭ پرده سنی إنتباه ظن و توهم ایدن بر قسم مدنیلر ایکنجی طبقه ده کی انسانلردندر. اونلر، حقائق ایمانیه یی درک ایتمکده بدویلرک بدویلریدر.

إعلم أيها العزيز! إسم جلال، علی الأكثر نوعلرده، کلیاتده تجلی ایدر. إسم جمال ایسه موجوداتک جزئیاتنه تجلی ایدر. بو إعتبارله نوعلرده کی جود مطلق، جلالک تجلیسیدر. جزئیاتک نقشلری، أشخاصک گوزللکلیری جمالک تجلیاتندندر.

و کذا جلال، واحدیتک تجلیسندن، جمال دخی أحدیتک تجلیسندن ظاهر اولور. بعضاً ده جمال، جلالدن تجلی ایدر. أوت جمالک گوزنده جلال نه قدر جمیلدر، جلالک گوزنده دخی جمال او قدر جلیلدر.

إعلم أيها العزيز! بصر مصنوعاتی گوروب ده، بصیرت صانعی گورمزسه چوق غریب و پک چرکین دوشر. چونکه او حالده صانعک معنا، قلباً گوروممه سی، یا بصیرتک فقدانندندر و یا قلب گوزینک کور اولماسندندر و یا پک طار اولدیغندن مسئله یی عظمتیله قاورامدیغندندر. و یا بر خذلاندندر. و إلا صانعک إنکاری، بصرک شهودینی إنکاردن داها زیاده مُنکرُدر.

إعلم أيها العزيز! بر تارلايه زرع ایدیلن بر تخم، معنوی بر سور و بر دیواردر. او تارلايی تخم صاحبنه مال ایدر. باشقه سنک تصرفنه مانع اولور. کذالك کُرهُ أرض تارلاسنه زرع ایدیلن نباتات، حیوانات تخملری معنوی بر سور و بر سددر که، شرکتی منع ایدیور؛ غیری، مداخله دن طرد ایدر.

إعلم أيها العزيز! طبیعتلری لطیف، اینجه و لطیف صنعتلره مفتون بعض انسانلر، بالخاصّه خاص باغچه لرنده پک گوزل هندسه واری بر شکله

شکلری، آرقلری، حوضلری، شادیروانلری یاپدیرمقله باغچهلرینه پک منتظم بر منظره ویرلر. و او لطافتک، او گوزلگک درجه سنی گوسترمک ایچون بعض چرکین قایا، قابا، غیر منتظم (مغاره و طاغ هیکللری گبی) شیلری ده علاوه ایدیورلر که، اونلرک چرکینلگیله، عدم إنتظامیله باغچه نك گوزلگکی، لطافتی فضله جه پارلا سین. چونکه **إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ تُعْرَفُ بِأَصْدَادِهَا** لکن مدقق بر کیمسه، او أصدادی جمع ایدن باغچه نك منظره سنه باقدیغی زمان آکلار که، او چرکین قابا شیلر قصدًا یاپیلمشدر که؛ گوزلک، إنتظام، لطافت آرتسین. زیرا گوزلک گوزلگکی آرتدیران، چرکینک چرکینلگیدر. دیمک باغچه نك تام إنتظامی اكمال ایدن، او چرکینلردر. و او چرکینلرک عدم إنتظامی نسبتنده باغچه نك إنتظامی آرتار.

کذالك دنیا باغچه سنده نظام و إنتظامک صوک سیستمنده بولونان مخلوقات و مصنوعات آراسنده (حیوانلرده اولسون، نباتاتده اولسون، جماداتده اولسون) بعض چرکین، إنتظامدن خارج شیلر بولونور. بونلرک چرکینلگی، إنتظامسلقلری، دنیا باغچه سنك گوزلگنه، إنتظامنه بر زینت، بر سوس اولق اوزره صانع حکیم طرفندن قصدًا یاپیلمش اولدیغی، پک یوکسک، گنیش، شاعرانه بر خیال ایله دنیانك او باغچه منظره سنی نظر آلتنه آلابیلن آدم گوره بیلیر.

مع هذا، او گبی شیلر قصدی اولماسه ایدی، شکللرنده حکمتلی تخالف اولمازدی. أوت تخالفده قصد و اختیار واردر. هر انسانك بتون انسانلره سیماجه مخالفتی بوکا دلیلدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! إنسانی فطرَةً بتون حیوانلره تفوّق ایتدیرن جامعیتک مزیتلرندن بری، ذوی الحیاتک واهب الحیاته اولان تحیه و تسبیحلرینی فهم ایتمکدر. یعنی انسان کندی کلامنی فهم ایتدیگی گبی، ایمان قولاغیله ذوی الحیاتک ده، بلکه جماداتک ده بتون تسبیحلرینی فهم ایدر. دیمک هر شی صاغیر آدم گبی یالکز کندی کلامنی آکلار. انسان ایسه، بتون موجوداتک لسانلریله تکلم ایتدکلری أسماءِ حسنیّه دلیللرینی فهم ایدر. بناءً علیه هر شیئک قیمتی، کنديسنه گوره جزئیدر. انسانک قیمتی ایسه کلیدر. دیمک بر انسان، بر فرد ایکن بر نوع گبی اولور. **وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ**

إِعلم أَيُّهَا العزيز! ظاهر ایله باطن آراسنده مشابّهت وارسه ده، حقیقته باقیلیرسه آرالرنده بیوک اوزاقلق واردر.

مثلاً: عامیانه اولان توحیدِ ظاهری، هیچ بر شیئی اللّٰهک غیریسنه إسناد ایتمه مکدن عبارتدر. بویله بر نفی، سهل و بسیطدر. أهلِ حقیقتک حقیقی توحیدلری ایسه، هر شیئی جنابِ حقّه إسناد ایتمکله برابر هر شیئک اوستنده بولونان مُهرینی، سگه سنی گوروب اوقومقدن عبارتدر. بو، حضوری إثبات، غفلتی نفی ایدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! حیاتِ دنیویه قصداً و بالذات توجّه ایدوب باغلانان کافرک، إمهالِ عقابنده و بالعکس ترقّیاتِ مادیّه ده موقّیتنده کی حکمت نه در؟

أوت او کافر، کندی ترکیبیه، صفتیه جنابِ حقّه نوعِ بشره تقدیر ایدیلن نعمتلك تظاهرینه (شعوری اولمقسزین) خدمت ایدیور. و گوزل مصنوعاتِ

إلهیه نځ محاسنی بلا شعور تنظیم ایډیور. و قوه دن فعله چیقارتمقله غرابت صنعت إلهیه نظرلی جلب ایډیور. نه فائده که فرقنده دگلدر. دیمک او کافر، ساعت گبی کندی یاپدیغی عملدن خبری یوق. اما وقتلری بیلدیرمک گبی نوع بشره پک بیوک بر خدمتی واردر. بو سرّه بناءً دنیاده مکافاتنی گورور.

إعلم أيّها العزيز! توفیقِ إلهی رفیقی اولان آدم، طریقت برزخنه گیرمه دن ظاهر دن حقیقته گچه بیلیر. اوت قرآندن، حقیقتِ طریقتی (طریقتسز) فیض صورتیله گوردم و بر پارچه آلدیم. و کذا مقصود بالذات اولان علملره علوم آلیه یی اوقومقسزین ایصال ایدیجی بر یول بولدم.

سریع السیر اولان بو زمانځ اولادینه، قیصه و سلامت بر طریقتی إحسان ایتمک، رحمتِ حاکمه نځ شانندندر.

إعلم أيّها العزيز! إنسانی غفلته دوشورتمکله الله عبودیتنه مانع اولان، جزئی نظیرنی جزئی شیلره حصر ایتمکدر. اوت جزئیات ایچریسنه دوشوب جزئیلره حصرِ نظر ایدن، او جزئی شیلرک أسبابدن صدورینه إحتمال ویره بیلیر. اما باشنی قالدیروب نوعه و عمومه باقدیغی زمان، أدنا بر جزئینځ اُک بیوک بر سبیدن صدورینه جواز ویره مز. مثلاً: جزئی رزقنی بعض أسبابه إسناد ایده بیلیر. فقط منشأ رزق اولان أرضک، قیش موسمنده قوپ قورو، قراج اولدیغنه، بهار موسمنده رزق ایله طولو اولدیغنه باقدیغی وقت، أرضی إحیا ایتمکله بتون ذوی الحیاتک رزقیرنی ویرن الله ماعدا کندی رزقنی ویره جک بر شی بولونمدیغنه قناعتی حاصل اولور. و کذا اویڭده کی کوچک بر ایشیغی ویا قلبڭده بولونان کوچک بر نوری بعض أسبابه إسناد ایده بیلیرسڭ. اما او ایشیغڭ، شمسڭ ضیاسیله، او نورک ده منبع الأنوارک نوریه متصل اولدیغنه واقف اولدیغڭ زمان

آڭلارسڭ كه؛ قالبڭى ايشيقلانديران، قلبڭى تنوير ايدن آنجق ليل و نهارى بربرينه
قلب ايدن فاطر حكيمدر.

و كذا سنڭ وجوديڭڭ ظهور و وضوحه خالقڭ وجودينه نسبتى، خالقڭ
وجودينه دلالت ايدنلرڭ نسبتى گبيدر. چونكه سن بر وجهله كندى وجوديڭڭ
دلالت ايدنيورسڭ. اما خالقڭ وجودينه، بتون موجودات، بتون ذراتيله دلالت
ايدنيور. اويله ايسه اونڭ وجودى سنڭ وجودڭدن، عالمڭ ذراتى عددنجه ظهور
درجهلرى واردر.

و كذا سنى نفسڭى سومگه سوق ايدن اسباب:

۱ - بتون لذتلك مخزنى نفسدر،

۲ - وجودك مركزى و منفعتك معدنى نفسدر،

۳ - انسانه اڭ قريپ (ياقين) نفسدر، دييورسڭ. پك اعلا. فقط او فانى
لذتله مقابل، لذائذ باقيه ي ورن خالقى داها زياده عبوديتله سومك لازم دگل
ميدر؟ نفس وجوده مركز اولديغندن محبته لايق ايسه، او وجودى ايجاد ايدن و
او وجودك قيومى اولان خالق، داها فضله محبته، عبوديته مستحق اولماز مى؟
نفسك معدنى منفعت و اڭ ياقين اولديغى، سبب محبت اولورسه؛ بتون خيرلر،
رزقلى ائنده بولونان و او نفسى يارادان نافع، باقى و داها قريپ اولان، داها
زياده محبته لايق دگل ميدر؟ بناءً عليه بتون موجوداته انقسام ايدن محبتلى جمع
و محبتك ايله برابر محبوب حقيقى اولان فاطر حكيمه اهدا ايتمك لازمدر.

إعلم أيها العزيز! سنڭ اوڭڭده چوق قورقونج بيوك مسئلهلر واردر كه،
انسانى احتياطه، اهتمامه مجبور ايدر.

برہیسی: ٹولومدر کہ، انسانی دنیادن و بتون سَوگیلیلرندن آیران بر آیریلیمقدر.

ایکنجیسی: دہشتلی قورقولی ابد مملکتہ یولجیلقدر.

اوچنجیسی: عمر آز، سفر اوزون، یول تدارکی یوق، قوّت و قدرت یوق، عجزِ مطلق گبی اَلیم اَلمرہ معروض قالمقدر. اویلہ ایسہ، بو غفلت و نسیان نہدر؟ دودہقوشی گبی باشکی نسیان قومنه صوقار، گوزیکہ غفلت گوزلگنی طاقارسک کہ اللہ سنی گورمہسین. ویا سن اوئی گورمہسک. نہ وقتہ قدر زائلاتِ فانیہیہ اِهتمام و باقیاتِ دائمہدن تغافل ایدہجکسک؟

اَعْلَم اَیْہَا الْعَزِیز! جنابِ حقّہ حمدلر، شکرلر اولسون کہ؛ مسائلِ نحویہدن "اِسْم" ایلہ "حرف" آراسندہ کی معنوی فرق ایلہ چوق مہمّ مسئلہلری بگا اوگرتمشدر. شویلہ کہ:

حرف، غیرک معناسنی ایضاح ایچون بر آلت، بر خادم اولدیغی گبی؛ شو موجودات دہ، اَسْمَاءِ حَسَنیْکُ تَحْلِیّاتنی اِظہار، اِفہام، ایضاح ایچون بر طاقم اِلہی مکتوبلردر کہ، ایچلرندہ یازیلی دلائل، براہین، خوارق معجزہ قدرتدر. موجودات بو وجہلہ نظرہ آیینمہسی؛ علم، ایمان، حکمتدر. شاید اِسْم گبی مستقل و مقصودِ بِالذّات جہتیلہ باقیلیرسہ، کفران و جہلِ مرکّب اولور.

و کذا مسائلِ منطقیہدن "کَلّی" ایلہ "کَلّ" آراسندہ کی فرق ایلہ، ربوبیتہ دائر چوق مسئلہلری اوگرتمش بولونویورم. جمال ایلہ اُحدیت ﴿کَلّی دُو جُزْئِیَّاتِ﴾ شمولنہ داخلدر. جلال و واحدیت ﴿کَلّ دُو اَجْزَاءِ﴾ عنوانہ داخلدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! دنیا، عالم آخرته بر فهرسته حکمنده در. بو فهرسته ده عالم آخرتک مهم مسئله لرینه اولان إشارت لردن بری، جسمانی اولان رزقلرده کی لذت لدر. بو فانی، رذیل، ذلیل دنیاده بو قدر نعمت لری إحساس و إفاضه ایتمک ایچون إنسانک وجودنده یارادیلان حواس، حسّیات، جهازات، أعضاء گی آلات و أدواتندن آکلاشیلیر که، عالم آخرته ده **﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** قصرلرک آلتنده، أبدیته لایق جسمانی ضیافتلر اولاجقدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! إنسانک خوف و محبّتی خلقه توجّه ایتدیگی تقدیرده، خوف بر بلا، بر ألم اولور. محبّت بر مصیبت گی اولور. زیرا او قورقدیغک آدم، یا سکا مرحمت ایتمز ویا سنک إسترحاملریگی ایشیتمز. محبّت ایتدیگک شخص ده، یا سنی طانیماز ویا محبّتکّه تنزل ایتمز. بناءً علیه خوفک ايله محبّتکی دنیا و دنیا إنسانلردن چویر. فاطر حکیمه توجیه ایت که، خوفک اونک مرحمت قوجاغنه (چوجغک آنه قوجاغنه قاچدیگی گی) لذیذ بر تذلل اولسون. محبّتک ده سعادت أبدیهیه وسیله اولسون.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! سن شجره خلقّتک یا بر ثمره سی ویا بر چکردگیسک. جسمک إعتباریله کوچک، عاجز، ضعیف بر جزءسک. لکن صانع حکیم لطفیله، لطیف صنعتیله سنی جزءلکدن کللگه چیقارتمشدر.

أوت جسمکّه ویریلن حیات سایه سنده، گنیش طویغولرک ايله عالم شهادت اوزرنده جولان ایتمکله فی الجملة جزئیت قیدندن قورتولمشسک. و کذا إنسانیت إعطاسیله بالقوه "کل" حکمندهسک. و کذا ایمان و إسلامیت إحسانیه بالقوه "کلی" اولمشسک. و کذا معرفت و محبّتک إنعامیله محیط بر نور اولمشسک.

بناءً علیہ دنیاویہ و جسمانی لذائذہ میل ایدرسہڻ، عاجز، ذلیل بر جزئی اولورسڻ. اگر جهازاتکی انسانیت کبرا دینیلن اسلامیت حسابنه صرف ایدرسہڻ، بر کلی و بر کلّ اولورسڻ.

إعلم أيّها العزيز! بو قدر أليم فراق و آیریلقلره معروض قالمقله چکدیگڻ المړک سببی و قباحتی سندهدر. چونکه او محبتلری غیر یرنده صرف ایدیورسڻ. اگر او محبتلری جمع ایدوب واحد اُحدہ توجیه و اونڻ حسابیله، اذنیله صرف ایدرسہڻ، بتون محبوبلرک ایلہ برابر بر آندہ برلشوب سَوینجلره، ممنونیتلره مظهر اولاجقسڻ.

أوت بر سلطانه إنتساب ایدن بر آدم، او سلطانک، هر شیلہ علاقہدار، هر مکانده هرکسلہ مخبرهسی، علاقہسی ضمننده، او آدم ده بر جهتده، بر درجه علاقہدار اولابیلیر.

إعلم أيّها العزيز! مثلاً: قمرک أحوالنه ویا إستقبالک حقیقتنه دائر إعطاء معلومات ایدن آدمه، بتون ماملکڻی اوکا فدا ایتمگه حاضرسڻ. اما قمر دائرہ ملکنده بر آری حکمنده اولان خالقدن خبر گتیرن و ازل، اُبدہ، حیات اُبدیہیہ، حقائق اُساسیہیہ، عظیم مسئلہلره دائر معلومات إعطا ایدن و سنی معنوی پریشانیلردن، ضالالتلردن قورتاروب کثرتدن وحدته طوغری یول گوسترن و حیات اُبدیہیہ ایمانله ماء الحیاتی سڻا ایچیرتمکله فراق و آیریلقم آتشرلردن قورتاران؛ و خالقک مرضیاتی، مطالبنی تعریف ایدن و سلطان ازل، اُبدک مخبرهسنه ترجمانلق یاپان رسول رحمانی دیڳلهمگه و او مخبر صادقہ ایمان ایلہ تسلیم اولمغه مانع اولان نفسک هوا و هوسنی ترک ایتمیورسڻ!..

إعلم أيّها العزيز! گورویورز که: صانع حکیم، کمال حکمتیلہ پک عادی شیلردن پک خارقه معجزه منسوجات یاپیور. و کذا عبثیت و إسرافه محل

بیراقیلماق اوزره، بر فردی انواعاً وظیفه‌لر ایله توظیف اییدیور. حتی انسانک باشنده، انسانک موظف اولدیغی وظیفه‌لری گورمک ایچون هر وظیفه‌یه گوره برر طیرناق قدر مادی بر شیئک بولونماسی ایجاب ایتسیدی، بر باشک جبل طور بیوکلگنده اولماسی لازم گلیدی که، أصحاب وظائفه یر اولسون.

و کذا لسان سائر وظائفیه برابر أرزاق خزینه‌سنه و قدرتک مطبخنده پیشیریلن بتون طعاملره مفتشدر. و بتون طعاملرک طاتلرینی یقین ایدن، بیلن بر اهل وقوفدر.

ایشته بو فعالیت حکیمیه‌دن آکلاشیلیور که؛ زمانک سیلیله برابر گلوب گچن اشیای سیاله‌دن و گچن گونلردن، سنه‌لردن، عصرلردن، لیل و نهارک تقلبی ایله پک چوق منسوجات غیبیه و أخرویه یاپیلمقده‌در. اوت عالمک فهرسته‌سی حکمنده اولان انسان فابریقه‌سنده طوقونان منسوجات او حقیقتی تنویر ایدر. او یله ايسه، بو فانی دنیاده موت، فنا، دوائر غیبیه‌ده صافی بر بقایه انتقال ایدهرک باقی قالیر. اوت روایتلرده واردر که؛ انسانک عمر دقیقه‌لری انسانه عودت ایدرلر. یا غفلتله مظلوم اولارق گلیرلر ویا حسنات مضیئه ایله عودت ایدرلر.

إعلم أيّها العزيز! گوروپورز که: صانع حکیمک، افراد و جزئیاتک تصویرنده بیوک بیوک تفننلری واردر. اوت حیوانلرک پک بیوک و پک کوچکلری اولدیغی گبی؛ قوشلرده، بالیقلرده، ملکلرده و سائر أجرامده، عالمرده دخی پک کوچک و پک بیوک فردلری واردر. جناب حقک شو تفننده تعقیب ایتدیگی حکمت:

۱ - تفکر و إرشاد ایچون بر لطف، بر تسهیلاتدر.

۲ - قدرت مکتوبلری اوقونوب فهم ایتمکده بر قولایلقدر.

۳ - قدرتک کمالی اظهار ایتمکدر.

۴ - جلالی و جمالی هر ایکی نوع صنعتی إبراز ایتمکدر.

مع هذا، پک اینجه یازیلری هرکس اوقویاماز و پک بیوک شیلر ده نظر إحاطه یه آینه ماز. ایشته إرشادی تسهیل و تعمیم ایچون بر قسمنی کوچک حرفلره، بر قسمنی ده بیوک حرفلره یازمقله إرشادک إقتضاسی یرینه گتیریلمشدر.

اما شیطانک طلبه سی اولان نفس اماره، جسمک کوچکلگنی صنعتک کوچکلگنه عطف ایتمکله، أسبابدن صدورینی تجویز ایدیور. و پک بیوک جسملر دخی حکمت ایله یارادیلمامش إدعاسنده بولونه رق بر نوع عبثیه إسناد ایدیور.

إعلم أيها العزيز! گرک جودده، گرک رزقده إفراط درجه سنده مبذولیت واردر. بو ایسه، حکمتدن اوزاق، عبثیه یاقین گورونور. أوت اگر یارادیلان شی بر غایه ایچون یارادیلییورسه حَقْک وار؛ اما غایه لر پک چوقدر. بناءً علیه بر غایه یه نظرًا عبثیت حسن ایدیلسه بیله، غایه لرک مجموعنه نظرًا عین حکمت و عین عدالتدر.

إعلم أيها العزيز! إنسانک صنعتیله خالقک صنعتی آراسنده کی فرق: إنسان کندی صنعتک آرقه سنده گورونه بیلیر، اما خالقک مصنوعی آرقه سنده یتمش بیك پرده واردر. فقط، خالقک بتون مصنوعاتی دفعةً بر نظرده گورونه بیلیرسه، سیاه پرده لر اورته دن قالقار، نورانیلر قالیر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! حیواناتدن اولسون نباتاتدن اولسون تولد ايله تناسل شمولنه داخل اولان هر فرد وجهِ اَرْضِیِ اِسْتِیلا و تسلط ایتمک نیتنده در که، اَرْضِیِ کندیسنه و ذریتنه خاص و خالص بر مسجد یایمقله فاطرِ حَکِیمْکِ اَسْمَاءِ حسنی سنی اِظْهَارِ ايله خالقنه غیر متناهی بر عبادتده بولونسون.

أوت قوشلرک، بالیقلرک، قارینجهلرک یمورطه لرنده، اَشْجَار و سبزه واثک ثمراتنده و او ثمراتک تخم لرنده کی اِفراط درجه سنی بولان کثرت او وضعیتی تنویر ایدر. لکن عالم شهادتک طارلغنه و مستقبل عبادت لرک علام الغیوبک علمنده موجود اولدیغنه بناءً، نیتدن فعله هنوز چیقمیان اونلرک عبادت لری قبول ایدیلمشدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! قرآن کریم، بعضاً بر شیئک متعدد غایه لرندن انسانلره عائد بر غایه یی ذکره تخصیص ایدر. بو اِخْطَار ایچوند، اِنْحِصَار ایچون دگلدر. یعنی، او شیئک غایه لری، ذکر ایدیلن غایه یه منحصر دگلدر. آنجق او شیئک نظام و انتظام و سائر فائده لرینه انسانک نظر دقتی جلب ایتمک ایچون انسانلره راجع او فائده یی ذکر ایدیور. مثلاً:

وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ ۞ لَتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِّينَ وَالْحِسَابَ آیت کریمه ايله

ذکر ایدیلن فائده، تقدیرِ قمرک بیگلرجه فائده لرندن بریدر. یوقسه، تقدیرِ قمر بو فائده یه منحصر دگلدر. یعنی، قمر یالکز بو غایه ایچون دگلدر. بو غایه اونک غایه لرندن بریدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! جنابِ حقّه مخصوص تقلیدی ممکن اولمیان اُک باهر توحید سگه و مُهرلرندن بری، غیر معدود مختلف اشیای بسیط بر شیدن خلق

ایتمکدر. اوت پک بسیط اولان شو طوپراقدن بیگلرجه انواع، مختلف نباتات، غیر متناهی بر قدرت ایله، بر علم ایله، پک بیوک بر إتقان، بر سهولتله یارادیلماقده اولدیغی توحیدک اوپله بر برهانیدر که؛ هم تقلیدی، هم تنقیدی امکان خارجیدر.

إعلم أيها العزيز! حیاتِ إنسانیه نك وظائفندن بری ده کندی جزئی صفتلرینی شئوناتی، خالقك كلی صفتلرینی، شئوناتی فهم ایتمك ایچون بر مقیاس یایمقدردر. اما، عالم آخرتده حشرده کی شئوناتِ عظیمه سنی و قیامتده أمواتك إحیاسیله أحوالِ عمومیه سنی فهم ایتمك ایچون، آنجق گوز موسنك قیامتیه بهارلك حشری، حشر و قیامتِ کبراده خالقك شئوناتنه مقیاس اولاییلیر.

إعلم أيها العزيز! مسلمانلری لهویاتِ نومیه مثابه سنده اولان دنیا حیاتنه دعوت ایتمکله، جنابِ حقك حلال ایتدیگی طیبات دائره سندن، حرام ایتدیگی خبیثات مزبله سنه تشویق ایدن آدمك مثلی اوپله بر سرخوشه بکزر که:

پارچه لاییجی آرسلان ایله، انسیتلی أهلی آتی بربرندن تفریق ایده مییور. سهپا آغاجی ایله ژیمناستیق آغاجنی بربرندن آیرامییور. قانلی یاره پی قیرمزی گلدن تمیز ایده مدیگی حالده، کندیسنی مرشد بیله رك إرشاد و نصیحتنه چیقیور.

أثنای إرشادده بر آدمه راست گلیر. زواللی آدمك آرقه طرفنده قورقونج بر آرسلان طورییور. اوك طرفنده ده سهپا آغاجی قورولدیغی گبی، هر ایکی یاننده ده دهشتلی یاره لر وار. فقط آدمجزك أئنده ایکی علاج واردر. و لسانیه قلبنده ایکی طلسم واردر. اونلری إستعمال ایدرسه شفایاب اولور. و او آرسلان، آته إنقلاب ایدر؛ براق گبی بینگی اولور. او سهپا آغاجی ده؛ دائما

تجدد ایتمکده اولان احوالِ عالمی، سیال منظره‌لری سیر ایتمگه آلت و واسطه اولور. او سرخوش حریف، او زواللی آدمجغه دییور: "یا هو نه در او علاج‌لری، طلسم‌لری صاقلا یورسک؟ اونلری آت کیفگه باق."

آدمجغز: "یوق بابا! بو علاج‌لر و طلسم‌لرک حفظ و حمایه‌لرنده‌یم. اونلردن المقلده اولدیغم حظ، لذت، کیف بکا کافیدر. فقط او آرسالان گبی پارچه‌لایجی ئولومی ئولدیره بیلیرسهک و سهپایی قیرمقله قبر آغزینی قپاته بیلیرسهک و حیاتمک معروض قالدیغی فنا و زوال یاره‌لرینی بر حیاتِ باقیه‌یه تبدیل ایتمکله تداوی ایده بیلیرسهک، پک اعلا سنکله برابر دانس اوینایلم. و الا گوزیمک اوکندن دفع اول گیت. سن آنجق کندک گبی سرخوشلری قان‌دیره بیلیرسک. بن سرخوش دگلم. دنیاگز، کیفگز، احتیاجم یوق. چونکه **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** * **نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ** بکا یتر."

إِعلم أَيُّها العزيز! فلسفه طلبه‌سیله مدنیت تلمیذلری، مسلمانلری أجنبی عادت‌لرینه إتباع ایله شعائرِ اسلامییه بی ترک ایتمگه دعوت ایتدکلرنده، قرآن نورجیلری بویله جه مدافعه‌ده بولونورلر: "اگر دنیادن زوال و ئولومی و انساندن عجز و فقری قالدیرمغه إقتدار یگز وارسه، پک اعلا، دینی ده ترک ایدیگز، شعائرِ ده قالدیریگز. و الا دیلگزی کسک، قونوشمایگز. باقگز آرقه‌مزده پنجه‌لرینی آچمش هجومه حاضر أجل آرسالانی تهدید ایدیور. اگر ایمان قولاغیله قرآنک صداسنی دیکله‌یه جک اولورسهک او أجل آرسالانی بر براق اولور. بزلری رحمتِ رحمانه اولاشدیره جقدر. و الا او أجل، بیرتیجی بر حیوان گبی بزلری پارچه‌لار. باطل إعتقاد یگز گبی، أبدی بر فراق ایله طاغیداجقدر. و کذا اوکمزده إعدام سهپالری قورولمشدر. اگر ایمان ایقانله قرآنک إرشادینی

دیځلرسهڅ، او سهپا آغاچلرندن، سفینه نوح گبی ساحل سلامتہ، یعنی عالم آخرتہ اولاشدیرجی بر سفینه یاپیلاجقدر.

و کذا صاغ یاغزده فقر یارهسی، صولده ده عجز، ضعف جریحهسی واردر. اگر قرآنک علاجلیله تداوی ایدرسهڅ، فقریمز رحمت رحمانک ضیافتنه شوق و اشتیاقه انقلاب ایده جقدر. عجز و ضعفمز ده قدیر مطلقک درگاه عزتته إلتجا ایچون بر دعوت تذکرهسی گبی اولور.

و کذا بزلر اوزون بر سفردهیز. بورادن قبره، قبردن حشره، حشردن ابد ملکتنه گیتمک اوزرهیز. او یوللرده ظلماتی طاغیده جق بر نور و بر أرزاق لازمدر. گونددیگمز عقل و علمدن اُمید یوق. آنجق قرآنک گونشندن، رحمانک خزینه سندن تدارک ایدیله بیلیر. اگر بزلری بو سفردن گری بیراقه جق بر چاره گز وارسه، پک اعلا. و إلا سکوت ایدیگز، قرآنی دیځله یهلم باقالم نه امر ایدیور:

فَلَا تَفَرَّتْكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَفُرَّتْكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

خلاصه: آییق اولان سکا تابع اولماز. آنجق سیاست شراییله ویا شهرت حرصیله ویا رقت جنسیه ایله ویا فلسفه نڅ ضلالتیله ویا مدنیتک سفاهتیله سرخوش اولانلر سنڅ مشرب و مسلگه تبع اولورلر. فقط انسانک باشنه ایندیریلن ضربه لر و یوزینه ووریلان طوقاتلر، اونڅ سرخوشلغی إزاله ایله آییلته جقدر.

و کذا انسان حیوان گبی یالځز زمان حال ایله مبتلا و مشغول دگلدر. بلکه مستقبلک قورقوسی و ماضینک حزن و کدری ایله حال املرینه معروضدر. فقط کندیسنی شقی، ضال، احمق لردن عد ایتمه یین آدم، قرآنک شو بشارتی دیځله سین:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ * الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا
يَتَّقُونَ * لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ
ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ وَطُورِ سِينِينَ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ...

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! هر بر مصنوعده تحقّق ایدن کمال صنعت، صانعک هر
مکانده و هر مصنوعک یاننده بولونماسنه دلالت ایتدیگی گبی؛ هیچ بر مکانده
و هیچ بر مصنوعک یاننده بولونماسنه ده دلالت ایدر.

و کذا إنسان، هر بر شیئه محتاج اولدیغی جهتله هر شیئک ملکوتی آئنده و
هر شیئک خزینه سی یاننده اولان ذاتِ اقدسدن ماعدا کیمسه یه عبادت ایده مز.

و کذا إنسان وجود، ایجاد، خیر، أفعال جهتیهله پک کوچک، ناقص اولمقله
قارینجه دن، آریدن آدنا، ئورو مجکدن داها ضعیفدر. فقط عدم، تخریب، شر،
إنفعال جهتیهله سماوات، أرض، جبالدن داها بیوکدر. مثلاً: حسنات یاپدیغی
زمان، حبّه حبّه یاپار. سیئات یاپارسه قبه قبه یاپار. أوت مثلاً کفر سیئه سی
بتون موجوداتی تحقیر ایدر، قیمتدن دوشورور.

و کذا انسانک بر جھتلہ قیل قدر بر إختیاری، ذرّہ قدر بر إقتداری، شعاع قدر بر حیاتی، دقیقہ قدر بر عمری، جزئی بر جزء قدر موجودیتی وارسہ دہ، دیگر جھتلہ حدسز بر عجز و فقری دہ واردر. قدیر مطلق و غنی مطلقک تجلیاتنہ کنیش بر معکس اولور.

و کذا انسان حیاتِ دنیویہ جھتیلہ بر چکدرک اولوب، پک بیوک ثمرہ و سنبلر ویرمک ایچون کندیسنہ تودیع ایدیلن جهازاتی، بعض مادّہلری آلدہ ایتمک ایچون طاووق گبی طوپراقلری، گوبرہلری، نجسلری اشمہیہ صرف ایدر، فائدہسز تفسّخ ایدر. و حیاتِ معنویہ جھتیلہ امللری ابدہ قدر اوزانان بر شجرہ باقیہدر.

و کذا انسان فعل و سعی جھتیلہ ضعیف بر حیوان اولوب دائرہ سعی پک طاردر. إنفعال، سؤال، دعا جھتیلہ رحمٰنِ رحیمک عزیز بر مسافریدر. دائرہسی خیال قدر گنیشدر.

و کذا انسانک حیاتِ حیوانیہدن آلدیغی لذّت بر سرچہ قوشنک لذّتی قدر دگلدر. چونکہ انساندہ حزن، کدر، قورقو وار، اوندہ یوقدر. فقط جهازات، حسّیات، طویغولر، إستعدادلر إعتباریلہ حیوانلرک آکْ اَعلاسندن فضلہ لذّت آلیر. انسانک شو وضعیتنہ دقّت ایدیلیرسہ آکْلاشیلیر کہ: بو قدر جهازات، بو حیات ایچون اولمایوب، آنجق بر حیاتِ باقیہ ایچون کندیسنہ ویریلمشدر.

و کذا انسان سلطنتِ ربوبیتک محاسنہ ناظر و أسماءِ قدسیہنک جلوہلرینہ دلال و قلم قدرتلہ یازیلان مکتوباتِ إلهیہی مطالعہ ایلہ متفکّر اولدیغی جھتلہ، أشرفِ مخلوقات و خلیفہ ارض اولمشدر.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ

إِعلم أَيُّهَا العزيز! إنسانده کی قصور صوگسز اولدیغی گبی، عجز، فقر و احتیاجنه ده نهایت یوقدر. إنسانه تودیع ایدیلن آجلق ایله نعمتلك لذتلی تبارز ایتدیگی گبی؛ إنسانده کی قصور، کمالات سبحانیه درجهلرینه بر مرصا در. إنسانده کی فقر، غناء رحمتك درجهلرینه بر مقیاسدر. إنسانده کی عجز، قدرت و کبریا سنه بر میزاند. إنسانده کی تنوع حاجات، انواع نِعَم و إحساناته بر نردباندر. او یله ایسه فطرتكُن غایه عبودیتدر. عبودیت ایسه، درگاه عزتیه قصورلریکی "أَسْتَغْفِرُ اللَّه" و "سُبْحَانَ اللَّهِ" ایله إعلان ایتمکدر.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ * وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ

إِعلم أَيُّهَا العزيز! هر بر إنسان ایچون حیات سفرنده ایکی یول واردر. بو ایکی یولك اوزونلغی قیصه لگی بردر. اما بریسنده اهل شهود و اهل وقوفك شهادت و تصدیق لریله اونده طوقوز منفعت احتمالی وار. ایکنجی یولده مسئله معکوسه در. اونده طوقوز ضرر احتمالی واردر. ایکنجی یول ایله گیدنك نه سلاحی وار، نه ذخیره سی. طبیعی یولده پك چوق قورقورله معروض قالا جعی گبی احتیاجلرینی دفع ایچون چوقلره منت آلتنده قالیر. فقط برنجی یوله سلوک ایدنك، هم سلاحی، هم آرزاقی برابردر. پك سرستانه گیدر. برنجی یول قرآن یولیدر، ایکنجی یول ایسه ضلالت یولیدر.

أوت اهل شهودك، اهل وقوفك تصدیق و شهادت لریله ثابتدر که، ایمان یمنیله یوروین آمن و امان ایچنده در. و بالآخره مرکز حکومتیه اولاشدیغنده اونده

طوقوزی بیوک مکافاتلره مظهر اولاجقلردر. فقط، ضلالت ظلماتی ایچنده یوروینلر اثنای سفرده قورقودن، آجلقدن هر شیئه و هرکسه تذلل ایتدکدن صوگره، محلّ حکومتیه واصل اولدیغنده اونده طوقوزی یا إعدام ویا ابدی حپسه محکوم اولاجقلردر. بناءً علیه عقلی اولان، ضرری بر شیئی، دنیوی، أدنا بر خفت ایچون ترجیح ایتمز.

اهل شهود دیدیگمزدن مقصد، اولیاء اللّهدر. زیرا ولایت صاحبی، عوامک إعتقاد ایتدیگی شیلری گوزله مشاهده ایدیور. قرآن یولی ایله گیدنلرک سلاح و ذخیره‌لری ایسه؛ قدیر مطلقه، غنی کریمه اولان توکل اونلری تأمین ایدر. زیرا توکل، إستناد و إستمداد نقطه‌لرینی تضمّن ایدیور. بو نقطه‌لر ده کلمه توحیدی إستلزام ایدیور. کلمه توحید ده نمازی إقتضا ایدیور. نماز دخی عبودیتک اساس بر رکنیدر. عبودیتی أمر ایدن تکلیفدر. مکلفیتی ایفا ایدنک، مکلفیت مدّتنجه، مکلفیت عسکریه گبی یمکلری، لباسلری و سائر حیات لازمه‌لری خزینه رحماندن ویریلیر. مکلفیت عسکریه ایکی بچق سنهدر. اما مکلفیت عبودیت، مدّت عمردر.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِی الْحَيَوانُ

إعلم أيّها العزیز! انسان بر یولجیدر. صباوتدن گنجلگه، گنجلکدن اختیارلغه، اختیارلقدن قبره، قبردن حشره، حشردن ابدیه قدر یولجیلغی دوام ایدر. هر ایکی حیاتک لوازماتی، مالک الملک طرفندن ویریلمشدر. فقط او لوازماتی، جهلندن طولای تماماً بو حیات فانییه صرف ایدیور. حالبوکه، او لوازماتدن لا اقل اونده بری دنیوی حیاته، طوقوزی حیات باقییه صرف ایتمک

گرکردر. عجباً بر قاچ مملکتی گرمک ایچون حکومتدن یگرمی درت لیرا خرج راه آلان بر مأمور، ایلک داخل اولدیغی مملکنده یگرمی اوچ لیرایی صرف ایدرسه، اوتە کی یرلرده نه یاپاقدرد؟ حکومتە نه جواب ویره جکدر؟ بویله یاپان کندیسنه عقللی دیه بیلیر می؟ بناءً علیه جناب حق هر ایکی حیات لوازماتنی آلدە ایتمک ایچون یگرمی درت ساعتک بر وقت ویرمشدرد. چوغنی آزه، آزینی چوغه ویرمک صورتیله، یگرمی اوچ ساعت قیصه و فانی اولان دنیا حیاته، هیچ اولمازسه بر ساعتی ده بش نمازه و باقی و صوگسز أُخروی حیاته صرف ایتمک لازمدر که دنیاده پاشا، آخرتده گدا اولماسین!

إعلم أيها العزيز! غافل اولان انسان، کندی وظیفه سنی ترک ایدر، الله وظیفه سیله مشغول اولور. اوت انسان، غفلتدن طولایی إقتداری داخلنده قولای اولان عبودیت وظیفه سنک ترکیله، ضعیف قلبیله ربوبیت وظیفه ثقیله سنک آلتنه گیر، آلتنده ازیلیر. و عین زمانده بتون إستراحتنی غائب ایتمکله عاصی، شقی، خائن آدملرک پارتیسنه داخل اولور.

اوت انسان بر عسکردر. عسکرک وظیفه سی باشقه، حکومتک وظیفه سی باشقه در. عسکرک وظیفه سی تعلیم، جهاد گبی دین و وطنی قورویه جق ایشلردر. حکومتک وظیفه سی ایسه، أرزاقنی، لباسنی، سلاحنی ویرمکدر. بناءً علیه أرزاقنی تأمین ایچون عسکرلگه عائد وظیفه سنی ترک ایدوب تجارتله (مثلاً) إشتغال ایدن بر عسکر، شقی و خائن اولور. بو إعتبارله انسانک الله قارشى عبودیت، وظیفه سیدر. ترک کبائر تقواسیدر. نفس و شیطانله اوغراشماسی، جهادیدر.

اما گرک نفسنه، گرک اولاد و تعلقاتنه حیات مالزمه سنی تدارک ایتمک الله وظیفه سیدر. اوت مادام حیاتی ویرن اودر. او حیاتی قورویه جق لوازماتنی ده او

ویره جکدر. یالکز، حکومتک عسکر ایچون اوفیسلرده جمع ایتدیگی آرزاقی عسکرلره طاشیتدیردیغی، تمیزلتدیردیگی، ئوگوتدیردیگی، پیشیرتدیردیگی گبی، جناب حق ده حیات ایچون لازم اولان لوازماتی کُرهُ ارض اوفیسنده یاراتوب جمع ایتدکدن صوگره، او آرزاقک طویلانمسنی و سائر احوالی انسانه یاپدیرر که، انسانه بر مشغولیت، بر آگلنجه اولسون و عطالت، بطالت عذابندن قورتولسون.

ای انسان! رحم مادرده ایکن، طفل ایکن، اختیار و إقتداردن محروم بر وضعیتده ایکن، سنی پک لذید رزقلر ایله بسلهین الله، سن حیاته قالدقجه او رزقی ویره جکدر. باقسکا! هر بهار موسمنده سطح ارضده یارادیلان انواع آرزاقی کیم یاراتیور و کیملر ایچون یاراتیور؟ سنک آغزیکه گتوروب صوقه جق دگل یا! یاهو، آگلنجهلره، باغچهلره گیدوب دالرده صاللانان او گولچ یوزلی لذید میوهلری قوپاروب یمک زحمت میدر؟ الله انصاف ویرسین!

خلاصه: اللهم إتهام ایتمکله ایشکی ترک ایدوب اللهم ایشنه قاریشمه که نانکور عاصیلر دفتینه قید اولمیه سک.

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

إعلم أيها العزيز! بعض دعالر إجابته إقتران ایتمز، ديه إدّعاده بولونمه. چونکه دعا بر عبادتدر. عبادتک ثمره سی آخرتده گورونور. دنیوی مقصدلر ایسه، نماز وقتلری گبی، دعالر عبادتی ایچون برر وقتدرلر. دعالرک ثمره سی

دگلردر. مثلاً: شمسک طوتولماسی کسوف نمازینه، یاغمورسزلق یاغمور نمازینه برر وقتدر.

و کذا ظالملرک تسلطی و بلالرک نزولی، بعض خصوصی دعالره وقتدر. بو وقتلر باقی قالدقجه، او نمازلر، او دعالر یاپیلیر. اگر بو وقتلرده دنیوی مقصدلر حاصل اولورسه، ذاتاً نور علی نور. و إلا، إجابت دعایه إقتران ایتمدی، دیهه مزسک. آنجق، هنوز وقت إنقضا ایتمه مش، دعایه دوام لازمدر، دیهه بیلیرسک. چونکه او مقصدلر دعالرک مقدمه سیدر، نتیجه سی دگلردر. جناب حق دعالرک إجابتنه وعد ایتمه سی ایسه، إجابت عین قبول دگلدر. یعنی، إجابت قبولی إستلزام ایتمز. دعایه هر حالده جواب ویریلیر. جوابسز بیراقیلماز. مطلوبه اولان إسعاف ایسه، مجیک حکمتنه تابعدر. مثلاً: دوقتوری چاغیردیغک زمان، هر حالده: "نه ایسترسک" دیهه جواب ویرر. فقط: "بو یمگی ویا بو علاجی بکا ویر" دیدیگک وقت، بعضاً ویرر، بعضاً خسته لغک، مزاجکله ملایم اولمادیغندن ویرمز.

عدم قبول أسبابندن بری ده، دعایي عبادت قصدیلله یاپمایوب، مطلوبک تحصیلنه تخصیص ایتدیگندن عکس العمل اولور. او دعا عبادتنده إخلاص قیریلیر، مقبول اولماز.

إعلم أيها العزيز! إنقلابلر نتیجه سنده، هر ایکی طرف آراسنده گنیش گنیش دره لر حصوله گلیور. او دره لر اوستنده هر ایکی عاملله مناسبتدار کوپرلر لازمدر که، هر ایکی عالم آراسنده گیدیش گلش اولسون. لکن او کوپرلرک إنقلابات جنسلرینه گوره شکللری، ماهیتلری متباین؛ إسملری متنوع اولور. مثلاً اویقو عالم یقظه ایله عالم مثال آراسنده بر کوپریدر. برزخ، دنیا ایله آخرت

آراسنده آیری بر کوپریدر. و مثال، عالم جسمانی ایله عالم روحانی آراسنده بر کوپریدر. بهار، قیش ایله یاز آراسنده آیری بر نوع کوپریدر. قیامتده ایسه، انقلاب بر دگلدر. پک چوق و بیوک انقلابلر اولاجغندن، کوپرسی ده پک غریب، عجیب اولماسی لازم گلیر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! إِنْسَانُكَ بَعْدَ الْمَوْتِ خَالِقٍ رَحْمَنٍ وَ رَحِيمِهِ رَجُوعِي حَقَّنْده
إِعلاناتِ يَپَانِ شو ﴿إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ﴾ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿وَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ وَ
إِلَيْهِ مَابِ گبی آیتلرده بیوک بر بشارت و تسلی اولدیغی گبی، اهل عصیانه
ده بیوک تهدیدلری ایماء واردر.

أوت بو آیتلرک صراحتنه گوره: ئولوم؛ زوال، فراق، عدم قیوسی و ظلمات
قیوسی اولمایوب؛ آنجق سلطانِ ازل و أبدک حضورینه گیرمک ایچون بر
مدخلدر. بو بشارتک إشارتيله قلب عدم مطلق قورقوسندن، ألمندن قورتولور.
أوت کفرک تضمّن ایتدیگی جهنّم معنویه باق! أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي
حدیثِ قدسیسی سرنجه، جنابِ حق کافرک ظن و إعتقادینی دائمی بر عذاب
أَليمه قلب ایدر. صوگره، ایمان و یقین ایله، جنابِ حَقّ لقاسندن صوگره،
رضاسندن صوگره، رؤیتندن صوگره مؤمنلر ایچون حاصل اولان لذتک
درجه لرینه باق! حتّی جهنّم جسمانی، عارف اولان مؤمن ایچون، عاصیه کافرک
جهنّم معنویسنه نسبة جنت گبیدر.

آرقداش! عالم بقایه دلالت ایدن براهیندن ماعدا، آرقه سنده صفلر تشکیل
ایدوب دعالرینه بر آغزدن "آمین! آمین!" سویلهین أنبیا، أولیا، صدّیقین
إماملری، محبوبِ ازلینک حبیبِ اکرمی محمد علیه الصلاة والسلامک تضرّعاتی،

دعالری، عالم بقاده إنسانك بقاسنه پك بیوك برهان و کافی بر وسیله در. چونکه؛ کائناتی سراپا إستیلا ایدن شو حُسنلر، گوزللکلر، جماللر، کماللر؛ او حییک تضرّعاتنی ایشیتمه مک ویا قبول ایتمه مک قدر چرکین، قبیح، قصور، نقص عدّ ایدیله جک بر شیئه مساعده ایدر می؟ جناب حق بتون نقائصدن، چرکین شیلردن منزّه، مبرّا دگل میدر؟ البته منزّهدر.

إعلم أيّها العزيز! جناب حقّ ویردیگی نعمتلی سویله یوب إعلان و تحدیثِ نعمت ایتمک، بعضاً غروره و کبره إنجرار ایدر. تواضع قصدیله ده او نعمتلی کتم ایتمک ای دگلدر. بناءً علیه إفراط و تفریطدن قورتولق ایچون إستقامت میزاننه مراجعت ایدیلمه لی. شویله که:

هر بر نعمتک ایکی وجهی واردر. بر وجهی إنسانه عائددر که إنسانی تزین ایدر، مدارِ لذّتی اولور. خلق ایچنده تمایزه سبب اولور. موجبِ فخر اولور، سرخوش اولور. مالکِ حقیقی پی اونوتور. النهایه کبر و غرور قویوسنه دوشورتور.

ایکنجی وجهی ایسه، إنعام ایدنه باقار که، کرمی إظهار، درجه رحمتی إعلان، إنعامی إفشاء، أسماسنه شهادت ایدر. بناءً علیه تواضع، آنجق برنجی وجهله تواضع اولایلیر. و إلا کفرانی تضمّن ایتمش اولور. تحدیثِ نعمت دخی، ایکنجی وجهله معنوی بر شکر اولمقله ممدوح اولور. یوقسه کبر و غروری تضمّن ایتدیگندن مذمومدر. تواضع ایله تحدیثِ نعمت شویله جه بر إجتماعلری وار:

بر آدم هدیه اولارق بر پالطو بریسنه ویریور. پالطوی گیهن آدمه باشقه بر آدم "نه قدر گوزل اولدک." دیدیگنه قارشى "گوزللك پالطونگدر." دیدیگی زمان، تواضع ایله تحدیثِ نعمتی جمع ایتمش اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! اجرت آئیندیگی زمان ویا مکافات توزیع ایدیلدیگی وقت، رقابت، قیصقأنجلق میقروبی اوینامغه باشلار. فقط ایش زماننده، خدمت وقتنده او میقروبوڭ خبری اولمایور. حتّی تنبل اولان آدم چالیشقانی سَور. ضعیف اولان قوی بی تقدیر و تحسین ایدر. فقط چالیشماسنی ایستر که، ایش خفیف اولسون، زحمتدن قورتولسون.

دنیا ده امور دینییه و أعمالِ آخرته ایش و خدمت ایچون قورولمش بر فابریقه اولدیگی جهته و او فابریقه ایچریسندده ایشلنن و یاپیلان عبادتلرڭ ثمره سی اوته کی عالمده گوروندیگنه نظرًا عبادتلرده رقابت ایدیلمه میلدر. اولدیگی تقدیرده إخلاصی غیب اولور. و او رقابتی یاپان، خلقڭ تقدیر و تحسینلری گبی دنیوی بر مکافات دوشونور. زواللی دوشونمیور که، او دوشونجه ایله عملی عدم إخلاص ایله إبطال ایدر. چونکه ثواب إعطاسنده و اجرت آلدیغنده، ناسی ربّ ناسه شریک یاپار و خلقڭ نفرتلرینه هدف اولور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! کرامت ایله إستدراج معنا بربرینه مابندر. زیرا کرامت، معجزه گبی اللهڭ فعلیدر. و او کرامت صاحبی ده کرامتڭ اللهدن اولدیغی بیلیر و اللهڭ کندیسنه حامی و رقیب اولدیغی ده بیلیر. توکل و یقینی ده فضله لشیر. لکن بعضًا اللهڭ إذنیله کرامتلرینه شعوری اولور، بعضًا اولماز. اولی و أسلمی ده بو قسمدر.

إستدراج ایسه، غفلت ایچنده ایکن أشياء غیبیه نڭ إنکشافندن و غریب فعللری إظهار ایتمکدن عبارتدر. فقط بو إستدراج صاحبی، نفسنه إستناد و إقتدارینه إسناد ایتمکله أنایتی، غروری اويله فضله لشیر که **إِنَّمَا أَوْتِيْتُهُ عَلَى**

عِلْمِ اوقومغه باشلار. لکن او إنکشاف، تصفیة نفس و تنوّر قلب نتیجه سی اولدیغی تقدیرده، اهلِ استدراج ایله اهلِ کرامت آراسنده طبقه اولی ده فرق یوقدر. تام معناسیله فنایه مظهر اولانلر ایسه، اونلره ده اللهک اذنیله اشیاء غیبیه إنکشاف ایدر. و اونلر ده، او اشیایی فنا فی الله اولان حواسلریله گورورلر. بونک استدراجدن فرقی پک ظاهردر. زیرا ظاهره چیقان باطنلرینک نورانیقی، مرائلرک ظلماتیله إلتباس اولماز.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

إعلم أيها العزيز! تسبیحات، عبادات، غیر محدود انواعلریله هر شیده واردر. فقط، هر شیئک کندی تسبیحات و عبادتی بتون وجهلرینی دائما بیلوب شعور ایدنمه سی لازم دگلدر. چونکه حصول حضوری إستلزام ایتمز. تسبیح و عبادت ایدنلر، یالکز یاپدقلری عملک مخصوص بر تسبیح ویا صفتی معلوم بر عبادت اولدیغنی بیلیرلرسه کافیدر. ذاتاً معبود مطلقک علمی کافیدر. انساندن ماعدا مخلوقاتده تکلیف اولمادیغندن، اونلره نیّت لازم دگلدر. و کذا عمللرینک صفتنی بیلیمک ده لازم دگلدر.

إعلم أيها العزيز! انسان مؤمنک قیمتی، إحتوا ایتدیگی صنعت عالیله اسماء حسنی دن إنعکاس ایدن جلوه لرک نقش لری نسبتنده در. انسان کافرک قیمتی ایسه، ات، کمیکدن عبارت فانی و ساقط ماده سنک قیمتیله ئولچولور. کذالك بو عالم ده، اگر قرآنک تعریف ایتدیگی گبی معنای حرفیله، یعنی جناب حقک عظمتنه بر آلت نظریله باقیلیرسه، او نسبتنده قیمتمدار اولور. اگر فلسفه نک دیدیگی گبی، معنای اسمیله یعنی هیچ بر فاعل خالق ایله باغلی اولمایوب

مستقلّ بالذّات نظریله باقیلیرسه، قیمتی جامد، متغیّر مادّه سنده منحصر قالیر. قرآندن إستفاده ایدیلن علمک فلسفه علمندن نه درجه یوکسک اولدیغی، شو مثال ایله تبارز ایدر: **وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا** بو حُکم قرآنی أسماءِ حسنیٰ نكّ جلوه‌لرینه باقمق ایچون بر پنجره آچیور. شویله که:

أی انسان! بو شمس، عظمتیله برابر سزه مسخّردر. مسکنلریکزه نور ویریور. یمکلریکزی حرارتیله پیشیرتیور. سزک اوילה عظیم، رحیم بر مالککّز وار که، بو شمس اونک بر لامباسی اولوب مسافرخانه سنده ساکن مسافرلرینی ضیالاندیریور.

فلسفه نكّ حکمتنجه، شمس بیوک بر آتشدِر، یزنده دونویور. أرض ایله سیّارات، اوندن اوچان پارچه لردر. جاذبه ایله شمسه مربوط قالارق مدارلرنده حرکت ایدیورلر.

إعلم أيّها العزيز! انسانک جنابِ حقّدن هیچ بر حقّی طلب ایتمگه حقّی یوقدر. بالعکس دائما اوکّا شکر ایتمگه مدیوندر. چونکه ملک اونکدر. انسان اونک مملوکیدر.

معجزه کبرادن بر قاچ قطره‌ی تضمّن ایدن اون دردنجی رشحه

برنجی قطره: نبوّتِ اُحمدیه‌ی (عصم) إثبات ایدن دلیللر نه تعداد و نه تحدید ایدیلهمز. اهلِ تحقیق و یوکسک انسانلرجه، بیانلری حقّنده یاپیلان تصنیفلر پک چوقدر. عجز و قصورم ایله "شعاعات" آدلی اثرمده او شمسک

بعض شعاعلری بیان ایدیلدیگی گبی، "لمعات" آدلی ایکنجی بر اُثرمدہ قرآنکُ
 إعجاز درجہلری، قرقہ إبلاغ ایدیلمشدر. و او وجوہ إعجازدن بلاغتِ نظمیه
 عائد بر وجه ده، "إشارات الإعجاز" نام اُثرمدہ بیان ایدیلمشدر. إشتهاسی
 اولانلره او اوچ کتابی توصیه ایدیورم.

ایکنجی قطره: گچن درسلدن آکلاشیلدیغی اوزره خالقِ اَرْض و سماواتکُ،
 نوعِ بشرکُ إصلاح و تربیه سی ایچون إنزال ایتدیگی قرآنکُ پک چوق وظیفه و
 مقاملری وارد.

أوت قرآن کائناتکُ بر ترجمه اُزلیه سیدر. و کائناتکُ کندی لسانلریله
 او قودقلری آیاتِ تکوینیہنکُ ترجمانیدر. و شو کتابِ عالمکُ تفسیری اولدیغی
 گبی؛ اَرْض، سماوات صحیفه لرندہ مستتر اسماءِ حسنی کُ دینه لرینی کشافدر. و
 شو عالم شهادته عالم غیبدن بر لساندر. و عالمِ اسلامکُ گونشی اولدیغی گبی،
 عالمِ آخرتکُ ده خریطه سیدر. و جنابِ حقکُ ذاتنه، صفاتنه، اسماسنه، شئوناته
 بر برهان و بر ترجماندر. و کذا نوعِ بشرکُ شریعت کتابی، حکمت کتابی، دعا
 کتابی، دعوت کتابی، عبادت کتابی، أمر کتابی، ذکر کتابی، فکر کتابی اولمقله،
 ظاهرًا بر کتاب شکلنده ایسه ده، إحتوا ایتدیگی فنون و علوم جهتیه بیگلرجه
 کتاب حکمنده در.

اوچنجی قطره: تکراراتِ قرآنیہده کی إعجازکُ بر لمعه سنی بیان ضمننده
 "آلتی نقطه" دن عبارتدر.

برنجی نقطه: قرآن بر ذکر کتابی، بر دعا کتابی، بر دعوت کتابی اولدیغنه
 نظرًا، سورهلرنده وقوعه گلن تکرار، بلاغتجه عینِ إصابت و عینِ حکمتدر.
 چونکه ذکر و دعادن مقصد ثوابدر و مرحمتِ إلهیه یی جلب ایتمکدر. معلومدر

کہ، بو گی خصوصلرده فضلہ سیلہ تکرار لازمدر کہ، او نسبتده ثواب قرانیلسین و مرحمت جلب ایدیلین. ہم ده ذکرک تکراری قلبی تنویر ایدر. دعانک تکراری بر تقریردر. دعوت دخی، تکراری نسبتنده تأثیری، تأکید و وارد.

ایکنجی نقطه: قرآن بتون بشرک طبقاتنه خطاب و دوا اولدیغی ایچون، ذکی غبی، تقی شقی، زاهد غیر زاهد، بتون انسان طبقه لری شو خطابِ إلهیه مظهر و بو أجزاخانه رحمانیه دن علاج آلمغه حق لری وارد. حالبوکه قرآنی تماماً و دائما اوقومق هرکسه میسر دگلدر. بونک ایچون، لزوملی اولان مقصدلر، حجتلر بالخاصه اوزون سوره لرده تکرار ایدیلمشدر که هر بر سوره همان همان بر کوچک قرآن حکمنده اولسون که هرکس سهولتله ایستدیگی وقت ایستدیگی سوره یی اوقومقله تام قرآنک ثوابی قزانه بیلسین. **أوت وَ لَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ** اولان آیت کریمه بو حقیقتی إثبات ایدیور.

اوچنجی نقطه: جسمانی إحتیاجلر وقتلرک إختلاف لریله تبدل ایدر. نقصان و فضلہ لشیر. مثلاً: هوایه اولان إحتیاج هر آنده وار. صویه اولان إحتیاج، معدنه نك حرارتی زمانلرنده اولور. غذایه اولان حاجت، هر گونده اولور. ضیایه اولان إحتیاج، علی الأكثر هفته ده بر دفعه لازمدر. و هکذا...

کذالك معنوی إحتیاجلر ده وقتلری مختلف و متفاوتدر. هر آنده **"الله"** کلمه سنه إحتیاج واردر. هر وقت **"بسمله"** یه هر ساعتده **"لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ"** إحتیاج واردر. و هکذا...

بناءً علیه؛ آیتلرک، کلمه لرک تکراری، إحتیاجلرک تکرارندن ایلری گلیور. و کذا او گی حکملره اولان إحتیاجک شدتنه إشارتدر.

دردنجی نقطه: بیلیرسکز که؛ قرآن بو متین دینِ عظیمک اُساساتی و اسلامیتک اُرکانی تأسیس ایتدیگی گبی، اجتماعاتِ بشریه‌یی تبدیل ایدن بر کتابدر. معلومدر که: مؤسس اولان ذات، وضع ایتدیگی اُساسلری گوزلجه یرلشدیرمک ایچون تکرارلره چوق احتیاجی اولور. اوت تکرار ایدیلن شی ثابت قالیر، تقرر ایدر، اونوتلماز.

و کذا قرآن، بشرک مختلف طبقه‌لرندن قالی ویا حالی یاپیلان سؤاللره لازم اولان جوابلری ویرن عمومی بر مرشد مجیدر. معلوم یا، سؤال تکرر ایدرسه جواب ده تکرر ایدر.

بشنجی نقطه: بیلیرسکز که، قرآن پک بیوک مسئله‌لردن بحث ایدر. و قلبلری ایمان و تصدیقه دعوت ایدر. و چوق اینجه حقیقتلردن بحث آچار. عقللری؛ معرفته، دقته تحریک ایدر. بناءً علیه او مسائلک، او اینجه حقائقک، قلبلرده، افکارده تثبیت و تقریری ایچون سؤر مختلفه‌ده درلو درلو اسلوبلره تکراره احتیاج واردر.

آلتنجی نقطه: بیلیرسکز که، هر آیت ایچون بر ظاهر وار، بر باطن وار؛ بر حدّ وار، بر مُطلّع وار. و هر بر قصّه ایچون چوق وجهلر، حکملر، فائده‌لر، مقصدلر واردر. بناءً علیه معین بر آیت هر یرده اوبر مناسب بر وجه ایچون، بر فائده ایچون ذکر ایدیله‌بیلیر. بو إعتبارله، ظاهرًا تکرار گورونسه بيله حقیقتده تکرار دگلدر.

دردنجی قطره: قرآنک فلسفی مسائل کونیّه‌نک بر قسمنده إهمال ايله، بر قسمنده إهام ايله، اوته کی قسمنده إجمال ايله إشارت ایتدیگی درجه‌ی إعجازی "آلتی نکته" ضمننده ایضاح ایدیورز.

برنجی نکته: س: نه ایچون قرآن ده، حکمت و فلسفه گبی کائناتدن بحث

ایتمیور؟

ج: فلسفه حقیقتدن عدول ایتمش، کائناته معنایِ اسمیله باقهرق، کائناتی کائنات حسابنه استخدام ایدیور. قرآن ایسه، حقندن حق ایله نازل اولمش، حقیقته گیدیور. موجوداته معنایِ حرفیله باقهرق خالقنک حسابنه استخدام ایدیور.

س: علوی و سفلی أجرامک ماهیتلری، شکللری، حرکتلری حقنده فنک ویردیگی بیانات گبی بیان لازم ایکن، مبهم بیراقیلمشدر؟

ج: بو گبی مسئلهلرده إهام داها مهمدر. و إجمال داها جمیل و گوزلدر. چونکه قرآن، إسطرادی و تبعی اولارق جنابِ حقّك ذاته، صفاتنه إستدلال ایچون کائناتدن بحث ایدیور. إستدلالک برنجی شرطی، دلیلك نتیجهدن داها ظاهر و معلوم اولماسی لازمدر. أگر فنجیلرک إشتهاسی گبی "شمسك سکونه، أرضك حرکتنه باقمقله اللهك عظمتنی آکلایکز." دیمش اولسیدی، دلیل مدّعاندن داها خفی اولوردی. و إنسانلرک أکثریسی، أکثر زمانلرده فهم ایدهمدکلرندن إنکاره ذهاب ایدرلردی. حالبوکه، إرشاد و هدایت زمانلرنده جمهورك درجه فهملری نظره آلینهرق اوڭا گوره سوز سویله مك ایجاب ایدر. مع هذا أکثریته یاپیلان مراعاتدن، أقلّیتده قالانك محرومیتی نشئت ایتمز. چونکه اونلر ده إستفاده ایدیورلر. اما مسئله معکوسه اولورسه، أکثریت محروم قالیر، إستفاده ایدهمز. چونکه فهملری قاصردر.

و ثانیاً: بلاغتِ إرشادیه نك شأنندندر که، عوامک نظرینه، عامّه نك حسنه، جمهورك فهمنه گوره حرکت یاپیلسین که؛ نظرلری توخش، فکرلری قبولدن

إمتناع ایتمه سین. بناءً علیه جمهوره اولان خطابك اُكْ بلیغی ظاهر، بسیط، سهل اولماسیدر که عاجز اولماسینلر. مختصر اولسون که، ملول اولماسینلر. مجمل اولسون که، لزوملی اولیان تفصیلدن نفرت ایتمه سینلر.

و ثالثاً: قرآن موجوداتك احوالندن آنجق خالقلى ایچون بحث ایدر. موجوداتك ذاتلرینه عائد دگلدر. بو إعتبارله قرآنجه اُكْ مهمم، کائناتك خالقّه ناظر اولان احوالیدر. فن ایسه، خالقى ایشه قاتمیور. کائناتك احوالندن بذاتها بحث ایدیور. و کذا قرآن بتون إنسانلره خطاب ایدر. و اکثریتك فهمنی مراعات ایدر که، تحقیقی بر معرفت صاحبی اولسونلر. فن ایسه، یالکز فنجیلر ايله قونوشور. عوامی نظره آلمایور. عوام تقلیدده قالیور. بو إعتبارله فنك تفصیلاتنی إهمال ویا إهام، مصلحت عامّه و منفعت عمومیه نظرًا، عین إصابت و عین حکمتدر.

و رابعاً: قرآن بتون زمانلری تنویر و بتون إنسانلری إرشاد ایدن بر کتابدر. بو إعتبارله إرشادك بلاغتی ایجابنجه، اکثریتی، نظرلرنده بدیهی اولان مسئلهلره قارشى مکابرهیه، مغالطهیه ایقاع و إجبار ایتمه مک لازمدر. و اونلرجه مخصوص، مشهود، معروف اولان بر شیئی لزومسز یرده تغیر ایتمه مک لازمدر. و کذا وظیفه اصلیجه اکثریتّه لازم اولیان شیئك إهمال ویا إجمالی لازمدر. مسئله، شمسك ذاتندن، ماهیتندن بحث ایتمك دگلدر. آنجق، عالمی تنویر ایتمکه، خلقتك نظام مرکزی و عالمه محور اولماسی گبی خارقه شیلری إحتوا ایدن وظیفه سندن بحث ایتمکه، خالقك عظمت قدرتی افکار عامّهیه إبراز ایتمکدر.

ایکنجی نکته: **وَجَعَلْنَا الشَّمْسَ سِرَاجًا**

س: نه ایچون شمس "سراج" له توصیف ایدیلمشدر. حالبوکه اهل فنجه، شمس ارضه تابع دگلدر که اوگا سراج اولسون. بلکه ارض ايله سیارات کندیسنه تابع اولان بر مرکزدر؟

ج: "سراج" تعبیری شویله بر تصویره إشارتدر که: عالم بر سرای گبیدر. موجوداتی، او سرایک مشتملاتی، تزییناتی مقامنده اولدیغی گبی، شمس ده، او سرای خلقی تنویر ایدن إلهی بر لوکوسدر. و کذا "سراج" تعبیری جنابِ حَقِّ ربوبیتندن طوغان وسعتِ رحمتنه و او رحمت ایچنده درجهٔ انعام و إحساننه بر إخطار و عظمتِ سلطنتی ایچنده وحدانیتنه بر إعلاندر که، مشرکلرک معبود إِتْخَاذ ایتدکلی قوجه مان شمس، عالم سراینده لوکوس وظیفه سیله موظف مسخر بر مأمور و بر خدمتکاردر. معلومدر که، لامبا خدمتی گورن جامد بر شیئک عبادته، یعنی معبود اولغه هیچ لیاقتی وار میدر؟

اوجنچی نکته: قرآنک تعقیب ایتدیگی مقاصدِ اساسیه و عناصرِ اصلیّه: عبودیتله توحید، رسالت، حشر، عدالت اولمق اوزره درتدر. دیگر بحث ایتدیگی مسئله لر آنجق بو مقصدلره وسیله لدر. بو إعتبارله وسیله لرده یاپیلاجق تفصیلات، اول بابده کی قواعد مخالفدر. چونکه مالایعنی ايله إشتغال، مقصدی گری بیراقیور. بونک ایچوندر که، بعض مسائل کونیه ده قرآن معجز البیان إهمال ویا إهمال یپمشدر. و کذا قرآنک مخاطبلرندن قسم اکثری عوامدر. عوام صنفنک حقائقِ إلهیه نك اینجه و مشکل قسمنه فهملی قادر دگلدر. آنجق تمثیل و إجماللر ايله فهملرینه یاقینلاشدیرمق لازمدر. بونک ایچوندر که قرآن، کثرت ايله تمثیللری ذکر ایدیور. و إستقبالده کشف ایدیله جک بعض مسائلده ده إجمال یپیور.

دردنجی نکته: بو نکته مترجم طرفندن طیّ ایدیلمشدر.

بشنجی نکته: مؤلف محترمی طرفندن طیّ ایدیلمشدر.

التنجی قطره: قرآن باشقه کلاملر ایله مقایسه ایدیلمز. آرالرنده مناسبت یوقدر. اوت کلامک علویتنه، قوّتنه، حُسننه، جمالنه قوّت ویرن متکلم، مخاطب، مقصد، مقام اولق اوزره درت شیدر. ادیلرک ظن ایتدکلیر گبی یالکز مقام دگلدرد. دیمک، بر کلامک درجه قوّتی آکلامق ایستدیگک زمان؛ فاعلنه، مخاطبنه، غایه سنه، موضوعنه باق. بونلرک درجهلری نسبتنده کلامک درجه سی آکلاشیلیر. اوت مثلاً: او کلام امر ویا نهی اولورسه، إرادة و قدرتی تضمّن ایتدیگندن درجه سنه گوره تضاعف ایدیور. مثلاً: قرآنک **يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكَ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي** آیتیه، سما و أرضه ویردیگی امرک تضمّن ایتدیگی یوکسک و قطعی إرادة و قدرت ایله درحال سمائی سحاب چکیلیر، أرض ده صوینی یوتار. و کذا أرض و سمایه **إِثْنِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا** آیتیه ویریلن امری إطاعتله قبول ایتمه لردن، او آمرده کی إرادة و قدرتک درجه قوّتی و طولاییسیله کلامک درجه علویتی تبارز ایدر. فقط، إنسانلرک جامداته ویردکلیر آمرلر، متکلمنده کی إرادة و قدرتک ضعفیتی نسبتنده روحسز، خیالی هذیانلردن فرقلری یوقدر.

إِعلم أيّها العزيز! جنابِ حقّ "أَعْلَمُ، أَكْبَرُ، أَرْحَمُ، أَحْسَنُ" گبی أسماء و صفات و أفعالنده قوللانیلان إسم تفضیل توحیده نقص دگلدرد. چونکه مقصد، بالذات و حقیقی بر موصوفی غیر حقیقی ویا عقلی بر امکانله ویا وهمی بر موصوفه تفضیل ایتمکدر.

و کذا عزّتِ إلهیه ده منافی دگلدر. چونکه مقصد، صفات و احوالِ إلهیه ایله مخلوقاتک صفات و افعالی آراسنده بر موازنه یایمق دگلدر. یعنی، ایکیسنی بر سویه ده طوندیقدن صوگره، بونی اوکا تفضیل ایتمک دگلدر که، صفاتِ إلهیه بر نقص اولسون.

أوت مصنوعاتده کی کمالات، جنابِ حقّ کمالندن إنعکاس ایدن بر گولگه اولدیغنه نظرًا، مصنوعات، صفاتِ إلهیه ایله موازنه حقّنه مالک دگلدر.

نورک بکجیی

شعله

بسم الله الرحمن الرحيم

إِعلم أَيُّها العزيز! بتون أسماءِ حسنى نك إفاذه ايتديكى معنار ايله بتون صفاتِ كماليه لفظه جلال اولان "الله" بالالتزام دلالت ايدر. سائر اسم خاصلر يالكز مسمارينه دلالت ايدر. صفتلره دالئلرى يوقدر. چونكه صفتلر، مسمارينه جزء اولماديغى گي آرالرنده لزوم بين ده يوقدر. بو اعتبارله نه تضمنًا و نه التزامًا صفتلره دالئلرى يوقدر. اما لفظه جلال بالمطابقت ذاتِ اقدس دلالت ايدر. ذاتِ اقدس ايله صفاتِ كماليه آراسنده لزوم بين اولديغندن صفتلره ده بالالتزام دلالت ايدر. و كذا الوهيت عنوانى صفاتِ كماليه ي استلزام ايتمهسى، اسم خاص اولان "الله" ك ده او صفاتى استلزام ايتديكى استلزام ايدىيور. و كذا "الله" كلمهسى ده نفيدن صوگره صفتلر ايله برابر دوشونولور. بناءً عليه "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" كلامى، أسماءِ حسنى نك عددنجه كلاملى تضمن ايدىيور. بو اعتبارله، شو كلمه توحيد كلامى، دلالت ايتديكى صفتلر اعتباريله بر كلام ايكن بيك كلام اولويور. "لَا خَالِقَ إِلَّا اللَّهُ"، "لَا فَاطِرَ، لَا رَازِقَ، لَا قَيُّومَ إِلَّا اللَّهُ" گي... بناءً عليه ترقى ايتمش اولان ذاكر بر ذات، بو كلامى سويلركن ايچنده كى بيكلرجه كلاملى سويله مش اولويور.

إِعلم أَيُّها العزيز! مادام كه هر شئك اللهدن اولديغى بيليرسك و اوگا اذعانك واردر. ضررلى منفعتلى هر شئى تحسين و حسن رضا ايله قبول ايتمك لازمدر.

و إلا، غفلته دوشمگه مجبور اولورسک. بونک ایچون أسبابِ ظاهریه وضع ایدیلمش و گوزلره ده غفلت پرده سی اورتولمشدر. کائنات حادثه لرندن انسانک هوا و هوسنه مخالف اولان قسم، موافق اولان قسمدن داها چوقدر. اگر هوا صاحبی، بو أسبابِ ظاهریه یی گوروب مسبب الأسبابدن غفلت ایتسمه، اعتراضلرینی تمامًا الله توجیه ایدر.

إعلم أيها العزيز! دعالر اوچ قسمدر.

بررسی: انسانک لسانیه یاپدیغی قوی دعالدر. صوت و صدالی حیواناتک، (مثلاً) آجیقدقلری زمان کندی خصوصی لسانلریله چیقاردقلری صدالر دخی قوی دعالردندر.

ایکنجی قسم: نباتات، أشجارک بالخاصّه بهار موسمنده لسانِ احتیاجله یاپدقلری احتیاجی دعالدر.

اوچنجیسی: تحوّل، تکمّل شأننده اولان شیلرک، لسانِ استعداد ایلّه حسّ ایدیلن استعدادی دعالریدر. اوت هر شی جنابِ حقّی تسبیح ایتدیگی گبی لسانیه، احتیاجیه، استعدادیه دخی الله دعا ایدر.

إعلم أيها العزيز! چکردک آغاج اولمازدن اوّل، یمورطه قوش اولمازدن اوّل، حبه باشاق ویرمزدن اوّل بیگلرجه امکان و احتماللر ایچریسنده و بیگلرجه صورت و شکلره گیرمک قابلیتنده ایکن؛ او اگری بوگری احتماللر، یوللر ایچندن چکیلوب طوغری و مستقیم منتج بر شکله، بر وضعیته سوق ایدیلمه لرندن آکلاشیلیر که، او تخملر، اولجه ده علام الغیوبک تربیه، تدویر، تدبیری آلتنده ایمشدر. صانکه او تخملرک هر بریسی، قدرت کتابلرندن استنساخ

ایدیلمش کوچك بر تذکره در. یاخود بر فهرسته در، علم اُزلیدن آلینمشدر.
یاخود قدر کتابلرندن یازیلیمش بعض دستورلر در.

إِعلم أَيَّها العزيز! مؤمن اولان ذات، معنای حرفیله، یعنی غیره بر خادم و بر
آلت صفتیله کائناته باقیور. کافر ایسه، معنای اسمیله، یعنی مستقل بر "آغا"
نظریله عالمه باقیور. بو اعتبارله هر بر مصنوعده، ایکی جهت واردر. بر
جهتی، کندی ذات و صفاتندن عبارتدر. دیگر جهتی، صانع و اسماء
حسنی دن کندیسنه اولان تجلیاته باقار.

ایکنجی جهتك دائره سی داها گنیش و مثالجه داها کاملدر. زیرا، بر حرف
کندی ذاته بر حرف مقداری (او ده بر وجهله) دلالت ایدر. کاتبه چوق
وجهلر ایله دلالت ایدر. و کاتبی، باقانلره تعریف و توصیف ایدر.

كذلك قدرتِ اُزلی کتابندن اولان بر مصنوع، کندی نفسنه کندی جرمی
قدر و بر وجهله دلالت ایدر. امّا نقّاش اُزلی یه پك چوق وجوهله دلالت ایدر.
و کندیسنه تجلی ایدن اُسمادن اوزون بر قصیده یی إنشاد ایدر. قواعدِ مقررهدندر
که: "معنای حرفی، قصدی حکملره محکوم علیه اولاماز. و او معنای حرفینك
اینجه لکلرینه تدقیقات یاپیلاماز. فقط معنای اسمی، صادق، کاذب هر حکمه
محل اولور." بو سرّه بناءدر که معنای اسمی ایله کائناته باقان فلاسفه نك
کتابلرنده کائناته عائد حکملر، نفس الأمرده ئورو مچكك نَسْجندن ضعیف ایسه
ده، ظاهره گوره داها محکم گورونویور.

أهل کلام، فلسفی مسئله لرده و علوم کونییه معنای حرفیله، استدلال
ایچون تبعی بر نظر ایله باقیور. حتّی شمسك سراج اولماسی، أرضك بشيك،

جبالک اوتاد اولماسی، اهل کلامک مدّعالرینی إثباته کافیدر. حتّی اهل کلامک رایلری، حسّ عمومی یه و تعارف عامّه مطابق اولدقدن صوگره، واقعه مطابق اولماسه بیله اونلرک مدّعاسنه ضرر ویرمز و تکذیبه ده مستحق اولمازلر. بونک ایچوندر که، اهل کلامک رایلری مسائل فلسفیه ده أدنا و ضعیف گورونور. اما مسائل إلهیه ده دمیردن داها متیندر.

إعلم أيّها العزيز! جناب حقّک گناهاکارلری عفو ایتمه سی فضلدر، تعذیب ایتمه سی عدلدر. اوت زهری ایچن آدم، عادت الله نظرًا خسته لغه، ثلومه کسبِ إستحقاق ایدر. صوگره خسته اولورسه، عدلدر. چونکه جزاسنی چکر. خسته اولمادیغی تقدیرده، اللهک فضلنه مظهر اولور. معصیت ایله عذاب آراسنده قوی بر مناسبت واردر. حتّی اهل اعتزال، معصیت حقّنده، طوغری یولدن عدول ایله معصیتی، شرّی الله إسناد ایتمدکلری گبی، معصیت اوزرینه تعذیبک ده واجب اولدیغنه ذهاب ایتمشلردر. شرّک عذابی إستلزام ایتدیگی، رحمتِ إلهیه منافی دگلدر. چونکه شر، نظام عالمک قانوننه مخالفدر.

إعلم أيّها العزيز! إنسان نسیاندن آلیندیغی ایچون، نسیانه مبتلادر. نسیانک اُک کوتوسی ده نفسک اونوتلماسیدر. فقط خدمت، سعی، تفکر زمانلرنده نفسک اونوتلماسی، یعنی نفسه بر ایش ویریلمه مسی ضالالتدر. خدمت لر گورولدکن صوگره نتیجه ده، مکافات زمانلرنده نفسک اونوتلماسی کمالدر. بو إعتبارله اهل ضلال ایله اهل کمال، نسیان و تذکرده متعاکسدرلر. اوت ضالّ اولان کیمسه، بر ایش و بر عبادت تکلیفنده باشنی هوایه قالدیره رق فرعونلاشیر. لکن مکافاتک، منفعتک توزیعنده بر ذره یی بیله ترک ایتمز. اما نفسنی اونوتان اهل کمال سعی، تفکر، سلوک زمانلرنده هر شیدن اُول نفسنی ایلری

سوریور؛ فقط نتیجه‌لرده، فائده‌لرده، منفعت‌لرده نفسی اونوتمقله اُڭ گری‌یه بیراقیور.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! مؤمنلر عبادت‌لرنده، دعالرنده بربرینه طایانه‌رق جماعتله قیلدقلری نماز و سائر عبادت‌لرنده بیوک بر سرّ واردر که؛ هر بر فرد، کندی عبادتندن قزانديغی مقداردن پک فضلّه بر ثواب جماعتدن قزانیور. و هر بر فرد اوتّه کیلره دعا‌جی اولور، شفاعت‌جی اولور، تزکیه‌جی اولور، بِالْخاصّة پیغمبر علیه الصلاة والسلامه... و کذا هر بر فرد آرقداش‌لرینڭ سعادتندن ذوق آلیر و خلاق کائناته عبودیت ایتمگه و سعادت ابدیه‌یه نامزد اولور.

ایشته مؤمنلر آراسنده، جماعتلر سایه‌سنده حصوله گلن شو علوی، معنوی تعاون و بربرینه یاردیم‌لاشمق ایله خلافتّه حمل، امانته مظهر اولمقله برابر مخلوقات ایچریسنده مکرم عنوانی آلمشدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! بر شیدن اوزاق اولان بر کیمسه، یاقین اولان آدم قدر او شیئی گوره‌مز. نه قدر ذکی اولورسه اولسون، او شیئڭ احوالی حقّنده اختلاف‌لری اولدیغی زمان یاقین اولانڭ سوزی معتبردر. بناءً علیه آوروپا فیلسوف‌لری مادّیاتده شدّت توغّلدن طولایی ایمان، اسلام و قرآنڭ حقائقندن پک اوزاق مسافه‌لرده قالمش‌لردر. اونلرڭ اُڭ بیوگی، یاقیندن حقائق اسلامیّه وقوفی اولان عامی بر آدم گبی ده دگلدر. بن بویله گوردم، نفس الأمر ده بنم گوردیگمی تصدیق ایدر. بناءً علیه شمشک، بخار گبی فتی مسئله‌لری کشف ایدن فیلسوف‌لر، حقّڭ أسرارینی، قرآن نور‌لرینی ده کشف ایده‌بیلیرلر دییه‌مزسڭ. زیرا اونڭ عقلی گوزنده‌در. گوز ایسه، قلب و روحڭ گوردکلرینی گوره‌مز. چونکه قلب‌لرنده جان قالمامشدر. غفلت او قلب‌لری طبیعت باتاقلغنده چوروتمشدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! سمع، بصر، هوا، صو گبی عمومی نعمتler داها اُهمیتلی، داها قیمتلی اولدقلرینه نظرًا، خصوصی شخصی نعمتlerدن قات قات فضله شکره إستحقاق و لیاقتلری واردر.

بناءً علیه او گبی عمومی نعمتله قارشى نانکورلك ایدوب شکران ایتمه مک، اُك بیوک کفرانِ نعمت صاییلیر. حال بو مرکزده ایکن، بعض انسانلر شخصلرینه عائد خصوصی نعمتله قارشى اللّٰه شکر ایدرلرسه ده، شو عمومی نعمتler اونلره شمولی یوقمش گبی فکرلرینه بیله گلمیور. حالبوکه اُك بیوک نعمت، عام و دائمی اولان نعمتlerدر. عمومیت کمال و اُهمیته دلیل اولدیغی گبی، دوام ده علویت و قیمتله دلالت ایدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآن معجز البیانك بعض آیتلرینك تکرارینی إقتضا ایدن حکمتler، بعض اذکار و دعارک ده تکرارینی إقتضا ایدر. زیرا قرآن، حقیقت و شریعت، حکمت و معرفت کتابی اولدیغی گبی؛ ذکر، دعا و دعوتك ده کتابیدر. دعاده تکرار، ذکرده تذکار، دعوتده تأکید لازمدر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! قرآنك یوکسك مزیتلرندن بری ده شودر که: کثرتله عائد بختلردن صوگره وحدت تذکره لرینی یازیور. تفصیلدن صوگره إجمال یازیور. جزئیاتك بختلردن صوگره ربوبیت مطلقه نك دستورلرینی، صفات کمالیه نك ناموسلرینی فذلکه لر ایله ذکر ایدیور. بو گبی فذلکه لرک، آیتلرک صوگنده کی فائده لری، آیتلرک اورته لرنده ذکر ایدیلن مقدّمه لره نتیجه لر حکمنده درلر. ویا علّت اولورلر؛ تا که سامعك ذهنی آیتلرده ذکر ایدیلن جزئیات ایله مشغول اولوب الوهیت مطلقه مرتبه سنك عظمتی اونوتماسین که، عبودیت فکریه سنه خلل گلمه سین.

إعلم أيّها العزيز! وليلرك همتلري، إمدادلري، معنوی فعللريله فیض ویرمهلری حالی ویا فعلی بر دعادر. هادی، مغیث، معین آنجق اللهدر. فقط إنسانده اویله بر لطیفه، اویله بر حالت واردر که، او لطیفه لسانيله هر نه سؤال ایدیلیرسه، (وَلَوْ که فاسق ده اولسون) جناب حق او لطیفه یه حرمةً او مطلوبی یرینه گتیرر. او لطیفه پک اوزاقدن بگا گوروندی ایسه ده، تشخیص ایده مدم.

إعلم أيّها العزيز! علم و یقین شمولنه داخل اولان أحوال ماضیه ايله شک پرده سی آلتنده قالان أحوال إستقبالیه آراسنده شوپله بر مقایسه یاپ:

سلسله نسبک اورتەسنده، بر ده ده نك یرنده کنديکي فرض ایت، اوطور. صوگره موجودات ماضیه قافله سنه داخل اولان أجدادکله هنوز إستقبال رحمنده قالب ده پی در پی وجوده چیقان اولاد و أحمادک آراسنده بر تفاوت وار میدر؟ اییجه باق! أولکی قسم علم و إتقان ايله صانعک مصنوعی اولدیغی گبی، ایکنجی قسم ده عیناً او صانعک مصنوعی اولاجقدر. هر ایکی قسم ده، صانعک علمی و مشاهدەسی آلتنده در. بو إعتبارله، أجدادک إعادة إحياسی، أولادینک ایجادندن داها غریب دگلدر. بلکه داها أهوندر. ایشته بو مقایسه دن آکلاشیلدی که: وقوعات ماضیه، صانعک بتون إمکانات إستقبالیه یه قادر اولدیغنه شهادت ایدن بر طاقم معجزه لردر.

أوت کائنات بوستاننده گورونن شو موجودات و أجراء، خالقلرینک هر شیئه قدیر و هر شیئه علیم اولدیغنه دلالت ایدن خارقه لردر.

کذالك نباتات و حیوانات، أنواعيله، أفراديله، صانعلرینک هر شیئه قادر اولدیغنه شهادت ایدن صنعت خارقه لریدر. أوت قدرتنه نسبةً ذرات ايله شمسو متساوی اولدیغی گبی، یاپراقلرک نشريله بشرک حشری ده بردر. و کذا

آغا جلرک چورومش طاغلمش یاپراقلرینک إعادةً إحیاسی آراسنده فرق یوقدر.

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! قرآن معجز البیان بیوک بر ئولچوده تکرار ایتدیگی إحیای ارض و طوپراق عنصرینه نظر دقتی جلب ایتدیگندن قلبمه شویله بر فیض تاملامشدر که: ارض، عالمک قلبی اولدیغی گبی، طوپراق عنصری ده ارضک قلبیدر. و تواضع، محویت گبی مقصوده ایصال ایدن یوللرک اُک یاقینی ده طوپراقدر. بلکه طوپراق، اُک یوکسک سماواتدن خالق سماواته داها یاقین بر یولدر. زیرا کائناتده تجلّی ربوبیت و فعالیت قدرته و مقرّ خلافته و حیّ قیوم إسملرینک جلوه‌لرینه اُک اویغون طوپراقدر. ناصلکه عرش رحمت صو اوزرنده‌در. عرش حیات و إحیا ده طوپراق اوستنده‌در. طوپراق، تجلیات و جلوه‌لره اُک یوکسک بر آیینده‌در. اوت کثیف بر شیئک آیینه‌سی نه قدر لطیف اولورسه، او نسبتده صورتنی واضح گوسترر. و نورانی و لطیف بر شیئک ده آیینه‌سی نه قدر کثیف اولورسه، او نسبتده اُسمانک جلوه‌لرینی جلالی گوسترر. مثلاً هوا آیینه‌سنده یالکز شمسک ضعیف بر ضیاسی گورونور. صو آیینه‌سنده شمس، ضیاسیله گورونورسه ده اُلوان سبعة‌سی گورونمیور. فقط طوپراق آیینه‌سی، چیچکلرینک رنکلریله شمسک ضیاسنده کی یدی رنگی ده گوسترر. **أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ** اولان حدیث شریف، بو سرّه إشارةً شهادت ایدر. اويله ایسه آرقداش، طوپراقدن و طوپراغه إنقلاب ایتمکدن، قبردن و قبره گیروب یاتمقندن توخّش ایتمه!

إِعلم أَيُّهَا الْعَزِيزُ! عقلم یوروش یاپارکن، بعضاً قلبمله آرقداش اولور. قلب ذوقیله بولدیغی شیئی عقله ویریور. عقل بَرَوَجِه مُعتاد برهان شکلنده بر تمثیل

ایله إبراز ایدیور. مثلاً: فاطرِ حکیمک کائناتدن صوگسز بر اوزاقلغی اولدیغی گبی، صوگسز بر قریبیتی ده واردر. اوت علم و قدرتیله باطنلرک اُک باطننده بولوندیغی گبی؛ فوکلرک ده اُک فوقنده بولونویور. هیچ بر شیده داخل اولمادیغی گبی، هیچ بر شیدن ده خارج دگلدر. اوت آثارِ رحمتنه مظهر اولان سطح اَرْضده معمولاتِ قدرته باق که، بر پارچه بو سرّه واقف اولاسک. مثلاً: بری اَرْضده دیگرى سماده ویا بری شرقده دیگرى غربده ایکی شیئی بر آنده یارادان صانعک، او یارادیلان شیلرک آراسنده کی اوزاقلق قدر اوزاقلغی لازمدر. و کذا هر شیئک قیومی اولدیغی جهتله ده، هر شیئک نفسندن داها زیاده بر قریبیتی ده واردر. بو سرّ، دائره و جوب، تجرّد و إطلاق خصائصندندر. و فاعلِ اصلینک ماهیتیه، ظلّی اولان منفعل آراسنده کی مابینتِ لازمه سیدر. مثلاً: شمس تمثالرینه قیوم اولدیغی ایچون فوق الحدّ اولره بر قریبیتی واردر. آینه ده کی ظلّ و گولگه ایله سماده بولونان اصل آراسنده کی مسافه قدر ده بعدیتی واردر.

شعله‌نڭ ذیلی

بسم الله الرحمن الرحيم

إِعلم أَيُّهَا العزيز! بتون کائناتی إحاطه ایدن بر نوردن هیچ بر شی گیزلنه مز. و غیر متناهی بر دائره قدرتدن بر شی خارج قالاماز. و إلا، غیر متناهیئنڭ تناهیسی لازم گلیر. و کذا حکمتِ إلهیه هر شیئه دگری نسبتنده فیض ویریور. و هرکس بارداغنه گوره دڭزدن صو آلایلیر. و کذا مقدّر اولان قدیر حکیمڭ بیوگه اولان توجّهی، کوچگه اولان توجّهنه مانع اولاماز. و کذا مادّه‌دن مجرد ظاهر و باطن اولان محیط بر نظره، اُڭ بیوک شی اُڭ کوچک بر شیئی ویا نوع بر فردینی گیزلته مز. و کذا کوچک اولان بر شی، مظهر و محل اولدیغی صنعت نسبتنده بیور. و کوچک شیلرڭ نوعلری بیوک اولورلر. و کذا عظمتِ مطلقه شرکتی أصلاً قبول ایتمز. و کذا فوق العاده بر سهولتله، خارقه بر سرعتله، معجز بر إتقان و إنتظامله جودِ مطلقدن آقان آثاردن آڭلاشیلیور که؛ میقروب گبی اُڭ کوچک و داها کوچک هوائی، مائی، ترابی حیوانلر بوش ظن ایدیلن عالمڭ یرلرینی تولدیرمشلردر.

إِعلم أَيُّهَا العزيز! نفسڭه اولان محبّتی ایجاب ایتدیرن نفسڭ سڭا اولان قریبّتی ایسه، خالقڭه محبّتڭ داها فضله اولمالیدر. چونکه نفسڭدن او داها قریبدر. اوت سنڭ فکرڭ، إختیارڭ إدراک ایدمه‌دکلری سنده کی مخفیات، خالقڭ نظری و علمی آلتندهدر.

إعلم أَيُّهَا العزيز! عالمده تصادف يوقدر. أوت بِالْخاصَّه بهار موسمنده، كُرُّ
أرض باغچه سنده، بتون آغاچلرك دالرنده چيچكلرك ياپراقلرنده، مزروعاتك
سنبللرنده حكمت بلبللى، حكمت آيتلرني تنعم و ترم ايله إنشاد ايتدكلرى
ایمان قولاغيله، بصيرت گوزيله ديكله نيليرسه، تصادف شيطانلرى بيله قبول ايله
حیران اولورلر.

إعلم أَيُّهَا العزيز! توحيد ايله بتون أشیایي، واحدٍ أحده إسناد ایتمدیگك
تقدیرده، عالمده بولونان بتون أفرادك مظهر اولدكلرى تجلیاتِ إلهیه عددنجه إلهلری
قبول ایتمك مجبوریتنده سك. أوت گوزیكی شمسدن یومدیغك و تمثاللریله إرتباطنی
كسدیگك زمان تمثاللرینه معكس اولان شیلرك عددنجه حقیقی شمسلرك
وجودینی قبول ایتمگه مجبور اولورسك.

إعلم أَيُّهَا العزيز! سن بعض وجهلردن فنایه گیتدیگك زمان، خالقِ رحمن
رحیمك علمنده، مشهودنده، معلومنده باقی قالمقلاغك سنك بقاك ایچون كافیدر.

یاهو، هر شیئی صاحبِ حقیقیسنه ویر ویا اوڭا إسناد ایت. اونك إسمیله آل
كه راحت ایده سك. و إلا، بو قدر أشیایي وجوده كتیروب نظام و إنتظاملرینی
تأمین ایده جك او قدر إلهلری قبوله مضطر قالا جقسك.

نقطه

مِنْ نُورِ مَعْرِفَةِ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ

(قرق بش سنه اول تأليف ايديلمش بر رساله نك بر قسميدر.)

إفاده مرام

بر باغچه يه گيرسه م ايسنى إنتخاب ايدرم. قوپارماسندن زحمت چكسه م خوشلانيرم. چوروگنى، يتيشمه مشنى گورسه م "خُذْ مَا صَفَا" ديرم. مخاطبريمى ده اويله آرزو ايدرم.

ديرلر: سوزلرک ابي آگلاشليميور؟

بيليرم كه كاه مناره باشنده، كاه قويو دينده قونوشويورم. نيله يه يم ظهورات اويله. "شعاعات" و شو كتابده متكلم عاجز قليمدر. مخاطب عاصى نفسمدر. مستمع متحرى حقيقت بر ژاپوندر. تماشا ايدن بوني دوشونملى. غايت الغايات اولان معرفت اللهك بر برهاني اولان معرفه النبي "شعاعات" ده بر نبذه بيان ايتدك. شو رساله ده مقصود بالذات اولان توحيدك لا يُحَدِّد براهينندن يالگز درت معظم برهانه اشارت ايدده جگز. هم نظر عقلى يي حدس قلبيله برلشديرمك ايچون، ملائكه و حشرک بر قسم دلائلنه ايم ايدده رك ايمانك آلتى ركنندن دردينك برر لمعه سنى، فهم قاصرمله گوسترمك ايسترم.

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَ مَلَأْتُ كِتَابَهُ وَ كُتِبَ وَ رُسُلُهُ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَ
شَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَ الْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

سعید النورسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ مقصودیمزدر، مطلوبیمزدر.

غير متناهی براهینندن درت برهانِ کلی بی ایراد اییدیورز.

برنجی برهان: محمد علیه الصلاة والسلامدر. شو برهانِ نیریمز شعاعاتده
تنور ایتدیگندن، تنویر مدّعامزده منور بر مرآتدر.

ایکنجی برهان: کتابِ کبیر و انسانِ اکبر اولان کائناتدر.

اوچنجی برهان: کتابِ معجز البیان، کلامِ اقدسدر.

دردنجی برهان: عالمِ غیب و شهادتک نقطهٔ التصاقی و برزخی و ایکی
عالمدن بربرینه گلن سیاراتک ملتقاسی وجدان دینیلن فطرتِ ذی شعوردر. اوت
فطرت و وجدان عقله بر پنجرهدر. توحیدک شعاعنی نشر ایدرلر.

برنجی برهان: رسالت و اسلامیتله مجّهز اولان "حقیقتِ محمدیه" در که،
رسالت نقطه سنده اُک معظمِ إجماع و اُک واسع تواتر سرّینی إحتوا ایدن مجموع
أنبیانک شهادتنی تضمّن ایدر. و اسلامیت جهتیهل و حیه إستناد ایدن بتون أديانِ
سماویه ناک روحنی و تصدیقلرینی طاشیور. ایشته بتون أنبیانک شهادتیهل و بتون
أديانک تصدیقیله و بتون معجزاتک تأییدیله مصدّق اولان بتون أقوالیهل، وجود و

وحدتِ صانعِ بشره گوستریور. دیمک شو دعواده اِتِّحاد ایتمش بتون افاضلِ بشر نامنه او نوری گوستریور. عجا بو قدر تصدیقلره مظهر، بیوک، درین، دورین، صافی، کسکین، حقائق آشنا بر گوزک گوردیگی حقیقت، حقیقت اولماق هیچ احتمالی وار می؟

ایکنجی برهان: کائنات کتابدر. اوت شو کتابک بتون حروفی و بتون نقطه‌لری، افرادا و ترکیباً ذات ذو الجلالک وجود و وحدتی، اَلْسَنَةُ مخصوصه‌لری قرائت ايله **وَ اِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يَسْبُحُ بِحَمْدِهِ** بی تلاوت ایدیورلر. جمیع ذرات کائنات برر برر ذات و صفات و سائر و جوه ايله حدسز امکانات ماییننده متردد ایکن؛ بردن بره بر جهتی تعقیب، معین بر صفتله اِتِّصاف، مخصوص بر کیفیتله تکیف ایدهرک حَبْرَتِ بَحْشَا حِکْمِی اِنْتاج ایتدیگندن، صانعک وجوب وجودینه شهادتله عوالم غیبیه‌نک اَنموذجی اولان لطیفه ربّانیه ایچنده اعلانِ صانع ایدن مصباح ایمانی ایشیق‌لان‌دیریورلر. اوت بر نفر، نفسنده و طاقمده و بولوکده، طابورده و اوردوده گی؛ هر بر ذره ده، کندی باشیله ذات، صفات، کیفیتنده کی امکانات جهتیله صانعی اعلان ایتدیگی گی، تصاویر متداخله‌یه بگزین مرکبات متشابهک متصاعده کائناتک هر بر مقامنده و هر بر نسبتنده و هر بر دائره‌سنده، هر بر ذره، موازنه جریانِ عمومی بی محافظه؛ و هر نسبتنده و هر طاقمده آیری آیری وظیفه‌یی ایفا و حکمتی اِنْتاج ایتدکلرندن صانعک قصد و حکمتی اِظهار و وجود و وحدتک آیاتی قرائت ایتدکلری ایچون صانع ذو الجلالک براهینی، ذراتدن قات قات زیاده اولور. دیمک **اَلطَّرُقُ اِلَى اللّٰهِ بَعْدَ اَنْفَاسِ الْخَلَائِقِ** حقیقتندر، مبالغه دگل؛ بلکه ناقصدر.

س: نه دن عقلیله هرکس گوره‌میور؟

ج: کمالِ ظهورندن و ضدّك عدمندن.

تأملْ سَطُورَ الْكَائِنَاتِ فَإِنَّهَا ﴿ مِنْ الْمَلَأِ الْأَعْلَى إِلَيْكَ رَسَائِلُ

یعنی: "صحیفه‌عالمك ابعادِ واسعة‌سندہ نقاشِ ازلینك یازدیغی سلسلهٔ حادثاتك سطرلرینه حکمت نظریله باق و فکرِ حقیقتله صاریل. تا که ملأ اَعْلَادَن اوزانان شو سلاسلِ رسائل، سنی اَعْلَايِ عَلَّيْنِ توحیده چیقارسین."

شو کتابك هیئتِ مجموعه‌سندہ اوپله پارلاق بر نظام وار که، نظامی گونش گبی ایچنده تجلّی ایدیور. هر کلمه‌سی، هر حرفی برر معجزهٔ قدرت اولان بو کتابِ کائناتك تألیفنده اوپله بر إعجاز وار که، بتون اَسبابِ طبعیه، فرضِ محال اولارق مقتدر برر فاعلِ مختار اولسهر، ینه کمالِ عجز ایله او إعجازه قارشی سجده ایدهرك **سُبْحَانَكَ لَا قُدْرَةَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ** دییه‌جکلدر.

هر بر کلمه‌سی بتون کلماتیله مناسبتداردر. و هر حرفی، باخصوص ذی‌حیات بر حرفی، بتون جمله‌له قارشی متوجّه برر یوزی، ناظر برر گوزی وار اولان بو کتابك اوپله بر مضاعفِ إشتباكِ تساندِ نظمی واردر که، بر نقطه‌یی یرنده ایجاد ایتمك ایچون بتون کائناتی ایجاد ایدهرجك بر قدرتِ غیرِ متناهی لازمدر. دیمك سیوری‌سینگك گوزینی خلق ایدن، گونشی دخی او خلق ایتمشدر. پیره‌نك معده‌سنی تنظیم ایدن منظومهٔ شمسیه‌یی ده او تنظیم ایتمشدر. سنوحاتك طوقوزنجی صحیفه‌سندہ **مَا خَلَقْكُمْ وَلَا بَعَثْكُمْ إِلَّا كَنْفُسٍ وَاحِدَةٍ** آیتك سرینه مراجعت ایت. یالگز شو کتابك کوچك بر کلمه‌سی اولان بال آریسنی گور. ناصل شهدِ شهادت او معجزهٔ قدرتك لسانندن آقیور. ویاخود شو کتابك بر نقطه‌سی اولان خرده‌بینی بر حوینات که، چوق دفعه بیولتدکدن صوگره گورونور. دَقّت ایت! ناصل معجزنما، حیرت‌فزا بر مثالِ مصعّر کائناتدر.

سورۂ یس، صورتِ لفظِ یسِده یازیلدیغی گبی، جزالتی، موجز بر نقطۂ جامعہ در. اونی یازان، بتون کائناتی ده او یازمشدر. اگر انصاف ایلہ دقت ایتسه‌ک، شو کوچوجک حیوانک و حویناتک صورتی آلتنده اولان ماکینه دقیقۂ بدیعۂ إلهیه‌نک شعورسز، کور، مجرا و محرکری تحدید اولونغان و امکاناتندن اولویت اولیان اسبابِ بسیطۂ جامدۂ طبیعیه دن حصولی، محال اُندر محال گوره‌جکسک.

اگر هر بر ذره‌ده حکما شعوری، اُطبّا حکمتی، حُکامک سیاستی بولوندیغی و هر بر ذره ده سائر ذرات ایلہ واسطه‌سز مخابره ایتدیگنی اعتقاد ایدرسه‌ک، بلکه نفسکی قانديروب او محالی ده اعتقاد ایده‌بیلیرسک. حالبوکه، او ذی‌حیات ماکینه‌ده اویلہ بر معجزۂ قدرت، اویلہ بر خارقۂ حکمت واردر که، آنجق بتون کائناتی، بتون شئوناتی ایجاد ایدن، تنظیم ایدن بر صانعک صنعی اولابیلیر. یوقسه کور، آز، بسیط امکان تردّدیلہ آفاق آتاماز. اسبابِ طبیعیدن اولاماز. باخصوص او اسبابِ طبیعیه‌نک اُسّ الأساسی حکمنده اولان جزء لایتجزّاده کی قوّۂ جاذبه و قوّۂ دافعه‌نک اجتماعلرینک خرطومی اوزرنده بر محالیت طامغه‌سی وار. فقط جائزدر که، هر بر شیئک اساسی ظن ایتدکلی اولان جذب، دفع، حرکت، قوا گبی اُمُرلر، عادات اللّٰهک قانونلرینه برر اسم اولسون. لکن قانون، قاعده‌لکدن طبیعیلگه و ذهنیلکدن خارجیلگه و اعتباریدن حقیقته و آلتیدن مؤثریتہ گچمه‌مک شرطیلہ قبول ایدرز.

س: ازلتِ مادّه و حرکاتِ ذراتدن تشکّل انواع گبی امورِ باطله‌یه نه‌دن احتمال ویریلیور؟

ج: صرف باشقه شی ایله نفسنی إقناع ایتمک صد دنده اولدیغی ایچون، او اموركُ اساس فاسده سنی تبعی بر نظرله درك ایتمدیگندن نشئت ایدیور. اگر نفسنی إقناع ایتمک صورتنده قصدًا و بالذات اوڭا متوجّه اولورسه محالیننه و معقول اولمادیغنه حکم ایده جکدر. فرضا قبول ایتسه ده، تغافلِ عَنِ الصَّانِعِ سببيله حاصل اولان إضطرار ایله قبول ایدیله بیلیر. ضلالت نه قدر عجیدر. ذاتِ ذو الجلالک لازم ضروریسی اولان ازلیتی و خاصّه سی اولان ایجادی عقلنه سیغیشدیر میان، ناصل اولویور که غیر متناهی ذرّاته و عاجز شیلره ویریور.

أوت مشهوردر که: هلالِ عیده باقارلردی. کیمسه بر شی گورمدی. إختیار بر ذات یمین ایتدی: "هلالی گوردم." حالبوکه گوردیگی هلال، کیرپگنک تقّوس ایتمش بیاض بر قیلی ایدی. قیل نره ده، قمر نره ده؟ حرکاتِ ذرّات نره ده، سببِ تشکیلِ أنواع نره ده؟

إنسان فطرّة مکرم اولدیغندن حقّی آرایور. بعضًا باطل أله گلیر. حق ظن ایدهرک قویننده صاقلار. حقیقتی قازارکن إختیارسز ضلالت باشنه دوشر؛ حقیقت ظن ایدهرک باشنه گیدیریور.

س: نه در شو طبیعت، قوانین، قواکه، اونلر ایله کندیلرینی آلداتیورلر؟

ج: طبیعت، عالم شهادت دینیلن جسدِ خلقتک عناصر و أعضاسنک أفعالی إنتظام و ربط آلتنه آلان بر شریعتِ کبرایِ إلهیه در. ایشته شو شریعتِ فطریه در که، سنّت الله و طبیعت ایله مسّمادر. خلقتِ کائناتده جاری اولان قوانینِ إعتباریه سنک مجموع و محصّله سندن عبارتدر. قوا دیدکلری شی، هر بری شو شریعتک برر حکمیدر. و قوانین دیدکلری شی، هر بری شو شریعتک برر مسئله سیدر. فقط او شریعتده کی أحماکم یکنسق إستمراینه إستنادًا وهم،

خیال تسلط ایدہرک تضییق ایدوب، شو طبیعتِ ہوائیہ توضع و تجسم ایدوب موجودِ خارجی و خیالِدن حقیقت صورتہ گیرمشر۔ خیالی، حقیقت صورتندہ گورن، گوسترن نفوسک استعدادِ شورہسندن، فاعلِ مؤثرِ طورینی طاقمشر۔ حالبوکہ کور، شعورسز طبیعت، قطعیاً قلبی اقناع ایدہجک و فکرہ کندینی بگندیرہجک و نظرِ حقیقت اوکا اُنسیت ایدہجک ہیچ بر ملایمت و مناسبت یوق ایکن و مصدر اولمغہ قابلیتی مفقود ایکن، صرف نفی صانع فرضندن چیقان بر اضطرار ایلہ وَلَهْ رَسَانِ افکار اولان قدرتِ اُزلیہنک آثارِ باہرہسنک طبیعتدن صدوری تحیل ایدیلمش۔

حالبوکہ طبیعت مثالی بر مطبعہدر، طابع دگل؛ نقشدر، نقاش دگل؛ قابلدر، فاعل دگل؛ مسطردر، مصدر دگل؛ نظامدر، ناظم دگل؛ قانوندر، قدرت دگل؛ شریعتِ ارادیہدر، حقیقتِ خارجیه دگل۔ مثلاً: یگرمی یاشندہ بر آدم بردن برہ دنیایہ گلہسہ، خالی بر یردہ محتشم و صنایعِ نفیسہنک آثاریلہ مزین بر سراہہ گیرسہ، ہم فرض ایتسہ قطعیاً خارجدن گلہہ ہیچ بر فاعلک اثری دگل۔ صوگرہ ایچندہ کی اُشیایِ منتظمہیہ سبب آراکن تنظیمنک قوانینی جامع بر کتاب بولسہ، اوئی معکسِ شعور اولدیغندن، بر فاعل، بر علتِ اضطراری قبول ایدر۔ ایشتہ صانع ذو الجلالدن تغافل سببیلہ بویلہ غیر معقول، غیر ملایم بر علتِ اضطراری اولان طبیعتلہ کندیلرینی آلداتمشر۔

شریعتِ إلهیہ ایکیدر:

بری: صفتِ کلامدن گلن بر شریعتدر کہ، بشرک افعالِ اختیارہسنی تنظیم

ایدر۔

ایکنجیسی: صفتِ إرادة‌دن گلن و أوامرِ تکوینیہ تسمیہ ایدیلن شریعتِ فطریہ‌در که، بتون کائناتده جاری اولان قوانینِ عاداتِ اللہک محصله‌سندن عبارتدر. اولکی شریعت ناصل قوانینِ عقلیہ‌دن عبارتدر؛ طبیعت دینیلن ایکنجی شریعت دخی، مجموعِ قوانینِ إعتباریہ‌دن عبارتدر. صفتِ قدرتک خاصه‌سی اولان تأثیر و ایجاد مالک دگلردر.

سابقاً سرّ توحید بیاننده دیمشدک: هر شی هر شيله باغلیدر. بر شی هر شیسز یاپیلماز. بر شیئی خلق ایدن هر شیئی خلق ایتمشدر. اويله ایسه، بر شیئی یاپان واحد، أحد، فرد، صمد اولق ضروریدر.

شو اهلِ ضلالتک گوستردکلری أسبابِ طبیعیه، هم متعدد، هم بیرندن خبری یوق؛ هم کور، ایکی آلنده ایکی کور اولان تصادفِ اعلی و إتفاقیّت عۆزانک آله ویرمشدر. **قُلِ اللّٰهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ**

الحاصل: ایکنجی برهانز اولان کتابِ کبیر کائناتده کی نظم و نظام، إنتظام و تألیفنده کی إعجاز گونش گبی گوسترییور که؛ بر قدرتِ غیر متناهی، بر علمِ لایتناهی، بر إرادة‌ آزلیه‌نک اثرلیدر.

س: نظم و نظام تامه نه ایله ثابتدر؟

الجواب: نوعِ بشرک حواس و جواسیسی حکمنده اولان فنونِ اکوانِ إستقراءِ تامه ایله او نظامی کشف ایتمشلردر. چونکه؛ هر بر نوعه دائر بر فن یا تشکّل ایتمش ویا ایتمگه قابلدر. هر بر فن، کلیّت قاعده حسبيله کندی نوعنده کی نظم و إنتظامی گوسترییور. زیرا، هر بر فن قواعدِ کلیّه دساتیرندن عبارتدر. دیمک شخصک نظری، نظامی إحاطه ایتمزسه، جواسیسِ فنون

واسطه سیله گورور که، انسانِ اکبر انسانِ اصغر گبی منتظمدر. هر بر شی، حکمت اوزره وضع ایديلمشدر. فائده سز عبث یوقدر. شو (*) برهانز دگل یالکز ارکانی و اعضاسی، بلکه بتون حجیراتی، بلکه بتون ذراتی برر لسانِ ذاکرِ توحید اولارق بیوک برهانك صدایِ بلندینه اشتراك ایدهرک "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" دییه ذکر ایدیورلر.

اوجنچی برهان: قرآنِ عظیم الشاندر. شو برهانِ ناطقك سینهنه سنه قولاغئی یاپیشدیرسهك ایشیده جکسك: "اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ" یی تکرار ایدیور. هم غایت مکمل ثمراتيله، میوه دار بر آغاجك منبعِ حیاتی اولان جرثومه اولمازسه ویا کوکی بوزوقسه، ثمره ویرمز. شو برهانز دالرنده میوه حق و حقیقت او قدر چوقدر و او قدر طوغریدر که، شبهه بیراقماز که جرثومه سنده اولان مسئله توحید، هیچ وهم بیراقماز درجه ده قوتلی، طوغری بر حق و حقیقتی تضمّن ایدیور. هم شو برهانك عالم شهادت طرفنه تدلی ایتمش اولان احکامه دائر دالی، بتون صدق و حق و حقیقت اولدیغی گبی، بالضروره عالم غیب طرفنه اوزانان توحیده و غیبه دائر غصنِ اعظمی (آغاج دالی) ینه ثابت حقائق ایله میوه داردر.

هم درینجه شو برهان ترسیم ایدیلسه آکلاشیلیر که، اونی گوسترن ذات، نتیجه سی اولان مسئله توحیده او قدر آمیندر که، هیچ بر شائبه تردّد هیچ بر طرفنده احساس ایديلمیور. هم او نتیجه یی بتون حقائقه اساس عدّ ایدهرک مسلّمه و ضروریه اولدیغی بتون قوتِ بیانيله و إصراريله اوکا گیدیریور. و باشقه شیلری اوکا إرجاع ایدیور. تمل طاشی گبی او شدید قوت، صنعی

(*) داللتجه سیماسی بر "هو" لفظنه بکزر که، او "هو"ك هر بر جزئی کوچک "هو"لردن، هر بر کوچک "هو" ده کوچوک "هو"لردن تشکّل ایتمشدر.

اولاماز. هم ده، اوستنده کی سگهٔ إعجاز هر إخبارینی تصدیق ایدر. تزکیه دن مستغنی قیلار. عاداتا إخباراتی بنفسها ثابت امورلردندر. أوت شو برهان منوره نك آتی جهتی ده شفافدر. اوستنده إعجاز؛ آلتنده منطق و دلیل؛ صاغنده عقلی إستنطاق؛ صولنده وجدانی إستشهاد؛ اوکنده هدفنده خیر و سعادت؛ نقطهٔ إستنادی وحی محضدر. و همك نه حدی وار که گیره بیلسین.

معرفتِ صانع دینیلن کمالات عرشنه اوزانان معراجلرک اصولی درتدر:

برنجیسی: تصفیة و إشراقه مؤسس اولان محققین صوفیه نك منهاجیدر.

ایکنجیسی: إمکان و حدوده مبنی متکلیفینک طریقیدر.

بو ایکی أصل، چندان قرآندن تشعب ایتمشلردر. لکن فکرِ بشر باشقه صورتیه إفراغ ایتدیگی ایچون اوزونلاشمش و مشکلاشمش، اوهامدن مصون قالماملر.

اوچنجیسی: شبهات آلود حکما مسلکیدر.

دردنجیسی و أك برنجیسی: بلاغت قرآنیة نك علوی مرتبه سنی إعلان ایتمکله برابر، جزالت جهتیله أك پاراغی و إستقامت جهتیله أك قیصه سی و وضوح جهتیله بشرک عمومیه أك أشملی اولان معراج قرآنیدر.

هم او عرشه چیقماق ایچون درت وسیله واردر: إلهام، تعلیم، تصفیة، نظر فکری.

طریق قرآنی ایکی نوعدر:

برنجیسی: دلیلِ عنایت و غایتدر کہ، منافعِ اشیائی تعدادِ ایدن بتون آیاتِ قرآنیہ بو دلیلی نسج و شو برہانی تنظیم ایدیورلر. بو دلیلک زبدہسی، کائناتک نظامِ اکملندہ اِیقانِ صنعت و رعایتِ مصالح و حکمدر. بو ایسہ صانعک قصد و حکمتی اثبات و تصادف و ہمنی اورتہدن نفی ایدیور. زیرا اِیقانِ اختیارسز اولماز. اوت نظامک شاهدلری اولان بتون فنونِ اکوان، موجوداتک سلسلہلرنده کی حلقہلردن آویلشمش مصالح و ثمراتی و انقلاباتِ احوالک قتمر و دوگوملری ایچندہ صاقلانمش حکم و فوائدی گوسترمکله، صانعک قصد و حکمتہ قطعی شہادت ایدیورلر. ازجملہ:

فنّ حیوانات، فنّ نباتات، ایکی یوز بیکی متجاوز اُنواعک بیوک پدر و آدملری حکمندہ اولان مبدألرینک ہر برینک حدوثنہ شہادت ایتدیگی گی؛ موهوم و اعتباری اولان قوانین، کور و شعورسز اولان اُسابِ طبیعیہ ایسہ بو قدر حیرتفزا سلسلہلر و بو سلسلہلری تشکیل ایدن و افراد دینیلن دہشت اُنکیز برر ماکینہ عجیبہ اِلہیہنک ایجاد و اِنشاسنہ عدمِ قابلیتلری جہتیلہ ہر بر فرد، ہر بر نوع مستقلاً صانعِ حکیمک دستِ قدرتندن چیقداقلرینی اعلان و اِظہار ایدیورلر.

قرآنِ کریم **فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ** دیر. قرآندہ دلیلِ عنایت وجوہ ممکنہنک اُک مکمل وجہی ایلہ بولونویور. قرآن، کائناتدہ تفکرہ امر ویردیگی گی، فوائدی تذکار و نعمتلری تعدادِ ایدن آیاتک فواصل و خاتمہلرنده غالباً عقلہ حوالہ و وجدانلہ مشاورتہ سَوَق ایتمک ایچون **أَوَلَا يَعْلَمُونَ، أَفَلَا يَعْقِلُونَ، أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ، فَاعْتَبِرُوا** گی، او برہانِ عنایتی اُذہاندہ تثبیت ایدیور.

ایکنجی دلیلِ قرآنی: دلیلِ اِختراع"در. خلاصہسی:

مخلوقاتك هر نوعنه، هر فردینه و او نوعه و او فرده مرتّب اولان آثارِ مخصوصه سنی مُنتَج و استعدادِ کماله مناسب بر وجودك ویریلمسیدر. هیچ بر نوع متسلسلِ اُزلی دگلدر. امکان بیراقماز. إنقلابِ حقیقت اولماز. متوسط نوعك سلسله سی دوام ایتمز. تحوّل اُصنافِ إنقلابِ حقائقك غیریسیدر. ماده دیدکلی شی، صورتِ متغیره، هم حرکاتِ متحوّله حادثه دن تجرّد ایتمدیگندن حدوثی محقّقدر. قوّت و صورتلر، عرضیتلری جهتیله اُنواعده کی مبیانتِ جوهریه یی تشکیل ایده مز. عرض جوهر اولاماز. دیمك اُنواعنك فصیله لری و عموم اُعراضنك خواصّ ممیّزه لری، بالضروره عدم صِرفدن مخترعدرلر. سلسله ده تناسل، شرائطِ عادیّه اعتباریه دندر.

فیا عجباً! واجب الوجودك لازمه ضروریّه بینه سی اولان اُزلیتی ذهنلرینه صیغیشدیره میان، ناصل اولویور ده، هر بر جهتن اُزلیته منافی اولان ماده نك اُزلیتی ذهنلرینه صیغیشدیره بیلرلر؟ هم دستِ تصرّفِ قدرته قارشى مقاومت ایده مه یین قوجه کائنات، ناصل اولدی ده کوچوچك و نازك ذرّاتلرك (اوله دهشتلی صلابت بولمش که) قدرتِ اُزلیه نك یدِ اُعدامنه قارشى طایانیور. هم ناصل اولویور که، قدرتِ اُزلیه نك خاصّه سی اولان اُبداع و ایجادى، هیچ بر مناسبتِ معقوله اولمادان اُك عاجز و اُك بیچاره اُسابه اُسناد ایدیلیور؟

ایشته قرآن کریم شو دلیلی، خلق و ایجاددن بحث ایدن آیاتی ایله اُذهانده تنظیم ایدیور. مؤثّر حقیقى یالکز اللّهدر. تأثیر حقیقى اُسابده یوقدر. اُساب، عزّت و عظمتِ قدرتك پرده سیدر. تا که، عقلك نظرِ ظاهر یسنده، دستِ قدرت امورِ خسیسه ایله مباشر گورونمسن. بر شیده ایکی جهت وار: بری ملک، آیینه نك ملّون وجهی گبی. اُضداد اوکّا وارد اولویور. چرکین اولور، شر اولور، حقیر اولور، عظیم اولور... إلخ. اُساب بو جهته واردر. اُظهار

عظمت و عزّت قدرت او یله ایستر.

ایکنجی جهت ملکوتیت جهتیدر. آیینه‌نک شفاف وجهی گی. شو جهت هر شیده گوزلدر. شو جهتهده أسبابک تأثیری یوقدر. وحدت او یله ایستر. حتّی حیات و روح و نور و وجود، ایکی وجهلری شفاف و گوزل اولدیغندن ملکا و ملکوتاً واسطه‌سز دستِ قدرتدن چیقیورلر.

دردنجی برهان: وجدانِ بشر دینیلن فطرتِ ذی‌شعوردر. شو برهانده درت نکته‌بی نظرِ دقّته آل:

برنجیسی: فطرت یالان سویله‌مز. مثلاً، بر چکر دکده کی میلانِ نمّو دیر که: "سنبللنه جگم، میوه ویره جگم." طوغری سویلر. مثلاً، یمورطه‌ده بر میلانِ حیات وار، دیر: "پیلیچ اولاجغم." بِإِذْنِ اللَّهِ اولور. طوغری سویلر. مثلاً بر آوج صو، إنجماد ایله میلانِ إنبساطی دیر: "فضله یر طوته جغم." متین دمیر اونی یالان چیقاراماز. سوزینک طوغریلغی دمیری پارچه‌لار. ایشته بو میلانلر، إِرَادَةُ إلهیه‌دن گلن أوامرِ تکوینیّه‌نک تجلّیلیدر، جلوه‌لریدر.

ایکنجیسی: بشرک حواسّ الخمسِ ظاهره و باطنه‌دن باشقه، عالم غیبه قارشى آچیلان پک چوق پنجره‌لری وار. غیرِ مشعور پک چوق حسلری وار. حسّ سامعه، باصره، ذائقه اولدیغی گی، بر حسّ سادسه صادقه اولان سائقه واردر. هم بر حسّ سابعه بارقه اولان شائقه وار. او شوق و سّوق یالان سویله‌مز، یاگلش گیده‌مز.

اوچنجیسی: موهوم بر شی حقیقتِ خارجیه مبدأ اولاماز. فطرت و وجدانده نقطهٔ إستناد ایله نقطهٔ إستمداد، ایکی حقیقتِ ضروریه‌در. خلقتک

صفوتی و اَكْ مَكْرَمی اولان روح بشر، او ایکی نقطه اولمازسه اَكْ سفلی، اَكْ برباد بر مخلوق اولور. حالبوکه، کائناتده کی حکمت و نظام و کمال بو احتمالی ردّ ایدر.

دردنجیسی: عقل تعطیل اَشغال ایتسه ده، نظربنی إهمال ایتسه، وجدان صانعی اونوتاماز. کندی نفسنی إنکار ایتسه ده؛ اونی گورور، اونی دوشونور، اوڭا متوجّهدر. حدس که، شمشک گبی سرعتِ انتقالدر، دائما اونی تحریک ایدر. حدسک مضاعفی اولان إلهام، اونی دائما تنویر ایدر. میلانک مضاعفی اولان آرزو و اونک مضاعفی اولان إشتیاق و اونک مضاعفی اولان عشقِ إلهی، اونی دائما معرفتِ ذو الجلاله سَوَق ایدر. شو فطرده کی إنجذاب و جذبه، بر حقیقتِ جاذبه دارکْ جذبیلهدر.

بو نکته لری بیلدکدن صوڭره شو برهانِ آنفسی اولان وجدانه مراجعت ایت. گوره جکسکْ که، قلب بدنکْ اَقطارینه، نشرِ حیات ایتدیگی گبی، قلبده کی عقدۀ حیاتیّه اولان معرفتِ صانعدر که، إستعداداتِ غیر محدودۀ إنسانیه ایله متناسب اولان آمال و میول مُتَشَعَّبَیه نشرِ حیات ایدر. لذتی ایچنه آتار و قیمت ویرر و بسط و تمدید ایدر. ایشته نقطۀ إستمدا.

و غاوغه و مزاحمتکْ میدانی اولان دغدغۀ حیاته هجوم گوسترن عالمکْ، بیکلرجه مصیبت و مزاحمه لره قارشی یگانه نقطۀ إستنادینه معرفتِ صانعدر.

أوت هر شیئی حکمت و إنتظام ایله ایشلهین بر صانعِ حکیمه إعتقاد ایتمزسه و علی العمیا کور تصادفلره حواله ایدرسه و او بلیاته قارشی آنده کی قدرتکْ عدم کفایتی دوشونسه، ایستر ایسته مز توحّش، دهشت، تلاش، خوفدن مرگب بر حالتِ جهنّم نمون و جگرشکافه دوشه جکدر. او ایسه اَشرف و

أَحْسَنِ مخلوقات اولان روحِ إنسانیتک هر شیدن زیاده پریشان اولدیغنی إستلزام ایدر. او ایسه، إنتظامِ کاملِ کائناتده کی نظامِ اکمله ضد اولویور. شو نقطهٔ إستمداد و نقطهٔ إستناد ایله بو درجه نظامِ عالمده حکمفرماقی، حقیقتِ نفسِ الأمریه نك خاصهٔ منحصره سی اولدیغنی ایچون، هر وجدانده ایکی پنجره اولان شو ایکی نقطه دن صانعِ ذو الجلال معرفتی قلبِ بشره دائما تجلی ایتدیریور. عقل گوزینی قپاسه ده، وجدانك گوزی دائما آچیقدر. صانعِ ذو الجلال بو درت برهانِ عظیمك قطعی شهادتلیله واجب الوجود، ازلی، واحد، أحد، فرد، صمد، علیم، قدیر، مرید، سمیع، بصیر، متکلم، حی، قیوم اولدیغنی گبی بتون أوصافِ جلالیه و جمالیه ایله متّصفدر. زیرا مقرردر که: مصنوعده کی فیضِ کمال صانعك ظلّ تجلیسندن مقتبسدر. دیمك، کائناتده نه قدر حسنِ جمال، کمال وارسه، عمومندن لا یحد درجه ده یوکسك طبقه ده أوصافِ جمالیه و کمالیه ایله صانعِ ذو الجلال متّصفدر. زیرا، إحسان ثروتك، ایجاد وجودك، ایجاب وجوبك، تحسین حُسْنك، تنویر نورك فرعی و دلیلی اولدیغنی گبی؛ بتون کائناتده کی بتون کمال و جمال، صانعِ ذو الجلالك کمال و جمالنه بر ظلّ ظلیلدر و برهانیدر.

هم ده صانعِ ذو الجلال جمیع نقائصدن منزّهدر. زیرا نواقص ماهیتِ مادّیاتك إستعدادسزلغندن نشئت ایدر. ذاتِ ذو الجلال مادّیاتدن مجرّدر، منزّهدر. هم کائناتك ماهیاتِ ممکنه سندن نشئت ایدن أوصاف و لوازماتندن مقدّسدر.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ جَلَّ جَلَالُهُ سُبْحَانَ مَنْ اخْتَفَى لِشِدَّةِ ظُهُورِهِ
سُبْحَانَ مَنْ اسْتَتَرَ لِعَدَمِ ضِدِّهِ سُبْحَانَ مَنْ اخْتَجَبَ بِالْأَسْبَابِ لِعِزَّتِهِ

سؤال: وحدت الوجودی ناصل گوریورسك؟

الجواب: توحیدده إستغراقدر و نظره صیغمیان بر توحید ذوقیدر. أساساً توحید ربوبیت و توحید الوهیتدن صوگره توحیدده ذوقاً شدتِ إستغراق وحدتِ قدرت یعنی **لَا مُؤَثَّرَ فِي الْكُونِ إِلَّا اللَّهُ** صوگره وحدتِ اداره، صوگره وحدت الشهود، صوگره وحدت الوجود، صوگره یالکز بر وجودی، صوگره یالکز بر موجودی گورونجهیه منجر اولویور. محققین صوفیه نك متشابهات حکمنده اولان شطحاتیله إستدلال ایدیلمز. دائره أسبابی بیرتوب چیقمیان و تأثیرندن قورتولمیان بر روح، وحدت الوجوددن دم وورسه، حدیثی تجاوز ایدر. دم وورانلر، واجب الوجوده او قدر حصرِ نظر ایتمشلردر که، ممکناتدن تجرد ایدرک، یالکز بر وجودی بلکه بر موجودی گورمشلر. اوت دلیل ایچنده نتیجه یی گورمک، عالنده صانعی مشاهده ایتمک، طریقِ إستغراقکارانه جهتیله جداول اُکوانده جریانِ تجلیاتِ إلهیه یی و ملکوتیتِ اُشیاده سریانِ فیوضاتی و مرایای موجوداتده تجلیِ أسماء و صفاتی، یالکز ذوقاً آکلاشیلیر برر حقیقت ایکن، ضیقِ ألفاظ سببیلله الوهیتِ ساریه و حیاتِ ساریه تعبیر ایتدیلر. اهلِ فکر، او حقائقِ ذوقیه یی نظرک مقایسنه صیقیشدیردیغندن چوق اوهامِ باطله یه منشأ اولدی. ماده پرور حکما و ضعیف الإعتقاد اهلِ نظرک وحدت الوجودی ایله اولیانک وحدت الوجودی، تماماً بربرینک ضدیدر. بش جهتدن فرق واردر:

برنجیسی: محققین صوفیه، واجب الوجوده او قدر حصرِ نظر ایتمش و مستغرق اولمش و اُهمیت ویرمشلر که، اونک حسابنه کائناتک وجودینی إنکار ایتمشلر. حکما و ضعیف الإعتقاد اولانلر، ماده یه او قدر حصرِ نظر ایتمشلر و مستغرق اولمشلر که، فهم الوهیتدن اوزاقلاشدیلر. و او درجه ماده یه قیمت

ویردیلهر که، هر شیئی مادّه ده گورمک حتّی الوهیتی اوندّه مزج ایتمک، حتّی کائنات حسابنه الوهیتدن إستغنا ایتمک درجه ده طریق مُتَعَسِّفَه یه گیرمشلردر.

ایکنجیسی: محققین صوفیه نك وحدت وجودی وحدت الشهودی تضمّن ایدر. ایکنجیلرک وحدت الموجودی تضمّن ایدر.

اوجنجیسی: برنجیلرک مسلکی ذوقیدر. ایکنجیلرک نظریدر.

دردنجیسی: برنجیلرک أَوَّلًا و بِالذَّاتِ حَقُّه، نظرِ تبعی اولارق خلقه باقارلر. ایکنجیلر، أَوَّلًا و بِالذَّاتِ خلقه باقارلر.

بشنجیسی: برنجیلر، خداپرستدرلر. ایکنجیلر، خودپرستدرلر. **أَيْنَ الثَّرَا مِنْ**

الثُّرَيَّا وَ أَيْنَ الضِّيَاءُ السَّاطِعُ مِنَ الظُّلْمَةِ الطَّامِسَةِ

نورک بکجیسی

تنوير

مثلاً: گُرهُ اَرَضِ رَنگَارَنك مختلف و كوچك كوچك جام پارچه لرندن فرض اولونورسه، هر برى باشقه خاصيتله لُوننه و چَرمنه و شكلنه نسبت ايله شمسدن بر فيض آلاچقدرد. شو خيالى فيض ايسه، نه گونشك ذاتى و نه ده عينِ ضياسيدرد. هم ده ضيانك تماثيلى و ألوانِ سبعة سنك تصاویری و گونشك تجلیسی اولان شو گوناگون و رنگارنگ چیچكلرك ألوانی فرضا لسانه گلسه لر، هر برى "گونش بنم گبیدر" ویاخود "گونش بنم" ديهه جكلدرد. **أَنْ خَيَالَاتِي كِه دَامِ** **أُولِيَاثُ** ❖ **عَكْسِ مَهْرُويَانِ بُوْستَانِ خُدَاثُ** فقط اهلِ وحدت الشهودك مشربی، فرق و صَحُودر. اهلِ وحدت الوجودك مشربی محو و سكردر. صافی مشرب ايسه، مشربِ اهلِ فرق و صَحُودر.

تَفَكَّرُوا فِي آلاءِ اللَّهِ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِهِ فَإِنَّكُمْ لَنْ تَقْدِرُوا ❖ حَقِيقَةُ
الْمَرْءِ لَيْسَ الْمَرْءُ يُدْرِكُهَا فَكَيْفَ كَيْفِيَّةُ الْجَبَّارِ ذِي الْقُدَمِ ❖ هُوَ الَّذِي أَبَدَعَ
الْأَشْيَاءَ وَأَنْشَأَهَا فَكَيْفَ يُدْرِكُهَا مُسْتَحْدَثُ النَّسَمِ

"نقطه" نك ايكنجى قسمى، حشر و ملائكه و بقاءِ روحه عائد اولديغندن و بو حقيقتلرى كرامتلى "يگر مى طوقوزنجى سوز" و "اوننجى سوز" غايت پارلاق بر صورتده ايضاح ايتديگندن اونلره حواله ايديله رك بورايه درج ايديلمى. اوچنجى قسم ايسه، اون درت درسدن عبارت "نورك ايلك قپوسى" ناميله آيريجه نشر ايديلدى.

سعيد النورسى

مندرجات حقّندہ

بو مهمّ مجموعه نك جملہ مقدّماتندن اولان بر "اعلم" ده:

بو رساله، بعض آیات قرآنیہ نك شهودی بر نوع تفسیریدر. و اوندہ کی مسئله لر قرآن حکیمك باغچه سندن قوپاریلمش چیچکلردر. بو رساله نك عبارہ سنده کی إجمال و ایجاز و فهمنده کی ظاہری مشکلات، سكا توحش ویرمه سین. تکرار تکرار مطالعه ایت، تا که **لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ** و أمثالی تکرارات قرآنیہ نك سري سكا آچیل سین.

أی قارئ! بو مجموعه ده کی توحیدك برهانلری و مظهرلری، بربرینه إحتیاج بیراقمیور ظن ایتمه. چونکه بن هر بر برهانه هر بر مقام مخصوصده إحتیاج حسن ایتدم. حرکات جهادیهم بنی اویله بر موقعه إلجا ایدیوردی که، او موقعده، او آنده بر قپو آچمغه مجبور قالیوردم. چونکه او دهشتلی آنده دیگر آچیق قپولره دونمك میسر اولمایوردی. هم او سیاحت عجیبه ده راست گلدیگم نورله دلالت ایتمك ایچون دگل، بلکه خاطرلامق ایچون إشارت لر قویدم. بعضاً بیوك بر نوره بر إشارت قویویوردم... إلی آخر" دییه نه قدر گوزل بر مقدّمه یی و بر خلاصه یی (بو مجموعه) عادتاً شفره گبی بر آناختاری قارئلرینه تقدیم ایدیور. بو مثنوی نوریه ده کی رساله لر ك إسملری "رشحه لر، قطره، حباب، حبه" شکلنده گیدیور. اگر قطره رساله سنك آخرنده مرحوم شیخ صفوت أفندیك یازدیغی گبی، هر بر رساله یه بر تقریض یازیلسه ایدی، او مرحومك "بو بر قطره دگل، بر بجردر" دیدیگی گبی بز ده دیردك:

"او بر لمعه دگل، بر شمسدر. او بر رشحه دگل، بر بجردر. او بر زهره دگل، بر جناندر. او بر حباب دگل، بر عمّاندر."

فهرست

مقدمه..... ۳

۱ - لمعه‌لر ۷

توحیده دائر اولوب رساله نوردده کی یگرمی ایکنجی سوزک اساسی و بر جهته عربه سیدر. اون درت لمعه ایله توحیدک اُک اینجه حقیقتلرینی، اُک مفصل بر صورتده **وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ** حقیقتنه مظهر ایده‌جک بر سلسله دلائل و شهادتی إبراز ایدن چوق قیمتدار و هوا، صو، اُکمک گبی هرکسک محتاج اولدیغی بر رساله‌در.

نورک مثنویسنک باشنده درج ایدیلن "لاسیمالر"، "لمعه‌لر"، "رشحه‌لر" اسملرنده کی اوچ رساله، آخرده کی رساله‌لر گبی متفرق مسئله‌لردن باحث دگلدر. عین موضوع اوزرنده گیدیورلر.

۲ - رشحه‌لر ۲۲

بو رشحه‌لر رساله‌سی، ایمانک اُک مهم اوچ ارکانندن نبوتک حقیقتنی و نبوت احمدیه‌بی (عصم) غایت قطعی و پارلاق برهانلرله اثبات ایدیور. شمس ناصل ضیا ویرمه‌سی ممکن دگلدر. عینا اويله ده: الوهیت ده رسالتسز ممکن اولمادیغنی اثبات ایدیور. و نبوتک حقیقتنی گونش گبی گوستریور. کائناتی محسّم بر قرآن کبیر اولارق تمثیل ایدوب، محمد عربی علیه الصلاة والسلام اونک آیت الکبراسی اولدیغنی، گوزنده پرده و قلبنده پاس اولمیانلره إرائه ایدیور.

بو خارقه رساله "اون بر رشحه" در. اون برنجی رشحه ده، یگرمی بر معجزاتِ احمديه (عصم) إشارت ایدن بر صلواتِ شریفه یی او نبیّ ذی شان علیه الصلاة والسلام أفندیمزه گتیریور.

اون برنجی رشحه دن صوگره اوزون بر إعلمده، نبوتِ احمديه (عصم) (باشقه بر طرزده) گوروله مش دلیلری گوستریور.

بو رساله نك تورکجه سی، رساله نوره کی اون طوقوزنجی سوزده در.

مثنوی نك باشنده کی بو اوچ رساله "أسکی سعید" نك ائرلندن اولمایوب، استادیمز نك تعبیرله، "یگی سعید" نك ائرلیدر. استادیمز نك أسکی ائرلندن رساله نوره گیرنلر اولدیغی گبی؛ رساله نوری تألیفی زمانده یازدیغی عربجه ائرلری ده، بو صورتله مثنوی عربیه إداخل اولونمشدر.

۳ - لاسیمالر..... ۳۸

ایمانِ حشره دائر اولان بو رساله رساله نوره کی اوننجی سوز نك اساسی اولوب بارلاده، استادیمز نك (بر بهار گونده) رحمتِ إلهیه نك آثارینی باغ و باغچه لرده مشاهده سندن و إختیارسز اولارق **فَانْظُرْ إِلَىٰ آثارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ**

يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُخَيِّ الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آیت

کریمه سنی قرق دفعه یه یاقین اوقوماسندن صوگره طلوع ایتمش غایت قیمتدار و بو زمانده چوق لزوملی و إنکارِ حشر مفکوره سنی کوکیله کسوب ابن سینا گبی عجیب بر داهی نك "حشر بر مسئله نقلیه در، عقل بو یولده گیده مز" دیدیگی حشری ا نك بسیط فهمه ده قبول ایتدیرن؛ و حشر نك بیکلر نمونه لرینی ارض یوزنده گوسترن؛ و حشری إقتضا ایدن پك چوق أسماءِ إلهیه دن طوت، تا ماهیتِ إنسانیه ده دخی حشری إثبات ایدن بر رساله در.

بر قاعدۀ حسنەنڭ تظاهرى اولارق، هر رسالەنڭ باشندە اولدىغى گېي بو رسالەنڭ باشندە دە جنابِ حقّە تحميدات و نبىّ ذى شانه صلات و سلام واردر. ايمانِ بالله، ايمانِ بالنبي، ايمانِ بالحق و شهودِ كائنات مائينندە بر ارتباط تامە و تلازم قطعىە اولديغندن، بو رسالە قىصەجە اولارق "توحيد و رسالت" حقيقتلرندن بحث ايدەرك اساس مسئلە اولان مسئلە حشرىيە "لاسيما" لرلە گچمشدر. رسالە نورڭ يگرى سكرنجى سوزينڭ ايكنجى مقامى اولان بو رسالە، يگرى سندر استادىمىزڭ ألنه يڭى گچمشدر.

۴ - قطره ۶۱

بو قطره رسالەسى، بر مقدّمە، بر خاتمە و درت بابدن عبارتدر. مقدّمەدە استادىمىز، قرق سنە عمرندە، تاليف ايلديگى سنەيە نسبتلە اوتوز سنەلك علم سپرنده، درت كلمە ايله درت كلام تحصيل ايتديگنى و بو درت كلمەنڭ برى "معنايِ حرفى"، ايكنجيسى "معنايِ اسمى"، اوچنجيسى "نيت"، دردنچيسى "نظر" اولديغنى.. درت كلام ايسە، برى "بن كندى كنديمە مالك دگلم"، ايكنجيسى "أَلْمَوْتُ حَقٌّ"، اوچنجيسى "رَبِّى وَاحِدٌ"، دردنچيسى "أَنانڭ بر نقطە سودا و بر واحد قياسي" اولديغنى سويلەيور. بو رسالە **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** حقيقتنى، برنجى باب اولارق، كائنات اركانندن هر بر ركن ألى بش كلى و غايت ظاهر لسانلە اثبات ايدىيور.

تقرىض ۷۸

قطره نڭ خاتمەسى ۷۹

متفرّق و قيصه، فقط چوق لزوملی و مهمّ حقیقتلردن بحث ایدر. باشنده
 "یأس، عجب، غرور، سوء ظن" گبی نفسک درت خسته لغنی؛ صوگره درت
 حقیقتی و داها صوگره ده "قطره" ده ذکر ایدیلن برنجی بابده کی "لَا إِلَهَ إِلَّا
 اللَّهُ" حقیقتنی و دوامی اولارق بابِ ثانیده "سبحان الله"؛ بابِ ثالثده "الحمد
 لله"؛ بابِ رابعده "الله أكبر" مرتبه لرینی بیان ایتدکدن صوگره، نقطه و نکته
 باشلقرلیله موضوع اعتباریله بربرندن فرقلی إعلملره گچر.

۹۴.....قطره نك ذیلی

"رمز" لر و "إعلم" لر عنوانی آلتنده، هر بریسی بر رساله یه موضوع اولاجق
 قیمته حقیقتلردن عبارتدر. باشنده صلات و سلامدن صوگره برنجی "إعلم"
 نمازده اول وقتیه رعایت ایتمه نك و خیالاً کعبه یه متوجّه اولمانك فضیلتنی و اوهام
 و وسوسه شیطانیه یی ناصل مضمحل ایتدیگنی و مصلینك بتون لطائف و
 حواسنك ناصل فیضلندیگنی بیان ایدر.

بو گچن رساله لر عین زمانده ارکان ایمانیه دن بحث ایتمکله هم ایمان، هم
 علم، هم معرفت الله، هم ذکر اولدیغندن؛ اوقوماسی دخی بر نوع عبادتدر.

۱۰۴.....۵ - حباب

بری تورکجه دیگری عربجه ایکی ذیلی اولان بو چوق مهمّ رساله،
 استادیمرک "خطواتِ سته" یی نشری مناسبتیله تلطیف ایچون آنقره یه
 چاغیریلدیغنده، آنقره ده اسلام اوردوسنك یونانه غلبه سندن نشئه آلان اهل
 ایمانك قوتلی افکاری ایچنه غایت مدهش بر زندقه فکری گیرمک و بوزمق و
 زهرلندیرمک ایچون دساسانه چالیشدیغنی گوردیگی هنگامده تألیف ایتدیگی
 ایکی اثردن بریسیدر.

بو رساله نڭ باشنده بولونان صلات و سلام چوق اُهميتليدر. بو مثنوي نوريه نڭ فوق العاده اولان و هيچ بر اُترده راستلانميان بر خصوصيتي ده بر پارمغڭ حرڪتيله بر قاچ ماكينه يي بردن چاليشديرمق گي غايت بلاغتلي بر بيان طرزينه صاحب اولوشيدر. سابقا ذكر ايديلديگي گي، بو معظم مجموعه ده هم ذكر، هم ايمان، هم تفكر، هم علمي بر آراده بولمق دائما ممكندر. مثلاً: صلات و سلامي يالڭز ذكر اولارق درج ايتميور. عين زمانده اونده بر ايمان انكشافي، عين زمانده بر علم، عين زمانده مؤمن مصلّي يي اوهام و شبهاتدن قورتاران حقيقتلري سرد ايدهرك لا اقل اوچ معنا مرتبه سني بيان ايدويور.

بو خارقه رساله مهمّ بر "اعلم" نده، مدني مؤمن ايله مدني كافرك صورت و سيرت و ظاهر و باطن فرقلىنى غايت بليغ بر طرزده بيان ايدويور. و نتيجه ده بو فرقي كورلره ده گوسترمك ايچون ديور كه: "اگر ايسترسه ڭ خيالكله نورشين قريه سنده كي سيدانڭ مجلسنه گيت باق: اوراده فقرا قيافتنده ملكلر، پادشاهلر و انسان البسه سنده ملائكه لري بر صحبت قدسيه ده گوره جكسڭ. صوڭره پاريسه گيت و اڭ بيوك لوجه لرينه گير، گوره جكسڭ كه، عقربلر انسان لباسي گيمشلر و عفريتلر آدم صورتني آملشلر إلی آخر" ديهرك داها باشقه جهته ده كي فرقلىنى "لمعات" و "سنوحات" ه حواله ايدر.

باشقه بر "اعلم" ده، رساله نوردده يگرمي يدنجي سوز نامني آلان إجتهد رساله سني درت صحيفه ده خلاصه ايدويور.

حبابڭ برنجي ذيلي..... ۱۲.۲

فارسي بر مناجاتله باشلار. بو مناجاتڭ توركجه سي يدنجي رجاده و اون يدنجي سوزڭ ذيلنده واردر.

استادیمز هیچ فارسی تحصیل ایتمدیگی حالده او قدر مکمل فارسی بر لسان ايله تالیف ایديلمشدر که، او زمانکی افغان سفیری بو اثری تقدیر حسلری ایچریسنده افغانستانه گوندرمشدر. بو فارسی مناجاتک عقبنده: "ای مجاهدینِ اسلام" باشلغی آلتنده تورکجه اولارق مبعوثانه اون مادهلک بر خطاب واردر. بو خطابک تأثیريله مجلس مبعوثانده کوچک بر اوطه اولان مسجد، بیوک بر صالونه تبدیل ایديلمشدر.

۱۳۵..... ذیل الحباب

حبابک ایکنجی ذیلی ده چوق مهم حقیقتلری إحتوا ایتمکدهدر.

۱۴۷..... ۶ - حبه

ایکی ذیلی واردر. بو رساله نك برنجی "إعلم"ی، حقیقتِ محمدیه (عصم) عالمک هم سببِ خلقتی، هم چکردگی، هم میوهسی، هم نتیجه خلقتِ عالم اولدیغنی غایت اديبانه بر اُسلوب ايله بیان ایدیور. دیور که: اگر عالمی بر کتاب کبیر اولارق گورسهك، کاتینك قلمنك مرگی نورِ محمد علیه الصلاة والسلامدر. اگر عالمی بر شجره صورتنده گورسهك، اولا چکردگی، صوگره میوهسی ینه نورِ محمد علیه الصلاة والسلامدر. اگر عالمی بر ذی حیات لباسنی گیمش گورسهك، اونك روحی نورِ محمدی علیه الصلاة والسلامدر. اگر عالمی بر گل باغچهسی اولارق گورسهك اونك عندلیبِ ذی شانی ینه نورِ محمدی علیه الصلاة والسلامدر.

رساله نك صوکنده غایت گوزل بر تضرع و نیاز و إستغفار واردر.

۱۷۰..... ذیل الحبه

حَبَّه نَكْ بَرْنَجِي ذِيلَنَكْ آخِرْلَرْنَدَه، **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** ❖ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ مرتبه لرينك يگرمی طوقوزنجی لمعه عربيهه نسبة قيصه و غایت گوزل بیانلری مندرجدر.

ذیل الذیل..... ۱۸۱

حَبَّه نَكْ اِيكْنَجِي ذِيلَنَدَه، غایت مهمّ بر رساله اولان هم عربجه، هم تورکجه اولارق کثرتله إنتشار ایدن عصای موسی مجموعه سنده یگرمی اوچنجی لمعه نامنده کی "طبیعت رساله سی" نك مختصر قيصه عربجه سی ده واردر.

بو رساله، آنقرده تالیف ایدیلدیگی زمان بر مطبعه ده طبع ایدیلمشدر. إنسانلرك آغزندن چيقان دهشتلی اوج کلمه نك بطلاننی إثبات ایدهرک طبیعت باتاقلغنده بوغولانلری قورتاریور.

۷ - زهره..... ۱۸۹

اوزون بر حقیقتك يالکز اوجنی گوسترمک و پارلاق بر نورك يالکز بر شعاعنی إرائه ایتمک مقصدیله یازیلان بو چوق مهمّ رساله، غایت اُهمیتلی حقیقتلری إحتوا ایتدیگندن اُك ممتاز نور شاکردلرینك مصرّانه طلبلری اوزرینه (اکثریسی عربجه بیلمه یین او شاکردلرك إستفاده لرینه مدار اولمق ایچون) قسماً ایضاحلی، قسماً قيصه بر مثالی استادیمز طرفندن تورکجه یه چوریلمش و اون یدنجی لمعه نامیله اون بش نوطه اولارق رساله نور کلیاتك لمعه لر قسمنه إلحاق ایدیلمشدر.

زهره شویله بر حقیقتله باشلار: دنیاده کی هر ذی حیات، مالکنك إسمیله، نامیله حساییله چالیشان موظّف بر عسکر گبیدر. کیم کندینی کندینه مالک ظن ایتسه او کیمسه هالکدر.

صوگره اوزون و محیط بر صلات و سلامی متعاقب هر بری بر رساله‌نک
گویا خلاصه‌سی و چکردگی ماهیت‌ده کی شمولی "اعلم" لره گچر. "اعلم" لرنک
بریسنده، قرآن تلمیذی ایله فلسفه تلمیذینی اجتماعی و شخصی جهتلردن
مقایسه ایده‌رنک فلسفه‌نک سقیم و مضر قسم‌نک باطل حکملرینی چوروتور.
صوگ "اعلم" ی ده، غایت گوزل و حزین بر مناجات احتوا ایت‌مکده‌در. داها
فضله معلوماتی تورکجه اولان نوطه‌لر رساله‌سنه حواله ایدرز.

بو مثنوی نوریه‌نک فهرسته‌سنده، او قیمتدار خارقه رساله‌لرده کی یوزر
حقیقتلردن یالکز بر ایکسینی ناقص فهمزله و قاصر إفاده‌مزله گوسترمگه
چالیشدق. یوقسه گوستردیگمز مثاللر، او خارقه علم و عرفانک نه اُک جانلی
نقطه‌لری اولابیلیر و نه ده اُک قیمتلی جوهرلری اولابیلیر. بلکه او شمسک جزئی
بر شعاعی و او بحرک کوچک بر قطره‌سیدر.

۸ - ذره ۲۳۱

شیطانک و اهل الحادک بعض وسوسه‌لرینی طرد ایدن متفرق مسئله‌لردن
بحث ایدن خارقه و فوق العاده بر رساله اولوب ایکی قسمدن عبارتدر.

ایمان و أخلاقیاتی و وسوسه‌لرنک ازاله‌سنی و انسانده کی تشخصات
وجهیه‌نک حکمتی بیان ایدن اعلملر، بو رساله‌نک مندرجاتندندر. بر اعلمنده
وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَاوِنِكُمْ آیتنده
ذکر ایدیلن سماوات و ارضک خلقتی و بشرک لسان و رنکلرینک اختلافی جناب
خالق ذو الجلالک آیتلرندن اولدیغنک حقیقتنی غایت گوزل بر طرزده بیان
ایدیور. دییورکه:

"بتون بشرک اساساتِ اعضاءه إتفاقی، صانعک وحدتنه؛ تشخصاتِ وجهیه ده تمایزی، صانعک مختار و حکیم اولدیغنه غایت باهر و ظاهر دلیلدیر" دیر، إثبات ایدر. بشرک بربرندن تشخصجه فرقلرینک حکمتنی و دیگر مخلوقاتده بو تمایزک فردا اولمایوب نوع نوع اولوشی حکمتک اویله إقتضا ایتدیگنی ایضاح ایدیور.

باشقه بر إعلمده، شیطانِ إنسی و جنینک، بقره نك باطنًا غایت مکمل، ظاهرًا مسکین اولوشی حقنده کی بر وسوسه سنی طرد ایدر و دیر که: "أی شیطانِ جنّیه استاد اولان شیطانِ إنسی! اگر هر شی، هر شیئی مصلحت مقداريله و لایق وجهيله یاپان قدیر ازلینک صنعتی اولماسه ایدی، سنک آشگکک قولاغی سندن و سنک استادلرکدن داها عقللی و داها حاذق اولماسی لازم گلیردی." دییه إنسی و جنّی شیطانلرک وسوسه لری یوزلرینه چارپیلارک؛ بقره نك یعنی اینگک داخلک مطلق اولدیغنک و خارجنک مقید اولوشنک حکمتنی عقلاً و علماً غایت مقنع بر صورتده بیان ایدر.

أخلاقه دائر بر إعلمنده دیر که: "أی فاسق! بیل که مدنیتِ سفیهه اویله مدهش بر ریایی إبراز ایتمش و میدانه چیقارمش که، أهلِ مدنیتک اوندن قورتولماسی ممکن دگلدر. چونکه أهلِ مدنیت او ریایه شان و شرف نامنی ویرمش. إنسانی شخصلره قارشى ریاکارلغه بدل، عنصرلره و ملّتلره و دولتلره قارشى ریاکارلغه تشویق ایتمش و تاریخی اونلره مشوّق و آلقیشجی و جریده لری ده، یعنی غزته لری ده دلّال یاپمش. ئولومی اونوتدیروب "گویا" عنصرلری ایچنده بر حیاتلری وار دییه، زمانِ جاهلیتده کی غدار ظالملرک دسیسه لری نوعندن بر دسیسه ايله، بشری تصنع و ریاکارلغه سّوق ایتمشدر."

نه قدر اوقونسه اوقونمغه لایق اولان بو رساله دخی، بر إستغفار و حضرت مولانانك بر بیتله نهایت بولمشدر.

۹ - شَمَه..... ۲۴۷

كائناتك مجموعندن تا ذرهیه قدر متنازلاً هر بر موجودك، پك چوق أسماءِ إلهیه دن الله، رب، مالك، مدبر، مربی، متصرف و ناظم اسملرینه شهادت ایتدكلرینی إثبات ایدر. باشقه بر اعلمنده، هیچ بر کیمسه نك صانع عالمدن شکایتیه حقّی اولمادیغنی گوسترر. دیگر بر اعلمنده قرآن حکیمك ایلک و أكثر مخاطبی اولان جمهور عوامك فهملرینی ناصل اوقشادیغنی و اونلرك إدراکلرینه ناصل مراعات ایتدیگنی اوزون بر حقیقتله بیان ایدر. هم طيّ مكان و بسط زمان و أنانك ماهیتی و ایکی وجهی گبی پك چوق اینجه حقائقی بیان ایدن متفرّق موضوعلردن متشکل بر قیمتدار رساله در.

بو رساله:

مدد ای قافله سالارِ رسل خُذْ بَیْدِی،
سنسك ای نورِ کرم جمله مزك معتمدی
إنتسایم سگادر ایشته دیلمده سندی:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.

دیه بر منظوم قطعه دن صوگره اوزون و محیط بر إستغفار و دعايه گچهرک ختامه ایرر.

اونجی رساله..... ۲۶۲

دیگرلرینه نسبتله بیوک اولان بو رساله ده، سوزلردن بعضیلرینك خلاصه لريله، متفرّق و مختلف موضوعلردن عبارت اعلملر واردر.

برنجی إعلمنده **وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ** آیت کریمه سنڭ تفسیرینی،

سماواته چیقماق ایستهین شیطانلرڭ رجم ایدیلملرینی یدی باصامق ایله بیان ایدر.

برنجی باصامغنده: سماده کی سکونت و سکوته و إنتظامه إشارتله دیر که: "سما أهلی، أرض أهلی گبی خیرلرڭ و شرلرڭ قاریشماسندن و ضدلرڭ إجتماعندن میدانه گلن مناقشه و إختلافات و تذبذب ایچنده دگللردر. بلکه اونلر، کندیلرینه خالقلمی طرفندن أمر ایدیلن شیلری کمال إطاعتله یاپان مطیعلردر."

شیطانلرڭ رجم ایدیلملرینی بیان و إثباتدن صوڭره باشقه بر إعلمده (استادیمز) قرآندن إستفاده ایتدیگی درت طریقى درت خطوه ایله غایت وجیز بر طرزده ایضاح ایدر. رساله نورڭ سوزلر قسمنده مفصل ایضاحی بولونان بو إعلم چوق مهمدر.

دیگر بر إعلمنده، عبودیتك مقدمة مكافات لاحقه دگل، نتیجه نعمت سابقه اولدیغنی بیاندن صوڭره چوق حقیقتلی و گنیش معناده کی إعلملره گچهرک نورڭ ایلک قپوسنده و کوچك سوزلرده بر درجه مثاللری بولونان حقیقتلرڭ ایضاحیله بو قیمتدار و مهم رساله ختامه ایرر. بو قیمتدار رساله نڭ مندرجاتندن شمس گبی نورلی قمر گبی پارلاق بر مثالی شودر: قرآن حکیم کائناتده کی إنسانه راجع و منفعتلی اولان أشیایي إخطار ایچون ذکر ایدیور. یوقسه قرآن حکیمك او بیاناتی یالکز او فائده سنه إحصار ایتمیور. چونکه إنسان کندیسيله علاقه سی اولان و فائده سی طوقونان بر ذره یه، کندیسى ایله علاقه سی اولیان بر شمسدن زیاده اهمیت ویرر. مثلا: **وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ** ❖

لَتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَ الْحِسَابِ یعنی، قمرک کُرُ اَرْض اطرافنده دورینک جناب حق طرفندن تقدیر ایدیلمه سنک پک چوق حکمتلرندن بر حکمتی ده بشرک گونلرینی، آیلرینی، سنه لرینی حساب ایتمه سی، بیلمه سیدر. یوقسه قمرک تقدیری، بزجه چوق لزومی بولونان بو فائده سنه إنحصار ایتمز. خالق ذو الجلالک آسماسنه آیینهدارلق ایدن بیگلر حکمتلری داها وار.

بو قیمتدار رساله نک آخرنده، آلتی قطره ده إعجاز قرآنی خلاصه ایدن کوچک فقط او نسبتده شمولی بر رساله واردر.

معجزه کبرادن بر قاچ قطره ی تضمّن ایدن اون دردنجی رشحه: ۲۹۶.....

پیغمبر علیه الصلاة والسلامک رسالتک حقایقته بر دلیل ده قرآن معجز الیاندرد... قرآن حکیمک قرقه یاقین وجه إعجازی، لمعات و إشارات الإعجاز تفسیرنده بیان ایدیلدیگندن اونلره حواله ایدهرک برنجی قطره نهایت بولور.

ایکنجی قطره ده: یگرمی بشنجی سوزده ذکر ایدیلن "قرآن نه در؟" دییه اولان تعریفک قیصه بر عربجه سی واردر.

اوپنجی قطره: آلتی نقطه در. اوپنجی نقطه سنده: ناصلکه انسان مختلف حاجات جسمانییه مختلف وقتلرده محتاجدر... مثلاً: هوایه هر آن، حرارته، صویه هر وقت، غدایه هر گون، ضیایه هر هفته محتاجدر. اوپله ده حاجات معنویه إنسانیه ده مختلفدر. بر قسمنه هر آن محتاجدر. لفظ الله گبی. بر قسمنه هر وقت محتاجدر. بسم الله گبی. بر قسمنه هر ساعت محتاجدر. **"لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ"** گبی. و هکذا قیاس ایت.

دردنجی قطره: آلتی نکته در. بشنجی نکته سنده چوق آیت کریمه بولونماسندن؛ و اوراسی ده ایضاح مقامی اولمادیغندن معجزات قرآنییه حواله ایدیلهرک او نکته طی ایدیلمشدر. بعضاً بر حرف قرآنیده، قرآنک إعجازینی إثبات ایدن بو رساله و آرقداشلی اولان "إشارات الإعجاز" و "معجزات قرآنییه" رساله لری قرآن حکیمک برر الماس قلنجیدرلر.

آلتنجی قطره: بلاغت قرآنییه نك بر سرنی کشف ایدهرک؛ ایدیلرک "أُنْظَرُ إِلَى مَنْ قَالَ" یعنی "کیم سویله مش" دیمه لرینه مقابل "أُنْظَرُ إِلَى مَنْ قَالَ وَلِمَنْ قَالَ وَلِمَا قَالَ وَفِيمَا قَالَ" دییه رک إعجاز قرآنییه یی پارلاتدیریور. بو آلتنجی قطره، بلاغت قرآنییه ایچون مهم بر آناختاردر.

۱۰ - شعله ۳۰۵

ایکی صحیفه لك بر ذیلی اولان کوچك حجمده بر رساله در.

۱۱ - نقطه ۳۱۶

چوق مختصر اولدیغی ایچون ئوزتلنمه دی.

اللَّهُمَّ اخْتِمْ لَنَا بِالسَّعَادَةِ وَالشَّهَادَةِ وَالْكَرَامَةِ وَالْبُشْرَى آمِينَ آمِينَ آمِينَ

إعتذار

فهرستی ختامه این مثنوی نوریه، حیاتک حیاتى و غایهسى و اُک یوکسک حقیقت اولان ایمانى تقلیددن تحقیقه، تحقیقندن علم یقین مرتبهسنه، علم یقین مرتبهسندن عین یقین درجهسنه و داها صوگره ده حقّ یقینه اولاشدیران معظم و محتشم و پک چوق رسالهلری تضمّن ایدن محیط و خارقه بر اُتردر.

بو اُترک حقیقى قیمتنى تبارز ایتدیرهجک اُک حقیقى فهرستى، ینه اونک عزیز و محترم مؤلفى استادیمر یاپاییلیردی. بزم چوق قیصه آکلایشمز و ضعیف إدراکمز و قاصر فهممز و عربجهیه اولان وقوفسزلغمز، علماء متبحرینک قطرهسنه بحر دیدکلری بو أمثالسز اُترک فهرستنى قارئلره پک نقصان اولارق تقدیم ایتمه مزک عامللری اولمشدر.

محترم قارئ! بو فهرسته باقوب ده طلسم کائناتک کشافی، حقائق اشیانک مفتاحی، حکمت خلقتک دلّالی اولان بو معنوی خزینه حکمنده کی مجموعه یی ده او میزان ایله طارقمه. چونکه بزده کی عجز و نقصانلق او مجموعه نک قیمتيله مبسوطاً دگل، معکوساً متناسبدر. گونشک بر ذره جام پارچه سنده کی تمثالنه باقوب ده "گونش ده بو قدردر" دیمه. چونکه او ذره، قابلیتی قدر او گونشدن فیض آلیر. سن ایسه آیینه نک بیوکلگی نسبتنده او معنوی شمسدن فیض آلاجقسک.

هم بو مجموعه ده بولونان یوزلرجه اعلملردن یالکز پک آز بر قسمنک پک جزئی بر معناسی یالکز ایشارت ایچون ذکر ایدیلیمش. یوقسه هر بر رساله، حتّی هر بر اعلم ایچون بو مثنوی فهرستنک مجموعی قدر بر فهرست یایمق لازم

گلیردی. بوکّا ده نه بزمِ اِقتدارِ علمیمز و نه ده مقام و نه ده زمان مساعد
دگلدر.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا
رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا بِأَحْسَنِ قَبُولٍ هَذِهِ الْفَهْرِسْتَةُ النَّاقِصَةُ بِحُرْمَةِ سَيِّدِ
الْمُرْسَلِينَ وَ إِلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ أَمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

مصطفی گُل و طاهری موطلی

